

JAARVERSLAG & JAARREKENING 2023

Inhoudsopgave

1.1 Voorwoord	3
1.2 Leeswijzer	4
1.3 Samenstelling van het bestuur	5
1.4 Bestuurlijke samenvatting	7
1.4.1 Inleiding	7
1.4.2 Totaal overzicht prestaties	8
1.4.3 Financieel resultaat 2023	9
Hoofdstuk 2 Programma's	16
2.1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	16
2.2 Openbare orde en veiligheid	26
2.3 Beheer openbare ruimte	29
2.4 Economische zaken	33
2.5 Onderwijs en vrije tijd	35
2.6 Inkomensondersteuning	39
2.7 Sociaal domein	42
2.8 Duurzaamheid en milieu	47
2.9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	49
Hoofdstuk 3 Paragrafen	53
3.1 Lokale heffingen	53
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	57
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	75
3.4 Financiering	82
3.5 Bedrijfsvoering	85
3.6 Verbonden partijen	92
3.7 Grondbeleid	106
3.8 Wet Open Overheid	113
3.9 Duurzaamheid	114
Hoofdstuk 4 Balans	116
4.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	116
4.2 Balans per 31 december 2023	120
4.3 Toelichting op de balans	124
4.4 Rechtmatigheidsverantwoording	135
4.5 Gebeurtenissen na balansdatum	136
4.6 Reserves en voorzieningen (inclusief algemene reserve vrij besteedbaar)	137
Hoofdstuk 5 Baten en lasten inclusief toelichting	145
5.1 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	145
5.2 Verschillenanalyse per programma	146
5.2.2.1 Toelichting afwijking op totale personeelslasten	147
5.3 Incidentele baten en lasten	168
5.4 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	174
5.5 Onvoorzien	175
5.6 Algemene dekkingsmiddelen	176
5.7 Wet normering topinkomens	177
5.8 EMU saldo	179
5.9 Specifieke uitkeringen (SISA)	180
5.10 Taakvelden	213
5.11 Controleverklaring	216
Hoofdstuk 6 Bijlagen behorende bij de gecontroleerde jaarrekening	217
6.1 Voortgang investeringen	217
6.2 Ontwikkeling van de begroting 2023	229
6.3 Gemeentefonds	232
6.4 Subsidies	233
Hoofdstuk 7 Bijlagen niet behorende bij de gecontroleerde jaarrekening	234
7.1 Kerngegevens	234
7.2 Verantwoording fractieondersteuning 2023	235
7.3 Beleidsindicatoren meerjarig	238
7.4 Afkortingenlijst	267

Hoofdstuk 1 2023 in vogelvlucht

1.1 Voorwoord

Voor u ligt de jaarrekening van 2023. Dat is onze uitleg en verantwoording aan de gemeenteraad en aan onze inwoners over wat we hebben gedaan met het beschikbare geld.

Net als voorgaande jaren hadden we ook in 2023 te maken met diverse ontwikkelingen. De wereldwijde asielstromen, mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne, stellen ons ook lokaal voor vraagstukken. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het als samenleving bieden van opvang (waaronder noodopvang) voor vluchtelingen. We zien een betrokken gemeenschap. Samen met de raad, het college en alle ambtenaren zetten we ons dagelijks in voor de diensten die we verlenen aan onze inwoners en ondernemers. Zo willen we ervoor zorgen dat het in de toekomst nóg prettiger leven is in onze gemeente.

In 2023 hebben we het grootste deel van onze voornemens uitgevoerd. Tegelijkertijd lukte het ons ook om in te spelen op de steeds veranderende omstandigheden. Wij eindigen met een positief resultaat. Zowel in cijfers, als in activiteiten en daar zijn we trots op.

1.2 Leeswijzer

In deze leeswijzer beschrijven wij voor u de opbouw van de jaarstukken 2023.

Hoofdstuk 1:

De bestuurlijke samenvatting. Hierin wordt op hoofdlijnen het resultaat over 2023 verklaard en de beleidsmatige verantwoording gegeven.

Hoofdstuk 2:

Per programma wordt aangegeven welke prestaties we hebben gerealiseerd en welke niet. Wanneer er nog acties uit voorgaande jaren open stonden dan wordt hier een update over gegeven.

Net als in de bestuursrapportage 1 en 2 maken we ook bij de jaarrekening gebruik van het stoplichtmodel.

Prestatie is volledig gerealiseerd. Deze prestaties worden niet nader toegelicht.

Prestatie is niet of gedeeltelijk gerealiseerd. Deze prestaties zijn voorzien van een toelichting.

Voor een prestatie die in enkele jaren gerealiseerd wordt, komt het voor dat deze nog niet is afgerond, maar voor het jaar 2023 wel gerealiseerd (dus groen) is.

Onder het kopje 'Wat heeft het gekost?' wordt een tabel gepresenteerd met de financiële resultaten over het jaar 2023. In hoofdstuk 5 geven we een uitgebreide verschillenanalyse per programma vergezeld door verschillende financiële tabellen en grafieken. Onder programma 1, in hoofdstuk 5, is een centrale toelichting op de personeelkosten opgenomen. Deze verschillen worden binnen de andere programma's daarom niet toegelicht. Daardoor, en doordat we werken met afrondingen op 1.000-tallen kunnen zich verschillen voordoen in de presentaties per programma.

Per programma zijn ook de verplichte kengetallen opgenomen. Hierbij zijn de meest recente gegevens opgenomen die via www.Waarstaatjegemeente.nl worden gepubliceerd.

Hoofdstuk 3:

Hoofdstuk 3 bevat de voorgeschreven paragrafen volgens de BBV 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV). De paragrafen bevatten een dwarsdoorsnede door alle programma's van het jaarverslag, waarbij wordt ingegaan op de relevante beleids- en beheeraspecten. Er wordt aangesloten bij de opzet van de paragrafen in de programmabegroting 2023 - 2026.

Vanaf hoofdstuk 4 begint de jaarrekening. Dit is het onderdeel waarop de accountant toetst. De controleverklaring van de accountant wordt u separaat toegezonden.

Hoofdstuk 4:

Dit hoofdstuk bevat de balans en een toelichting hierop inclusief reserves en voorzieningen.

Hoofdstuk 5:

In dit hoofdstuk vindt u onder meer het overzicht baten en lasten, verschillenanalyses per programma, incidentele baten en lasten, overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld, onvoorzien en algemene dekkingsmiddelen. Dit alles, waar nodig, aangevuld met een toelichting.

Het gerealiseerde resultaat (dus na verrekening met eventuele reserves) is in feite het 'echte' saldo van een programma. Om vooral op hoofdlijnen te rapporteren lichten we per beleidsveld alleen de verschillen, voor zowel de baten als de lasten, groter dan € 50.000 toe. De totale afwijking komt niet altijd exact overeen met de toegelichte afwijking. Het verschil tussen de toegelichte en totale afwijking is niet groot en kan worden uitgelegd als overige afwijking.

Daarnaast zijn hier de verplichte onderdelen Wet normering topinkomen en de Sisa verantwoording, 'Single information Single audit' per taakveld opgenomen.

Hoofdstuk 6:

In het laatste hoofdstuk zijn de bijlagen opgenomen. De bijlagen bestaan onder andere uit de kerngegevens en voortgang op de investeringen.

1.3 Samenstelling van het bestuur

De Gemeenteraad

De gemeenteraad is het hoogste orgaan van de gemeente en vormt de vertegenwoordiging van de bevolking van de gemeente Dalfsen. De raad stelt de kaders vast waarbinnen het gemeentebestuur moet opereren en controleert dat bestuur. De raad heeft in de gemeente Dalfsen 21 leden. De zetels in de raad zijn als volgt verdeeld over de diverse politieke partijen:

Zetelverdeling	2022-2026
Gemeentebelangen	8
CDA	6
ChristenUnie	3
Partij van de Arbeid	2
D66	1
VVD	1
Totaal	21

Gemeentebelangen

Inge Haarman, Jelle Hekman, Mariëtte Holterman, Gerard Jutten, Herman Kleine Koerkamp, Wim van Lenthe, Wim Pessink en Jolande Upper.

CDA

Bert Ruitenbergh, Luc Diepman, Roel Kouwen, Wim Prinsse, Miriam Veldkamp en Anouk Zwakenberg.

ChristenUnie

Rietje Lassche-Visscher, Dick van Gelder en Dick Homans

PvdA

Leander Broere en Ton de Vries.

D66

Bernard Smalbraak.

VVD

Gerrit Jan Veldhuis.

De gemeenteraad wordt bijgestaan door de griffier, drs. J. Leegwater.

Het College van Burgemeester en Wethouders

Het gemeentebestuur wordt gevormd door het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Het college van B&W vormt het dagelijks bestuur en de gemeenteraad het algemeen bestuur. De gemeenteraad is het hoogste bestuurlijke orgaan en stelt de kaders voor het beleid vast, stelt de financiële middelen voor de uitvoer van de programma's vast en heeft een controlerende rol ten opzichte van het college van B&W. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de raadsbesluiten en heeft daarnaast een aantal eigenstandige taken.

Het college bestaat uit de burgemeester, mevrouw Erica van Lente en vier wethouders, de heer André Schuurman, de heer Jan Uitslag, mevrouw Betsy Ramerman en de heer Ruud van Leeuwen. De gemeentesecretaris/algemeen directeur Henry van der Woude is bij de vergaderingen van B&W aanwezig als secretaris en adviseur.

Het college vergadert iedere week op dinsdag. Ieder lid van het college van B&W is verantwoordelijk voor een aantal specifieke beleidsterreinen (portefeuilles) van de gemeente.

Portefeuilleverdeling college van B&W

Burgemeester drs. E. van Lente

Kabinet en representatie, Dienstverlening, Algemene bestuurlijke aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Bestuurszaken en communicatie, Privaatrechtelijke en juridische zaken, Personeel en organisatie, Strategische beleidsvorming, Intergemeentelijke en regionale samenwerking, Bedrijfsvoering en Digitalisering.

Gebiedswethouder Dalfsen/ Iocoburgemeester A. Schuurman

portefeuillehouder Wonen

Duurzaamheid (inclusief milieu, afval en energietransitie), Integrale handhaving, Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting, Monumenten en Archeologie, Verstedelijkingsstrategie (Regio Zwolle), Bestuurlijke vernieuwing, Inwonerbetrokkenheid, Project Centrumplan Dalfsen.

Gebiedswethouder Nieuwleusen drs. J.W. Uitslag

portefeuillehouder Leven

Welzijn, Jeugd(hulp), Inclusie, WMO, Sport, Sportaccommodaties (beheer), Kulturhusen, Cultuur, Maatschappelijk werk, Volksgezondheid, Onderwijs en educatie, Stikstof, Evenementenbeleid, Project Ruimte voor de Vecht.

Gebiedswethouder Platteland, Hoonhorst en Oudleusen A.J. Ramerman

portefeuillehouder Werken

Economische ontwikkeling, Agrarische ontwikkeling en plattelandsvernieuwing, Recreatie en toerisme, Werkgelegenheid en participatie, Werkvoorzieningschappen, Verkeer en vervoer, Groen/blauwe diensten.

Gebiedswethouder Lemelerveld drs. R.W.J. van Leeuwen

portefeuillehouder Financiën

Financiën, Planning en control, Klimaatadaptatie, Beheer en onderhoud openbare ruimte (groen en grijs), Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen, Grondexploitatie, Nieuwe bedrijventerreinen, Lelystad Airport, Water (inclusief Hoogwaterbeschermingsprogramma), Aandeelhoudersrol.

1.4 Bestuurlijke samenvatting

1.4.1 Inleiding

De val van het kabinet Rutte IV op 7 juli 2023 heeft grote consequenties voor iedereen gehad in Nederland en zeker ook voor gemeenten. Er blijft onzekerheid over een aantal lange termijn besluiten en vooral ook over de financiële toekomst. We werden daarbij ook in 2023 geconfronteerd met onvoorspelbare rijksuitkeringen. Het jaar hebben we positief kunnen afsluiten, maar om financieel gezond te blijven is het nodig dat we regie blijven houden op onze financiën, ook zonder nu te weten hoeveel geld sommige ontwikkelingen of maatschappelijke problemen kosten. Er komt een moment dat deze ontwikkelingen financiële ruimte vragen in ons huishoudboekje.

In het sociaal domein bouwden we verder aan een gerichte aanpak op het gebied van preventie en gezondheid. Voorkomen is immers beter dan genezen. Bestaanszekerheid van onze inwoners is een aanhoudende, urgente zorg. Dit kan niet los worden gezien van kostenstijgingen en onzekere inkomsten. Het blijft ongewis hoe inflatie en werkzekerheid zich ontwikkelen.

In 2023 gingen we als samenleving verder met de opvang van vluchtelingen. We mogen trots zijn op hoe we deze mensen hebben opgevangen, met steun van vele inwoners en vrijwilligers. Dit kenmerkt de gemeente Dalfsen. Aan het eind van het jaar richtten we een noodopvang in bij de Wiekelaar in Oudleusen. In het nieuwe jaar zijn alle tijdelijke bewoners verhuisd naar de opvanglocatie op het Heidepark in Lemelerveld. We zien de noodzaak voor een structurele opvang en vinden dat het Rijk een eind moet maken aan de situatie dat dan telkens tekorten in opvang ontstaan.

De opvang van vluchtelingen vroeg veel van onze organisatie. Daarbij kwam in december ook de problematiek met betrekking tot hoog water als gevolg van overvloedige regenval. Vanuit onze organisatie en met name het ruimtelijke domein vergde dat veel inzet. Aandacht voor klimaatadaptatie en energietransitie blijven daarmee speerpunten.

Na jaren van voorbereiding traden de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging per 1 januari 2024 in werking. In de loop van 2023 constateerden we dat we hier als organisatie voldoende op voorbereid waren. We kregen in de laatste weken van 2023 nog veel bouwaanvragen binnen. Deze vallen allemaal nog onder het oude wetsstelsel.

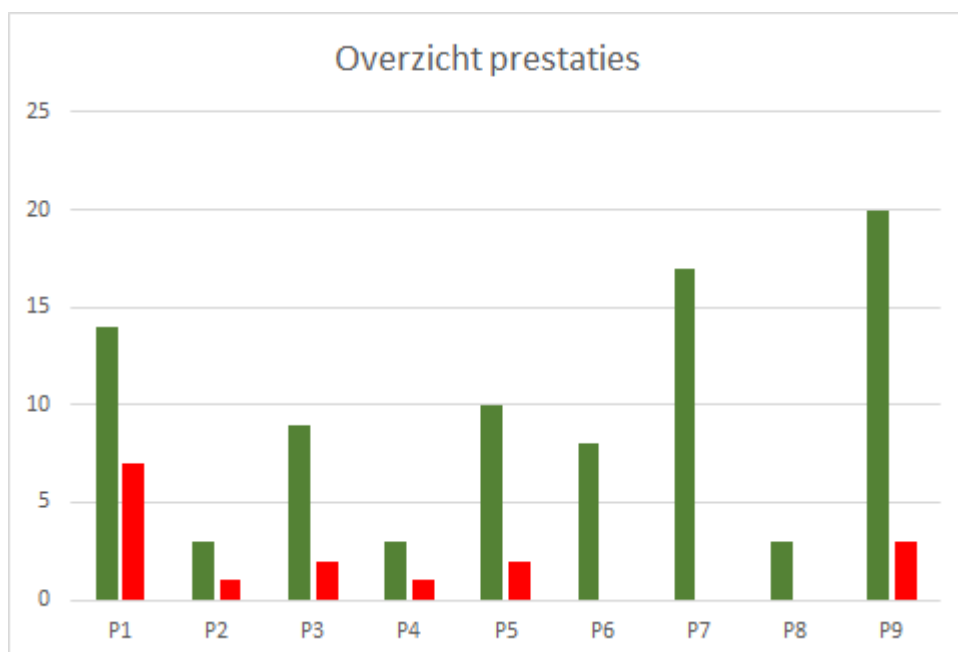
In september begonnen de werkzaamheden aan de Klimaatwinkelstraat in het centrum van Dalfsen. Deze omgeving wordt ingericht als een aantrekkelijk en grotendeels autovrij gebied. Er komt meer aandacht voor groen, ontmoetingsplekken, fietsers en wandelaars en het vasthouden en afvoeren van hemelwater.

Al deze ontwikkelingen vroegen om een flexibele, wendbare inzet van onze organisatie. Om dit te verstevigen richting de toekomst is in 2023 hard gewerkt aan de organisatieontwikkeling 'Samen voor elkaar'. De structuur van de organisatie is aangepast van vijf eenheden naar drie domeinen en een concernstaf. Daarbij is een laag teamleiders ingevoerd met als doel meer aandacht voor de medewerker en vanuit het management voor de strategische agenda's. Per 1 januari 2024 is de structuur definitief geworden. We zijn er echter nog niet. Omdat ontwikkelen eigenlijk altijd doorgaat, bouwen we onder aanvoering van het concernmanagementteam verder aan onze organisatie. Daarbij blijven we last houden van krapte en tekort aan gekwalificeerde medewerkers. Gelukkig zagen we aan het eind van het jaar dat dit zich wat leek te stabiliseren.

We hebben al met al in 2023 veel bereikt. Prestaties zijn voor 84% gehaald. Daar zijn we trots op. Het jaar 2023 eindigen we in financieel opzicht positief.

1.4.2 Totaal overzicht prestaties

De genoemde slagkracht van onze gemeente uit zich ook in de behaalde prestaties. In onderstaande tabel staat per programma de realisatie van de in de begroting 2023 voorgenomen prestaties.

Van de 104 benoemde prestaties in de begroting realiseerden we:

- 87 voor 100%
- 4 voor 75%
- 5 voor 50%
- 7 voor 25%
- en 1 prestatie is nog niet opgepakt.

Daarmee realiseerden we 84% van onze voorgenomen prestaties. De prestaties die we in 2023 niet (volledig) realiseerden, lichten we per programma toe en we verwachten deze prestaties in 2024 af te ronden.

1.4.3 Financieel resultaat 2023

We zien op een breed terrein voor- en nadelen op de verschillende programma's. Samen met incidentele meevallers het doorlopen van activiteiten naar 2024 sluit de jaarrekening 2023 met een voordelig resultaat van € 6.700.000.

In dit resultaat zijn de mutaties op de reserves verwerkt.

Het volgende overzicht geeft het resultaat per programma weer:

	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023 Begrotingsboek	Begroting 2023 Na wijzigingen	Realisatie 2023	Verschil Begroting (Na wijz.) - Realisatie
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	38.881	40.602	42.242	1.640
Openbare orde en veiligheid	-2.646	-2.825	-2.788	38
Beheer openbare ruimte	-5.439	-6.115	-6.156	-41
Economische zaken	-238	-280	-202	79
Onderwijs en vrije tijd	-5.445	-6.340	-6.100	240
Inkomensondersteuning	-2.094	-3.022	-3.015	7
Sociaal domein	-22.450	-24.709	-18.640	6.069
Duurzaamheid en milieu	-532	-1.659	-832	827
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-1.323	-1.848	-530	1.318
Saldo van baten en lasten	-1.286	-6.197	3.980	10.177
Storting in reserves	-520	-6.706	-7.068	-362
Onttrekkingen aan reserves	1.963	11.219	9.788	-1.431
Resultaat	157	-1.684	6.700	8.384

Het rekenresultaat sluit met een feitelijk positief saldo van € 6,7 miljoen. Op basis van de begroting 2023 na wijziging werd een negatief saldo na bestemming van € 1,7 miljoen verwacht. Het werkelijke resultaat is € 6,7 miljoen voordelig. Dit is € 8,4 miljoen gunstiger dan begroot. In hoofdlijnen kunnen we het opdelen in de volgende posten:

- Algemene uitkering, voordelig € 0,8 miljoen (december circulaire);
- Budgetoverheveling van 2023 naar 2024 als gevolg van doorlopende activiteiten voordelig € 1,1 miljoen;
- Opvang Oekraïne, voordelig totaal € 3,1 miljoen;
- Wmo, voordelig € 0,9 miljoen;
- Vergunninghouders (statushouders), voordelig € 0,4 miljoen.
- Beschermd Wonen jaarrekening resultaat, voordelig € 1,4 miljoen;
- Grondexploitatie, voordelig 0,6 miljoen.

We geven een toelichting per programma op de financiële afwijkingen in hoofdstuk 5, Baten en lasten inclusief toelichting.

Financiële positie

De ontwikkeling van de reserves, schuldenlast en het jaarrekeningresultaat is terug te zien in de financiële kengetallen. In onderstaande tabel zijn deze weergegeven, waarbij we aansluiten bij de signaleringswaarden van de VNG. Voor elk kengetal worden drie categorieën onderscheiden: 'Minst risicovol' (in groen), 'Neutraal' (in geel) en 'Meest risicovol' (in oranje).

Financiële kengetallen	—	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Netto schuld quote		7%	29%	10%
Netto schuld quote gecorrigeerd		1%	23%	5%
Solvabiliteitsratio		57%	54%	60%
Structurele exploitatieruimte		6,27%	3,03%	5,54%
Grondexploitatie		4%	5%	6%
Belastingcapaciteit		101%	100%	90%

De kengetallen laten zien dat de gemeente Dalfsen in 2023 een goede financiële positie heeft. De schuldquote is de verhouding tussen schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen is iets gestegen. Daar tegenover is de solvabiliteitsratio gestegen en geeft aan dat wij goed in staat zijn om financiële risico's op te vangen. Het kengetal grondexploitatie is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2022 waardoor de risico's aan de lage kant blijven.

1.4.4 Voorstellen tot budgetoverheveling

Binnen het kader van de financiële verordening is er de mogelijkheid incidentele middelen over te hevelen naar het volgend boekjaar als de activiteiten nog niet (volledig) zijn afgerond. Bij het opstellen van de jaarrekening 2023 bleek in een aantal gevallen een incidenteel beschikbaar budget niet of niet volledig besteed en dat de werkzaamheden nog niet zijn afgerond.

Het college is bevoegd deze budgetten, die voldoen aan voorwaarden in de financiële verordening, over te hevelen naar een volgend jaar. Deze budgetten zijn opgenomen in tabel A. Wij vragen u om deze te bekrachtigen met het vaststellen van de jaarrekening.

Daarnaast legt ons college drie situaties aan uw raad voor die niet voldoen aan de voorwaarden uit de verordening maar waarvan ons college het toch belangrijk vindt dat het restantbudget opnieuw wordt geraamd in 2024. Deze is opgenomen in tabel B met daarbij tevens de reden aangegeven.

Budgetoverheveling A (voldoet aan de voorwaarden 1e jaar van overheveling)

**	Omschrijving	Lasten	Baten	Totaal	T.l.v. Reserve	Saldo
A01	Actualisatie welstandsnota	40.000		40.000		40.000
A02	Actualisatie dienstverlening	20.000		20.000	20.000	0
A03	Project optimalisatie P&C Cyclus	136.375		136.375		136.375
A04	Data ontsluiting	20.000		20.000		20.000
A05	Uitvoeringstaken klimaatakkoord CDOKE0 uitkering 2023	451.365	451.365	0		0
A06	Biodiversiteit	85.000		85.000		85.000
A07	Visie begraafplaatsen	25.000		25.000		25.000
A08	Verkenning Haven	30.000		30.000		30.000
A09	Pilot Inwoner betrokkenheid	70.000		70.000	35.000	35.000
A10	Cofinanciering Regiodeal projecten	51.250		51.250		51.250
A11	Plattelandsvisie deel 1	14.310		14.310		14.310
A12	Plattelandsvisie deel 2	16.663		16.663		16.663
A13	Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	110.000		110.000	110.000	0
A14	Regeling Lokale Aanpak Isolatie	295.000	295.000	0		0
A15	Regeling Aanpak Energiearmoede	321.320		321.320	321.320	0
A16	Re-integratie budget Participatiewet	75.000		75.000	75.000	0
A17	Preventie Voorveld	50.000		50.000	50.000	0
A18	Haalbaarheidsonderzoek IHP	88.890		88.890	7.530	81.360
A19	Taalonderwijs ontheemde Oekraïense vluchtelingen	38.000		38.000		38.000
A20	Project verbeteren processen sociaal domein	100.000		100.000		100.000
A21	Project begrijpelijke communicatie en toegankelijke gemeente	50.000		50.000		50.000
A22	Taskforce energiearmoede	147.943		147.943		147.943
A23	Spuk versterking sport en bewegen en cultuurparticipatie	24.575		24.575		24.575
A24	Uitkering SUVIS OBS de Tweemaster	77.400	77.400	0		0
A25	Valpreventie GALA	16.255		16.255		16.255
A26	Versterking toegang sociaal domein	107.791		107.791		107.791
A27	WEB-middelen 2023	20.621		20.621		20.621
A28	Extra financiering Bibliotheek	35.000		35.000		35.000
A29	Co-financiering Toekomstkracht Bibliotheek	23.750		23.750		23.750
	Budgetoverheveling A	2.541.508	823.765	1.717.743	618.850	1.098.893

A01 Actualisatie welstandsnota

De actualisatie is gegund aan Oversticht. Hiervoor is een projectplan opgesteld waarvan de planning en facturatie doorloopt in 2024.

A02 Actualisatie dienstverlening

Door onvoldoende capaciteit in 2023 i.v.m. extra verkiezingen doorschuiven naar 2024.

A03 Projectoptimalisatie P&C cyclus

Het 1e deel (besluitvorming) is in 2023 afgerond. Uitvoering hiervan vindt plaats in 2024.

A04 Data ontsluiting

Door capaciteitsgebrek binnen team informatiemanagement wordt dit doorgeschoven naar 2024.

A05 Uitvoeringstaken klimaatakkoord CDOKE uitkering

Vanaf medio 2023 is bedrag en voorwaarden bekend. Werving van structurele formatie-uitbreiding hiervoor is in 2023 niet gelukt.

A06 Biodiversiteit

Het budget halverwege is halverwege het jaar vrijgekomen waardoor er onvoldoende tijd en capaciteit is geweest om het in 2023 volledig in te zetten. Overheveling van het incidentele budget wordt in 2024 met name ingezet voor de bestrijding van de Japanse Duizendknoop. Mede door de seizoensgebonden werkzaamheden is hier in 2023 nog niet mee gestart.

A07 Visie begraafplaatsen

In 2023 hebben de voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden om te komen tot een opdrachtomschrijving en is er onderzocht welke externe partij ons kan ondersteunen bij de kadernota en visie. In 2024 wordt de opdracht verstrekt aan de externe partij en verder uitgewerkt.

A08 Verkenning haven

Het betreft een Verkennend onderzoek dat loopt van oktober'23 tot april'24 (of langer indien er verlenging nodig is). In de 2e bestuursrapportage 2023 is budget vastgesteld voor de Verkenning Haven en in het 3e kwartaal is de opdracht voor de Verkenning vastgesteld. In het 4e kwartaal van 2023 is er de nodige informatie opgehaald en met betrokkenen afgestemd, nu wordt er aan verdere concretisering van scenario's, reactie van Waterschap bij scenario's (haalbaarheid) gewerkt en kan rapportage worden opgesteld. Indien College daar tevreden over is (< Q2) volgt er nog een informatiebijeenkomst (betrokkenen, raadsleden) en afhankelijk of dat nog tot wijzigingen leidt zullen dan de bevindingen en evt. keuzen via College naar Raad gaan. Afronding verkenning is voor de zomer beoogd met mogelijk aanvullende opdracht op regiebasis voor begeleiding uitvoering.

A09 Pilot inwoner betrokkenheid

Door hoge werkdruk en gebrek aan capaciteit is dit in 2023 nog niet opgepakt.

A10Cofinanciering Regiodeal projecten

De eindafrekening volgt nadat alle projecten zijn afgerond. Een aantal projecten lopen uit. Uitstel voor realisatie is toegekend, eindafrekening volgt in 2024.

A11 Plattelandsvisie deel 1 / A12 Plattelandsvisie deel 2

In 2023 is de eerste fase om te komen tot een plattelandsvisie, namelijk de gebiedsscan (nulmeting) van het landelijk gebied, opgestart en afgerond. In 2024 wordt hier verder vervolg aan gegeven door de beleidsontwikkeling van de plattelandsvisie zelf op te pakken. Het geld wat over is gebleven uit 2023, willen wij graag inzetten in dit vervolgetraject.

A13 Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Eind 2022 is een specifieke rijksuitkering ontvangen voor het uitvoeren van de gemeentelijke duurzaamheidstaken. In de tweede bestuursrapportage van 2022 is besloten om deze eenmalige uitkering in te zetten voor het verduurzamen van de gemeentelijke panden. In 2023 zijn hiervoor plannen uitgewerkt en afstemmingen hebben plaatsgevonden met de netbeheerder en omwonenden. Mede hierdoor zijn de plannen gewijzigd en vertraagd. De uitvoering ins in 2024 gepland en deels gestart.

A14 Regeling Lokale Aanpak Isolatie

Start uitvoering is in 2024 met doorlooptijd tot december 2026. In 2024 worden aanvullende middelen ontvangen.

A15 Regeling Aanpak Energiearmoede

Dit zijn gelden van het Rijk om inwoners met financiële problemen te helpen. Totale budget is circa 800.000 met een looptijd tot december 2025. Budget is geheel op 2022 en 2023 geboekt, maar de beoogde doorlooptijd vergt overheveling in 2023 en 2024.

A16 Re-integratie budget Participatiewet

Het reguliere re-integratiebudget is 200.000. We hebben in voor 2022 vastgesteld dat er meer budget nodig is. Daarom is toen €150.000 aan extra re-integratiebudget gereserveerd voor de jaren 2022-2024.

Het overschot van Re-integratie bedraagt eind 2023 €75.000 (inclusief de aanvullende middelen). Dit bedrag willen we overhevelen zijnde het restant van de aanvullende middelen.

In 2023 hebben we ten bate van de doelgroep extra geïnvesteerd in de ontwikkeling van de Werkcarrousel (voor statushouders) en het Werkcafé (voor alle inwoners). En we de groeien in aantallen plaatsingen met loonkostensubsidie. Wanneer zij jobcoaching ontvangen gaat dit ten laste van het re-integratiebudget.

A17 Preventie Voorveld

In 2023 is gestart met versterking van de preventie in het voorveld door middel van de methodiek Kwaliteitskompas. Dit is gericht op sturing op te bereiken maatschappelijke resultaten en gestart met de grootste gesubsidieerde patrijen. De externe ondersteuning kon in 2023 volledig worden bekostigd uit beschikbare rijksmiddelen, waardoor het budget voor Preventie Voorveld niet is aangesproken. De versterking van de preventie wordt in 2024 voortgezet en verbreed met andere partijen in het voorveld. Hiervoor zijn geen rijksmiddelen (meer) beschikbaar. Verzocht wordt om de middelen Preventie Voorveld hiervoor over te hevelen naar 2024.

A18 Haalbaarheidsonderzoek IHP

Doorlooptijd IHP-project is langer dan voorzien. Inzet van externe ondersteuning, en andere uitvoeringskosten zijn in 2023 daardoor lager dan begroot. Deze inzet vindt alsnog plaats, De totale kosten voor de IHP-projecten blijven gelijk.

A19 Taalonderwijs ontheemde Oekraïense vluchtelingen

Door de toestroom van Oekraïense vluchtelingen ontstond er een behoefte naar taallessen. Hiervoor hebben we in 2023 middelen ontvangen van het Rijk. In 2023 is er een aanbesteding gedaan rondom het totale formele taalaanbod van de gemeente Dalfsen in het kader van de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB). Hierin is ook de wens van/voor de Oekraïense inwoners meegenomen. Het nieuwe contract met het Deltion College is ingegaan op 1 januari 2024 en biedt vanaf nu ook twee NT2-klassen voor ontheemde Oekraïense deelnemers (NT2 = Nederlands als tweede taal).

A20 Project verbeteren processen sociaal domein

Het project heeft vertraging opgelopen. Het traject om te komen tot inhoudelijke keuzes over de duurzame inrichting van onze dienstverlening op lange termijn heeft een langere doorlooptijd gehad. Inmiddels is inkooptraject gestart wat in 2024 zal worden afgerond. De eerste facturen verwachten we in 2024.

A21 Project begrijpelijke communicatie en toegankelijke gemeenten

Door personeelwisselingen is dit project vertraagd in 2023. In 2024 en verder wordt hier volop ingezet.

A22 Taskforce energiearmoede

In 2023 heeft de raad geld beschikbaar gesteld om inwoners die last hebben van energie armoede te ondersteunen (in de vorm van verduurzaming, het verminderen van lasten en/of financiële ondersteuning). In 2023 is dit budget niet volledig nodig gebleken. We willen het restant overhevelen naar 2024 voor hetzelfde doel.

A23 Spuk versterking sport en bewegen en cultuurparticipatie

In 2023 is hiermee gestart via met name profielen: combinatiefunctionarissen, coördinator sport en preventie, buurtsportcoach en beweegcoach ouderen. Vanaf 2024 vindt stapsgewijs nadere invulling plaats.

A24 Uitkering SUVS OBS de Tweemaster

Betreft ontvangen uitkering voor verbetering ventilatie. Planning is gewijzigd waarmee het Rijk akkoord is gegaan. In het voorjaar 2024 vindt besluitvorming plaats over resterende werkzaamheden.

A25 Valpreventie GALA

De gala middelen zijn niet allemaal uitgegeven i.v.m. het ontvangen van deze middelen halverwege 2023.

A26 Versterking toegang sociaal domein

De coördinator Brede Toeging/Infopunten is later (1-7-2023) begonnen met de werkzaamheden dan verwacht.

A27 WEB-middelen 2023

Het WEB-budget viel in 2023 hoger uit dan verwacht. Tijdens de nieuwe aanbesteding van het formele taalonderwijs aan volwassenen is daarom ook rekening gehouden met een optie voor een extra taalklas. Deze aanbesteding is echter pas eind 2023 afgerond. Hierdoor is er een deel van het bedrag niet uitgegeven in 2023. Hiervan is € 3.909,- een restantbedrag van 2022 dat weer terugbetaald moet worden aan de gemeente Zwolle. De overige € 16.712,- kan wettelijk gezien nog besteed worden in 2024. Aangezien het een geormerkte specifieke uitkering is, moet het niet bestede geld uiteindelijk terug naar de gemeente Zwolle.

A28 Extra financiering Bibliotheek

Bij de berap in 2023 zijn extra middelen geraamd voor de bibliotheek om eenmalig kosten voor extra inzet personeel te dekken. Afgesproken is deze middelen uit te keren na vaststelling van de subsidie in 2024.

A29 Co-financiering Toekomstkracht Bibliotheek

In verband met een meerjarig project bij de bibliotheek is ervoor gekozen om de con-financiering over twee jaar (2023 en 2024) te verdelen.

Budgetoverheveling B (voldoet niet aan de voorwaarden, 2e jaar van overheveling)

**	Omschrijving	Lasten	Baten	Totaal	T.I.v. Reserve	Saldo
B01	Optimalisatiefinanciën	55.000		55.000	55.000	0
B02	Warmteprogramma	71.870		71.870	71.870	0
	Budgetoverheveling B	126.870	0	126.870	126.870	0
	Totaal A+B	2.668.378	823.765	1.844.613	745.720	1.098.893

B01 Optimalisatie I-Financiën

Er een loopt onderzoek naar de knelpunten binnen I-financiën. In 2024 wordt dit afgerond en zullen verbeteringen doorgevoerd worden.

B02 Warmteprogramma

Dit zijn gemeentelijke gelden voor de uitvoering van de warmtetransitie. Na het opstellen van de Transitievisie is een begroting gemaakt, die we elk jaar controleren. De planning van uitvoering valt niet onder de invloedssfeer van de gemeente (Enexis, Rijk, provincie wijzigen hun processen met gevolgen voor onze uitvoering). Het proces is veel pionieren, dus het lukt ons nog niet om de timing van kosten te plannen. We werken dus hard, maar soms blijft er geld over, dat we later alsnog nodig hebben. Doel is na 2024 een meerjarenbegroting te maken, Zo willen we de 'ad hoc overheveling' beter kunnen onderbouwen naar het bestuur, gekoppeld aan het warmteprogramma, zodat beter inzicht ontstaat in de verwachte uitgaven, en pieken en dalen in deze uitgaven.

1.4.5 Voorstel tot vrijval en opheffen reserves (claims)

Op basis van de financiële verordening is het mogelijk de incidentele budgetten maximaal 2x over te hevelen naar het volgende begrotingsjaar. Voor inzicht en transparantie is daarom bij het vaststellen van de jaarrekening 2019 door uw raad een bestemmingsreserve "budgetoverheveling" ingesteld. Dekking van de budgetoverheveling vindt plaats vanuit deze bestemmingsreserve. Dekking van budgetten welke zijn overgeheveld maar welke niet of niet volledig zijn gebruikt kunnen vrijvallen vanuit de reserve budgetoverhevelingen naar de algemene reserve vrij besteedbaar. In deze jaarrekening betreft dit de volgende budgetten.

Vrijval claims vanuit Reserve Budgetoverheveling	
Pilot integrale veiligheidsplannen	8.831
Omgevingswet	62.727
Experiment beschermd thuis	61.260
Optimalisatie I-financiën	1.551
Omgevingswet	80.793
Nota econ.beleid (bijdrage res.grex)	16.555
Digitaliseringswetten (WOO en WMEBV)	25.000
POH-jeugd	27.000
Versterking toegang sociaal domein	107.791
Totaal --> overhevelen naar Alg.Res.Vrij Besteedbaar	391.688

Voor achterliggende informatie wordt verwezen naar hoofdstuk 4, Balans, onderdeel Reserves en Voorzieningen.

Hoofdstuk 2 Programma's

2.1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

2.1.1 Omschrijving van het programma

Het programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning en dienstverlening hierbij door de gemeentelijke organisatie. Tot dit programma behoren ook de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten die de gemeente min of meer vrij kan besteden).

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben ook een sterke relatie met de beleidsvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

2.1.2 Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Bestuur Burgerzaken Overhead (personeel, huisvesting, automatisering)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Algemene baten en lasten Overhead (planning en control) Algemene uitkering Belastingen en heffingen Overige gebouwen en gronden Mutatie reserves

2.1.3 Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2023	Eigen gegevens	7,9	n.b.	n.b.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2023	Eigen gegevens	7,2	n.b.	n.b.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2023	Eigen gegevens	874	n.b.	n.b.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen	2023	Eigen gegevens	19%	n.b.	n.b.
Overhead	% van totale lasten	2023	Eigen gegevens	13%	n.b.	n.b.

2.1.4 Prestaties

	Prestaties 2023	Voortgang	%	Geld
1.4	Bestuur			
1.4.1	Bestuur			
	In 2023 wordt verder gewerkt aan doorontwikkeling via het vastgestelde plan van aanpak 'Goed Goan'.	✓	100%	✓
	In 2023 experimenteren we met een bestuurscommissie adviesrecht gelet op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de daarin opgenomen termijnen voor vergunningverlening.	✓	100%	✓
	De Rekenkamercommissie start met de uitvoering van het onderzoeksprogramma dat in 2022 is opgesteld. Voorbereidingen worden getroffen voor het instellen van een volledig externe rekenkamer per 1 januari 2024.	✓	100%	✓
	Wijzigingen in wetgeving vragen in 2023 de nodige aandacht (o.a. Wet open overheid, Wet versterking decentrale rekenkamers, Wet versterking participatie decentraal niveau).	✓	100%	✓

1.4.2	Strategische samenwerking			
	In 2023 worden ambities voor de regionale samenwerking vastgelegd in een nieuwe agenda, waarna nieuwe 'coalitions of the willing' ontstaan en de regionale investeringsagenda wordt aangescherpt.	✓	100%	✓
	In 2022 heeft het Rijk programma NOVEX geïntroduceerd. Meest in het oog springend is een actievere rol van het Rijk in de ruimtelijke ordening. De uitvoering kenmerkt zich door regie per provincie en een gebiedsgerichte aanpak (NOVEX-gebieden). Regio Zwolle is één van de NOVEX-gebieden onder de noemer 'klimaatbestendige groeiregio'. In 2023 wordt het partnerschap met het Rijk verder uitgewerkt.	✓	100%	✓
	Om buiten de regio de strategische samenwerking te intensiveren, treden we in 2023 toe tot de P10. P10 is een netwerk van middelgrote plattelandsgemeenten in Nederland die elkaar vinden in complexe vraagstukken in het landelijk gebied. Door onze toetreding tot de P10 vergroten we onze invloed op landelijk en Europees beleid en zijn we onderdeel van een platform waarin we kennis en ervaringen uitwisselen met gemeenten buiten onze directe omgeving, die zich voor dezelfde opgaven gesteld zien als wij.	✓	100%	✓

1.5	Burgerzaken			
1.5.1	Burgerzaken			
	Om de applicatie i-Burgerzaken beter te benutten worden trainingen en webinars van de leverancier gevolgd.	✓	100%	✓
	Het programma VRS (Verbeteren Reisdocumenten Stelsel) van het ministerie van BZK volgen.	✓	100%	✓

1.6	Overhead			
1.6.1	Samen verder reizen			
	Ontwikkeling "Route naar de toekomst": Deze ontwikkeling bestaat uit twee sporen: 1. Lerend organiseren ('wat betekent een wendbare organisatie en manier van werken voor de inrichting van processen en systemen?'): in 2023 gaan we verder verkennen en keuzes maken over opgavegericht en gebiedsgericht werken 2. Lerend ontwikkelen ('wat betekent een wendbare organisatie en manier van werken voor de investering in het menselijk kapitaal?'). In 2022 is een concept gemaakt op welke wijze wij continu werken willen leren en ontwikkelen. In 2023 wordt de implementatie verder opgepakt en leggen we onder andere de verbinding met Bestuurlijke vernieuwing.	✓	100%	✓
	Ontwikkeling 'Hybride Werken'. In 2022 is een plan opgesteld hoe Hybride werken binnen Dalfsen te implementeren. Hoewel hergebruik van faciliteiten/technische middelen de voorkeur heeft bij de invoering van dit nieuwe kantoorconcept, zullen wij in 2023 en verder extra financiële middelen nodig hebben.	✗	50%	✓
	Ontwikkeling 'Digitale Dienstverlening': Door het ontwikkelen en versterken van de interne en externe digitale dienstverlening zijn wij toegankelijker en klantgerichter naar inwoners, ondernemers, overige partners maar ook naar onze eigen medewerkers toe.	✗	50%	✓
	Ontwikkeling "Aantrekkelijk Werkgeverschap": Uitgangspunt is het binden en boeien van medewerkers. We willen meer aansluiten op de behoefte van de nieuwe generatie werknemers. Dat betekent inzet op onder meer de arbeidsmarktstrategie (waaronder vergoeding woon-werkverkeer, benchmark), het strategisch personeelsbeleid en arbobeleid. Hier is mogelijk extra budget voor nodig.	✓	100%	✓

1.6.2	Communicatiebeleid			
	Medewerkers worden in 2023/2024 door training en coaching ondersteund in het begrijpelijk schrijven.	✗	25%	✗
	Formats voor brieven en formulieren worden aangepast.	✗	25%	✗
	Het opfrissen van de huisstijl welke online en offline flexibel inzetbaar is en aansluit op de organisatie en landelijke toegankelijkheidseisen.	✗	25%	✗

1.6.3	Dienstverlening			
	We voeren de activiteiten uit het beleidsplan Dienstverlening uit.	✓	100%	✓
	Doorontwikkelen van onze digitale dienstverlening.	✗	50%	✓
	Uitvoering geven aan het programma "Datagedreven werken".	✗	25%	✓
	In 2023 wordt een burgerpeiling 'waarstaatjegemeente.nl' uitgevoerd.	✓	100%	✓

1.6.4	Financieel beleid			
	Structurele lasten dekken met structurele baten	✓	100%	✓

1.6	Overhead
1.6.1	Samen verder reizen
Prestatie	Ontwikkeling 'Hybride Werken'. In 2022 is een plan opgesteld hoe Hybride werken binnen Dalfsen te implementeren. Hoewel hergebruik van faciliteiten/technische middelen de voorkeur heeft bij de invoering van dit nieuwe kantoorconcept, zullen wij in 2023 en verder extra financiële middelen nodig hebben.
Toelichting:	Door een verschil in verwachtingen kon hier in 2023 geen resultaat op geboekt worden. Inmiddels is dit thema weer opgepakt en zal in 2024 in uitvoering worden gebracht. De bijbehorende investeringen schuiven daarmee ook door.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Ontwikkeling 'Digitale Dienstverlening': Door het ontwikkelen en versterken van de interne en externe digitale dienstverlening zijn wij toegankelijker en klantgerichter naar inwoners, ondernemers, overige partners maar ook naar onze eigen medewerkers toe.
Toelichting:	Inwoners kunnen steeds meer zaken online regelen. Met de inwerkingtreding van de WMEBV in 2024 wordt dit ook wettelijk geregeld. De prestatie loopt door in 2024.
Maatregel:	n.v.t.
1.6.2	Communicatiebeleid
Prestatie	Medewerkers worden in 2023/2024 door training en coaching ondersteund in het begrijpelijk schrijven.
Toelichting:	Door personeelwisselingen is dit project in 2023 vertraagd. In 2024 en verder wordt hier volop op ingezet. Hierbij zal ook onderzocht worden wat de rol van Artificiële Intelligentie kan zijn.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Formats voor brieven en formulieren worden aangepast.
Toelichting:	Door personeelwisselingen is dit project in 2023 vertraagd. In 2024 en verder wordt hier volop op ingezet.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Het opruimen van de huisstijl welke online en offline flexibel inzetbaar is en aansluit op de organisatie en landelijke toegankelijkheidseisen.
Toelichting:	Door personeelwisselingen is dit project in 2023 vertraagd. In 2024 en verder wordt hier volop op ingezet.
Maatregel:	n.v.t.
1.6.3	Dienstverlening
Prestatie	Doorontwikkelen van onze digitale dienstverlening
Toelichting:	Inwoners kunnen steeds meer zaken online regelen. Met de inwerkingtreding van de WMEBV in 2024 wordt dit ook wettelijk geregeld. Deze prestatie loopt daarmee door in 2024.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Uitvoering geven aan het programma "Datagedreven werken".
Toelichting:	In 2023 is een start gemaakt met het Programma Datagedreven werken. De uitvoering hiervan loopt in 2024 door (en daartoe wordt ook budget overgeheveld).
Maatregel:	n.v.t.

Prestaties voorgaande jaren		Voortgang	%	Geld
1.6	Overhead			
1.6.1	Samen verder reizen			
Ontwikkeling 'Hybride Werken': We willen plaats- en tijdonafhankelijk werken stimuleren. Werken waar het werk op dat moment nodig is, zodat we nog flexibeler samen werken met onze inwoners, ondernemers en overige partners. Daarmee willen we ook het gemeentehuis anders gaan gebruiken dan nu het geval is. Meer gebruiken als ontmoetingsplek, samenkomst, sparrings-ruimte i.p.v. alleen als werkplek. Daarvoor hebben we een nieuw kantoorconcept en technische middelen nodig, die ruimte creëren en een flexibelere en toegankelijker manier van werken mogelijk maken.				
Voortgang jaarrekening			50%	
1.6.2	Communicatiebeleid			
In 2022 voeren we het ontwikkelde participatiebeleid 2021 uit.				
Voortgang jaarrekening			100%	

1.6	Overhead
1.6.1	Samen verder reizen
Prestatie	Ontwikkeling 'Hybride Werken': We willen plaats- en tijdonafhankelijk werken stimuleren. Werken waar het werk op dat moment nodig is, zodat we nog flexibeler samen werken met onze inwoners, ondernemers en overige partners. Daarmee willen we ook het gemeentehuis anders gaan gebruiken dan nu het geval is. Meer gebruiken als ontmoetingsplek, samenkomst, sparrings-ruimte i.p.v. alleen als werkplek. Daarvoor hebben we een nieuw kantoorconcept en technische middelen nodig, die ruimte creëren en een flexibelere en toegankelijker manier van werken mogelijk maken.
Toelichting:	Door een verschil in verwachtingen kon hier in 2023 geen resultaat op geboekt worden. Inmiddels is dit thema weer opgepakt en zal in 2024 in uitvoering worden gebracht. De bijbehorende investeringen schuiven daarmee ook door.
Maatregel:	n.v.t.

2.1.5 Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2023	Stand december 2023
Digitale dienstverlening afgezet tegen benchmark	Software leverancier	75% (2021)	80%	80%
Kwaliteit BRP				
	Kwaliteitsmonitor BZK	96,8% (2021)	98%	96,6%
Jaarlijks onderzoek vanuit BZK				
Kwaliteit reisdocumentenproces	Kwaliteitsmonitor BZK	96,2% (2021)	98%	94,2%
Jaarlijks onderzoek vanuit BZK				
Waardering communicatie van de gemeente	Burgerpanel	6,7 (2015)	7,0	6,5
Over de communicatie van de gemeente zijn inwoners minder positief dan in 2019. Men is met name minder tevreden over de vindbaarheid van de informatie. Over de achtergronden bij het cijfer en de uitkomsten van 'waarstaatjegemeente' wordt de raad in het 2e kwartaal 2024 geïnformeerd.				
Beoordeling participatie bij totstandkoming beleid	Burgerpanel	6,4 (2015)	6,5	6,5
Inwoners van de gemeente Dalfsen beoordelen de manier waarop de gemeente inwoners en organisaties betreft en de samenwerking opzoekt met een 6,5 (op een schaal van tien). Dat is iets lager dan de beoordeling vier jaar geleden (6,8). Nadere duiding van deze uitkomsten uit 'waarstaatjegemeente' komt in het 2e kwartaal 2024 naar de raad.				
Betrokkenheid inwoners bij gemeenteraad	Burgerpanel	-	4% zeer goed 20% betrokken 40% matig 32% niet betrokken 5% geen mening	-
De gemeente Dalfsen heeft aan de standaardvragenlijst enkele eigen vragen toegevoegd, de begrote indicator is niet gebruikt in de meting in 2023.				
Burgerpeiling	waarstaatjegemeente.nl	7,08 (2019)	7,08	6,8
Er is een lager rapportcijfer dan in 2019. Dit is een landelijke trend, met name sinds de coronacrisis vanaf 2020. Over de achtergronden bij het cijfer en de uitkomsten van 'waarstaatjegemeente' wordt de raad in het 2e kwartaal 2024 geïnformeerd.				

2.1.6 Verbonden partijen

GBLT

Gemeente Dalfsen neemt deel in GBLT. GBLT draagt zorg voor een efficiënte en effectieve heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ).

Shared Service Centrum Ons

Sinds 2020 participeert de gemeente Dalfsen in het SSC Ons. Andere partners zijn de provincie Overijssel en de gemeenten Zwolle, Kampen, Westerveld en Zwartewaterland. In 2024 zal Ommen ook toetreden. De samenwerking betreft automatisering, inkoop & contractmanagement en de personeels- en salarisadministratie. Het doel van het SSC Ons is het efficiënt en kwalitatief hoogwaardig faciliteren van de deelnemende organisaties en deze daarmee in staat te stellen zich te focussen op hun kerntaken, dat wil zeggen de primaire dienstverlening van de gemeente.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Deelnemingen

De gemeente Dalfsen heeft een aandelenbelang in diverse vennootschappen, te weten: N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Vitens N.V., Wadinko N.V., Enexis Holding N.V. Daarnaast zijn er nog een tweetal deelnemingen in vennootschappen die zijn ingesteld voor een goede afwikkeling bij de verkoop van de aandelen Essent. Dit zijn: CSV Amsterdam B.V. en Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V..

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overige verbonden partijen

Vereniging Nederlandse Gemeenten

Alle Nederlandse gemeenten zijn aangesloten bij de VNG. De Vereniging heeft als doel om samen te werken aan een krachtige overheid en het vormen van een sterk netwerk voor kennisontwikkeling en onderlinge kennisdeling.

Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN)

De gemeente Dalfsen is aangesloten bij deze vereniging om zo haar financiële belangen te behartigen samen met die van de Noordelijke gemeenten voor zover die voortvloeien uit hun aandeelhouderschap in Enexis Holding N.V..

2.1.7 Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening	Begroting 2023	Begroting 2023	Rekening	Saldo
	2022	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Lasten	-15.207	-18.167	-16.425	-18.523	-2.098
Baten	58.555	56.891	58.712	60.765	2.054
Saldo van lasten en baten	43.348	38.724	42.287	42.242	-45
Stortingen in reserves	-5.904	-500	-2.003	-2.003	0
Onttrekkingen aan reserves	7.879	1.078	3.211	3.200	-11
Resultaat	45.323	39.302	43.494	43.439	-55

Onderdeel 1A Bestuur

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023	Begroting 2023	Rekening	Saldo
	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Bestuur	-1.814	-1.885	-1.679	206
Burgerzaken	-996	-1.176	-1.108	68
Saldo van lasten en baten	-2.809	-3.061	-2.787	274
Resultaat	-2.809	-3.061	-2.787	274

Onderdeel 1B Ondersteuning

Uitsplitsing naar taakvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023	Begroting 2023	Rekening	Saldo
	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Overhead	-10.824	-11.979	-12.468	-489
Overige gebouwen en gronden	-248	-330	-293	36
Saldo van lasten en baten	-11.072	-12.308	-12.761	-453
Mutatie reserves	578	1.208	1.197	-11
Resultaat	-10.494	-11.101	-11.564	-463

Onderdeel 1C Algemene dekkingsmiddelen

Uitsplitsing naar taakvelden	Begroting 2023		Rekening	Bedragen x € 1.000
	Primitief	Na wijzigingen	2023	Saldo 2023
Algemene baten en lasten	-2.479	-1.040	-845	195
Algemene uitkering	48.250	50.021	51.607	1.586
Belastingen en heffingen	6.991	6.991	7.028	37
Saldo van lasten en baten	52.762	55.972	57.789	1.818
Resultaat	52.762	55.972	57.789	1.818

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen bevat naast het saldo van de financieringsfunctie (de treasury activiteiten), de overige algemene dekkingsmiddelen, de algemene uitkering en de niet gebonden belastingen en heffingen.

Over de afwijkingen is, indien van toepassing, een toelichting opgenomen in hoofdstuk 5, programma 1, bij de desbetreffende beleidsvelden.

1.1 Algemene baten en lasten

Algemene baten en lasten	Begr 2023 na wijz	Rekening 2023	Saldo 2023
Treasury activiteiten	337	513	-176
Vennootschapsbelastingen	-302	-302	-
Overige baten en lasten	99	-856	955
Totaal	134	-645	779

1.2 Algemene uitkering

Algemene Uitkering (x €1.000)	Begr 2023 na wijz	Rekening 2023	2023
Algemene Uitkering	50.021	51.552	-1.531
Algemene Uitkering 2021/2022	0	55	-55
Totaal	50.021	51.607	-1.586

Op een totaal van € 51,6 miljoen komt de algemene uitkering 2023 per saldo € 1.586.000 hoger uit dan begroot na wijziging (gevolg effecten mei- en septembercirculaire 2023) € 50,0 miljoen.

In hoofdstuk 6.2 is een specificatie opgenomen van de verschillen tussen begroting na wijziging en realisatie 2023.

1.2 Belastingen en heffingen

Belastingopbrengsten (bedragen x € 1.000)	Begr 2023 na wijz	Rekening 2023	Saldo 2023
OZB opbrengsten	7.181	7.226	-45
Toeristenbelasting	202	193	9
Hondenbelasting	-	-2	2
Precariobelasting	12	12	-
Kosten heffing*	-404	-401	-3
Totaal	6.991	7.028	-37

De niet gebonden belastingen en heffingen worden verder toegelicht in de paragraaf Lokale Heffingen.

*Het rekeningcijfer is gebaseerd op de (nog niet vastgestelde) jaarrekening 2023 van GBLT.

2.2 Openbare orde en veiligheid

2.2.1 Omschrijving van het programma

Het programma omvat het integrale veiligheidsbeleid waarin de gemeente een regierol vervult ten opzichte van politie, justitie, ketenpartners en burgers. Samen met deze en andere partners op het gebied van veiligheid wordt aan het integrale veiligheidsbeleid uitvoering gegeven. Dit betreft zowel de sociale veiligheid (bv. jeugdoverlast, huiselijk geweld etc.) als ook de fysieke veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing, verkeersveiligheid etc.). Er wordt actief ingespeeld op nieuwe trends en ontwikkelingen in het veiligheidsdomein.

2.2.2 Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Openbare orde en veiligheid
Portefeuillehouder Uitslag	Evenementen
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutaties reserves

2.2.3 Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (12-17 jaar)	2022	Bureau Halt	11	8	8
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2023	CBS	0,3	2,5	1,4
Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	2023	CBS	2,4	5,8	4,4
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2023	CBS	1,0	4,3	3,0
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2023	CBS	0,8	1,3	1,1

Prestaties

	Prestaties 2023	Voortgang	%	Geld
2.1	Openbare orde en veiligheid			
2.1.1	Integrale veiligheid			
	Brede voorlichting via diverse beschikbare kanalen, KernPunten en sociale media.	✓	100%	✓
	Nauwe samenwerking met politie op het gebied van ondermijning en donkere dagen offensief.	✓	100%	✓
	Creëren bewustwording bij weggebruikers, o.a. door plaatsen snelheidsdisplays en diverse educatie en voorlichtingsprojecten.	✓	100%	✓
2.1.2	Evenementenbeleid			
	Opstellen 'nota evenementenbeleid' en ter vaststelling aanbieden aan de gemeenteraad in 2022 (mogelijk uitstel naar 2023).	✗	50%	✓

2.1	Openbare orde en veiligheid
2.1.1	Integrale veiligheid
Prestatie	Nauwe samenwerking met politie op het gebied van ondermijning, donkere dagen offensief etc.
Toelichting:	Er is veelvuldig samengewerkt met de politie. Zo zijn er integrale controles uitgevoerd en is er aandacht besteed aan ondermijning door voorlichtingen te geven. Politie heeft zich ingezet voor donkere dagen offensief en is er contact onderhouden met de buurtpreventie WhatsAppgroepen.
Maatregel:	n.v.t.
2.1.2	Evenementenbeleid
Prestatie	Opstellen 'nota evenementenbeleid' en ter vaststelling aanbieden aan de gemeenteraad in 2022 (mogelijk uitstel naar 2023).
Toelichting:	Voor het opstellen van evenementenbeleid is een extern bureau ingeschakeld. De in 2023 opgeleverde documenten waren van kwalitatief onvoldoende niveau voor besluitvorming. Daarmee is de planning opgeschoven naar begin 2024.
Maatregel:	n.v.t.

2.2.5 Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2023	Stand december 2023
Aantal woninginbraken	politiecijfers	40 stuks (2017)	<20	21

2.2.6 Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland. De Veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer en GHOR (Ghor staat voor: Geneeskundige HulpverleningsOrganisatie in de Regio) intensief samen met politie, gemeenten en andere ketenpartners in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

2.2.7 Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening	Begroting 2023	Begroting 2023	Rekening	Saldo
	2022	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Lasten	-2.705	-2.747	-2.927	-2.942	-16
Baten	257	101	101	155	53
Saldo van lasten en baten	-2.448	-2.646	-2.825	-2.788	38
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	35	35	45	45	0
Resultaat	-2.413	-2.611	-2.781	-2.743	38

2.3 Beheer openbare ruimte

2.3.1 Omschrijving van het programma

Het programma omvat de zorg voor het beheer en de aanleg van alle voorzieningen in de openbare ruimte, zoals openbaar groen, speelplaatsen, volkstuinen, wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting en het gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid (verkeersveiligheid).

2.3.2 Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Openbaar groen
Portefeuillehouder Ramerman	Verkeer en vervoer
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

2.3.3 Verplichte beleidsindicatoren

Er zijn geen indicatoren voor dit programma

2.3.4 Prestaties

	Prestaties 2023	Voortgang	%	Geld
3.2	Verkeer en vervoer			
3.2.1	Verharding			
	Integraal Meerjaren Programmering Openbare Ruimte opstellen en proces van programmeren borgen.	✓	100%	✓
	Voortzetten van huidige beeldkwaliteitsniveau.	✓	100%	✓
	Uitnodigende houding voor inwonersinitiatieven.	✓	100%	✓

3.2.2	Gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid			
	De ambities en de doelen uit het GVVP vormen de basis voor een uitvoeringsprogramma (UVP) waarin de uitvoering van maatregelen voor de komende jaren staat. Voor 2023 wordt het project herinrichting Welsummerweg opgestart en wordt opgedeeld in twee delen. Het zuidelijk deel heeft de nadruk op het verbeteren van de verkeersveiligheid, met nadruk op de voetgangers. Het noordelijk deel maakt onderdeel uit van de snelfietsroute en wordt fietsvriendelijk ingericht.	✓	100%	✓

3.2.3	Verkeersveiligheid			
	In 2023 voeren we snelheidsremmende maatregelen uit op de Muldersstraat in Oudleusen.	✗	25%	✓

3.2.4	Openbare verlichting			
	Inkoop voor 100% duurzame energiebronnen.	✓	100%	✓
	Materialen van ingekochte masten en armaturen voor 100% recyclebaar	✓	100%	✓
	Het hanteren van een standaard dim-regime voor avond- en nachturen.	✓	100%	✓
	De aankomende jaren gaan wij experimenteren met het dynamisch verlichten.	✗	50%	✓
	Over 5 jaar is het energieverbruik van de openbare verlichting met 3% verminderd ten opzichte van 2020.	✓	100%	✓
	In 2025 zijn verouderde gloeilampen zo veel mogelijk vervangen door LED-lampen.	✓	100%	✓

3.2	Verkeer en vervoer
3.2.1	Verharding
Prestatie	Voortzetten van huidige beeldkwaliteitsniveau.
Toelichting:	De beeldkwaliteitsschouw van 2023 laat een constante kwaliteit zien van de Openbare Ruimte.
Maatregel:	n.v.t.

3.2.3	Verkeersveiligheid
Prestatie	In 2023 voeren we snelheidsremmende maatregelen uit op de Muldersstraat in Oudleusen.
Toelichting:	De snelheidsremmende maatregel Parallelstraat - Muldersstraat is in voorbereiding en wordt begin 2024 uitgevoerd. Voor een snelheidsremmende maatregel Schepersstraat is onvoldoende draagvlak in de directe omgeving.
Maatregel:	n.v.t.

3.2.4	Openbare verlichting
Prestatie	De aankomende jaren gaan wij experimenteren met het dynamisch verlichten.
Toelichting:	Er was toegezegd dat in 2023 gestart zou worden met de pilot dynamisch verlichten. In verband met bewoners participatie is het project vertraagd. Daarnaast moet voor het plaatsen van de verlichting eerst energiekabels gelegd worden door Enexis. Ook dit vraagt veel tijd. De voorbereidingen en aanvraag bij Enexis zijn uitgevoerd. De verwachting is dat het project medio 2024 gereed is.
Maatregel:	n.v.t.

Prestaties voorgaande jaren		Voortgang	%	Geld
3.1	Openbaar groen			
3.1.1	Openbaar groen			
Uitvoering van taken en werkzaamheden zodanig inrichten dat de gemeente Dalfsen haar 'goud' certificaat van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer blijft behouden. (in bezit sinds 2010).				
Voortgang jaarrekening		✓	50%	✓

3.2	Verkeer en vervoer			
3.2.2	Gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid			
In 2022 is een groot deel van de uitvoering van de (snel-)fietsroute Dalfsen - Ommen gereed, waaronder het gedeelte binnen bebouwde kom van Dalfsen (Ankummer Es-Langkamp) en het deel in Oudleusen (Parallelstraat).				
Voortgang jaarrekening		✓	50%	✓

2.3.5 Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2023	Stand december 2023
Verminderen energieverbruik	Eigen gegevens	0% (2020)	660000	590000
Vervangen gloeilampen voor LED-lampen	Eigen gegevens	ca. 6250 lichtbronnen (2020)	2450	1800
Uitvoering project GVVP	Eigen gegevens	-	1	1
Uitvoeren project Fiets	Eigen gegevens	-	1	1
Aanpak onveilige situaties	Eigen gegevens	-	1	1
Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm	Schouw	-	100%	100%
Waardering van leefomgeving	Waar staat je gemeente	-	7	8,25
In het onderzoek waar staat je gemeente scoort Dalfsen voor het onderdeel Leefklimaat bovengemiddeld goed.				
Duurzaam Terreinbeheer	KIWA Barometer Duurzaam terreinbeheer	-	Goud	Goud

2.3.6 Verbonden partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

2.3.7 Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening	Begroting 2023	Begroting 2023	Rekening	Saldo
	2022	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Lasten	-6.422	-5.725	-6.512	-6.560	-49
Baten	396	286	396	404	8
Saldo van lasten en baten	-6.026	-5.439	-6.115	-6.156	-41
Stortingen in reserves	-264	-20	-95	-121	-26
Onttrekkingen aan reserves	368	140	345	247	-98
Resultaat	-5.921	-5.318	-5.865	-6.029	-164

2.4 Economische zaken

2.4.1 Omschrijving van het programma

De ambitie van het economische beleid in Dalfsen is het behouden van een vitale economie die inwoners van de gemeente voldoende werkgelegenheid biedt, in aansluiting op hetgeen de regio doet en biedt. Programma 4 omvat alle activiteiten die bijdragen aan bovenstaand doel en heeft betrekking op bedrijfsterreinen, bedrijfsvestigingen en ambulante handel.

2.4.2 Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Ramerman	Economie
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie bedrijven Mutatie reserves

2.4.3 Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Functiemenging	%	2022	CBS BAG/LISA	53,2%	53,8%	50,2%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jaar)	2022	LISA	174,1	174,1	167,6

2.4.4 Prestaties

	Prestaties 2023	Voortgang	%	Geld
4.1	Economie			
4.1.1	Economie			
	Opstellen nieuwe detailhandelsstructuurvisie		75%	
	Opstellen economische beleidsnota met uitvoeringsagenda.		100%	
	Uitvoeren ruimtelijke verkenning naar nieuwe bedrijventerreinen.		100%	
	Leveren van input voor de Omgevingsvisie 2.0 en het Omgevingsplan vanuit het beleidsveld economie en bijbehorende ontwikkelingen.		100%	

4.1	Economie
4.1.1	Economie
Prestatie	Opstellen nieuwe detailhandelsstructuurvisie
Toelichting:	Het proces van consultatie en via interactie de mening en wensen bij ondernemers in de drie grote kernen op te halen is voor de kern Dalfsen niet positief verlopen. Hierbij was een inhoudelijk gesprek over de detailhandelsstructuurvisie in de kern Dalfsen in de tweede helft van 2023 niet mogelijk. We hebben onze energie vooral moeten richten op het weer in verbinding komen met (enkele) ondernemers uit de kern Dalfsen. Dit betekent dat de behandeling door uw raad niet in februari 2024 kon plaatsvinden maar op een later moment. Uw raad is hierover via een raadsmemo geïnformeerd.
Maatregel:	Met de komst van een kwartiermaker in 2024 voor Ondernemend Dalfsen zoeken we vanuit de gemeente verbinding en inhoudelijke afstemming over de te actualiseren detailhandelsstructuurvisie. Daarnaast gaan we tevens het gesprek voeren vanuit twee opgaven vanuit het centrumarrangement.

2.4.5 Indicatoren

Er zijn geen indicatoren voor dit programma

2.4.6 Verbonden partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

2.4.7 Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening Begroting 2023		Begroting 2023		Saldo
	2022	Primitief	Na wijzigingen	Rekening 2023	
Lasten	-585	-539	-581	-728	-147
Baten	430	300	300	526	226
Saldo van lasten en baten	-155	-238	-280	-202	79
Stortingen in reserves	0	0	-17	-17	0
Onttrekkingen aan reserves	23	50	83	62	-21
Resultaat	-132	-188	-214	-157	57

2.5 Onderwijs en vrije tijd

2.5.1 Omschrijving van het programma

Het programma omvat het lokaal onderwijsbeleid waarbinnen aandacht wordt besteed aan de zorg voor onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht, onderwijsachterstanden, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en volwasseneneducatie. Ook leefbaarheid en vrije tijd vallen binnen dit programma. We zetten in op goede voorzieningen in de gemeente wat de leefbaarheid bevordert. Het gaat hierbij niet alleen om fysieke voorzieningen, maar ook de kracht van de samenleving is een belangrijk uitgangspunt. Sport en sportbeleving, bibliotheek, cultuur en ook recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers op het gebied van onderwijs en vrije tijd.

2.5.2 Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Cultuur Kulturhusen Onderwijs Sport
Portefeuillehouder Ramerman	Recreatie en toerisme
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

2.5.3 Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2022	DUO/Ingrado	21,0	4,2	4,2
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2022	DUO/Ingrado	14	24	21
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	%	2022	DUO/Ingrado	1,4%	2,4%	2,1%
Niet-sporters	%	2022	Gezondheidsmonitor (CBS, RIVM, GGD)	45,3%	46,4%	47,9%

2.5.3 Prestaties

	Prestaties 2023	Voortgang	%	Geld
5.1	Cultuur			
5.1.1	Cultuurbeleid			
	Een uitvoeringsplan Cultuur wordt opgesteld.	✓	100%	✓
5.1.2	Bibliotheekbeleid			
	De bibliotheek werkt aan de doelstellingen in het preventiebeleid.	✓	100%	✓

5.2	Kulturhusen			
5.2.1	Kulturhusen			
	Het behalen van deze doelen is van een aantal factoren afhankelijk. Deze factoren liggen niet allemaal binnen onze invloedssfeer. Het kulturhus draagt slechts voor een gedeelte bij aan het behalen van de doelen. Hiervoor moet enerzijds het gebouw goed geëxploiteerd worden, anderzijds moet er synergie zijn tussen de participanten in het kulturhus.	✓	100%	✓

5.3	Onderwijs			
5.3.1	Onderwijs			
	Op basis van aangebrachte fasering voeren we de diverse projecten huisvesting basisonderwijs uit, waarbij in de periode 2022 - 2025 de projecten uit fase 1 (kern Nieuwleusen, Dalfsen-West en Lemelerveld) worden opgepakt.	✓	25%	✓

5.3.2	Peuteropvang en VVE			
	We gaan ten minste 1 keer per jaar met de VVE-werkgroep met afgevaardigden van (voor)scholen en JGZ in gesprek over de uitvoeringsafspraken en stellen die waar mogelijk bij. De onderwerpen zijn: de doelgroepdefinitie, het (non-)bereik, toeleiding naar VVE, doorlopende lijn en resultaatafspraken.	✓	100%	✓

5.4	Recreatie en toerisme			
5.4.1	Recreatie en toerisme			
	Participeren in het samenwerkingsverband Vechtdal Vrijtijdseconomie.	✓	100%	✓
	Opstellen uitvoeringsplan toerisme	✓	100%	✓
	Versterken Toeristische informatiepunten	✓	100%	✓
	Leveren van input voor de Omgevingsvisie 2.0 en het Omgevingsplan vanuit het beleidsveld vrijetijdseconomie en bijbehorende ontwikkelingen.	✓	100%	✓
	Onderzoek van recreatiemogelijkheden, waaronder de havenuitbreiding in Dalfsen.	✓	100%	✓
	Binnen Ruimte voor de Vecht invulling geven aan het onderdeel vrijetijdseconomie.	✓	100%	✓

5.5	Sport			
5.5.1	Sport			
De acties van het uitvoeringsplan worden samen met de partners uit het voorveld uitgevoerd, jaarlijks gemonitord en aangepast.		✓	75%	✓

Prestaties voorgaande jaren		Voortgang	%	Geld
5.1	Cultuur			
5.1.1	Cultuurbeleid			
Een uitvoeringsplan Cultuur is opgesteld.				
Voortgang jaarrekening		✓	100%	✓

2.5.4 Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2023	Stand december 2023
Aantal overnachtingen (dagrecreatie niet meetbaar)	GBLT/Eigen gegevens	199.021 (2019)	199.050	138.818
<p>In de Jaarrekening over 2023 zijn de cijfers van GBLT tot en met december 2023 opgenomen, deze lopen in 2024 nog op. In de jaarrekening over 2024 zijn de aantallen voor 2023 naar verwachting volledig.</p> <p>Er is een daling in recreatieve overnachtingen te verwachten doordat recreatieve plaatsen voor andere zaken worden ingezet, zoals: opvang van vluchtelingen, arbeidsmigranten en niet recreatieve bewoning.</p> <p>186.529 (2020), 206.586 (2021) 186.699 (2022)</p>				
Aantal werkzame personen in de sector	LISA	882 (2018)	870	936 (2022, bron Provincie)
<p>970 (2017) , 1010 (2018), 1070 (2019), 1060 (2020), 900 (2021) Bron LISA</p> <p>Het aantal banen heeft betrekking op het totaal aantal fulltimers, parttimers en uitzendkrachten.</p> <p>821 (2013), 802 (2014), 817 (2015), 878 (2016), 883 (2017), 912 (2018), 950 (2019), 956 (2020), 878 (2021) Bron Provincie</p> <p>Betreft: cultuur,sport en recreatie, logies-, maaltijd- en drankverstrekking.</p>				

2.5.5 Verbonden partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

2.5.6 Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening	Begroting 2023	Begroting 2023	Rekening	Saldo
	2022	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Lasten	-7.156	-6.170	-7.600	-7.418	182
Baten	963	725	1.260	1.318	58
Saldo van lasten en baten	-6.193	-5.445	-6.340	-6.100	240
Storting in reserves	0	0	-2.900	-2.900	0
Onttrekkingen aan reserves	908	613	3.488	3.401	-88
Resultaat	-5.285	-4.832	-5.752	-5.599	153

2.6 Inkomensondersteuning

2.6.1 Omschrijving van het programma

Het programma omvat bijstandsverlening, minimabeleid, schuldhulpverlening en inburgering nieuwkomers. Alle gericht op inkomensondersteuning.

2.6.2 Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Inkomen Integratie vergunninghouders
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

2.6.3 Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Personen met een bijstandsuitkeringen	Aantal per 10.000 inwoners	2023	CBS	131,6	344,8	230,3

2.6.4 Prestaties

	Prestaties 2023	Voortgang	%	Geld
6.1	Inkomen			
6.1.1	Kindregeling			
	In de webshop zorgen we voor een gevarieerd aanbod van producten, diensten en activiteiten.	✓	100%	✓

6.1.2	Schuldhulpverlening			
	Vroegsignalering door inzage in betalingsachterstanden.	✓	100%	✓
	Contacten met verwijzende instanties intensiveren om in zo vroeg mogelijk stadium handelend te kunnen optreden om het aantal bewindvoeringen zoveel mogelijk te beperken.	✓	100%	✓
	Nieuwe vormen van budgetbeheer voortzetten als alternatief voor bewindvoering, dit is bijvoorbeeld het product "Budgetbeheer Plus". Met dit instrument worden vaste lasten betaald en ontvangt cliënt een vast bedrag per week voor overige uitgaven.	✓	100%	✓
	Indien mogelijk gebruik maken van adviesrecht voor kantonrechters.	✓	100%	✓

6.2	Integratie vergunninghouders			
6.2.1	Inburgering en integratie statushouders			
	Goede regie voeren op het inburgeringsproces van statushouders met behulp van het PIP (persoonlijk Plan Inburgering en Participatie)	✓	100%	✓
	In samenwerking met taalscholen, maatschappelijke organisaties en werkgevers zorgen voor een taalrijke leer- en werkomgeving.	✓	100%	✓

6.2.2	Huisvesting statushouders			
Samenwerking met woningcorporaties voortzetten en indien nodig aanvullende mogelijkheden voor versnelde (tijdelijke) huisvesting onderzoeken en benutten (statushouders zijn hierin onderdeel van de doelgroep spoedzoekers in het algemeen)		✓	100%	✓

2.6.5 Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2023	Stand december 2023
Aantal kinderen dat een bestelling heeft gedaan via de webshop	Eigen administratie	224 (2018)	230	114
Aantal huishoudens met bewindvoering	Eigen administratie	104 (2021)	100	129
Percentage statushouders dat na een half jaar participeert	Eigen gegevens	60% (2019)	75 %	90% van de Z-route inburgeraars
<p>Inburgeraars met een lage leerbaarheid op gebied van taal, leren het beste door zoveel mogelijk in de praktijk met taal in aanraking te komen. Daarom moeten inburgeraars in de Zelfredzaamheidsroute (Z-route) zo snel mogelijk starten met participatie. De meesten starten hun participatietraject bij Larcom, een enkeling past beter in een ander traject. Het lukt 90% van de Z-route cursisten om binnen zes maanden na huisvesting te starten met een participatietraject.</p> <p>Inburgeraars die een B1-inburgeringstraject volgen, gericht op het behalen van de examens op A2 of B1-niveau, worden meegenomen in de Werkcarroussel. Omdat dit geen verplicht onderdeel is van de wet in deze leerroute, is het (nog) niet mogelijk om de gevraagde gegevens uit het systeem te genereren. In de praktijk volgen veel B1-cursisten een taalstage of doen zij vrijwilligerswerk naast de inburgering.</p>				
Taakstelling en realisatie te huisvesten statushouders	Eigen gegevens en registraties COA	54% (2021)	100 %	100 %
<p>Volgens de cijfers van het COA sloten wij 2023 af met een achterstand van 9. In de laatste dagen van december hebben wij 9 statushouders (deels tijdelijk) gehuisvest, waardoor wij de taakstelling in de praktijk wel hebben gehaald. Van de 63 statushouders die wij in 2023 moesten huisvesten, hebben wij er 22 een tijdelijke woning aangeboden via het project 'Thuisgevers'. Zij moeten in 2024 alsnog een definitieve woning krijgen (bovenop de taakstelling van 2024).</p>				

2.6.6 Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek. Het betreft een samenwerkingsverband met betrekking tot het voorkomen en het opsporen van fraude met de sociale zekerheidsregelingen die door de gemeenten worden uitgevoerd. De gemeente heeft hiertoe haar bevoegdheid, in het kader van opsporing en voorkomen van fraude op grond van de uit te voeren sociale zekerheidsregeling, overgedragen aan de gemeente Zwolle.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

2.6.7 Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening Begroting 2023		Begroting 2023	Rekening	Saldo
	2022	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Lasten	-9.120	-6.391	-9.064	-9.467	-403
Baten	6.195	4.296	6.041	6.452	410
Saldo van lasten en baten	-2.925	-2.094	-3.022	-3.015	7
Stortingen in reserves	0	0	-521	-521	0
Onttrekkingen aan reserves	3	0	1.318	1.133	-185
Resultaat	-2.922	-2.094	-2.225	-2.403	-178

2.7 Sociaal domein

2.7.1 Omschrijving van het programma

Het programma omvat het sociale domein. Wat wetgeving betreft wordt met name gedoeld op de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Ook het jeugd- en jongerenwerk en het welzijnswerk zijn onderdeel van dit programma.

2.7.2 Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Jeugdzorg Lokale toegang Preventie Publieke gezondheid WMO
Portefeuillehouder Ramerman	Participatie
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

2.7.3 Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Jongeren met delict voor rechter	% (12 t/m 21 jarigen)	2022	CBS	n.b.	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2022	CBS	3	6	n.b.
Netto arbeidsparticipatie	%	2023	CBS	76,1%	72,2%	72,5%
Werkloze jongeren	%	2022	CBS	1%	1%	n.b.
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	CBS	0,7%	1%	1%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2023	CBS	n.b.	0,3%	n.b.
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2022	CBS	560	710	n.b.
Banen	Aantal per 1.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2022	CBS/LISA	771,7	825,4	726,1
Lopende re-integratie voorzieningen	per 10.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2023	CBS	248,2	191,5	196,1
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	CBS	9,9%	11,1%	11,1%

2.7.4 Prestaties

	Prestaties 2023	Voortgang	%	Geld
7.1	Jeugdzorg			
7.1.1	Jeugdzorg			
	In 2023 en verder wordt nadere uitvoering gegeven aan preventie activiteiten zoals de inzet van voorliggende/algemene voorzieningen en preventie-netwerken.	✓	100%	✓
	Waar nodig wordt geïndiceerde, specialistische jeugdhulp ingezet op basis van de Jeugdwet. Deze jeugdhulp wordt regionaal ingekocht. Zoals hiervoor aangegeven onder 'belangrijke ontwikkelingen' wordt per 1 januari 2023, regionaal een nieuw inkoopmodel Jeugdhulp ingevoerd. Dit inkoopmodel heeft onder meer tot doel de sturing op de grip op de uitgaven jeugdzorg te verbeteren.	✓	100%	✓
	Door het beter verbinden van jeugd- en jongerenwerk met het onderwijs, wordt de samenwerking onderwijs - jeugdhulp versterkt. Zodat school en jeugdconsulenten elkaar beter weten te vinden. Dit kan in bepaalde situaties voorkomen dat jeugdigen specialistische jeugdhulp nodig hebben.	✓	100%	✓
	In juli 2022 is gestart met de Pilot Praktijkondersteuner Huisartsen voor Jeugd GGZ (POH-Jeugd GGZ) bij de huisartsenpraktijk Lemelerveld. Deze pilot duurt één jaar. Gesprekken met een POH-Jeugd GGZ kunnen eveneens voorkomen dat specialistische jeugdhulp wordt ingezet.	✓	100%	✓

7.2	Lokale toegang			
7.2.1	Lokale toegang			
	Het plan van aanpak toegang is uitgevoerd en de verbeterde toegangsorganisatie is ingericht.	✓	100%	✓

7.3	Participatie			
7.3.1	Participatie			
	Iedereen op traject (kan ook behandeling zijn).	✓	100%	✓
	Plan van aanpak voor alle cliënten met een Participatiewetuitkering.	✓	100%	✓
	Iedereen is ingedeeld in een categorie én subcategorie binnen Zorg, Meedoen en Werkfit.	✓	100%	✓
	Leerlijnen (startend met de leerlijn Groen) zijn uitgewerkt.	✓	100%	✓
	In de subregio zijn de re-integratie instrumenten geharmoniseerd.	✓	100%	✓
	We werken samen met de Arbeidsmarktregio Zwolle aan onder meer de uitvoering van de Human Capital Agenda.	✓	100%	✓

7.4	Preventie			
7.4.1	Preventie			
	Momenteel is het proces gaande waarin de Stuurgroep Voorveld vast stelt op welke wijze ze willen samenwerken de komende jaren en hoe ze de doelen van het preventiebeleid gaan behalen. De gemeente is betrokken bij dit proces.	✓	100%	✓

7.5	Publieke gezondheid			
7.5.1	Publieke gezondheid			
	De acties om tot de doelen van het preventiebeleid te komen worden uitgevoerd door partijen uit het voorveld en voor een deel door de gemeente. Een deel van deze acties valt onder Kerngezond Dalfsen.	✓	100%	✓

7.6	WMO			
7.6.1	WMO			
	Doorontwikkelen beschermd wonen naar beschermd thuis (lokaal plan beschermd thuis).	✓	100%	✓
	Doorlopend trainen van consulenten in keukentafelgesprekken.	✓	100%	✓
	Monitoring nieuwe inkoop Hulp bij het Huishouden waarbij de focus ligt op de toegang bij de gemeente, flexibele inzet van de ondersteuning en wat een inwoner nog zelf kan (leren/regelen).	✓	100%	✓
	Doorontwikkelen indicatieloze voorzieningen dagbesteding.	✓	100%	✓

2.7.5 Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2023	Stand december 2023
Doel 3: 30% van de instroom is binnen 12 maanden weer uitgestroomd naar betaald werk	Eigen gegevens	35% (2019)	30%	25%
Doel 4: niet meer dan 25% zit langer dan 4 jaar in de uitkering	GWS4all	26% (2019)	25%	17%
Doel 5: aantal personen met Beschut Werk	GWS4all	1 (2019)	7	8
Doel 2: maximale participatie. Indicator: aantal mensen met traject	GWS4all	125 (2019)	240	219

2.7.6 Verbonden partijen

GGD IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) IJsselland. De GGD bouwt voor gemeenten in IJsselland aan publieke gezondheid. GGD IJsselland voert de taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen, zoals jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidsbeleid gemeenten en de zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen. Na aanvang van iedere bestuursperiode wordt door het Algemeene Bestuur een nieuwe bestuursagenda voor de bestuursperiode opgesteld.

De beleidsdoelstellingen van de GGD zijn verwoord in de eens per vier jaar op te stellen regionale bestuursagenda. Voor de periode 2023-2027 heeft de GGD IJsselland de Bestuursagenda Publieke Gezondheid "Gezond samen leven" ontworpen. Met deze nieuwe bestuursagenda werken GGD IJsselland en de 11 gemeenten in de regio in de periode 2023 – 2027 verder aan het bevorderen en beschermen van gezondheid van alle inwoners in de regio IJsselland. De nieuwe agenda bouwt voort op de agenda van de afgelopen jaren. Versterken van preventie en het bevorderen van gezondheid. Het concept van positieve gezondheid staat hierin centraal. De komende jaren werken we verder aan vijf inhoudelijke thema's;

- 1) Gezonde sociale basis
- 2) Gezond en kansrijk opgroeien
- 3) Mentale gezondheid
- 4) Gezonde en duurzame leefomgeving
- 5) Gezond ouder worden

Dit zijn thema's die aansluiten bij de doelstellingen van het GALA en IZA.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Regionaal Serviceteam Jeugdzorg IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ). De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet, in het bijzonder de inkoop, contractbeheer en monitoring van diensten in het kader van specialistische jeugdzorg. Het RSJ is, als bedrijfsvoering GR, niet bevoegd besluiten te nemen over het beleid voor de jeugdzorg. Dit is de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Stichting Dalfsen Werkt

Ons doel met de stichting is het tot stand brengen en in stand houden van de werkvoorziening voor Dalfsenaren met een arbeidsbeperking. Daarnaast zetten wij de stichting in als re-integratie instrument voor onze inwoners die aangewezen zijn op inkomensondersteuning.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

2.7.7 Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening 2022	Begroting 2023 Primitief	Begroting 2023 Na wijzigingen	Rekening 2023	Saldo 2023
Lasten	-24.652	-23.010	-30.796	-27.903	2.893
Baten	4.445	560	6.087	9.263	3.176
Saldo van lasten en baten	-20.208	-22.450	-24.709	-18.640	6.069
Stortingen in reserves	0	0	-896	-896	0
Onttrekkingen aan reserves	98	0	1.337	1.016	-321
Resultaat	-20.110	-22.450	-24.267	-18.520	5.748

2.8 Duurzaamheid en milieu

2.8.1 Omschrijving van het programma

Het programma omvat de gemeentelijke activiteiten op het gebied van duurzaamheid, milieu, afvalverwijdering en -verwerking, water, riolering en waterzuivering en de begraafplaatsen.

2.8.2 Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Afval Begraafplaatsen Klimaat en duurzaamheid Milieu
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Riolering Klimaat en duurzaamheid (klimaatadaptatie) Mutatie reserves

2.8.3 Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2022	CBS	58 kg	148 kg	120 kg
Hernieuwbare elektriciteit	%	2021	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat	46,7%	33,1%	n.b.

Betreft meest recente cijfer van 2021.

2.8.4 Prestaties

	Prestaties 2023	Voortgang	%	Geld
8.1	Afval			
8.1	Afval			
	Met de invoering van Omgekeerd inzamelen is een grote sprong gemaakt in het percentage hergebruik. Meer hergebruik van grondstoffen zorgt voor minder restafval per persoon. Nieuwe grote veranderingen zijn niet gepland. Kleinere stappen nemen we door verbeteringen van de huidige inzameling en gerichte communicatie op belang en meerwaarde van afvalscheiding.	✓	100%	✓
8.3	Klimaat en duurzaamheid			
8.3.1	Klimaat en duurzaamheid			
	Energieneutraliteit en het RES-doel wordt bereikt door energiebesparing (isoleren en vernieuwen) en lokale duurzame opwek (energie uit wind, zon, water en biomassa). Het geven van gerichte voorlichting, inzetten energiecoach en beschikbaar stellen budgetten voor verduurzaming.	✓	100%	✓

8.4	Milieu			
8.4.1	Een veilige en gezonde leefomgeving			
Sinds 2018 is de Omgevingsdienst belast met de uitvoering van milieutaken. In het najaar van 2018 is een gezamenlijk beleidsplan van de deelnemende gemeenten en de provincie voor de Omgevingsdienst vastgesteld. Met dit beleid voldoen we aan de wettelijke kwaliteitscriteria en werken we de doelen van de wettelijke Verordening kwaliteit VTH uit. Het beleidsplan actualiseren we eind 2022 en passen we mede aan in verband met de invoering Omgevingswet in 2023.		✓	100%	✓

2.8.5 Indicatoren

Er zijn geen indicatoren voor dit programma

2.8.6 Verbonden partijen

Omgevingsdienst IJsselland

Sinds 1 januari 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland als gemeenschappelijke regeling operationeel. De Omgevingsdienst behartigt de individuele en gezamenlijke belangen van de deelnemers op het gebied van de fysieke leefomgeving (milieutaken) en ziet op de vergunningverlening, het toezicht op de naleving en de handhaving van de voorschriften zoals opgenomen in de relevante regelgeving.

ROVA

De ROVA heeft tot doel het bevorderen en/of het (doen) realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van de verwijdering van afvalstoffen, waaronder begrepen beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de deelnemende overheden. Ook is de vennootschap werkzaam op het gebied van inzameling, bewerking en verwerking van afvalstoffen, de reiniging en de gladheidbestrijding, alsmede op het gebied van direct of indirect daarmee verband houdende milieuvelden, in de ruimste zin van het woord.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

2.8.7 Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening Begroting 2023		Begroting 2023	Rekening	Saldo
	2022	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Lasten	-6.140	-5.905	-7.904	-6.293	1.611
Baten	5.628	5.373	6.245	5.461	-784
Saldo van lasten en baten	-513	-532	-1.659	-832	827
Stortingen in reserves	-50	0	-275	-275	0
Onttrekkingen aan reserves	186	0	1.074	471	-603
Resultaat	-376	-532	-860	-636	224

2.9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

2.9.1 Omschrijving van het programma

De gemeente moet beschikken over een actueel ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Hiermee wordt ingespeeld op wettelijke kaders en maatschappelijke ontwikkelingen. Ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten. Wij betrekken en stimuleren maatschappelijke partners bij het vormgeven en uitvoeren van ons beleid.

2.9.2 Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Monumenten en archeologie Ruimtelijke ordening Wonen en bouwen
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie woningbouw Mutatie reserves

2.9.3 Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfts	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2022	Basisregistratie adressen en gebouwen	16,2	9,3	8,3
Demografische druk	%	2023	CBS	82,4%	70,3%	79,1%
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2023	CBS	399	368	362
Gemeentelijke woonlasten éénpersoons-huishoudens	In Euro's	2023	COELO	790	860	867
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishoudens	In Euro's	2023	COELO	818	942	949

Prestaties

	Prestaties 2023	Voortgang	%	Geld
9.2	Monumenten en archeologie			
9.2.1	Monumenten en archeologie			
	Het adviseren van monumenteneigenaren.	✓	100%	✓
	Het toetsen van locaties op de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten op basis van de archeologische beleidskaart.	✓	100%	✓
	Waar nodig maatregelen treffen om mogelijke verstoring van archeologische waarden te voorkomen of op te laten graven door gecertificeerde bureaus.	✓	100%	✓

9.3	Ruimtelijke ordening			
9.3.1	Omgevingswet			
	Uitvoering programmaplan implementatie Omgevingswet.	✓	100%	✓

9.3.2	Ruimtelijke ontwikkeling			
	Actualiseren van het bestemmingsplan voor recreatiewoningen en terreinen (verwerken afwijkingen en wijzigingen).	✓	100%	✓
	Verder uitwerken van het Centrumplan Dalfsen fase 1 (uitvoering Klimaatwinkelstraat).	✓	25%	✓
	Opstellen van een visie op de ontwikkelingen rondom de Burgemeester Backxlaan (Nieuwleusen).	✓	100%	✓
	Uitwerken pilot Omgevingsplan (kernen).	✓	25%	✓
	Uitvoering geven aan Centrum Arrangement Dalfsen.	✗	0%	✓
	Afronding procedure bestemmingsplan Oosterdalfsen Noord (wonen, Dalfsen).	✓	75%	✓
	Uitwerking vervolgfase Kerkenhoek van Kanaalpark.			
	Behandelen van aanvragen voor ontwikkelingen in het buitengebied en voor inbreidingsplannen binnen de kernen.	✓	100%	✓

9.3.3	Gebiedsontwikkeling			
	Een verkenning met perspectieven voor een vitaal platteland (opvolging na nul-meting Plattelandsvisie).	✓	100%	✓
	Meedenken vanuit de gemeente in gebiedsprocessen van de provincie en het waterschap.	✓	100%	✓
	Meedenken in meekoppelkansen voor een aantrekkelijke inrichting van de Vecht, onder andere in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het waterschap.	✓	100%	✓
	Gebruik maken van de ontwikkelkansen vanuit Leader+.	✓	75%	✓

9.3.4	Landschaps- en groenbeleid			
	Landschapsontwikkeling als thema meenemen in de Omgevingsvisie.	✓	100%	✓
	Via Stichting Groen Blauwe Diensten Overijssel bestaande contracten voor langjarig landschapsbeheer onderhouden en wanneer er door beëindiging financieel ruimte is in het fonds nieuwe contracten afsluiten.	✓	100%	✓

9.4	Wonen en bouwen			
9.4.1	Wonen en bouwen			
	Verlenen van startersleningen.	✓	100%	✓
	Prestatieafspraken maken met beide woningcorporaties; wat leidt tot het toevoegen van gemiddeld 36 sociale huurwoningen per jaar (op gemeentelijke nieuwbouwlocaties).	✓	100%	✓
	Uitvoering geven aan de Woonvisie (vastgesteld in november 2019) en eventueel herijken als gevolg van het woonbehoefteonderzoek uit het najaar van 2022.	✓	100%	✓
	Onderzoek doen naar de mogelijkheden om starters en minder kapitaalkrachtigen tegemoet te komen.	✓	100%	✓

9.4.2	Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)			
	Formulering van subdoelen in het Programma uitvoering VTH-taken 2023 (en verder) en hieraan uitvoering geven.	✓	100%	✓
	Monitoring van de jaarlijkse resultaten op basis van het uitvoeringsprogramma en het jaarverslag voor aanpassing op aanscherping doelstellingen en beleidskeuzes.	✓	100%	✓

2.9.5 Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2023	Stand december 2023
Uitvoering programmaplan implementatie Omgevingswet	Eigen gegevens	2016	80%	100%
Percentage van het grondgebied belegd met actuele bestemmingsplannen	Eigen gegevens	100%	100%	100%
Een actuele Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente	Eigen gegevens	1 (2022)	1	1
Aantal nieuwe verblijfsobjecten met woonfunctie	CBS / Eigen gegevens	167 (2020)	120	129
Aantal nieuwe startersleningen	Eigen gegevens	6 (2020)	7	21
Aantal nieuwe sociale huurwoningen op gemeentelijke nieuwbouwlocaties	Eigen gegevens	33 (2020)	36	11

2.9.6 Verbonden partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

2.9.7 Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening	Begroting 2023	Begroting 2023	Rekening	Saldo
	2022	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Lasten	-10.409	-8.036	-8.671	-9.006	-334
Baten	9.617	6.713	6.823	8.476	1.653
Saldo van lasten en baten	-792	-1.323	-1.848	-530	1.318
Stortingen in reserves	-2.009	0	0	-336	-336
Onttrekkingen aan reserves	1.128	48	318	214	-104
Resultaat	-1.673	-1.276	-1.530	-652	878

Hoofdstuk 3 Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze worden vooral door de inwoners opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (Onroerend Zaakbelasting, precariobelasting en toeristenbelasting) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven.

Het beleid met betrekking tot de tarieven van alle heffingen en daarmee de opbrengsten van de verschillende heffingen, is dat deze zoveel mogelijk kostendekkend moeten zijn. De tarieven worden verhoogd met de inflatiecorrectie. Deze inflatiecorrectie bedroeg voor 2023 1,7%. Bij het voorstel bij de belastingverordeningen 2023 is op onderstaande onderdelen hiervan afgeweken:

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid. De afgelopen jaren werden de tarieven van de afvalstoffenheffing jaarlijks verhoogd en waren er extra inkomsten door het scheiden van afval. Dit betekende dat jaarlijks een voordelig exploitatiesaldo overbleef welke werd gereserveerd in de voorziening. Om het jaarlijkse exploitatiesaldo te beperken is in 2023 gekozen om het vastrecht voor 2023 te verlagen met € 15 naar € 195 per perceel per belastingjaar.

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten werden in 2023 verhoogd met de trendmatige tariefsverhoging van 1,7%

Leges

De tarieven van de gehele legesverordening zijn in verband met de kostendekkendheid in 2023 met 10% verhoogd. Daarnaast zijn de leges trendmatig verhoogd met 1,7%.

Precariobelasting

De afgelopen jaren is er voor gekozen om geen precario te heffen, dit in verband met de COVID-19 pandemie. Over het jaar 2023 wordt wel de precariobelasting geheven. Het tarief is trendmatig verhoogd met 1,7%.

Rioolheffing

Eind 2021 is het geactualiseerde Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) vastgesteld. Op basis van GRP 2022-2026 is een kostenstijging van 4,4% voor 2023 opgenomen om in de toekomst onderhoud te kunnen uitvoeren zodat er gespaard kan worden via een voorziening.

Toeristenbelasting

De Toeristenbelasting werd in 2023 verhoogd met de trendmatige tariefverhoging van 1,7%.

Gemeentelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

De gemeente Dalfsen is aangesloten bij de gemeenschappelijke regeling GBLT. GBLT heeft de uitvoering van de wet WOZ en het heffen en innen van de gemeentelijke belastingen overgenomen. Daarnaast voert GBLT ook de kwijschelding uit voor zowel de gemeente als waterschap. In de paragraaf verbonden partijen vindt u meer informatie over het GBLT als verbonden partij.

Kwijtscheldingsbeleid

Het is mogelijk om volledige dan wel gedeeltelijke kwijtschelding te verkrijgen voor de Onroerend Zaakbelasting (OZB), rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing geldt dat kwijtschelding slechts mogelijk is voor het vastrecht. Voor de rioolheffing geldt dat bij de belasting gebruikersdeel per jaar, bij een hoeveelheid afgevoerd afvalwater van 0 m³ tot en met 500 m³, kwijtschelding kan worden verleend.

Bij de beoordeling van de verzoeken om kwijtschelding hanteert GBLT de zogenaamde 100% norm. Inwoners die twee jaar of langer zijn aangewezen op een bijstandsuitkering krijgen automatisch kwijtschelding. Op basis van melding door de gemeente verleent GBLT aan deze mensen automatisch kwijtschelding.

In totaliteit is er in 2023 een bedrag van € 61.000 (2022 € 64.000) aan kwijtschelding verleend.

Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen

Soort heffing bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	(Realisatie 2023)
Afval *	2.783	2.783	2.777
Begraven *	296	296	256
Hondenbelasting	-	-	(2)
Marktgeden *	20	20	22
Precariobelasting	12	12	12
Rioolheffing *	1.547	1.547	1.603
Toeristenbelasting	202	202	193
OZB eigenaren	6.050	6.050	6.081
OZB gebruikers	1.083	1.131	1.145
Legesverordening I, II en III *	1.982	2.096	1.745
Totaal	13.975	14.137	13.831

Campergelden

De campergelden zijn niet in het overzicht opgenomen gezien de geringe omvang van de opbrengsten (lager dan € 1.000).

* De gemeentelijke heffingen zijn in drie soorten te onderscheiden: belastingen, rechten en (bestemmings)heffingen. Voor zowel de rechten als de heffingen geldt dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn. Deze heffingen en rechten worden toegelicht bij het onderdeel 'Overzicht kostendekkendheid'.

Wet Waardering Onroerende Zaken

In de ontvangen brief van de Waarderingskamer in januari 2023 is vermeld dat de WOZ waarden van woningen tussen de waardepeildatum 1 januari 2021 en 1 januari 2022 gemiddeld met 13,2 % gestegen. De WOZ waarden van de overige onroerende zaken zijn in diezelfde periode gestegen met 1,8 %.

De ontwikkeling van de WOZ-waarden bij de woningen laat een duidelijke groei zien die in lijn ligt met de marktontwikkelingen. De waardeontwikkeling van de niet woningen laat een stijgende trend zien. De stijgende trend is de het gevolg van de economische groei. De afgelopen jaren was er een dalende trend door de corona crisis

De uitvoering van de Wet WOZ wordt gecontroleerd door de Waarderingskamer. In het rapport van bevindingen wordt de weergave van de inspectie weergegeven. Het eindoordeel bestaat uit een viertal oordeelcategorieën te weten:

1. De uitvoering verloopt goed
2. De uitvoering is voldoende
3. De uitvoering moet op onderdelen verbeterd worden
4. De uitvoering moet dringend verbeterd worden.

De Waarderingskamer beoordeelt de kwaliteit van de WOZ-taxaties als goed. De waarderingskamer heeft ingestemd met bekend maken WOZ-waarden voor 2023 (waardepeildatum 1 januari 2022).

Overzicht kostendekkendheidverhoging

Deze paragraaf bevat een overzicht op hoofdlijnen van de verschillende heffingen. Wettelijk geldt het algemene uitgangspunt dat de begrote tarieven op maximaal kostendekkendheid niveau mag worden doorberekend. In het jaarverslag volgt hierover de verantwoording, waarbij inzicht gegeven wordt op gerealiseerde baten en lasten en welke kostendekkendheid hieruit voortvloeit.

De doelbelastingen afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn vanwege hun omvang het meest in het oog springend. Jaarlijks wordt aan de hand van de kosten een berekening gemaakt van de hoogte van de benodigde opbrengsten. Bij beide belastingen wordt gewerkt met een voorziening. Voor de diverse legessoorten mogen maximaal kostendekkende tarieven worden gevraagd.

In onderstaande opstelling is, op basis van werkelijke cijfers, het overzicht van de mate van kostendekkendheid van de volgende heffingen opgenomen:

*Overzicht kostendekkendheid 2023
(bedragen x € 1.000)*

Soort heffing	Lasten taakveld	Apparaatskosten	Overhead	BCF/BTW	Kwijtschelding	Stortingvoorziening	Baten Heffing	Andere inkomsten	Kosten dekkendheid %	Begroot %
Afvalstoffenheffing	2.320	160	136	482	45	34	2.777	340	100%	97%
Lijkbezorging	81	203	34	17	-	-7	263	1	77%	87%
Legesverordening*	519	1.335	222	82	-	-	2.158	56	82%	94%
Marktgeden	13	10	10	3	-	-	22	-	61%	43%
Rioolheffing	840	272	256	176	16	-301	1.603	135	94%	92%

* Leges titel 1 en 2

Afvalstoffenheffing

De kostendekkendheid voor de afvalstoffenheffing was begroot op 97% waarbij rekening werd gehouden met een onttrekking van € 15.000 uit de voorziening afval. De realisatie in 2023 geeft een onttrekking van € 34.000 uit de voorziening afval weer.

De afgelopen jaren was er standaard een positief exploitatiesaldo over welke werd toegevoegd aan de voorziening. In 2023 is er voor gekozen om de voorziening niet verder toe te laten nemen. In de tariefstelling afvalheffing is hier dan ook rekening mee gehouden. Zie ook de toelichting bij beleidsveld 8.1 afval.

Lijkbezorging

In 2023 zijn de baten € 32.000 lager dan begroot. De uitgaven zijn € 4.000 hoger door onder andere hogere loonkosten. De toerekening van de overheadkosten is, conform de voorschriften, gelijk gesteld aan de andere heffingen wat een negatief effect geeft op de kostendekkendheid.

Legesverordening

Voor de leges in zijn algemeenheid geldt dat voor 2023 een trendmatige verhoging van 1,70% is doorgevoerd. De verordening en tarieventabel worden verder geactualiseerd op basis van recente wetswijzigingen en bedrijfsvoering.

Binnen de titels van de legesverordening wordt gestreefd naar een kostendekkendheid van 100%. De inkomsten waren in 2023 € 320.000 lager dan begroot. Dat de inkomsten lager uitvielen in 2023 is grotendeels te verklaren door de nieuwe omgevingswet welke per 1 januari 2024 in werking is gegaan. De ondernemers en burgers hebben de uitwerking hiervan afgewacht. Na de bekendmaking van de nieuwe omgevingswet zijn er voor 31 december 2023 alsnog de verwachte vergunningsaanvragen ingediend. De opbrengsten van deze aanvragen zullen worden verantwoord in 2024, in 2024 worden ook de kosten gemaakt en als lasten meegenomen.

Marktgeden

De marktgeden loopt in 2023 gelijk aan de betreffende begroting.

Rioolheffing

De kostendekkendheid voor de afvalstoffenheffing was begroot op 92% waarbij rekening werd gehouden met een storting minus onttrekking van € 204.000 in de voorziening riool.

De baten waren in 2023 uiteindelijk € 50.000 hoger dan begroot. De kosten waren daarentegen € 90.000 lager dan begroot. De kostendekkendheid voor de afvalstoffenheffing komt in 2023 op 94% waarbij de storting minus onttrekking in de voorziening riool een bedrag van € 301.000 betreft.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2020 - 2023 is in april 2020 vastgesteld. Deze nota bevat het beleid dat de gemeente Dalfsen hanteert om haar risico's te managen en is de basis voor deze paragraaf weerstandsvermogen. Met dit beleid zijn kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen de gemeente Dalfsen en worden zowel 'financiële' als 'niet-financiële/strategische risico's' in beeld gebracht.

Met het rapporteren over de strategische thema's/risico's willen we inzicht geven in risico's in brede zin. Welke risico's lopen we bij de uitvoering van de speerpunten van het gemeentelijke beleid en hoe en met welke beheersmaatregelen gaan we de realisatie van dit beleid mogelijk maken.

Hierbij kan sprake zijn van enige overlap, waarbij strategische risico's tevens een groot financieel risico zijn. We brengen de top 10 financiële risico's afzonderlijk in beeld om een vertaling te kunnen maken naar het benodigde weerstandsvermogen.

In het beleidsdocument is de definitie van een risico als volgt verwoord:

“Risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis die het behalen van doelen kan belemmeren of vertragen”.

Dit betreft naast financiële ook niet-financiële risico's, zoals bestuurlijke en juridische risico's, imago- en frauderisico's. Deze hebben niet (altijd) direct een financiële impact, maar kunnen (op termijn) wel grote gevolgen hebben voor de gemeente.

Uit de definitie van een risico volgt, dat een goede omschrijving van een risico de volgende elementen bevat:

1) Een kans op het optreden van een gebeurtenis ($p < 1$)

Het gaat hier dus om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.

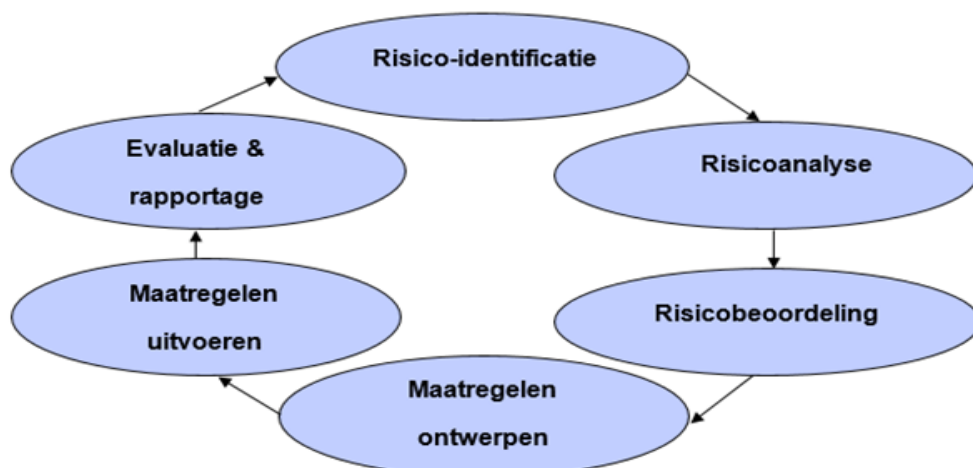
2) Behalen van doelen kan belemmeren of vertragen.

Het gevolg van het optreden van een risico kan heel breed zijn. Het kan zowel leiden tot financiële consequenties, maar ook tot het niet of niet meer volledig kunnen realiseren van het gewenste beleid.

Risicomanagementproces

Risicomanagement is het cyclische proces dat bestaat uit verschillende stappen met als doel de gevolgen van de risico's te voorkomen en de kans erop te verkleinen. Voor de totstandkoming van deze paragraaf is het volgende proces doorlopen. Allereerst is gemeentebreed een risico-inventarisatie uitgevoerd voor zowel de 'financiële' als 'niet-financiële' risico's.

Het risicomanagementproces bestaat schematisch uit de volgende stappen:

Toelichting op de verschillende stappen:

1. Risico-identificatie: het in kaart brengen van de risico's die samenhangen met de werkzaamheden en aandachtsgebieden;
2. Risicoanalyse: risico's kwantificeren; inschatten kans en gevolg;
3. Risicobeoordeling: alle risico's naast elkaar zetten en prioriteren;
4. Maatregelen ontwerpen: benoemen van beheersmaatregelen die helpen de individuele risico's te reduceren; verlagen van de kans en/of verlagen van het gevolg, waarbij altijd een kosten-baten analyse moet worden gemaakt met het doel risico's beheersbaar te houden;
5. Maatregelen uitvoeren: beheersmaatregelen uitvoeren teneinde risico's te reduceren en hieraan verantwoordelijkheden koppelen;
6. Evalueren en rapporteren: evalueren van (wijzigingen in) het risicoprofiel, evalueren van opgetreden risico's en van de effectiviteit van genomen beheersmaatregelen.

Niet-financiële risico's

De niet-financiële risico's, zoals bijvoorbeeld bestuurlijke, juridische, imago- en frauderisico's, hebben niet altijd direct een financiële impact, maar kunnen (op termijn) wel grote gevolgen hebben voor de gemeente.

Uit de inventarisatie voor het begrotingsjaar 2023 zijn de onderstaande niet-financiële risico's in willekeurige volgorde in beeld gebracht.

De niet financiële risico's zijn benoemd volgens de volgende indeling:

- Thema (T)
- Risicogebeurtenis (R)
- Oorzaak (O)
- Gevolg (G)
- Beheersmaatregel(en) (B)

Hieronder zijn de niet-financiële risico's opgenoemd volgens deze indeling.

T	Informatieveiligheid
R	<ul style="list-style-type: none"> • hacken en gijzelen digitale omgeving • desinformatie door toepassing kunstmatige intelligentie • oneigenlijk binnen dringen gemeentelijke digitale omgeving • onjuiste verwerking persoonsgegevens
O	<ul style="list-style-type: none"> • foutief handelen bij verwerking persoonsgegevens • niet volgen afgesproken procedures • verhoogde kwetsbaarheid door thuiswerken vanwege Corona • stil vallen reguliere werkzaamheden
G	<ul style="list-style-type: none"> • beschikbaar komen persoonsgegevens

	<ul style="list-style-type: none"> · identiteitsfraude burger met financiële en/of maatschappelijke gevolgen opleggen boetes door autoriteit persoonsgegevens bij overtreden regels Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) · imago schade · specifieke aandacht besteden aan bewustwording personeel m.b.t. informatieveiligheid en omgaan met privacy gevoelige gegevens
B	<ul style="list-style-type: none"> · up to date beveiliging systemen en netwerken (ook thuiswerken) · binnen IC toetsen naleving vastgelegde procedures en richtlijnen omtrent informatiebeveiliging en melden datalekken · met bijzondere interne controle specifieke aandacht schenken aan AVG · structurele samenwerking privacy officer (PO), chief information security officer (CISO) en functionaris gegevensbescherming (FG) · sluiten verwerkers-overeenkomsten

T	Wonen
R	<ul style="list-style-type: none"> · niet tijdig kunnen voldoen aan de gevraagde woonbehoefte
O	<ul style="list-style-type: none"> · onvoldoende uitgeefbare bouwlocaties of woningbouwtypen beschikbaar · geen geldig bestemmingsplan voor woningbouw locaties · bezwaar en beroep procedures wat leidt tot vertraging
G	<ul style="list-style-type: none"> · vertrek inwoners naar andere gemeente · vertraging uitgifte · taakstelling huisvesting statushouders wordt niet gehaald · geen uitvoering kunnen geven aan woonvisie (doelstelling woningproductie (aantal/type) blijft achter) · onvrede onder inwoners
B	<ul style="list-style-type: none"> · planmatig zorgen voor vroegtijdig aankoop en bouwrijp maken · zorgen actuele voor bestemmingsplannen (afgestemd op huidig en toekomstig gebruik) · in planning vroegtijdig rekening houden met (mogelijke aanvullende) onderzoeken · inhuur externen waardoor bestemmingsplanprocedures versneld/met voorrang in uitvoering kunnen worden genomen.

T	Ondermijning
R	<ul style="list-style-type: none"> · het onbedoeld en onbewust faciliteren van criminelen door bv. het verlenen van vergunningen en subsidies
O	<ul style="list-style-type: none"> · dienstverlenende instelling kan leiden tot misbruik door derden · beperken regeldruk maakt misbruik mogelijk · misbruik gemeentelijke dienstverlening door (geïnfiltreerde) eigen medewerkers en/of externen
G	<ul style="list-style-type: none"> · onbewust bijdragen aan verdere verspreiding of ondersteuning van criminele netwerken, witwassen, integriteitsschendingen etc.
B	<ul style="list-style-type: none"> · de huidige nauwe samenwerking met RIEC ON, politie, OM, de Vechtdal gemeenten, provincie en andere relevante partners voortzetten. · vergroten weerbaarheid door creëren van bewustwording door informatiesessies/bijeenkomsten te organiseren en (online) publicaties over het thema. · opzetten interne werkgroep ondermijning · een verruimde toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob).

	<ul style="list-style-type: none"> • bij vergunningaanvragen in het kader van de Alcoholwet en Omgevingsvergunningen voor zonneparken altijd een Bibob toets toepassen. • aanbevelingen uit de weerbaarheidsscan van het RIEC (uitgevoerd najaar 2021) opvolgen. • intern integriteitsbeleid, waaronder ambtseed.
--	--

T	Burger c.q. overheidsparticipatie
R	<ul style="list-style-type: none"> • participatie ad hoc
O	<ul style="list-style-type: none"> • ontbreken kaders en regie • ontbreken ambtelijke capaciteit
G	<ul style="list-style-type: none"> • onvoldoende belangenafweging door college en raad mogelijk • minder efficiënte participatieprocessen • verschillende uitvoeringen door ontbreken kaders
B	<ul style="list-style-type: none"> • participatie meer prioriteit geven door kaders te bepalen en regie te bewerkstelligen • maken concrete werkafspraken en ambtelijke inzet

T	Omgevingswet
R	<ul style="list-style-type: none"> • niet tijdig functioneel gereed zijn van het Landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet incl. implementatie van benodigde software
O	<ul style="list-style-type: none"> • beperkte implementatietijd nieuwe software
G	<ul style="list-style-type: none"> • niet geautomatiseerd kunnen ontvangen en behandelen van aanvragen voor de omgevingsvergunning • niet digitaal kunnen maken, publiceren en wijzigen van een omgevingsplan • tijdige en correcte dienstverlening komt onder druk te staan • onduidelijkheid voor aanvragers • imagoschade
B	<ul style="list-style-type: none"> • regelmatige gesprekken met software leverancier over voortgang • nauw volgen landelijke ontwikkelingen • beschikbare software zo vroeg mogelijk in gebruik nemen

T	Omgevingswet
R	<ul style="list-style-type: none"> • niet of niet op tijd voldoen aan de minimale vereisten van de wet op de invoeringsdatum • werkprocessen onder de Omgevingswet niet op orde • gewenste cultuurverandering en werken vanuit andere rollen komt onvoldoende op gang, bestuur en medewerkers zijn onvoldoende voorbereid op gewijzigde rollen en processen
O	<ul style="list-style-type: none"> • vernieuwen alle werkprocessen en aanpassen aan de vereisten van de Omgevingswet • aanzienlijke inzet vanuit de lijnorganisatie gevraagd binnen bestaande formatie • langdurige proces van invoering belast lijnorganisatie
G	<ul style="list-style-type: none"> • vermindering niveau dienstverlening • niet binnen de wettelijke termijnen kunnen besluiten over aanvragen voor een omgevingsvergunning en/of aanpassen omgevingsplan
B	<ul style="list-style-type: none"> • sturen op planning programmaplan Omgevingswet en juiste prioritering werkzaamheden • zorgen voor voldoende beschikbaarheid personele inzet • organiseren opiniërende bijeenkomsten met college en raad om gewenste beleidslijn in beeld te brengen • twee keer per jaar voortgangsrapportages aan Raad, College, DT en met vermelding risico's

T	Toenemende polarisatie
R	<ul style="list-style-type: none"> · uitval van medewerkers door bedreigingen
O	<ul style="list-style-type: none"> · toenemende polarisatie
G	<ul style="list-style-type: none"> · beperkte gemeentelijke dienstverlening · uitval personeel · vertraging van gemeentelijke uitvoering · toename werkdruk
B	<ul style="list-style-type: none"> · open communicatie met inwoners · voorlichting aan medewerkers hoe hier mee om te gaan · treffen voorzorgsmaatregelen

T	Duurzaamheid
R	<ul style="list-style-type: none"> · in 2050 niet energie- neutraal zijn als gemeente en niet voldoen aan het aardgasvrij verwarmen van de gebouwde omgeving
O	<ul style="list-style-type: none"> · onvoldoende draagvlak bij inwoners · netcongestie · geen of onvoldoende landelijke ondersteuning · niet genoeg capaciteit om transities uit te voeren
G	<ul style="list-style-type: none"> · vertraging energietransitie · minder draagvlak inwoners en ondernemers voor behalen van doelen
B	<ul style="list-style-type: none"> · draagvlak creëren door inwoners te betrekken · lokale projecten realiseren met meerwaarde voor inwoners · afstemming met netwerkbedrijven en overige stakeholders · alert zijn op ontwikkelingen

T	Bedrijfsvoering
R	<ul style="list-style-type: none"> · niet kunnen vervullen van vacatures · kwetsbaarheid ten aanzien van continuïteit van de bedrijfsvoering · de disbalans tussen beschikbare capaciteit en ambitie · het gelijktijdig opstarten van diverse organisatie brede processen
O	<ul style="list-style-type: none"> · werkdruk · verloop personeel · krappe c.q., overspannen arbeidsmarkt
G	<ul style="list-style-type: none"> · overbelasting en mogelijke uitval personeel · niet realiseren beleidsdoelstellingen · beperktere gemeentelijke dienstverlening · mogelijke claims door wijze van uitvoering
B	<ul style="list-style-type: none"> · uitstel werkzaamheden en/of aantrekken extra (tijdelijk) personeel · keuzes maken in ambities en werkzaamheden · instrumenten ontwikkelen ter bevordering van 'aantrekkelijk werkgeverschap'

Financiële risico's

De 'financiële' risico's gekwantificeerd door de kans en het gevolg in te schatten. Hierbij is gebruik gemaakt van 'referentiebeelden'. Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet, zijn de volgende vijf klassen met de referentiebeelden gehanteerd:

Kans:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 38.000$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 38.000 < x > € 153.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 153.000 < x > € 383.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 383.000 < x > € 765.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 765.000$	(> 1% van begroting)

Vervolgens is per risico de risicoscore bepaald. Dit is gedaan door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens de formule:

Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg

De maximale risicoscore is: $5 \times 5 = 25$. Dit levert een 'bruto-risico' op, namelijk: de omvang van het risico exclusief het effect van de beheersmaatregel.

Gelijktijdig met het in beeld brengen van de risico's zijn ook de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Een beheersmaatregel is gericht op het voorkomen of reduceren van een risico dan wel het beperken van de impact op de organisatie.

In onderstaande tabel is een Risico top 10 opgenomen. Op basis van deze risico's wordt de berekening van het benodigde weerstandsvermogen gemaakt.

N.B. Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie zijn afzonderlijk benoemd in de paragraaf Grondbeleid.

Overzicht financiële risico's

Risico	Risico Score	Klasse Kans	Klasse geldgevolg
Ontwikkeling gemeentefonds	25	5	5
Open-einde-regelingen sociaal domein	25	5	5
Beperkte beschikbaarheid personeel	20	5	4
Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de AVG	12	4	3
Betrouwbaarheid informatievoorzieing	8	2	4
Subsidies ten onrechte verstrekt of ontvangen	6	3	2
Continuïteit bij verbonden partijen	6	2	3
Claims en aansprakelijkheidsstellingen	5	1	5
Hoge inflatie	5	5	1
ICT kwetsbaarheid	5	5	1

Ontwikkeling gemeentefonds

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering. Over de veelbesproken herverdeling van maatstaven is nu duidelijkheid gekomen en zorgt voor Dalfsen voor een positief resultaat ten opzichte van andere gemeenten vanaf 2023. Vanaf 2026 wordt de normeringsmethode aangepast en vervalt de koppeling aan de rijksuitgaven waardoor voor dit jaar in deze begroting een hoger risico aangemerkt moet worden.

Ook over de extra middelen Jeugdzorg is meer duidelijkheid verschaft: het is toegestaan om 100% van de toezegging meerjarig in de begroting op te nemen; vanuit behoedzaamheid kiest de gemeente er alsnog voor om het eerder benoemde deel van 75% aan te houden zodat er een positief risico van 25% is.

De grootste onzekerheid zit echter in de sterk fluctuerende inkomsten van de algemene uitkering. Hierdoor is het als gemeente lastig om te bepalen wat de precieze inkomsten zijn vanuit het Rijk waardoor het moeilijk is een goede, sluitende begroting te maken.

Beheersmaatregelen

1. Via de periodieke circulaires van het ministerie, intergemeentelijke overleggen, VNG bijeenkomsten e.d. worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds nauwlettend gevolgd en de begroting wordt hierop aangepast.
2. Samen met de VNG wordt actie ondernomen om een oplossing voor het ravijnjaar (v.a. 2026 en verder) te zoeken.
3. Intern vindt gesprek plaats waar 'lucht' in de begroting zit. Waar zou in 2026 op bezuinigd kunnen worden en wat zijn daar de consequenties/gevolgen van .

Oorzaak:

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering.

Gevolg:

Gelet op de omvang van de algemene uitkering, als onderdeel van de totale gemeentelijke inkomsten, hebben wijzigingen door het Rijk direct forse financiële impact op de gemeentelijke financiën.

Open-einde-regelingen sociaal domein

We kennen als gemeente diverse open-einde-regelingen binnen het sociaal domein, namelijk de regelingen die vallen onder de jeugdwet, Wmo 2015 en participatiewet (WWB). Het risico bestaat voor deze regelingen dat er een groter beroep op de regelingen wordt gedaan en dat het budget daardoor ontoereikend is.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente kan - indien er sprake is van bijstandstekorten - een beroep doen op een vangnetregeling om grote tekorten te compenseren.
2. Per indicatie beoordelen of de gemeente verantwoordelijk is voor de gevraagde vergoeding.
3. Bij het stellen van indicaties vooraf duidelijke doelen stellen, deze evalueren, zo nodig bijstellen en bijsturen en dit periodiek monitoren.
4. We beoordelen onze huidige beleidsregels of we niet meer doen dan wat nodig is.
5. We zetten in op preventie en vroeg signalering, om de kosten op termijn zoveel mogelijk te beperken.
6. We zijn bezig met monitoring waardoor er meer inzicht is en daardoor eerder en beter kunnen bijsturen waar nodig.
7. Extra middelen voor loonkostensubsidie ontvangen waardoor financieel risico op een tekort kleiner wordt.

Oorzaak:

Is sprake van meerdere open-einde regelingen. Hierdoor hebben we als gemeente beperkte grip op de toestroom naar voorzieningen.

Gevolg:

Het beschikbare budget is ontoereikend om de lasten op te vangen met mogelijke overschrijding van het budget als gevolg.

Beperkte beschikbaarheid personeel

Als gevolg van de arbeidsmarktontwikkelingen is het voor verschillende functies/functiegroepen lastig om tijdig gekwalificeerd en betaalbaar personeel te werven.

Daarnaast werkt schaarste op de arbeidsmarkt een hoger verloop en hogere salariskosten in de hand. Ook inhuur van personeel wordt steeds moeilijker en duurder.

Beheersmaatregelen

1. Opstellen notitie om concrete instrumenten te ontwikkelen ter bevordering van het 'aantrekkelijk werkgeverschap', zoals reiskostenvergoeding woon- werkverkeer.
2. We hebben raamovereenkomsten met uitzendbureaus om snel tijdelijk personeel aan te kunnen trekken.
3. We werken samen in de Talentenregio waarbij we de interne arbeidsmarkt voor elkaar hebben opengesteld.
4. Arbeidsmarkttoelage.
5. Inschakelen werving- en selectiebureau.

Oorzaak:

1. Krapte op arbeidsmarkt voor meerdere functies.
2. Verloop in bestaand personeelsbestand.

Gevolg:

De gemeente heeft moeite met het invullen van vacatures en vasthouden van personeel. Dit kan leiden tot het vaker in huren, uitbesteden of hogere salariskosten.

Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming

De gemeente is verplicht elk datalek actief te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG leidt tot meer verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens kan forse boetes opleggen indien de regels uit de AVG worden overtreden.

Beheersmaatregelen

1. De ICT omgeving is dusdanig ingericht en voorzien van een firewall en een twee stappen verificatie om onbevoegde toegang te voorkomen.
2. Er zijn procedures en richtlijnen vastgesteld omtrent informatiebeveiliging en het melden van datalekken.
3. Er is en wordt specifieke aandacht besteed aan de bewustwording mbt informatieveiligheid en het omgaan met privacy gevoelige gegevens onder het personeel.
4. Onafhankelijke positionering en intensieve samenwerking functionaris gegevensbescherming en Chief Information Security Officer op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.
5. Binnen de verbijzonderde interne controles wordt specifieke aandacht geschonken aan de AVG.

Oorzaak:

1. Aanvallen van buitenaf via ransomware, malware en hackers.
2. Dagelijks worden een groot aantal privacygevoelige gegevens verwerkt.

Gevolg:

1. Er kunnen forse boetes worden opgelegd en afkoopsommen gevraagd worden.
2. Voor de burger kan identiteitsfraude grote financiële en maatschappelijke problemen opleveren.
3. De gemeente kan aansprakelijk worden gesteld.
4. Gemeentelijke dienstverlening valt stil
5. Verlies van gegevens

Continuïteit bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. De grootste risico's loopt de gemeente bij de gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

1. De verbonden partijen rapporteren periodiek over de risico's in de planning & control documenten. De beleidsmedewerker concerncontrol houdt hier toezicht op.
2. Door een aantal gemeenschappelijke regelingen wordt eigen weerstandsvermogen aangehouden zodat zij zelf deze risico's kunnen opvangen en/of tijdig kunnen bijsturen.

Oorzaak:

Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deel-verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Gevolg:

Door een exploitatietekort van een verbonden partij komt de continuïteit in gevaar. Als deelnemer moeten wij dat tekort aanzuiveren.

Subsidies ten onrechte verstrekt of ontvangen

Door onvoldoende borging in het subsidieproces kunnen subsidies niet juist of zelfs ten onrechte worden verstrekt en verantwoord.

(Maatregel)Subsidies ten onrechte verstrekt

1. Actueel houden subsidie verordeningen
2. Aantrekken medewerker subsidies
3. Gebruik maken van kennis en ondersteuning van SCC ONS.

Oorzaak:

Geen borging in het subsidie proces.
Geen overzicht door onvolledig subsidieregister.

Gevolg:

Ontvangen subsidie is te hoog
Ontvangen subsidie is te laag
Subsidiebedrag wordt te hoog vastgesteld.
Subsidiebedrag wordt te laag vastgesteld.

Betrouwbaarheid informatievoorziening

Er zijn veel gegevens beschikbaar maar deze zijn niet altijd op de juiste manier vastgelegd. Hieruit verkregen informatie is daardoor niet betrouwbaar of moeilijk te ontsluiten. Hierdoor ontbreekt goede stuurinformatie.

Beheersmaatregelen

1. Ontwikkelen van dashboards zodat overzichtelijk de juiste stuurinformatie beschikbaar is.
2. D.m.v. datagedreven werken gegevens verzamelen en beoordelen.

Oorzaak:

1. Onjuiste vastlegging van gegevens.
2. Dashboards zijn nog in ontwikkeling.
3. Stuurinformatie ontbreekt.

Gevolg:

Besluiten worden op onjuiste informatie gebaseerd.

Claims en aansprakelijkheidstellingen

De gemeente loopt bij de uitvoering van haar publieke taak risico's op claims door derden zoals aansprakelijkheidsstellingen en gerechtelijke procedures. Met name in de openbare ruimte is sprake van dit risico. Dit risico wordt ook nog eens vergroot door de toenemende claimcultuur.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente heeft een aansprakelijkheidsverzekering met een eigen risico van € 2.500 per gebeurtenis.
2. Verder vergroten van de bewustwording binnen de organisatie met betrekking tot risico's.

Oorzaak:

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij sprake is van (financiële) schade waarvoor de gemeente in beginsel aansprakelijk is, maar die buiten de dekking van de verzekering vallen.

Gevolg:

1. De gemeente kan worden verplicht tot het vergoeden van de financiële schade van de tegenpartij.
2. Imagoschade.

(Hoge) inflatie

Door de hoge inflatie stijgen allerlei lasten voor de gemeente. De hoogte hiervan laat zich niet voorspellen. Uitgaven kunnen hierdoor hoger uitvallen dan oorspronkelijk begroot.

Beheersmaatregelen

1. Voortdurend monitoren van prijsontwikkelingen om adequaat in te kunnen springen om tijdig verplichtingen/contracten aan te gaan.
2. Maken van (vaste) prijsafspraken waarbij het risico van prijsstijging bij de leverancier ligt.

Oorzaak:

Vanwege het snelle herstel van de economie na de corona pandemie en daardoor sterk toenemende vraag naar goederen en diensten stijgen de prijzen. Door schaarste op de energiemarkt zijn de prijzen voor energie gestegen. Dit drijft de inflatie verder op.

Gevolg:

1. (Sterk) stijgende prijzen
2. Budgetten zijn ontoereikend om kosten te dekken
3. Vermogenspositie gemeente neemt af.

ICT kwetsbaarheid

Punt van zorg op de langere termijn is de kwetsbaarheid in de personele bezetting op het gebied van ICT, die naar de toekomst toe, met toenemende complexiteit, veranderende eisen en toenemende schaarste van ICT-personeel, nijpend zal worden. Hierdoor kan de dagelijkse dienstverlening onder druk komen te staan.

Beheersmaatregelen

1. Heldere afspraken met ICT-partners maken (ONS).
2. Tijdig nieuw en gekwalificeerd personeel aannemen.
3. Voortdurende monitoring van systemen om uitval te voorkomen.
4. Kennis tussen eigen applicatiebeheers en ONS delen.

Oorzaak:

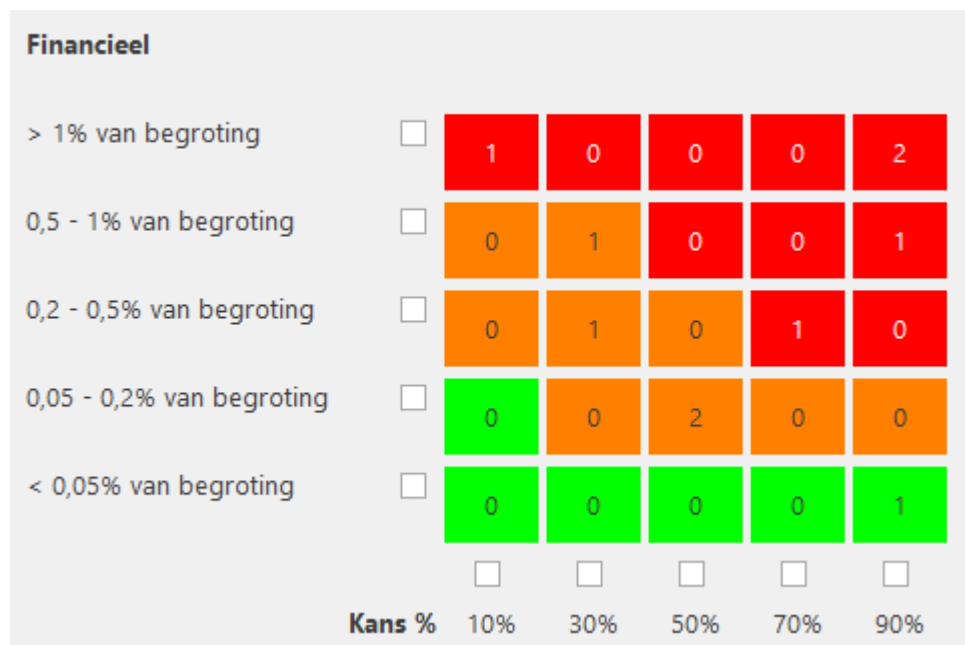
1. Toenemend gebruik en complexiteit van het vakgebied
2. Toename en verandering van eisen, zoals AVG en informatiebeveiliging
3. Toenemende schaarste ICT personeel

Gevolg:

1. Dagelijkse dienstverlening richting onze inwoners kan onder druk komen te staan
2. Continuïteit dagelijkse bedrijfsvoering kan in gevaar komen
3. Uitval van systemen

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden. Hieronder zijn de 10 grootste risico's opgenomen in de risicokaart.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht van het college. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen concernbreed periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden, waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. Alleen reserves die alternatief besteedbaar zijn worden meegenomen. Specifieke bestemmingsreserves rekenen we niet mee, omdat een onttrekking uit deze reserves direct van invloed is op de dekking van kosten in de exploitatie. Stille reserves worden eveneens niet meegenomen. Niet duidelijk is in hoeverre stille reserves op korte termijn liquide te maken zijn. In onderstaande tabel staan reserves waar geen claims op rusten.

In onderstaande tabel is de geraamde stand van de reserves per 31 december 2023 van de Jaarrekening 2023 opgenomen.

Vrij besteedbaar	
Algemene reserve vaste buffer	3.500.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	8.789.000
Reserve herstructurering openbaar groen	537.000
Reserve volkshuisvesting	2.317.000
Totaal	15.143.000

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die eventueel aangeboord kunnen worden om tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit betreft de mogelijkheid om vanuit een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (artikel 12) te vergelijken met de gehanteerde tarieven. Het Ministerie publiceert de artikel 12 tarieven jaarlijks bij de mei circulaire van het gemeentefonds.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is als volgt:

Soort	WOZ-waarde dec-23	Tarief Dalfsen	Tarief art. 12	Verschil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar woning	4.792.968.000	0,0964	0,16140	0,0650	3.115.000
eigenaar niet-woning	633.362.000	0,2308	0,16140	-0,0694	n.v.t.
gebruiker niet-woning	512.553.000	0,2238	0,16140	-0,0624	n.v.t.
				Totaal	3.115.000

Het eigen gemeentelijke tarief per 31-12-2023 voor zowel eigenaar als gebruiker niet-woning is hoger dan het zogenaamde artikel 12 tarief. Dit betekent dat er voor deze twee componenten geen sprake meer is van onbenutte belastingcapaciteit en deze zijn daarom niet meegenomen in de berekening.

Bij het berekenen van de onbenutte belastingcapaciteit zijn wij uitgegaan van de getaxeerde waarden per 31 december 2023 volgens de conceptjaarrekening van GBLT voor woningen en niet-woningen. Het tarief artikel 12 status is afkomstig uit de mei circulaire 2023.

Het totale verwachte weerstandsvermogen 2023 ziet er als volgt uit:

Incidentele weerstandscapaciteit	15.143.000
Structurele weerstandscapaciteit	3.115.000
Totaal	18.258.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Het netto-risico op basis van de geïntariseerde risico's bedraagt € 5.317.500. In de in 2020 vastgestelde Nota Weerstandsvermogen is besloten om het risico te bepalen aan de hand van de Monte Carlo simulatie.

De Monte Carlo simulatie is een (statistische) benadering waarbij niet één keer, maar vele malen het proces wordt gesimuleerd waardoor de uitkomst meer representatief is (risicosimulatie). De Monte Carlo simulatie wordt vaak in wetenschappelijke toepassingen gebruikt. Bij de Monte Carlo analyse hanteren we de volgende uitgangspunten:

- rekenen met maximumbedrag ingeschatte geldgevolg;
- rekenen met een zekerheidspercentage van 90%, en;
- ronden de uitkomst af naar boven op een veelvoud van € 100.000.

De berekening van het benodigd weerstandsvermogen met de Monte Carlo simulatie komt voor 2023 uit op een bedrag van € 4.300.000.

Voor de incidentele weerstandscapaciteit is de algemene reserve vaste buffer beschikbaar waarvan de hoogte op grond van de vastgestelde nota reserves en voorzieningen (2023 – 2026) als volgt wordt bepaald:

De 'algemene reserve vaste buffer' is in het bijzonder ingesteld voor het afdekken van risico's. De reserve is uitsluitend bedoeld om in te zetten als daarvoor geen andere (reserve)middelen meer beschikbaar zijn. De reserve heeft dus een bufferfunctie. Jaarlijks wordt bij het vaststellen van de begroting de hoogte van de algemene reserve vaste buffer vastgesteld op dezelfde hoogte als de benodigde weerstandscapaciteit. Om jaarlijkse schommelingen te voorkomen wordt het minimum naar boven afgerond op € 500.000.

Dit betekent dat de algemene reserve vaste buffer per 1 januari 2024 vastgesteld moet worden op een bedrag van € 4.500.000. De stand van de algemene reserve vaste buffer bedraagt per 31 december 2023 € 3.500.000. In 2024 wordt € 1.000.000 toegevoegd vanuit de algemene reserve vrij besteedbaar aan de algemene reserve vaste buffer.

Op basis van onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio's gedaan. De raad heeft bij de vaststelling van de huidige Nota Weerstandsvermogen bepaald dat de ratio minimaal 2 = uitstekend moet zijn.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2023
Benodigde weerstandscapaciteit	4.500.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	18.258.000
Benodigd versus beschikbaar (ratio weerstandsvermogen)	4,1

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,1 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij voor ons zelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog.

Ten opzichte van de ratio per 31 december 2022 van 4,4 is dit een daling van 0,3. Dit heeft te maken met 2 factoren:

- 1) De benodigde weerstandscapaciteit is € 700.000 hoger
  - 2) De beschikbare weerstandscapaciteit is bijna € 1.800.000 hoger.
- Hierdoor ontstaat er een andere verhouding.

Financiële kengetallen

In de paragraaf Weerstandsvermogen nemen we zes financiële kengetallen op. Door middel van deze kengetallen en hun beoordeling ontstaat er een beter beeld van de financiële positie van de gemeente.

De volgende zes financiële kengetallen worden onderkend:

1. Netto schuldquote
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Grondexploitatie
5. Structurele exploitatieruimte
6. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Om de eerder genoemde kengetallen beter te kunnen duiden is bij de vaststelling van de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020 - 2023 besloten om aan te sluiten bij de door de VNG gehanteerde signaleringswaarden. De VNG heeft een aantal signaleringswaarden ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan de kengetallen. Het betreft dus nadrukkelijk geen normering maar het dient als hulpmiddel om de afzonderlijke uitkomsten in beter perspectief te plaatsen. Voor elk kengetal worden drie categorieën onderscheiden: 'Minst risicovol' (in groen), 'Neutraal' (in geel) en 'Meest risicovol' (in oranje). Zie onderstaande tabel:

Kengetal	Hoe interpreteren	Signaleringswaarden		
		Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1. Netto schuldquote				
a. Zonder correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
b. Met correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	Hoe hoger het percentage hoe beter	>50%	Van 20% t/m 50%	<20%
3. Grondexploitatie	Hoe lager het percentage hoe beter	<20%	Van 20% t/m 35%	>35%
4. Structurele exploitatieruimte	Hoe hoger het percentage hoe beter	>0%	0%	<0%
5. Belastingcapaciteit	Hoe lager het percentage hoe beter	<95%	Van 95% t/m 105%	>105%

Bij de kengetallen wordt een toelichting opgenomen, op het moment dat er sprake is van een score "geel" of "oranje". Wanneer het op basis van de toelichting nodig is, wordt er gelijktijdig gerapporteerd over (te treffen) beheersmaatregelen.

Financiële kengetallen	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Netto schuld quote	7%	29%	10%
Netto schuld quote gecorrigeerd	1%	23%	5%
Solvabiliteitsratio	57%	54%	60%
Structurele exploitatieruimte	6,27%	3,03%	5,54%
Grondexploitatie	4%	5%	6%
Belastingcapaciteit	101%	100%	90%

1. Netto schuldquote

Definitie:

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hierin is een nuancering op zijn plaats. Het kan namelijk voorkomen dat gemeenten veel geld doorlenen aan derden. Om die reden is de 'netto schuldquote gecorrigeerd' ontwikkeld. Hierin is het doorleeneffect geëlimineerd en geeft daarmee een zuiverder beeld van de positie van de gemeente weer.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Vaste schulden	+	13.545	12.150	12.150
Netto vlottende schuld	+	3.539	5.000	3.912
Overlopende passiva	+	7.667	5.500	8.544
Financiële activa	-			
Uitzettingen	-	15.645	6.000	7.944
Liquide middelen	-	73	-7.114	77
Overlopende activa	-	3.369	2.000	7.125
Totale baten		86.616	75.246	92.961
Netto schuldquote		7%	29%	10%

Netto schuldquote gecorrigeerd (bedragen x € 1.000)		Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Vaste schulden	+	13.545	12.150	12.150
Netto vlottende schuld	+	3.539	5.000	3.912
Overlopende passiva	+	7.667	5.500	8.544
Financiële activa	-	4.603	4.786	4.722
Uitzettingen	-	15.645	6.000	7.944
Liquide middelen	-	73	-7.114	77
Overlopende activa	-	3.369	2.000	7.125
Totale baten		86.616	75.246	92.961
Netto schuldquote gecorrigeerd		1%	23%	5%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien dat de gemeente in verhouding veel eigen middelen heeft (ter vergelijking: een ratio van 60% is het gemiddelde van alle gemeenten). In het bovenstaand overzicht zien we dat de netto schuldquote voor 2023 gunstiger uitpakt dan begroot, voornamelijk door de toename van de baten (o.a. gemeentefonds).

2. Solvabiliteitsratio

Definitie:

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage Eigen Vermogen ten opzichte van het balanstotaal.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Eigen vermogen	47.814	38.693	51.789
Balanstotaal	83.420	71.177	86.126
Solvabiliteitsratio	57%	54%	60%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage, hoe beter de weerbaarheid is. De gemeente Dalfsen heeft een zeer solvabele vermogenspositie. De gemeente is goed in staat om financiële klappen en risico's op te vangen. Deze ratio laat zien dat we meer eigen vermogen dan vreemd vermogen bezitten.

3. Kengetal grondexploitatie

Definitie:

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting of jaarrekening.

Kengetal grondexploitatie in % (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Bouwgronden in exploitatie	3.295	3.648	5.410
Totale baten	86.616	75.134	92.961
Kengetal Grex	4%	5%	6%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien wat de verhouding tussen de totale baten en de terug te verdienen bedragen aan bouwgronden is. Het lage percentage geeft aan dat de gemeente hier een heel laag risico loopt.

4. Structurele exploitatie ruimte

Definitie:

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Structurele lasten	75.493	74.283	85.435
Structurele baten	79.718	75.246	89.441
Structurele toevoegingen aan reserves	31	20	121
Structurele onttrekkingen aan reserves	1.237	1.330	1.268
Totale baten	86.616	75.134	92.961
Structurele exploitatieruimte	6,27%	3,03%	5,54%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten.

5. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens

Definitie:

Het cijfer geeft inzicht hoe de belastingdruk zich in de gemeente verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo en 'waarstaatjegemeente.nl' publiceren deze gegevens.

Woonlasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
OZB last gezin gemiddelde WOZ waarde	421	384	428
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	133	133	139
Afvalstoffenheffing voor gezin	268	250	251
Tot woonlasten voor gezin bij gem. WOZ waarde	822	767	817
Woonlasten landelijk gemiddelde T-1	811	770	904
Woonlasten tov landelijk gemiddelde jaar ervoor	101%	100%	90%

Beoordeling:

De woonlasten in de gemeente Dalfsen liggen net iets hoger dan het landelijk gemiddelde en onder de lasten van 2022. De lagere woonlasten zijn vooral het gevolg van een lager tarief afvalstoffenheffing en een lager tarief voor de onroerendezaakbelasting eigenaar woning in 2023.

Samenvatting risicoprofiel

Ten opzichte van de Begroting 2024 (de laatste inventarisatie van de risico's) is er een wijziging in de top 10 van de grootste risico's. Nieuw in de top 10 is het risico dat subsidies ten onrechte worden verstrekt of ontvangen. Dit laatste heeft vooral te maken met de grote stijging van het aantal Specifieke Uitkeringen (SPUK's) die we als gemeente hebben.

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,1 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij onszelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog, dus positief.

Uit de nieuwe financiële kengetallen kunnen we concluderen dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio goed te noemen zijn. Ten aanzien van de grondexploitaties zien we een lichte stijging van het kengetal grondexploitatie ten opzichte van de begroting 2023. Gezien de toename van de baten blijven wij een laag risico lopen.

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. In Dalfsen blijkt in de jaarrekening 2023 dat er structurele exploitatieruimte is. Het kengetal structurele exploitatieruimte kent een kleine stijging en laat zien dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Algemeen

Binnen de gemeente is een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen als wegen, civiele kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen, speelplaatsen en gebouwen. Deze kapitaalgoederen zijn van cruciaal belang voor 'wonen, werken en leven' en huisvesting van de gemeentelijke diensten en instellingen. Het gewenste kwaliteitsniveau voor gebruik, inrichting en beheer is door de raad vastgesteld het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 'Buiten Voor Elkaar'. In deze paragraaf staat per kapitaalgoed de kwantitatieve indicatoren en de financiële consequenties beschreven.

Onderstaande figuur 1 geeft een samenvatting van de vastgestelde inrichtings- en onderhoudskwaliteit. De onderhoudskwaliteit wordt gemeten volgens de (beeld)kwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW (Publicatie 323).

Functiegebied	Onderhoud							
	groen	verharding	verlichting	spelen	meubilair	water	civiele kunstwerk	reiniging*
Dorpcentra	A	B/C	A	B	B	B	B	A/B
Hoofdinfrastructuur	A	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Begraafplaatsen	A	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Woonwijken	B	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Bedrijventerreinen	B	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Recreatie & Sport	B	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Maatschappelijk & dienstverlening	B	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Buitengebied	B	B/C	B	B	B	B	B	A/B

In deze paragraaf worden voor de kapitaalgoederen wegen, infrastructurele (civiele) kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen en gebouwen achtereenvolgens aangegeven:

- Het beleidskader;
- Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren;
- Financiële consequenties beleidsdoel.

Wegen

Het beleidskader

Het gewenste kwaliteitsniveau voor gebruik, inrichting en beheer is door de raad vastgesteld in het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR). Met het vastgestelde onderhoudsniveau wordt ingezet op het behoud van onze duurzame en veilige wegen.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De omvang van het gemeentelijke wegennet bestaat naast bermen en bermsloten uit ongeveer 2,8 miljoen vierkante meter verhard oppervlak en ongeveer 0,23 miljoen vierkante meter onverharde en half verharde paden en rijbanen.

De onderhoudstoestand van wegen is onderverdeeld naar de volgende vier thema's: duurzaamheid, veiligheid, comfort en aanzien. De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte en aan de hand van de criteria voor rationeel wegbeheer van het CROW.

Voor duurzaamheid, comfort en veiligheid geldt het beeldkwaliteitsniveau B (voldoende – functioneel), die is vertaald vanuit het zogenoemde kwaliteitsniveau R voor rationeel wegbeheer. Voor aanzien geldt het beeldkwaliteitsniveau C (Matig).

Jaarlijks wordt de beeldkwaliteit in twee rondes op 130 willekeurige locaties gemeten. De resultaten van deze metingen worden opgenomen in de jaarstukken (zie programma 3 Wat willen we bereiken). Daarnaast worden alle verhardingen elke twee jaar volledig geïnspecteerd. Deze inspectie vormt de basis voor de onderhoud- en vervangingsplanning.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor wegen (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 "Beheer openbare ruimte" en omvatten de verharde en onverharde wegen. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud. Dit budget is exclusief het budget voor het straatmeubilair, gladheidsbestrijding en reinigen van de openbare ruimte maar inclusief het budget voor bermen in het buitengebied.

x € 1.000	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Rekening 2023
Regulier budget	342	269

x € 1.000	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Rekening 2023
Groot onderhoud	925	976

Een verklaring van de verschillen is te lezen in hoofdstuk 5. Baten en lasten inclusief toelichting, programma beheer openbare ruimte, beleidsveld 3.2 verkeer en vervoer.

Onze wegen (asfalt, beton, tegels en stenen) naderen het einde van hun levensduur en het is nodig die te gaan vervangen. De technische vervangingsopgave voor wegen is in 2023 in beeld gebracht. In 2024 wordt met het te actualiseren meerjarig onderhoudsprogramma (MJOP) de financiële omvang van de vervangingsopgave van onze wegen voorgelegd aan de raad.

Infrastructurele kunstwerken (verkeersbruggen en duikers)

Het beleidskader

Het beleid is uitgewerkt in het beheerplan civiele kunstwerken 2018 - 2022 als onderdeel van het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte. Door middel van het IBOR is het gewenste onderhoudsniveau en zijn de benodigde financiële middelen vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het behoud van duurzame en veilige kunstwerken.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het areaal bestaat uit 60 objecten onderverdeeld 10 verkeersbruggen, 15 duikerbruggen, 25 fiets- en voetgangersbruggen, 3 tunnels, 6 kademuren en 1 overkluizing. Daarnaast heeft de gemeente circa 530 duikers in beheer.

In het beheerplan is vastgesteld om de civiele kunstwerken op een "redelijk" onderhoudsniveau te onderhouden (conditiescore 3 NEN 2767-4). Dit onderhoudsniveau komt overeen met het afgesproken beeldkwaliteitsscore "B" in het vastgestelde beleidsplan IBOR.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor civiele kunstwerken (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 beheer openbare ruimte. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor onderhoud.

x € 1.000	Begroting 2023	Rekening 2023
Regulier budget	6	6

x € 1.000	Begroting 2023	Rekening 2023
Onderhoud budget	56	50

Openbare verlichting

Het beleidskader

Het beleidskader voor de openbare verlichting is in de raadsvergadering van 26 april 2021 vastgelegd in het beleidsplan Licht en donkerte in de Openbare Ruimte. Er is in het beleidsplan vastgelegd waarom, waar en hoe openbare verlichting wordt toegepast evenals het kwaliteitsniveau en de financiële middelen.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het openbare verlichtingsareaal in onze gemeente bestaat uit (afgerond): 7.000 lichtmasten, 7.000 armaturen, 560 LED-grondspots en 132 lichtbronnen in ANWB-bewegwijzering. Jaarlijks verbruikt de openbare verlichtingsinstallatie ca. 630.000 kWh elektrische energie.

De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW. Voor centrumgebieden geldt het beeldkwaliteitsniveau A en voor de overige functiegebieden geldt een beeldkwaliteitsniveau B.

Financiële consequenties

De totale lasten/baten voor openbare verlichting (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 beheer openbare ruimte. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor vervangingsonderhoud van masten en armaturen.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget, waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders.

De kosten voor openbare verlichting zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

x € 1.000	Begroting 2023	Gewijzigd in 2023	Rekening 2023
Regulier budget	94	159	170

Bovenstaande kosten hebben betrekking op het beheer en onderhoud van de aanwezige verlichtingspunten.

De energie prijzen zijn gedaald t.o.v. het begin van de oorlog in Oekraïne. De kosten zijn wel hoog gebleven dan voor de Oorlog, de tussentijdse verhoging dekt net niet de totale kosten.

De kosten van de aanleg van verlichtingspunten in nieuwe woonwijken, industrieterreinen, herinrichtingsplannen en inbreidingslocaties zijn hierin niet opgenomen. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting in nieuwe woonwijken en industrieterreinen worden opgenomen en verantwoord in de grondexploitatie. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting bij inbreidingen of grootschalige herinrichtingsplannen worden opgenomen in de desbetreffende exploitaties.

Riolering

Het beleidskader

Het gemeentelijk rioleringsplan is leidend voor het onderhoud van de gemeentelijke riolering. In het in 2021 vastgestelde plan staat het gewenste niveau van onderhoud, welke risico's we nemen en hoeveel geld daarvoor nodig is. Onze ambitie voor het onderhoud van de riolering is "spaarzaam en betrouwbaar daar waar het moet, vooruitstrevend daar waar het (eenvoudig) kan".

In het gemeentelijk rioleringsplan zijn daarvoor de volgende meerjarig beleidsdoelen opgenomen:

- Een klimaatrobuust Dalfsen in 2050
- Inwoners, bedrijven en partners in de regio stimuleren tot het treffen van klimaatadaptieve maatregelen.
- Zorgen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater.
- Zorgen voor inzameling en verwerking van hemelwater (voor zover dit niet verlangd kan worden van de particulier).
- Zorgen dat (voor zover mogelijk) het grondwater de bestemming van een gebied niet structureel belemmert.

Welke werkzaamheden wij uitvoeren voor het onderhoud van riolering staat in het gemeentelijk rioleringsplan.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het riool verzamelt en transporteert dagelijks vele liters afvalwater richting de rioolwaterzuiveringsinstallaties van het waterschap. De gemeente beheert daarvoor vele voorzieningen, zoals buizen, putten en pompen, maar bijvoorbeeld ook wadi's voor de infiltratie van regenwater en drainage voor beheersing van de grondwaterstand. Globaal bestaat de riolering uit 178 kilometer vrijval riolering waarvan 49% gemengd (huishoudelijk afvalwater en regenwater door één buis), 51% gescheiden en 67 kilometer mechanische riolering. Er zijn meer dan 3.500 inspectieputten, 9.200 kolken, 35 gemalen en 290 pompunits. In een groot deel van het buitengebied zijn systemen aangelegd voor de individuele behandeling van afvalwater (IBA). In totaal zijn er meer dan 1900 IBA's. Deze IBA's zijn in eigendom en beheer bij de perceeleigenaar.

In het gemeentelijke rioleringsplan is vastgelegd, aan welke voorwaarde(n) we willen voldoen en hoe de voorzieningen dan functioneren in een kwalitatieve maat. De eisen hebben betrekking op het inzamelen, transporteren en verwerken ten behoeve van de volksgezondheid, woonbaarheid en het milieu. De bijbehorende maatstaven (kwalitatieve indicatoren) zijn gericht op de effecten, wat ervaart de burger en / of omgeving. De resultaten worden afgeleid uit geregistreerde meldingen. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld:

- Aantal meldingen van het niet kunnen lozen van afvalwater door het niet functioneren van het gemeentelijke riool.
- Aantal meldingen van stank gerelateerde klachten vanuit de gemeentelijke riolering.
- Aantal meldingen van wateroverlast per jaar.
- Aantal meldingen van persoonlijk letsel als gevolg van ernstige gebreken.

Over de resultaten van deze meer op bedrijfsvoering gerichte indicatoren wordt niet jaarlijks in de planning en control cyclus gerapporteerd. De resultaten worden meegenomen bij actualisatie van beleid.

Financiële consequenties

In het gemeentelijke rioleringsplan is de huidige situatie omschreven, is de ambitie met het gewenste onderhoudsniveau vastgesteld en zijn de bijbehorende maatregelen en middelen bepaald. Het totaalpakket vormt de grondslag voor het kostendekkende tarief van de rioolheffing. Er wordt voor de riolering met een voorziening exploitatie en met een voorziening vervanging riolering voor toekomstige (riool)vervangingen gewerkt. De totale lasten van de riolering vallen onder programma 8 "Duurzaamheid en milieu".

Lasten exploitatie exclusief toegerekende overhead en toegerekende btw

x € 1.000	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Rekening 2023
Riolering	441	426

Mutatie voorziening (riool)vervanging

x € 1.000	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Rekening 2023
Bruto Dotatie	530	530

Voor het in standhouden van riolering zijn naast bedragen voor dagelijks onderhoud, de volgende bedragen voor vervangingsonderhoud in de begroting opgenomen. Het bedrag voor vervangingsonderhoud wordt onttrokken aan de spaarvoorziening vervanging riolering.

In standhouden (Groot onderhoud - vervanging)

x € 1.000	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Rekening 2023
Maatregelen uitvoering GRP	275	229

Bedrag is exclusief de onttrekking aan de voorziening.

Naast de spaarvoorziening riolering is bij de vaststelling van GRP 2022-2026 de voorziening exploitatie riolering ingesteld. Deze voorziening is bedoeld voor het beheer van, van derden ontvangen gelden, (rioolheffing) ter dekking van jaarlijks fluctuerende exploitatielasten en zo volledige kostendekkendheid te bereiken. Deze indeling is in de Jaarstukken 2023 geëffectueerd.

Een verklaring van de verschillen is te lezen in hoofdstuk 5. Baten en lasten inclusief toelichting, programma duurzaamheid en milieu, beleidsveld 8.5 rioleringen.

Water

Het beleidskader

Het waterschap bepaalt voor (een groot deel van) de watergangen wie het onderhoud uitgevoerd. Het waterschap stelt hiervoor een legger vast. De watergangen zijn verdeelt in 3 categorieën te weten A-, B- en C-watergangen. Het gaat in deze paragraaf om het onderhoud van de (legger)watergangen. Andere watergangen zijn functioneel onderdeel van wegen of openbaar groen en worden vanuit de betreffende budgetten gedekt. De beheerkosten worden gemaakt voor het maaien en onderhouden van watergangen (met name in het buitengebied) en het afvoeren of verwerken van het maaisel.

Het beleidskader wordt gevormd door;

- de Waterwet;
- de Keur van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Legger van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Wet natuurbescherming;
- de Wet milieubeheer.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

De A-watergangen zijn de hoofd watergangen en worden onderhouden door het waterschap waarbij de gemeente het maaisel afvoert van de watergangen die langs wegen van de gemeente liggen. De B-watergangen zijn de schouwsloten en worden onderhouden door de aangelanden, dit is de gemeente voor de watergangen die langs wegen van de gemeente liggen. Het waterschap houdt hier controle op. De C-watergangen zijn de overige watergangen en worden onderhouden door de aangelanden. Het waterschap houdt hier geen controle op. De lengte van de watergangen is:

- A-watergang 110 km
- B-watergang 80 km
- C-watergang 285 km

Financiële consequenties

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De totale lasten van de watergangen:

x € 1.000	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Rekening 2023
Regulier budget	73	74

Openbaar groen

Beleidskader Groen

Het onderhoud en de inrichting van het openbaar groen vindt plaats conform de kwaliteitsniveaus van het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte. Deze kwaliteitsniveaus zijn onderhoudsniveau A in winkelgebieden, begraafplaatsen en hoofdinfrastructuur en onderhoudsniveau B voor de overige gebieden binnen en buiten de bebouwde kom.

De mondiale biodiversiteit neemt af en staat ook in Dalfsen onder druk. We vinden biodiversiteit belangrijk en daarom gaan we onverminderd door met het ontwikkelen en stimuleren hiervan. Hiervoor is in 2023 het Beleidsplan Biodiversiteit voor elkaar in het groene landschap vastgesteld. Vanuit dit beleidsplan willen we ruimte bieden voor een gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier. We zetten in op bescherming van leefgebied van soorten planten en dieren die passen bij de lokale omstandigheden en creëren leefgebied voor deze soorten. Dat doen we om drie redenen:

1. Het belang van de soorten zelf
2. Beschermen van onze identiteit
3. Duurzaam gezond en vitaal leef- en woonklimaat

We werken daarbij aan de hand van de volgende kaders:

1. Eén visie voor groen- en biodiversiteitsbeleid voor de gehele gemeente.
2. Drie-sporen: meer samenhang in beheer, inrichting en gebruik openbare ruimte.
3. Behouden en versterken van de groene identiteit van de kernen en het buitengebied ter bevordering van de biodiversiteit.
4. Groen en biodiversiteit is meer dan de som der delen.

De opgaven van de komende jaren op het gebied van biodiversiteit, maar ook klimaatadaptatie, energietransitie en duurzaamheid vragen een juiste invulling en beheer van ons groen.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Het openbaar groen in de gemeente Dalfsen omvat in totaal ± 142 ha. Het totale bestand aan laan- en straatbomen in de gemeente Dalfsen bedraagt ruim 50.000 stuks.

Financiële consequenties

Er wordt onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoud en beheer aan de groene buitenruimte (bomen, bosplantsoen, heesters, gras, hondentoiletten).
2. Uitvoeringsprojecten -worden structureel bekostigd uit budget van €50.000 voor Openbaar groen Groot Onderhoud.

De kosten voor de aanleg van openbaar groen in nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen zijn opgenomen en verantwoord in de grondexploitaties.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De kosten voor openbaar groen zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Groot onderhoud openbaar groen (GSP)

x € 1.000	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Rekening 2023
Groot onderhoud budget	0	0

Speelplaatsen

Het beleidskader

Het onderhoud en de inrichting van speelplaatsen vindt plaats conform het beheerplan Spelen 2019-2023. In dit beheerplan wordt weergegeven wat het reguliere beheer aan speeltoestellen en ondergronden inhoudt en welke kosten hieraan zijn verbonden. Daarnaast wordt in dit beheerplan weergegeven welke speelplekken worden gerenoveerd.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Er zijn in totaal 758 speeltoestellen en spel-aanleidingen met bijbehorende ondergronden in onderhoud bij de gemeente Dalfsen op 131 speelplekken. Daarnaast verzorgt de gemeente Dalfsen voor 62 speeltoestellen op 16 speelplekken alleen de inspecties.

In het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte is het gewenste kwaliteitsniveau beschreven voor het onderhoud. De speeltoestellen en ondergronden worden onderhouden op beheerkwaliteitsniveau B.

Het onderhoud bestaat uit klein onderhoud, groot onderhoud en cyclische vervangingen.

Financiële consequenties

De kosten voor onderhoud speelplekken bestaan uit kosten voor onderhoud, beheer en vervangingen van speeltoestellen en ondergronden. Deze onderhoudskosten zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

x € 1.000	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Rekening 2023
Speelplekken	43	40

Deze kosten komen ten laste van de begrotingspost Speelvoorzieningen.

Gebouwen

Het beleidskader

De wijze waarop de gemeentelijke gebouwen worden onderhouden en in stand worden gehouden, is vastgelegd in het beheerplan Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2019 - 2023. Dit beheerplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 18 juni 2018.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De gemeente heeft 25 gebouwen in eigendom. Gezamenlijke deler is dat de meeste gebouwen worden gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Alle gebouwen bij elkaar hebben een bruto vloeroppervlakte van ruim 25.000 m² en vertegenwoordigen een WOZ-waarde van in totaal ruim 25 miljoen euro.

Financiële consequenties

De benodigde middelen voor de uitvoering van werkzaamheden worden ten laste gebracht van de jaarbegroting (contracten, abonnementen, klachtenonderhoud) of worden onttrokken aan de voorziening groot onderhoud gebouwen (meerjarenonderhoud en eenmalige uitgaven).

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen wordt gevoed vanuit de jaarlijkse dotaties voor diverse gebouwen. Deze jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een onderhoudsplanning van tien jaar.

3.4 Financiering

Algemeen

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. In het kader van deze wet is in het BBV een paragraaf "financiering" voorgeschreven, in zowel de begroting als het jaarverslag van de gemeente.

De financieringsfunctie is als volgt te omschrijven:

Het sturen en beheersen van, het verantwoord en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, waarbij een tijdelijk overschot tegen een zo hoog mogelijk rendement wordt belegd en het daarbij afdekken van vooral rente- en kredietrisico's.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van afschrijving ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelswijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten ten opzichte van uitgaven. Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten, worden rekening courant kredieten en interne financieringsmiddelen in de vorm van reserves en voorzieningen gebruikt. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Fido: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Procedures en bevoegdheden zijn uitgewerkt in de Uitvoeringsregels treasury 2020.

Kasgeldlimiet

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). Dit is geregeld in de Wet Fido.

De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting. Voor 2023 bedraagt dit, bij ministeriële regeling vastgestelde, percentage 8,5.

De omvang van de begroting op 1 januari 2023 bedraagt € 77.053.000. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 6.549.000. Overschrijding van de kasgeldlimiet heeft zich niet voorgedaan.

Renterisiconorm

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen (> 1 jaar) te beperken is de renterisiconorm ingesteld. Deze norm is bij ministeriële regeling bepaald en houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit het volgende overzicht blijkt dat we ruim binnen de renterisiconorm blijven.

	Variabelen renterisico(norm) (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
1	Renteherziening	0	0	0	0
2	Aflossingen	1.350	600	600	600
3	Renterisico (1+2)	1.350	600	600	600
4	Renterisiconorm	15.411	18.090	16.318	16.640
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	14.061	17.490	15.718	16.040
5b=(4<3)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal	77.053	90.451	81.590	83.199
	Bij ministeriële regeling vastgesteld %	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm	15.411	18.090	16.318	16.640

Langlopende geldleningen

Op 31 december 2023 bedraagt de restantschuld van de langlopende geldleningen € 12,1 miljoen.

bedragen x €1.000 GEVER	LAATSTE AFL.	RENTE %	LENING	AFLOSSING t/m 2022	REST SCHULD 01-01-23	RENTE 2023	AFLOSSING 2023	AFLOSSING t/m 2023	REST SCHULD 31-12-23
B.N.G.	2042	1,225	10.000	2.000	8.000	103	400	2.400	7.600
B.N.G.	2042	1,275	5.000	1.000	4.000	54	200	1.200	3.800
B.N.G.	2024	1,84	7.500	6.000	1.500	41	750	6.750	750
B.N.G.	2023	5,29	1.134	1.089	45	5	45	1.134	0
TOTAAL			23.634	10.089	13.545	203	1.395	11.484	12.150

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Het rentebeleid ziet er als volgt uit:

- over het eigen vermogen wordt geen rente berekend
- daardoor vindt geen rentebijdrage op de reserves meer plaats
- de rentekosten bestaan derhalve alleen nog uit externe rentekosten
- bepalend hierbij zijn de te verwachten rentekosten (begroting) of werkelijke rentekosten (jaarrekening)
- deze rentekosten worden omgeslagen over de activa; daarbij is het toegestaan het rentepercentage te corrigeren met plus of min 0,5%

- Dalfsen kiest voor een afronding naar boven, zodat er ruimte is voor het opvangen van een kleine rentestijging.

Hieronder volgt een berekening van de rentekosten volgens het format dat is voorgeschreven.

Rentetoerekening begroting 2023 (bedragen x € 1.000)	(- is nadeel)
De externe rentelasten over korte en lange financiering	-159
De externe rentebaten	170
Saldo 1: totaal van rentelasten en rentebaten	11
De rente die aan de grex moet worden doorberekend (opbrengst)	45
Saldo 2: aan taakvelden toe te rekenen externe rente	56
Interne rente over eigen vermogen	0
Interne rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
Saldo 3: aan taakvelden toe te rekenen externe en interne rente	56
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (deze is nihil bij een positief saldo van externe en interne rente)	0
Renteresultaat op taakveld treasury	56

3.5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is ondersteunend en adviserend aan de organisatieonderdelen, het gemeentebestuur, de directie en het management.

In deze paragraaf gaan wij in op organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, samenwerking, informatievoorziening, Geo-informatie en documentbeheer, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Nieuw is het onderdeel rechtmatigheidsverklaring. Dit is met ingang van 2023 een verplicht voorgeschreven onderdeel van de paragraaf bedrijfsvoering

Data gedreven werken

In 2023 is geëxperimenteerd met data gedreven werken en het ontwikkelen van dashboard. Dit krijgt in 2024 een vervolg waarbij de nadruk ligt op het verder verkennen van de mogelijkheden van data gedreven werken. Initiatieven vanuit de verschillende organisatieonderdelen worden door data analisten uitgewerkt.

Optimalisatie P&C cyclus

In 2023 is besloten om met ingang van de cyclus 2024 de programma-indeling van begroting te wijzigen. Van negen gaan wij naar vier programma's die aansluiten bij het coalitiedocument. Met vier programma is de begroting meer wendbaar, wordt de samenhang tussen de relevante beleidsthema's verbeterd en sluit de indeling beter aan bij de ambities verwoord in de Toekomstvisie 2030.

In 2023 is ook besloten om over te stappen naar een Bestuursrapportage, in september. Dit verhoogt de informatiewaarde van de Bestuursrapportage en geeft betere mogelijkheden om bij te sturen.

Organisatieontwikkeling

Ambtelijke organisatie

In 2023 is de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie met het programma "Samen voor elkaar" verder ingezet.

Er zijn nieuwe kernwaarden en kerncompetenties vastgesteld, er heeft een gedeeltelijk aanpassing van de organisatie structuur plaatsgevonden.

Van vijf eenheden naar drie domeinen die worden aangestuurd door een concernmanager. Er is ingezet op flexibiliteit en wendbaarheid en door de samenvoeging van eenheden creëren we meer integraliteit in het werken. Door de managers uit de operatie te halen, bevorderen we de strategische denkkraft, het voorwaarts denken. De domeinen zijn onderverdeeld in een aantal teams die worden aangestuurd door een teamleider waardoor er meer oog en aandacht is voor het welzijn van de medewerkers.

De projecten van de organisatieontwikkeling: structuur en verantwoordelijkheden, wendbaar organiseren, persoonlijk leiderschap en basis op orde zijn ondergebracht in vier hoofdthema's, waar het concernmanagementteam eigenaar van is.

Personeelsbeleid

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim over heel 2023 was 5,54% en daarmee hoger dan de norm van 5%. Ten opzichte van 2022 is het verzuim fors gedaald met 1,39%. Daling van het verzuim is het resultaat van de doorgevoerde aanbevelingen uit het plan van aanpak dat door de arbodienst is opgesteld in 2022.

Cao ontwikkelingen

In 2023 is overeenstemming bereikt over het toekennen van een extra vakantie- en feestdag; 5 mei wordt vanaf 2024 een doorbetaalde feestdag. Ook is het mogelijk geworden om meer uren aan te wenden voor het verlofsparen.

Loondoorbetaling bij ziekte wordt vanaf 1 januari 2024 in lijn gebracht met de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek: het eerste ziektejaar wordt 100% doorbetaald, het tweede jaar is dat 70%. De bovenwettelijke ontslagbescherming van de zieke werknemer wordt afgeschaft en daarmee vervalt het zogenaamde derde ziektejaar per 1 januari 2024.

Arbeidsmarkt

In 2023 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de arbeidsmarktstrategie van de gemeente Dalfsen.

Doordat de arbeidsmarkt de laatste jaren aan het veranderen is, is het belangrijk dat wij de werkwijze aanpassen aan deze ontwikkelingen. Om een goed inzicht te krijgen hebben we deze recruitment scan uitgevoerd. De adviezen worden in 2024 verwerkt in een plan van aanpak voor de gemeente Dalfsen.

Vooruitlopend op deze ontwikkelingen in de arbeidsmarkt is er in 2023 een werving en selectie adviseur benoemd bij het team Personeel & Organisatie. Dit betekent dat alle werving- en selectieprocedures op één plek worden uitgevoerd.

Door op deze wijze al meer gerichte aandacht te geven aan dit proces hebben wij voor zover mogelijk efficiënter de vacatures kunnen invullen.

Samenwerking

We hechten belang aan strategisch partnerschap. De governancestructuur en de democratische legitimiteit (controleerende taak van de gemeenteraad) zijn aspecten die onlosmakelijk verbonden zijn aan samenwerken.

Voor taakgebieden waarin we als Dalfsen een te kleine schaal hebben om effectief en kostenefficiënt te zijn, gaan we de samenwerking aan. In de bedrijfsvoering hebben we een partnership met het SSC Ons in Zwolle, samen met de provincie Overijssel en de gemeenten Zwolle, Kampen, Westerveld en Zwartewaterland. Het SSC Ons verricht voor ons de taken op het gebied van ICT, inkoop en contractmanagement en personeels- en salarisadministratie.

Maatschappelijke vraagstukken pakken we qua ontwikkeling en uitvoering steeds vaker regionaal op in samenwerking met een veelheid aan partners. Vanuit thematiek en op grond van de ligging van de gemeente Dalfsen wordt gekeken naar logische allianties. Voorbeelden zijn de samenwerking op preventie met lokale partners of de nauwe samenwerking en afstemming in Vechtdalverband op het gebied van toerisme en Ruimte voor de Vecht. In Regio Zwolle-verband werken we met andere overheden, ondernemers en onderwijs samen aan de economische ontwikkeling van de regio met oog voor de brede welvaart. Dat betekent dat belangrijke stappen in de regio samen worden gezet als het gaat om leefomgeving, bereikbaarheid, economie, menselijk kapitaal en energie. Verder zijn we eind 2022 toegetreden tot de P10 (landelijk netwerk grote plattelandsgemeenten). Samen slaan we de handen ineen om vraagstukken en ambities die alle plattelandsgemeenten raken, zowel in de landelijke als Europese politiek, onder de aandacht te brengen.

Informatievoorziening

Informatiebeveiliging en Privacy

Team Privacy en Informatiebeveiliging

Het team wordt gevormd door de functionaris gegevensbescherming (FG), privacy officer (PO) en de coördinator informatiebeveiliging (CISO). De samenwerking tussen deze verschillende rollen is relevant, omdat privacy en informatiebeveiliging in elkaars verlengde liggen.

Informatiebeveiliging

BIO

We volgen de voor informatiebeveiliging geldende richtlijnen zoals vastgelegd in de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Hierin staan de normen op het gebied van informatiebeveiliging waaraan we moeten voldoen. Nadat we over zijn gegaan naar SSC Ons zijn diverse zaken overgedragen op het gebied van Security. Dat was een reden om in gezamenlijkheid met alle partners dit deel van de BIO te updaten. We zijn bezig om het beleid gezamenlijk te updaten en te komen tot een eenduidig beleid dat gebruikt kan worden door alle partners.

ENSIA

De gemeentebrede zelfevaluatie Eenduidige Normatief Single Information Audit (ENSIA) over informatiebeveiliging hebben we ook in 2023 weer uitgevoerd. De gemeentebrede zelfevaluatie vormt de basis van de horizontale verantwoording van informatiebeveiliging binnen de gemeente. Voor het jaar 2023 is de audit goed verlopen en hebben we een paar opmerkingen meegekregen.

Samenwerking Ons en partners

Op het gebied van beveiliging werken we nauw samen met andere partners van ONS, omdat we elkaar alleen maar kunnen versterken op dit vlak. Een van de projecten binnen deze samenwerking is het programma Verhogen Digitale Weerbaarheid (VDW). Dit programma is opgestart als reactie op de toenemende digitale dreigingen bij gemeentelijke instellingen en bedrijven, zoals ransomware en phishing. Het project is afgerond aan het einde van 2023. Als voorbeeld: in het derde kwartaal ontvingen we bijna 141.000 e-mails als organisatie. De filters hebben hieruit 1829 phishingmails, 4385 spammails en 16 malware-e-mails verwijderd.

Ook is het ONS netwerk niet meer toegankelijk vanuit landen buiten de EER waardoor het aantal aanvallen significant is verminderd.

Privacy

Privacybeleid en –reglement

Het privacybeleid en –reglement is in 2021 geactualiseerd en loopt door tot en met 2024. In het privacybeleid staan de relevante bepalingen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het reglement bevat de praktische taken en verantwoordelijkheden van de verschillende bestuursorganen en medewerkers binnen de gemeente. Daarnaast is een nieuwe privacyverklaring opgesteld. Deze wordt begin 2024 op de internetpagina van de gemeente Dalfsen gepubliceerd. Aan het eind van 2024 wordt er een nieuw privacybeleid en –reglement opgesteld.

Procedures

In 2023 is er een start gemaakt met procedures omtrent het delen van gegevens binnen het sociaal domein omdat medio 2024 de Wet aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein (Wams) in werking treedt.

Samenwerking Ons en partners

Ook op het gebied van privacy werken we samen met Ons (ONS) en andere partners. Zij hebben een gemeenschappelijk privacybeleid op het gebied van personeelsvolgsystemen opgesteld. Deze is voorgelegd aan de ondernemingsraden van de partners van het SSC Ons.

Informatievoorziening

Informatievoorziening is een belangrijk onderdeel van de bedrijfsvoering van de gemeente Dalfsen. In 2023 hebben we verschillende stappen gezet om de kwaliteit en toegankelijkheid van onze informatie te verbeteren, zowel intern als extern.

Er zijn stappen gezet om onze digitale dienstverlening te verbeteren zodat inwoners meer zaken online kunnen regelen.

Daarnaast is er een start gemaakt met het duurzaam inrichten van onze informatiehuishouding, zodat we in de toekomst kunnen voldoen aan alle informatiewetten.

Ook zijn er eerste stappen gezet rondom datagedreven werken en het verkennen van thema's waar dit van meerwaarde gaat zijn.

Digitalisering, optimalisering en samenwerking met de SSC ONS en partners heeft onze blijvende aandacht.

GEO-informatie en documentbeheer

GEO-informatie

Voorbereiding Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen

Het afgelopen jaar hebben we het proces van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) aangepast op de nieuwe regelgeving. Dit moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van de registratie op een hoog niveau blijft. Naast de impact op de BAG hebben we ook de andere ontwikkelingen door de nieuwe regelgeving opgenomen in de processen.

Belang Basisregistraties

De basisregistraties maken een steeds belangrijker deel uit van de gegevens- en informatiehuishouding van de gemeente Dalfsen. De data vormt een goede basis voor datagedreven werken. We houden nieuwe ontwikkelingen bij en anticiperen waar nodig.

Ontwikkeling Samenhangende Objectregistratie

De komst van de Samenhangende Objectenregistratie is meerdere keren benoemd in de voorgaande jaarrekeningen. Deze samenhangende objectregistratie heeft impact op de huidige basisregistraties die Dalfsen in eigen beheer uitvoert, de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Basisregistratie Ondergrond (BRO). Hier zijn afgelopen jaar geen ontwikkelingen in geweest.

Documentbeheer

Documentair informatiebeheer 2023

Het statische archief van de voormalige gemeente Nieuwleusen periode 1990-2000 en het statische archief van de voormalige gemeente Dalfsen periode 1984-2000 zijn vanwege ontwikkelingen bij Collectie Overijssel nog niet overgebracht naar Collectie Overijssel. De archiefinspectie is hiervan op de hoogte gesteld en heeft dit akkoord bevonden. Na 20 jaar zijn al deze stukken openbaar. Ze moeten opgeslagen worden in een archiefbewaarplaats. De gemeente Dalfsen heeft geen eigen archiefbewaarplaats, slechts een archiefruimte, daarom moeten deze stukken worden overgebracht. Ook het bouw- en milieuarchief van beide voormalige gemeenten over de periode 1900-2000 zal worden overgebracht.

Het jaarverslag en de KPI-rapportage (Kritische Prestatie Indicatoren) over het informatiebeheer 2023 zijn opgemaakt en opnieuw, in het kader van interbestuurlijk toezicht, door de archiefinspectie beoordeeld met de score groen.

Juridische kwaliteitszorg

Herijking subsidiebeleid

Uw raad heeft vanuit de Rekenkamercommissie een aantal aanbevelingen gedaan op het gebied van het Subsidiebeleid. De herijking/actualisatie van het gemeentelijk subsidiebeleid was een belangrijk aandachtspunt voor het jaar 2022 en liep door in 2023. Ten behoeve van dit project is een Kadernota subsidiebeleid en een nieuwe Algemene subsidieverordening opgesteld, die de basis vormen voor de subsidieverlening voor de komende jaren. In het subsidieseizoen 2023 is voor het eerst met de nieuwe Algemene subsidieverordening gewerkt.

Wet elektronische publicatie algemene bekendmakingen en mededelingen

Met ingang van 1 juli 2021 is de Wet elektronische publicaties (Wep) van kracht. Voor sommige bepalingen gold een overgangstermijn van een en/of twee jaar. De Wep introduceert een verplichting voor gemeenten om alle wettelijk voorgeschreven bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen van (voorgenomen) besluiten die niet tot één of meer belanghebbenden zijn gericht, in een officieel elektronisch publicatieblad te doen. Het wordt verplicht om de officiële publicaties via de applicatie Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP) op Officieelbekendmakingen.nl te publiceren. Verordeningen worden door gemeenten al langer op deze wijze bekendgemaakt. De Wep schrijft voor dat per 1 juli 2021 ook nieuwe beleidsregels en kennisgevingen bekendgemaakt moeten worden via DROP. Vanaf 1 juli 2022 moeten ook alle bestaande beleidsregels beschikbaar zijn via overheid.nl en vanaf 1 juli 2023 is er ook een (landelijke) voorziening beschikbaar om stukken digitaal ter inzage te kunnen leggen. De gemeente Dalfsen voldoet aan deze wettelijke bepalingen.

Rechtmatigheid

Rechtmatigheid

Met ingang van boekjaar 2023 is een belangrijke wijziging ingegaan van de gemeentewet (artikel 212/213) in. De verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheidsverantwoording ligt bij het college. Met deze wetswijziging toetst de accountant de getrouwheid van de jaarcijfers en de rechtmatigheidsverantwoording. In de Kadernota rechtmatigheid vanuit het BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) is nadere invulling hieraan gegeven.

Het college stelt een rechtmatigheidsverantwoording op. Deze verantwoording is opgenomen in het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording. De verbijzonderde interne controles die worden verricht zijn vastgelegd in een - met de accountant afgestemd - intern controleplan. Voor begrotingsjaar 2024 wordt dit Intern controleplan geactualiseerd en gedeeld met de raad.

Frauderisicoanalyse

De gemeente Dalfsen heeft diverse instrumenten en regelingen ter voorkoming van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik. Zo is er een overkoepelend Nota Misbruik en Oneigenlijk gebruik 2022-2025 vastgesteld. De nota maakt deel uit van het normenkader. In deze nota worden de verschillende risicogebieden en aspecten van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen en eigendommen weergegeven. De nota is bedoeld om bestaande beheersmaatregelen in processen, procedures en interne controles in kaart te brengen. Daarnaast wordt jaarlijks een frauderisicoanalyse opgesteld. In deze analyse staat vermeld welke onderzoeken hebben plaatsgevonden naar aanleiding van preventie of signalen op het gebied van fraude, misbruik of oneigenlijk gebruik van gemeentelijke middelen. In het algemeen wordt het risico op onderdelen zoals managementoveride en fraude gemitigeerd via ingerichte functiescheiding, afgedwongen autorisatieprocedures en een onafhankelijke gepositioneerde VIC functie die periodiek diverse preventieve en repressieve controles uitvoert.

Het college is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersingsmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze de aandacht krijgen.

In 2023 zijn geen gevallen van interne fraude binnen de organisatie geconstateerd. In het kader van mogelijke onrechtmatig handelen van medewerkers zijn 10 integriteitsschendingen onderzocht.

Doelmatigheid/doeltreffendheid

In lijn met de onderzoeksverordening wordt er eens per vier jaar aan de hand van een onderzoeksplan een extern onderzoek uitgevoerd op het vlak van doelmatigheid. Het eerstvolgende onderzoek gaat in 2025 plaatsvinden.

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de financiële verordening en andere afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. De bruto begrotingsonrechtmatigheden worden boven de rapporteringsgrens van 50k toegelicht in de verschillende programma's.

In deze paragraaf heeft het college beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde netto afwijkingen in de toekomst te voorkomen. De volgende tabel toont een cumulatief overzicht van de geconstateerde rechtmatigheidsfouten over 2023.

Evaluatie fouten in Rechtmatigheidsverantwoording (RMV)

Rechtmatigheidsverantwoording	RMV
Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's;	1.364.354
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten);	47.000
2. Ongeautoriseerde reserve mutaties; geen bevindingen	0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of tijdig zijn gemeld;	0
Begrotingsonrechtmatigbeden (bruto)	1.411.354
4. Totaal van de begrotingsafwijkingen (1en2) waarvan raad heeft besloten dat ze acceptabel zijn conform de financiële verordening en besluitregel tijdigheid bij jaarrekening.	-1.411.354
Totaal begrotingsonrechtmatigheden(netto)	0
Voorwaarden criterium	
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	349.404
Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium	
geen bevindingen	0
Totaal rechtmatigheidsfouten (bruto en voorwaarden)	1.760.758
Verantwoordingsgrens vastgesteld door raad;	1%
Totaal lasten inclusief toevoegingen aan reserves;	98.8 miljoen
Verantwoordingsgrens in euro	985.000

Toelichting op overige afwijkingen:

In 2023 zijn bij het voorwaardencriterium rechtmatigheidsfouten boven de rapporteringsgrens van 95k (0.1% en afgerond op 5k naar beneden) geconstateerd.

De reguliere rechtmatigheidscontroles op inkoopdossiers zijn niet opgenomen in het normenkader en maken daarom geen onderdeel uit van de rechtmatigheidsverantwoording. Dit geldt niet voor dossiers die Europees zijn of hadden moeten worden aanbesteedt.

1. Proces Aanbesteden: In het proces zijn voor € 349.404 aan rechtmatigheidsfouten geconstateerd door middel van de jaarlijkse uitgevoerde spendanalyse over de 48 maanden. Op deze posten heeft geen extrapolatie van de financiële fout plaatsgevonden omdat de fout is geïsoleerd.

Beschrijving fouten: Vanuit de spendanalyse zijn 3 dossiers onrechtmatig bevonden voor een totaalbedrag van € 349.404. Het gaat om de volgende leveranciers:

Leverancier onderdelen en onderhoud	€ 87.451
Leverancier software 1	€ 131.817
Leverancier software 2	€ 130.136

Oorzaak: De oorzaak van de fouten ligt bij opdrachten die niet Europees zijn aanbesteed maar wel de EU-drempel overschrijden. Met name IT-contracten worden doorlopend verlengd. Omdat de Gemeente Dalfsen inzet op zo min mogelijk inkoop onrechtmatigheid blijft de focus en uitdaging om het goed en zelfs beter te doen. Het proces is adequaat ingericht echter uit bestaan en de werking blijkt dat het contractmanagement nog niet optimaal functioneert.

Verbeterpunt: Om aanbestedingsfouten in de toekomst te voorkomen is het verbeteren van contractmanagement en borging van het inkoopproces noodzakelijk. Een groot aantal softwarepakketten wordt momenteel doorgelicht op verlenging of worden opnieuw in de markt gezet.

3.6 Verbonden partijen

Algemeen

Op grond van artikel 26 van het BBV moet het jaarverslag dezelfde paragrafen bevatten die ook in de programmabegroting zijn opgenomen. Daarom bevat het jaarverslag de paragraaf Verbonden Partijen.

Volgens artikel 15 van het BBV bevat deze paragraaf ten minste:

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
  1. gemeenschappelijke regelingen;
  2. vennootschappen en coöperaties;
  3. stichtingen en verenigingen, en,
  4. overige verbonden partijen;
- c. de lijst van verbonden partijen.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het BBV en is als volgt gedefinieerd:

"Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarbij de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft".

Van een financieel belang is sprake als aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Onder "Overige verbonden partijen" zijn organisaties opgenomen waarbij formeel wel sprake is van een "bestuurlijk belang", maar niet van een formeel "financieel belang". Wel is sprake van een "structurele bekostiging in overwegende mate".

Gelet op het feit dat uw Raad op 27 maart 2023 de [Kadernota Verbonden Partijen 2023](#) heeft vastgesteld, beperkt deze paragraaf zich tot het geven van een totaalbeeld van de verbonden partijen en de financiële aspecten daarvan.

Deelnemingen in Gemeenschappelijke Regelingen	Cijfers op basis van:
GBLT	Jaarrekening 2023
GGD IJsselland	Jaarrekening 2023 n.n.b.
Veiligheidsregio IJsselland	Jaarrekening 2023
Omgevingsdienst IJsselland	Jaarrekening 2023 n.n.b.
Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek	Geen jaarcijfers
Bedrijfsvoeringsorganisatie Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland	Geen jaarcijfers
Shared Service Center ONS (SSC Ons)	Jaarrekening 2023 n.n.b.

Deelnemingen in vennootschappen	Cijfers op basis van:
Enexis Holding N.V.	Jaarverslag 2023
N.V. ROVA Gemeenten	Jaarverslag 2023 n.n.b.
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Jaarverslag 2023
Vitens N.V.	Jaarrekening 2023
Wadinko N.V.	Jaarrekening 2023 n.n.b.
CSV Amsterdam B.V.	Jaarrekening 2023
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.	Jaarrekening 2023

Deelnemingen in stichtingen	Cijfers op basis van:
Stichting Dalfsen Werkt	n.v.t.
Overige verbonden partijen	Cijfers op basis van:
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	Jaarrekening 2023 n.n.b.
Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN)	Jaarrekening 2023

Gemeenschappelijke regeling openbaar lichaam

Naam		GBLT		
Website		GBLT		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 0	€ 2.207.000	€ 2.257.000
Vreemd vermogen		€ 5.598.000	€ 5.848.000	€ 4.561.000
Resultaat		€ 2.035.000	€ 2.207.000	€ 2.257.000
Gemeentelijke bijdrage		€ 418.061	€ 393.363	€ 497.711
Bron	Jaarrekening 2023			
Beleidsvoornemens	<p>GBLT kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen. Beleidsvorming is een taak voor alle individuele deelnemers.</p> <p>De Missie en Visie van GBLT is in 2022 aangepast.</p> <p>Missie - We verzorgen het hele lokale belastingproces voor onze deelnemende waterschappen en gemeenten. Dat doen we met aandacht voor de maatschappelijke vraagstukken en met een zo hoog mogelijke service voor onze klanten.</p> <p>Visie - GBLT maakt zich sterk voor goede uitvoering van lokale belastingen: eenvoudig als het kan, persoonlijk als het nodig is.</p>			
Ontwikkelingen	<p>De Wet gemeenschappelijke regelingen is per 1 juli 2022 aangepast en eind 2022 is een ambtelijke werkgroep gestart om met voorstellen te komen hoe hier mee om te gaan. De planning is om dit traject voor 1 juli 2024 af te ronden.</p> <p>Vanaf 2022 voert GBLT diverse belastingwerkzaamheden uit voor de gemeente Ommen. Dit gebeurde op basis van een Dienstverleningsovereenkomst. De gemeente Ommen is inmiddels toegetreden tot de gemeenschappelijke regeling GBLT.</p>			
Risico's	<p>Het grootste risico betreft geen tijdige en volledige oplegging en afdracht aan de gemeente van de diverse gemeentelijke belastingen door GBLT. In de dienstverlening overeenkomst zijn afspraken gemaakt over tijdstip van oplegging en afdracht van de belastingen. In de tussentijdse rapportages wordt de voortgang gemonitord en zo nodig actie ondernomen.</p> <p>GBLT werkt in opdracht van en voor rekening en risico van de deelnemende overheden. Dat betekent dat de begrotingsresultaten worden verrekend met de deelnemers. Het betekent ook dat GBLT geen weerstandsvermogen heeft om tegenvallende resultaten op te vangen. De keerzijde is dat de gemeente zelf weerstandsvermogen dient aan te houden voor de risico's van GBLT. Gelet op de huidige situatie wordt dit risico als laag ingeschat.</p>			

Naam		Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland		
Website		GGD IJsselland		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 2.545.247	€2.516.421	n.n.b.
Vreemd vermogen		€ 4.802.000	€	n.n.b.
Resultaat		-/- € 368.000	€-811.238	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		€ 1.151.575	€1.092.00	€ 1.269.517
Bron				
Beleidsvoornemens	<p>“GGD IJsselland, voor een gezonde samenleving”. Zo luidt de missie van GGD IJsselland. Voor de lopende bestuursperiode (2018 tot 2023) is door het bestuur van de GGD een strategische beleidsagenda opgesteld: “Beweging vanuit regie” Deze bevat de beleidsvoornemens en beoogde effecten in vijf programmalijnen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1: Versterken publieke gezondheid 2: Jeugd en kansrijke start 3: Psychische gezondheid 4: Gezonde leefomgeving 5: Gezond ouder worden 			
Ontwikkelingen	<p>Er is in 2023 een extra bijdrage aan de gemeenten gevraagd middels een begrotingswijziging. Dit was een bedrag van €87.815 De jaarcijfers van 2023 zijn nog niet bekend.</p> <p>De GGD zet vanaf 2024 in op de verbetering en versterking van de eigen ICT.</p>			
Risico's	<p>In 2024 zal de verbetering en versterking van de ICT vanuit de eigen middelen van de GGD gedekt worden. Voor de komende jaren is de verwachting dat er een hogere bijdrage van gemeenten gevraagd gaat worden.</p>			

Naam		Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland		
Website		Veiligheidsregio IJsselland		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 8.957.764	€ 5.344.966	€ 5.416.956
Vreemd vermogen		€ 34.691.805	€ 33.604.230	€ 39.700.405
Resultaat		€ 3.070.559	-/- € 33.939	€ 651.904
Gemeentelijke bijdrage		€ 1.865.438	€ 1.894.127	€ 2.024.675
Bron	Jaarrekening 2023			
Beleidsvoornemens	<p>samen veiligheid versterken Veiligheidsregio IJsselland heeft ook in 2023 continu klaar gestaan met kennis, mensen en middelen om haar kerntaken goed uit te voeren: het versterken van veiligheid, beperken van risico's waar dat kan en bestrijdingen van crises en incidenten waar dat moet. Hiervoor wordt geïnvesteerd in vakmanschap van de medewerkers, verbinding met (keten)partners en een sterke binding met ons vak en met onze collega's. Vanuit maatschappelijke ontwikkelingen en risico's in het veiligheidsdomenin vraag dit om een flexibele rol en wijze van samenwerken met onze ketenpartners.</p> <p>IJssellands fundament Vanuit de wettelijke basis wordt toegewerkt naar een breder IJssellands fundament, met daarin vijf onderdelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. samenwerken met ketenpartners, Veiligheidsregio's, het aangrenzend deel van Duitsland, ketenorganisaties en inwoners; 2. helpen: daar waar we gevraagd worden en we waarde kunnen toevoegen; 3. flexibel en adaptief opereren en blijven leren en ontwikkelen, zowel operationeel als in de bedrijfsvoering 4. transparantie en voorspelbaarheid in de brede zin, van aanpak crises tot financiële verantwoording 5. informatiegestuurd werken: informatie verzamelen, verrijken en delen <p>versterking IJssellands fundament door samen met de partners verder te ontwikkelen willen we een nòg groteren meerwaarde voor de samenleving volgen door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. risicogericht werken: informatiedeling, -verrijking en verdere duiding van informatie met (keten)partners 2. inzetbaarheid van de crisisorganisatie voor klassieke crises, maar ook nieuwe en langdurige crises door flexibilisering en competentie-ontwikkeling 3. ontwikkelen van toekomstbestendige brandweezorg: evenwichtig, op maat, flexibel en dynamisch binnen dekkingsplan en Europese regelgeving 4. Vergroten van "noaberhulp", zelfredzaamheid en burgerkracht vanuit het programma Veilig leven 5. ingebruikname van de nieuwe meldkamers Oost-Nederland, waarin 5 Veiligheidsregio's hun krachten hebben gebundeld 			

Ontwikkelingen	<p>Er wordt aangesloten bij een aantal grote landelijk ontwikkelingen:</p> <p>1. toekomstbestendige brandweer Door individualisering in de samenleving is het verloop onder brandweervrijwilligers toegenomen. Hierdoor is een intensiever opleidingsprogramma nodig om de korpsen op peil te houden. Tevens worden door Europese regelgeving eisen gesteld aan kazernering en consignering, waardoor uitvoering van brandweertaken door vrijwilligers steeds meer onder druk komen te staan.</p> <p>2. bovenregionale crisisbeheersing en informatie-voorziening Het risicogericht werken heeft in 2023 verder zijn beslag gekregen en vormt een steeds vastere basis, waardoor we beter zijn toegerust op de behoeftes van morgen. Hiervoor is een start gemaakt aan het oprichten van een multidisciplinair veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) om risico's en signalen vroegtijdig te signaleren, analyseren en duiden.</p> <p>3. programma Opvang Vluchtelingen IJsselland het programma Opvang Vluchtelingen IJsselland is in 2023 gecontinueerd met organisatorische aansturing en facilitering door de Veiligheidsregio. Dit programma wordt in 2024 overgeheveld naar de gemeente Deventer die deze faciliterende taken over zal nemen voor de deelnemende gemeente aan de GR.</p>
Risico's	<p>Veiligheidsregio IJsselland beschikt over een redelijk actueel risico-profiel, waarop de bedrijfsmatige en operationele organisatie is gestoeld.</p> <p>Op de meerjarenbegroting 2024-2027 is een externe toets uitgevoerd, waarbij de nodige risico's worden gesignaleerd in de P&C cyclus; deze zullen in de eerstvolgende actualisatie van het risicoprofiel worden meegenomen.</p>

Naam		Omgevingsdienst IJsselland		
	Website	Omgevingsdienst IJsselland		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 424.122	€ 516.536	n.n.b.
Vreemd vermogen		€ 3.075.649	€ 2.885.937	n.n.b.
Resultaat		€ 108.433	€ 171.154	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		€ 483.617	€ 624.000	€ 1.064.455
Bron				
Beleidsvoornemens	<p>De Omgevingsdienst verstrekt milieuvergunningen aan bedrijven, houdt toezicht op de naleving van milieuregels en handhaaft als milieuregels worden overtreden. Daarnaast adviseert de OD over energiebesparing, bodembescherming, geur- en geluidhinder, luchtkwaliteit, asbest, afvalverwerking en veiligheid. Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst kenmerkt. Onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. De missie van de Omgevingsdienst is daarom: Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven.</p>			

Ontwikkelingen	<p>Op nationaal niveau is het Interbestuurlijk Programma voor de versterking van het VTH-stelsel (IBP-VTH) vol in uitvoering. Voor 2024 geeft de Omgevingsdienst uitvoering aan het programma 'versterking VTH-stelsel'. Het programma bevat 6 pijlers welke zijn uitgewerkt in thema's. Het doel van het programma is het merkbaar verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving en het verminderen van schade aan het milieu die vermeden had kunnen worden. In 2024 wordt geïnterviewd hoe de Omgevingsdienst er voor staat m.b.t. de 6 pijlers, de verbetervoorstellen worden opgenomen in een plan van aanpak.</p> <p>De stakeholders van de Omgevingsdienst zijn betrokken bij het ontwikkelen van het plan van aanpak, gezamenlijk met de stakeholders wordt het plan van aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland vorm gegeven.</p> <p>Naast het landelijke programma wordt er in 2024 gewerkt aan een transparante bedrijfsvoering en de P&C-cyclus. Hiervoor wordt de verbinding gelegd tussen de mandaatregeling en meetbare prestaties die voortvloeien uit de dienstverleningsovereenkomst. Vervolgens worden de financiële verwachtingen gekoppeld aan de visie en strategie, vertaald naar de vast te stellen producten en diensten (PDC).</p>
Risico's	<p>Er is een toenemende druk op de organisatie van de Omgevingsdienst vanwege de groei van de economie. Deze brengt meer bedrijvigheid met zich mee, met als gevolg dat er significant meer inzet nodig is vanuit het werkveld vergunningverlening, toezicht/handhaving en advies. Door efficiënt om te gaan met de aanwezige capaciteit probeert de Omgevingsdienst te voldoen aan de verwachtingen van haar deelnemers. Door de toenemende druk op de organisatie is er onvoldoende aandacht voor innovatie van de Omgevingsdienst en staat het opleidingsprogramma onder druk.</p> <p>Vanuit het programma versterking VTH-stelsel wordt een plan van aanpak geschreven, de benoemde risico's worden in kaart gebracht en voorzien van een oplossingsrichting.</p>

Gemeenschappelijke regeling centrumregeling

Naam Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel - Vechtstreek		Website		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen				
Vreemd vermogen				
Resultaat				
Gemeentelijke bijdrage		€ 17.628	€ 35.450	€ 55.509
Bron				
Beleidsvoornemens	De Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek zal meer aandacht geven aan de ontwikkelingen op het gebied van internetonderzoeken. Om de samenwerking met partners te bevorderen wordt een samenwerkingsovereenkomst met de politie gesloten om uitkeringsfraude te bestrijden.			
Ontwikkelingen	In de praktijk wordt de Sociale Recherche ingezet in het kader van de Participatiewet en voor het rechtmatigheidstoezicht voor de Wmo.			
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.			

Gem. regeling bedrijfsvoeringsorganisatie

	Naam	Bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam jeugd IJsselland (BVO RSJ IJsselland)		
	Website	Jeugdzorg regio IJsselland		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen				
Vreemd vermogen				
Resultaat				
Gemeentelijke bijdrage		€ 72.931	€ 61.787	€ 70.031
Bron		Begroting 2023		
Beleidsvoornemens	De uitvoeringsorganisatie fungeert met name als inkooporganisatie, contractbeheer en regionale beleidsondersteuning van de gemeenten en kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen.			
Ontwikkelingen	Het nieuwe inkoopmodel jeugd is met ingang van 1 januari 2023 van kracht. Tevens wordt zorggedragen voor doorontwikkeling van het monitoring systeem (RIJM) en vindt coördinatieplaats op de regionale transformatie jeugdhulp. Het RSJ is de centrale inkooporganisatie jeugdhulp voor de elf regiogemeenten.			
Risico's	De gemeenschappelijke regeling heeft geen weerstandsvermogen. Een nadelig of voordelig exploitatieresultaat komt voor rekening van, of ten goede aan, de deelnemende gemeenten. Dit is een risico voor de gemeente. Het hier bedoelde risico heeft uitsluitend betrekking op de kosten van de RSJ, niet op kosten voor de daadwerkelijke zorg.			

	Naam	Shared Service Centrum Bedrijfsvoering ONS (SSC ONS)		
	Website	https://www.ssc-ons.nl/		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 495.225	€ 3.013.318	n.n.b.
Vreemd vermogen		€ 13.022.508	€ 9.058.607	n.n.b.
Resultaat		€ 257.225	€ 2.544.505	€ 3.468.316
Gemeentelijke bijdrage		€ 1.296.913	€ 1.622.549	€ 2.189.000
Bron				
Beleidsvoornemens	Uitgangspunten zijn continuering en verbetering van de huidige dienstverlening en klanttevredenheid. En daarnaast doorontwikkeling van de samenwerking met de deelnemers van ONS.			

Ontwikkelingen	<p>In 2021 zijn Bestuur van Ons en Bedrijfsvoeringsberaad (BVB) gestart met het versterken van het sturend vermogen op Ons. Het gaat dan zowel om sturing op de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie als sturing op onderling partnerschap. Hiervoor loopt een driejarig ambtelijk verbeterprogramma. Onderwerpen die zoal aangepakt worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer klant nabijheid van de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie • Meer afstemming op collectief managementniveau (via de "partneroverleggen") • Meer gezamenlijk verkennen & realiseren (bv. via projectgroepen en themasessies voor vakspecialisten) • Aandacht voor effectief en efficiënt samenwerken (governance) • Aandacht voor vrijwillig, maar niet vrijblijvend deelnemen <p>Dit verbeterprogramma loopt nog door tot en met 2024.</p>
Risico's	<p>ONS voert cruciale basistaken voor de bedrijfsvoering van de gemeente uit. Te weten ICT, Personeels- en salarisadministratie en Inkoop en Contractmanagement. De zes deelnemende partners sturen hierop, inclusief de beheersing van risico's. Denk bijvoorbeeld aan risico's als cybercrime, lastige arbeidsmarkt, etc,</p>

Naamloze Vennootschap

	<p>Naam Enexis Holding N. V.</p> <p>Website Enexis Holding</p>																				
Financiële gegevens	<table> <thead> <tr> <th></th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 4.241 mln.</td> <td>€ 5.441 mln.</td> <td>€ 5.320 mln.</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 5.154 mln.</td> <td>€ 4.907 mln.</td> <td>€ 5.140 mln.</td> </tr> <tr> <td>Resultaat</td> <td>€ 199 mln.</td> <td>€ 1.300 mln.</td> <td>€ 72 mln.</td> </tr> <tr> <td>Gemeentelijke bijdrage</td> <td>n.v.t.</td> <td>n.v.t.</td> <td>n.v.t.</td> </tr> </tbody> </table> <p>Bron Jaarverslag 2023</p>		2021	2022	2023	Eigen vermogen	€ 4.241 mln.	€ 5.441 mln.	€ 5.320 mln.	Vreemd vermogen	€ 5.154 mln.	€ 4.907 mln.	€ 5.140 mln.	Resultaat	€ 199 mln.	€ 1.300 mln.	€ 72 mln.	Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	2021	2022	2023																		
Eigen vermogen	€ 4.241 mln.	€ 5.441 mln.	€ 5.320 mln.																		
Vreemd vermogen	€ 5.154 mln.	€ 4.907 mln.	€ 5.140 mln.																		
Resultaat	€ 199 mln.	€ 1.300 mln.	€ 72 mln.																		
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.																		
Beleidsvoornemens	<p>Enexis is een regionale netbeheerder die huishoudens en bedrijven in Groningen, Drenthe, Overijssel, Limburg en Noord Brabant van hun netwerk voorziet van electriciteit en gas.</p>																				
Ontwikkelingen	<p>Samen met stakeholders wil Enexis het energiesysteem in hyn werkgebied CO2-neutraal maken. Om dit voor elkaar te krijgen sturen ze aan op maatschappelijke optimale keuzes en bieden ze iedereen altijd toegang tot energie en zorgen ze dat klanten weten wat ze aan Enexis hebben.</p> <p>Daarnaast ambiëren ze een actieve rol in het richting geven aan het ontwerp van het energiesysteem van de toekomst. Ze dragen bij aan een duurzaam energiesysteem dat betrouwbaar, betaalbaar én haalbaar is. Zo'n systeem bouwen kan alleen als de plannen realistisch zijn en ze belanghebbenden in de samenleving er zo veel mogelijk bij betrekken. Daarom ontwikkelen ze deze plannen samen met onder andere bedrijven en overheden.</p>																				
Risico's	<p>Enexis vermeld in haar jaarverslag een aantal materiële thema's met daarbij de kans en risico van dat thema.</p> <p>Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Het risico is echter gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V.</p> <p>De gemeente Dalfsen heeft met 64.662 aandelen een belang van 0,0433% belang in Enexis.</p>																				

Naam		N. V. ROVA Gemeenten		
Website		ROVA		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 40.320.000	€ 40.866.000	€ 40.866.000
Vreemd vermogen		€ 58.840.000	€ 63.473.000	€ 63.473.000
Resultaat		€ 5.133.000	€ 4.369.000	€ 4.012.000
Gemeentelijke bijdrage		€ 2.003.300	€ 2.000.000	€ 2.100.000
Bron	begroting 2023			
Beleidsvoornemens	ROVA heeft een nieuw strategiedocument vastgesteld voor de periode 2020 tot 2025. Missie: "ROVA werkt als maatschappelijke onderneming samen met gemeenten en inwoners aan een mooie en schone leefomgeving, nu en in de toekomst."			
Ontwikkelingen	<p>Strategische doelen 2025</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Minder verspilling van natuurlijke grondstoffen 2. Betere verwaarding van ingezamelde afvalstoffen 3. Optimalisatie van inzamelsystemen 4. Hogere klanttevredenheid 5. Duurzamere bedrijfsvoering <p>Het hergebruik van grondstoffen bevinden zich op een kantelpunt. Natuurlijke bronnen raken op en hergebruik van grondstoffen is nog in ontwikkeling. Hierdoor ontstaat onrust op de markt met bijvoorbeeld discussies over PMD, GFT, textiel en oud papier. Deze ontwikkelingen zijn ook actueel in onze regio.</p>			
Risico's	<p>De gemeente loopt de volgende risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dienstverleningsovereenkomst: stijging van de tarieven voor de diensten van ROVA. - Aandelenbezit: Bij een tegenvallende exploitatie lagere dividenduitkering dan begroot. - Achtergestelde lening: De geldlening betreft een achtergestelde lening ten opzichte van bancaire financiers, zodat ROVA in geval van ontbinding, surséance van betaling of faillissement pas verplicht is aflossing te voldoen nadat de op dat moment bestaande schulden van ROVA aan haar bancaire financiers zijn betaald. <p>De gemeente heeft met 360 aandelen 3,28% van het aandelenbezit van ROVA in haar bezit.</p>			

Naam		N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Website		Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 5.062 mln	€ 4.615 mln	€ 4.721 mln
Vreemd vermogen		€ 143.995 mln	€ 107.459 mln	€ 110.819
Resultaat		€ 236 mln	€ 300 mln	€ 254 mln
Gemeentelijke bijdrage			n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarverslag 2023			
Beleidsvoornemens	BNG Bank wil maximale impact maken op de samenleving. Dat is hun drijfveer. Ze staan daarbij naast hun klanten en willen hen met financiering helpen hun maatschappelijke doelen te realiseren.			
Ontwikkelingen	De BNG Bank streeft ernaar om koers te houden ondanks de turbulentie om hen heen. Het Kompas naar impact blijft daarbij richtinggevend voor hun strategie. Zij zullen zich blijven inspannen om de CO2-voetafdruk van hun leningportefeuille te laten dalen en de maatschappelijke impact te laten stijgen. Zij doen dat samen met hun klanten. Ook blijft BNG Bank investeren in de kwaliteit van hun mensen en in het optimaliseren van processen.			
Risico's	Door de genoemde turbulentie om hen heen is het risico aanwezig dat gestelde doelen of voorgenomen ontwikkelingen niet gehaald worden. Voor de gemeente bestaat net als bij deelname in andere vennootschappen formeel het risico van het verliezen van geïnvesteerd kapitaal. Dit risico wordt als verwaarloosbaar gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen dan voorzien. De gemeente Dalfsen heeft met 33.735 aandelen 0,0606% aandelen BNG.			

Naam		Vitens N. V.		
Website		Vitens		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 600,3 mln.	€ 649,5 mln.	€ 677,7 mln
Vreemd vermogen		€ 1.387,8 mln.	€ 1.446,6 mln.	€ 1.559,7 mln
Resultaat		€ 19,4 mln.	€ 8,2 mln.	€ 27,2 mln
Gemeentelijke bijdrage			n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarverslag 2023			
Beleidsvoornemens	De kerntaak van Vitens is de zorg voor een voldoende en duurzame uitvoering van de openbare drinkwatervoorziening binnen een distributiegebied.			
Ontwikkelingen	Voor het realiseren van de kerntaak van Vitens heeft Vitens een strategie ontwikkeld (Elke druppel duurzaam) die mede is samengesteld uit de jaarplannen van de verschillende bedrijfsonderdelen. In deze strategie zijn 5 strategische doelen opgenomen: 1. Wij zorgen voor voldoende en schone bronnen 2. Wij zorgen voor een veerkrachtige infrastructuur 3. Wij zorgen voor een betrouwbare drinkwateroperatie 4. Wij maken een positieve impact op mensen 5. Wij maken een positieve impact op de natuur			

Risico's	<p>In het integraal bedrijfsplan 2024 omschrijft Vitens een 7-tal strategische bedrijfsrisico's welke van invloed kunnen zijn op het behalen van de strategische doelen.</p> <p>Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd.</p> <p>Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen.</p> <p>De gemeente Dalfsen heeft 0,55% van de aandelen Vitens.</p>
----------	---

		Naam	Wadinko N. V.		
		Website	Wadinko		
Financiële gegevens			2021	2022	2023
Eigen vermogen			€ 74,1 mln.	€ 82.569.486	n.n.b.
Vreemd vermogen			€ 6,9 mln.	€ 8.541.798	n.n.b.
Resultaat			€ 8,6 mln.	€ 12.922.928	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage			n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron					
Beleidsvoornemens	Wadinko is een regionale participatiemaatschappij, die de bedrijvigheid - en daarmee werkgelegenheid - wil bevorderen in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest-Drenthe. Wadinko neemt langdurig deel in nieuwe of bestaande, kansrijke ondernemingen. De deelname bestaat uit inbreng van risicodragend kapitaal, kennis managementondersteuning.				
Ontwikkelingen	Wadinko verstrekt risicokapitaal, neemt substantiële minderheidsbelangen in bedrijven en ondersteunt hen met kennis, managementondersteuning, netwerken en achtergestelde ondernemersleningen. De focus ligt op continuïteit van de participaties. Verder blijft Wadinko een impuls geven aan de kwaliteit van ondernemerschap en het ontwikkelen en behoud van talent in haar werkgebied met WIMM en WRS.Finance. Met Perron038 faciliteert Wadinko mede de innovatieve maakindustrie in de regio.				
Risico's	Het aandeel van de gemeente Dalfsen is beperkt. Dalfsen bezit 75 van de totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,14%). Gelet op het financiële belang dat de gemeente heeft (€ 7.500) in combinatie met de zeggenschap (3,14%) is het risico van deze deelname verwaarloosbaar.				

Besloten Vennootschap

Naam CSV Amsterdam B. V.				
Website				
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 312.379	€ 210.079	€ 84.349
Vreemd vermogen		€ 22.664	€ 13.351	€ 64.446
Resultaat		-/- € 42.665	-/- € 102.300	-/- € 125.730
Gemeentelijke bijdrage			n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening 2023			
Beleidsvoornemens	<p>CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V., in overleg met de aandeelhouderscommissie het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenheffing. In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met de aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet.</p>			
Ontwikkelingen	<p>Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of voortijdige beëindiging hiervan (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>			
Risico's	<p>Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap. Het aandeel van de gemeente Dalfsen is zeer beperkt. Dalfsen bezit slechts 0,0432% van de aandelen wat neerkomt op een bedrag van € 23,76. Het risico is dus verwaarloosbaar.</p>			

Naam Publiek Belang Elektriciteitsproductie B. V.				
Website				
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 1.532.074	€ 1.480.014	€ 1.443.974
Vreemd vermogen		€ 6.925	€ 9.914	€ 31.981
Resultaat		-/- € 37.321	-/- € 52.060	-/- € 36.040
Gemeentelijke bijdrage			n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening 2023			
Beleidsvoornemens	<p>Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.</p>			

Ontwikkelingen	Het doel is dat de vennootschap binnekort zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.
Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap. Het aandelenbelang voor Dalfsen is 0,0432% en daarmee is het financiële risico zeer gering en beperkt tot de hoogte van dit aandelenbelang.

Stichting

Naam		Stichting Dalfsen Werkt		
Website				
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen				
Vreemd vermogen				
Resultaat				
Gemeentelijke bijdrage		€ 3.180.647	€ 3.455.799	€ 3.022.063
Bron				
Beleidsvoornemens	De stichting stelt geen beleid vast.			
Ontwikkelingen	De stichting fungeert enkel als werkgever van de SW-ers en –voor maximaal 2 jaar- voor inwoners die vanuit de Participatiewet via SDW worden gedetacheerd bij reguliere werkgevers. De financiële afhandeling van de stichting vindt plaats door de gemeente. De stichting wordt in het kader van de vennootschapsbelasting gevolgd. Vanaf 1 juli 2015 zijn de salariskosten toegerekend aan Stichting Dalfsen Werkt.			
Risico's	Op moment dat de begrote inleenvergoeding van de diverse werkgevers achterblijft bij de begroting, ontstaat een financieel risico. Dit komt ten laste van het budget Arbeidsparticipatie van de gemeente. Voor de SW-ers die bij SW bedrijf Larcom gedetacheerd zijn geldt dat dit inleenrisico is afgedekt middels de eind 2020 afgesloten concessieovereenkomst. Een dergelijke constructie is juridisch bij Tiem niet mogelijk gezien de organisatiestructuur en verwevenheid met de gemeente Zwolle.			

Vereniging

Naam		Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN)		
Website				
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 29.438	€ 42.131	€ 48.786
Vreemd vermogen		€ 30.000	€ 5.000	€ 0
Resultaat		n.n.b.	€ 12.693	€ 6.655
Gemeentelijke bijdrage				€ 540
Bron	Jaarrekening 2023			
Beleidsvoornemens	Naast het behartigen van de gemeentelijke financiële belangen van de Noordelijke gemeenten voor zover die voortvloeien uit hun aandeelhouderschap in de te 's Hertogenbosch gevestigde naamloze vennootschap "Enexis Holding N.V zoals dividend beleid, het behartigen van de gemeentelijke belangen bij energietransitie en vraag van Enexis voor versterken eigen vermogen.			
Ontwikkelingen	Zie beleidsvoornemens.			
Risico's	Beperkt tot de jaarlijkse bijdrage.			

Naam		Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)		
Website		https://vng.nl/		
Financiële gegevens		2021	2022	2023
Eigen vermogen		€ 63.912.000	€ 51.704.000	n.n.b.
Vreemd vermogen		€ 112.974.000	€ 112.794.000	n.n.b.
Resultaat		€ 1.177.000	- € 4.219.000	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		€ 45.487	€ 46.461	€ 48.904
Bron				
Beleidsvoornemens	De Vereniging heeft ten doel te werken aan een krachtige lokale overheid door agenderend te zijn op voor gemeenten relevante vraagstukken en ontwikkelingen, en door de lokale uitvoering centraal te stellen bij maatschappelijke opgaven. De Vereniging ondersteunt haar leden met belangenbehartiging, netwerken en dienstverlening. Dat doet zij collectief, in groepen en individueel bij de vervulling van bestuurs-, uitvoerings- en overige taken. Ook ondersteunt de Vereniging haar leden bij de organisatie van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering.			
Ontwikkelingen	Het jaarlijks opstellen van een uitvoeringsagenda met daarin de aandachtspunten voor het komende kalenderjaar.			
Risico's	Beperkt tot de jaarlijkse bijdrage.			

3.7 Grondbeleid

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar grondbeleid. In 2015 is de Nota Grondbeleid (2015-2020) vastgesteld. In de nota grondbeleid is opgenomen dat de gemeente een actief grondbeleid voert. Het grondbeleid is opnieuw vastgesteld in de Omgevingsvisie. De Nota Grondbeleid wordt geactualiseerd nadat de Omgevingswet is ingevoerd.

Actief grondbeleid houdt in dat actief gestuurd wordt op de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Op deze wijze wordt grip gehouden op planvorming, realisatie en uitgifte van gronden. Het gemeentelijk aankoopbeleid is gericht op het zelf verwerven van grond voor de realisatie van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. De huidige grondexploitaties worden hoofdzakelijk in eigen beheer uitgevoerd.

Als daar aanleiding toe is, kan op basis van de Wet Voorkeursrecht gemeenten, het voorkeursrecht gevestigd worden op percelen welke voor toekomstige ontwikkelingen in aanmerking komen. Dit betekent dat de eigenaren bij voorgenomen verkoop eerst de grond aan de gemeente moeten aanbieden.

De financiële vertaling van de grondexploitaties is opgenomen in de MPG 2024. In de MPG zijn de financiële doorrekeningen verwerkt van alle lopende grondexploitaties. Dit geeft inzicht in het verwachte resultaat en het weerstandsvermogen.

Belangrijke beleidsdocumenten:

[Nota Grondbeleid 2015-2020 \(2015\)](#)

[Nota Kostenverhaal gemeente Dalfsen \(2013\)](#)

[Omgevingsvisie 1.0 gemeente Dalfsen \(2022\)](#)

Plaats van de grondexploitatie binnen de organisatie/bedrijfsvoering

De taakgebieden grondbeleid en grondexploitatie vallen onder het domein Ruimte. De concernmanager is verantwoordelijk voor deze taakgebieden en wordt hierin bijgestaan door de budgetbeheerders en budgethouders.

Planning en control cyclus en grondexploitaties/informatievoorziening gemeenteraad

In de planning- en control cyclus wordt de gemeenteraad jaarlijks vier keer op verschillende wijze en niveaus geïnformeerd over de exploitatie van grond in de gemeente Dalfsen. Dat is op de volgende momenten:

- In november via de paragraaf grondbeleid in de programma begroting (begrotingstechnisch)
- In december via de nota van uitgangspunten (grondprijzen en parameters)
- In juni via de MPG (inhoudelijk en financieel)
- In juni via de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening (op hoofdlijnen)

Bij belangrijke ontwikkelingen of wijzigingen binnen een grondexploitatie, programmatisch, ruimtelijk of financieel, wordt de raad ook tussentijds geïnformeerd of geconsulteerd. Dit kan onder andere bij de reguliere bestuursrapportages en via het vaststellen van nieuwe of herziene grondexploitaties.

Ontwikkelingen

Krapte woningmarkt

De woningmarkt kent ook in Oost Nederland nog steeds een grote krapte, wat we natuurlijk ook in de gemeente Dalfsen zien. Ook hier is weinig ruimte voor starters op de woningmarkt. In de woonvisie van de gemeente wordt hier aandacht aan geschonken en worden maatregelen getroffen om alle inwoners een eerlijke kans te geven op de woningmarkt. Zo is er bij de uitgifte van kavels specifieke aandacht voor starters en wordt gekeken naar het versterken van doorstroom in de woningmarkt. In 2021 is een Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) project gestart voor starters, deze is zeer succesvol geweest. Dit is een vorm van sociale projectontwikkeling waarbij toekomstige bewoners gezamenlijk opdrachtgever zijn voor hun eigen nieuwbouwproject. Ook in de grondexploitatie de Wieken is veel aandacht voor sociale woningbouw waarmee een bijdrage wordt geleverd in de doelstellingen. De afgelopen jaren is het toepassingsbereik van de starterslening uitgebreid. Met ingang van 1 januari 2024 is de maximum koopsom € 405.000 (NHG grens 2023). Inmiddels is er voor nieuwe locaties planvorming in gang gezet in de kernen Dalfsen, Hoonhorst en Lemelerveld. Dit zijn allemaal maatregelen die er aan bijdragen de woningmarkt in beweging te houden. In 2022 is een woningbehoefteonderzoek uitgevoerd voor de periode 2022-2026. Hieruit blijkt dat de vraag naar woningen het aanbod overstijgt en dat de krapte groter is dan bij het vorige onderzoek.

Landelijk Gebied

In het landelijk gebied spelen verschillende opgaven en transities. Denk aan de woningbouwopgave, de energietransitie, klimaatadaptatie, de agrarische transitie om extensiever te boeren (voortkomend uit natuurdoelen en kaderrichtlijn water (KRW) opgaven), etc. Sommige opgaven kunnen samengaan. Duurzame energieopwekking of agrarisch natuurbeheer kan bijvoorbeeld een nieuw verdienmodel van een agrarische ondernemer zijn. Maar soms conflicteren deze opgaven en transities. Ze vragen namelijk allemaal om ruimte en grond. Deze gronddruk kan een prijsopdrijvende werking hebben.

Bijkomend gevolg van deze opgaven en transities is dat jurisprudentie zich constant ontwikkelt en hiermee beleid inhaalt. Denk hierbij aan de uitspraak van de Raad van State over de Programmatische aanpak stikstof (PAS) of, iets recenter, de uitspraak van de Raad van State op 2 november 2022 over de zogenoemde bouwvrijstelling. De Raad van State heeft geoordeeld dat de bouwvrijstelling niet gebruikt mag worden bij bouwprojecten. Deze was bedoeld om urgente maatschappelijke opgaven mogelijk te maken, zoals warmtenetten en woningbouw. De uitspraak heeft mogelijk effect op de prijzen en het tempo waarin gebouwd kan worden en of woningbouwprojecten hierdoor vertraagd worden bijvoorbeeld door de nabijheid van Natura 2000 gebieden bij ontwikkellocaties. Vooralsnog lijkt dit effect voor de gemeente Dalfsen relatief klein, maar er wordt niet uitgesloten dat nieuwe jurisprudentie nieuwe gevolgen kan hebben.

De Omgevingswet

Het inwerking treden van de Omgevingswet per 1 januari 2024 heeft geen effect op de vastgestelde grondexploitaties. Deze vallen allemaal onder het "oude regime". Ook de ontwikkelingen Oosterdalfsen Noord, De Waterinkweg en De Koele II vallen middels een ter inzagelegging in 2023 nog onder het "oude regime" en zullen naar verwachting in 2024 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. Deze plannen worden dan verwerkt in het MPG 2025.

Actualisaties

De hiervoor genoemde aspecten zijn verwerkt in de grondexploitatie per 1 januari 2023 en zijn hierna op hoofdlijnen uitgewerkt. De gedetailleerde uitwerking en financiële vertaling van de grondexploitatie is opgenomen in de MPG 2023.

Samenvatting van de resultaten grondexploitaties 2023

Stand algemene reserve grondexploitaties per 1-1-2023	1.734.000
Resultaat grondexploitaties 2022	408.000
Algemene reserve grondexploitatie na verrekening resultaat 2023	2.142.000
Benodigde risicobuffer op basis van risicoanalyse	1.619.000
Van Reserve grondexploitaties aan Algemene reserve vrij besteedbaar	523.000

Het resultaat van de lopende grondexploitaties over 2023 is voordelig. De berekening en onderbouwing hiervan zijn opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties 2024 (MPG 2024). Deze is separaat door de gemeenteraad vastgesteld.

De volgende posten maken onderdeel uit van het resultaat 2023 en worden verrekend met de algemene reserve grondexploitaties:

Stand algemene reserve grondexploitaties per 1-1-2023		1.734.000
Tussentijdse winst- en verliesnemingen	Positief	859.000
Mutaties verliesvoorzieningen	Nadelig	-73.000
Verrekening voorbereidingskredieten en betalingen		-
Vennootschapsbelasting	Nadelig	379.000
Saldo reserve grondexploitaties		2.142.000
Benodigde risicobuffer op basis van risicoanalyse	Nadelig	1.619.000
Van Reserve grondexploitaties aan Algemene reserve vrij besteedbaar		523.000

Onderstaand een tekstuele toelichting op de bovenstaande posten. In de MPG 2024 is e.e.a. nader gespecificeerd.

Tussentijdse winst- en verliesnemingen

Jaarlijks wordt op basis van het percentage van de voortgang van de grondexploitaties beoordeeld of op de grondexploitaties een tussentijdse winst gerealiseerd moet worden. Bij het bepalen van deze winst worden specifieke projectrisico's in mindering gebracht.

Als uit de berekening van de tussentijdse winst blijkt dat in eerdere jaren teveel winst is genomen, dan wordt die winstname teruggedraaid. Dat geldt ook bij een complex met een verwacht positief resultaat. In 2023 moet op een aantal complexen winst worden teruggedraaid echter voor het over grote deel kan over 2023 winst worden genomen. De komt met name door tussentijdse winstnemingen vanuit het complex Westerbouwlanden Noord voortkomende uit grondverkoop.

Het totaal gerealiseerd tussentijds resultaat tot en met 2023 van de lopende grondexploitaties in Dalfsen bedraagt € 12,8 miljoen euro. Hiervan is tot en met 2021 een bedrag van € 11,9 als winst uit de grondexploitaties uitgenomen. Over de jaren 2022 en 2023 is de totale winstneming van € 859.000 niet meer rechtstreeks uit de grondexploitaties genomen. Deze tijdelijke winstneming wordt sinds 2022 geboekt op "onderhanden werk".

Verliesvoorzieningen

In het geval dat een project verliesgevend wordt geldt dat bij constatering een voorziening ter hoogte van dit tekort getroffen moet worden. Bij de actualisatie wordt deze verliesvoorziening opnieuw berekend. In geval van een verbetering van de eindprognose valt een bedrag vrij ten gunste van de algemene reserve grondexploitatie en vice versa bij een verslechtering.

Bij de jaarrekening 2023 (MPG 2024) presenteren de projecten Muldersweg en De Wieken een verlies van totaal € 0,97 mln.

Risicomanagement

Risico's en reserveringen grondexploitaties

Een actief grondbeleid brengt risico's met zich mee. Bij de actualisatie van de grondexploitaties wordt een analyse gemaakt van de risico's. Uitgangspunt is dat de algemene reserve grondexploitaties minimaal van die omvang moet zijn dat de risico's en reserveringen hieruit voldaan kunnen worden. Bij de inschatting van de risico's is er rekening gehouden met het gegeven dat niet alle risico's zich gelijktijdig zullen voordoen. De gemeente moet voor het totale risico voldoende buffers hebben om deze op te vangen. Dit wordt bij het weerstandsvermogen nader toegelicht.

Op basis van de risicoafwegingen is per 1-1-2024 een algemene reserve grondexploitaties benodigd van ruim € 1,619 miljoen.

Projectrisico's

Per project wordt er geïnventariseerd of er sprake is van risico's. Deze worden zoveel mogelijk gekwantificeerd. Hierbij kan het gaan om tegenvallers in de geraamde kosten en uit te voeren werken, maar ook het ontstaan van specifieke projectrisico's. Bijvoorbeeld verplichtingen in contracten met ontwikkelaars of grondeigenaren, locatienmerken, vervuiling en planschade. Dergelijke risico's zoals het hoger uitvallen van de ramingen voor het bouw- en woonrijp maken, worden zoveel mogelijk opgevangen binnen de grondexploitatie. Bij het bepalen van de risico's wordt rekening gehouden dat bij winstgevendende exploitaties de eerste 25% van de winst kan worden ingezet om de projectrisico's van deze exploitatie op te vangen.

Generieke risico's

Er zijn ook onvoorzienbare risico's die samenhangen met de zogenaamde marktrisico's. Bijvoorbeeld renterisico's, verwervingsrisico's en afzetrisico's. Deze worden gezien als generieke risico's, die op alle grondexploitaties van toepassing zijn en invloed op elkaar hebben. Deze eventuele tegenvallers die niet uit de grondexploitatie kunnen worden gedekt, moeten worden opgevangen door de algemene reserve grondexploitaties.

Het grootste risico heeft betrekking op het risico van prijsstijgingen en opbrengstendalingen. In de actualisaties is gerekend met de huidige grondprijzen (Nota van Uitgangspunten NvU dec. 2022). Door de sterk stijgende kosten en dalende VON (vrij op naam) prijzen in het afgelopen jaar blijft het risico bestaan dat toekomstige ontwikkelingen misschien niet volledig aansluiten bij de uitgangspunten in de berekeningen. De verwachting is dat de geprognosticeerde stijging van grondprijzen vanaf 2025 wel kan worden doorgevoerd

In de afgelopen periode zijn we geconfronteerd met hoge inflatiecijfers en stijgende rente. Onder andere veroorzaakt door schaarste op de markt en de oorlog in Oekraïne. Voor de komende tijd is het niet duidelijk hoe één en ander zich zal ontwikkelen. Het is daarom lastig in te schatten hoe groot de impact hiervan is op de grondexploitaties. Dit heeft betrekking op de stijging in kosten, maar ook de mogelijkheid om dit door te vertalen in de grondprijzen en uiteindelijke VON prijzen. De effecten zijn niet expliciet meegenomen in de risico analyse, maar worden gedekt uit het risico voor de algemene kosten en opbrengsten stijging.

In het risicoprofiel is rekening gehouden met het risico dat op basis van de vastgestelde methode voor winstnemingen het reeds genomen resultaat terug geboekt moet worden. In 2022 is door aanpassingen in de exploitaties circa € 0,5 mln. aan reeds genomen winst teruggedraaid. In het risicoprofiel per 01-01-2024 is rekening gehouden met de situatie dat dit nogmaals in iets beperktere omvang (€ 0,4 mln.) kan voorkomen.

Risico's projecten in voorbereiding

In 2024 worden naar verwachting een aantal grondexploitaties ter vaststelling aangeboden. Deze projecten brengen in de huidige conjunctuur en woningmarktontwikkelingen al in de voorbereidingsfase risico's met zich mee. Denk aan de programmering en daarmee grondopbrengsten en onvoorzienbare kosten als bijvoorbeeld archeologie, bijgesteld en gewijzigd beleid (landelijk, provinciaal, gemeentelijk), waterberging en stikstof. Op basis van een eerste inventarisatie wordt dit risico berekend op ca.€ 0,275 mln..

Reserveringen

Onder reserveringen zijn kosten opgenomen die niet zijn of mogen worden opgenomen in de grondexploitaties maar die wel een hoge mate van zekerheid hebben dat deze kosten door de gemeente gedragen moeten worden. In Dalfsen betreft dit de vennootschapsbelasting die de gemeente verschuldigd is over de grondexploitaties. Op basis van voorlopige heffingen is dit bedrag bepaald op € 0,3 mln.

Complex (bedragen x € 1.000)	MPG 2024 Risicoprofiel	
Subtotaal bedrijventerreinen		3
Subtotaal woningbouwlocaties		7
Ontwikkeling rente +1%	242	
Ontwikkeling kosten +1%	218	
Ontwikkeling opbrengsten +/- 1%	174	
Voorbereiding	275	
POC methode	400	
VPB	300	
Subtotaal generieke risico's		1.609
Totaal benodigde reserve		1.619

Algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen)

In de vorige paragraaf is weergegeven dat grondexploitaties risico's met zich meebrengen. Deze mogelijke risico's worden gedekt door een buffer; de algemene reserve grondexploitaties. De hoogte van de reserve is bepaald op basis van de risico's die gelopen worden of kosten die nog geclaimd kunnen worden uit de reserve (vennootschapsbelasting). In de nota reserves en voorzieningen is vastgelegd dat de reserve een ondergrens kent van € 1 mln.

Op basis van risicoafweging is een algemene reserve grondexploitaties van € 1,619 mln. genoeg voor het afdekken van de risico's. Volgens deze gegevens kan het volgende verloop worden weergegeven voor de benodigde bijdrage vanuit/aan de Algemene reserve vrij besteedbaar (ARVB).

Ontwikkeling Reserve Grondexploitaties	2019	2020	2021	2022	2023
Netto berekende risico/benodigde stand reserve	2.400	2.300	1.500	1.734	1.619
Stand algemene reserve grondexploitaties	4.787	2.679	2.433	902	2.142
Van Reserve grondexploitaties aan Algemene reserve vrij besteedbaar	2.387	379	933	-832	523

(Bedragen x € 1.000)

Eind 2023 bedraagt de Algemene reserve grondexploitaties € 2,142 mln. De benodigde reserve is € 1,619 mln., er is derhalve een vrijval van € 0,523 mln. Dit bedrag kan worden toegevoegd aan de Algemene reserve vrij besteedbaar. De vrijval wordt met name veroorzaakt door hogere tussentijdse winstnemingen vanuit het complex Westerbouwlanden Noord voortkomende uit grondverkoop.

Parameters

Alle grondexploitaties zijn per 1-1-2024 geactualiseerd en worden in de gemeenteraad vastgesteld via het vaststellen van de MPG 2024. Jaarlijks worden de actualisaties verricht naar de stand van 1 januari van het betreffende jaar. Daarop worden geactualiseerde grondexploitaties verwerkt in de MPG. Bij deze actualisatie zijn de volgende parameters gebruikt zoals deze zijn vastgesteld in de Nota van Uitgangspunten MPG 2024. [Nota van Uitgangspunten MPG 2024](#)

Actualiteit grondexploitaties

Alle grondexploitaties zijn per 1-1-2024 geactualiseerd en worden in de gemeenteraad vastgesteld via het vaststellen van de MPG 2024. Jaarlijks worden de actualisaties verricht naar de stand van 1 januari van het betreffende jaar. Daarop worden geactualiseerde grondexploitaties verwerkt in de MPG. Bij deze actualisatie zijn de volgende parameters gebruikt zoals deze zijn vastgesteld in de Nota van Uitgangspunten MPG 2024 (NvU MPG 2024).

In onderstaand overzicht is de prognose weergegeven van de balansposten en de verwachte resultaten zoals deze zijn opgenomen de MPG 2024.

Bedrijventerreinen

bedragen x € 1.000

Project	Boekwaarde 31-12-2023	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Rente *	Verwacht resultaat op eindwaarde	Verwacht resultaat op startwaarde	Voorlopig resultaat t/m 2021	Voorlopig resultaat (vanaf 2022)	Gerealiseerd resultaat	Getroffen voorziening	Eindjaar
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Grift III	-1.394	1.523		-17	-112	-108	1.000	-231	769		2025
't Febriek Zuid II	2.716	1.792	5.454	85	861	780					2028
Totaal	1.322	3.315	5.454	69	749	672	1.000	-231	769		

Bepaling van de verwachte eindwaarde (A + B - C + D = E).
De verwachte startwaarde betreft de verwachte eindwaarde contant gemaakt naar 1-1-2024 tegen 2% rente.
* + bedrag is ontvangen rente, - bedrag is betaalde rente

Bedrijventerrein De Grift III: Het bedrijventerrein De Grift III in Nieuwleusen heeft de afgelopen jaren voorzien in de vestiging van tal van bedrijven. Per 2022 zijn alle kavels verkocht en veelal bebouwd. De definitieve inrichting van de openbare wegen in het plangebied vindt de komende jaren plaats. Verwacht wordt dat in 2025 de grondexploitatie kan worden afgesloten.

Bedrijventerrein 't Febriek Zuid II: De grondexploitatie van het bedrijventerrein 't Febriek Zuid II is in maart 2023 samen met het bestemmingsplan door de raad vastgesteld. Bij de vaststelling werd het eindresultaat geraamd op circa € 1.800.000. Hierin was een nabetaling van € 1.000.000 zoals bij de aankoop van de gronden contractueel afgesproken met de verkopende partij nog niet meegenomen. De nabetaling werd volgens de overeenkomst pas geëffectueerd bij het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan in mei 2023. In het MPG van 2024 is derhalve de nabetaling opgenomen in de boekwaarde per 31-12-2023.

Woningbouw

bedragen x € 1.000

Project	Boekwaarde 31-12-2023	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Rente *	Verwacht resultaat op eindwaarde	Verwacht resultaat op startwaarde	Voorlopig resultaat t/m 2021	Voorlopig resultaat (vanaf 2022)	Gerealiseerd resultaat	Getroffen voorziening	Eindjaar
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
De Gerner Marke	101	129	210	1	-21	-20	4.325	-81	4.244		2024
Oosterdalfsen	-433	903	676	-17	222	210	1.784	47	1.831		2026
Westerbouwlonden Noord	5.321	2.893	11.399	41	3.144	2.792	3.298	324	3.622		2029
Agnietencollege	-465	52		-5	418	410	495	350	845		2024
De Wieken	885	30		9	-923	-905				-906	2024
De Nieuwe Landen	-455	227		-5	233	228	353	221	574		2024
De Nieuwe Landen II	-900	581		-15	334	321	737	229	966		2025
Muldersweg I	-143	461	243	-3	-71	-67				-67	2026
Muldersweg II	415	830	1.369	-4	127	118					2027
Totaal	4.326	6.104	13.896	3	3.464	3.086	10.992	1.090	12.082	-973	

Bepaling van de verwachte eindwaarde (A + B - C + D = E).
De verwachte startwaarde betreft de verwachte eindwaarde contant gemaakt naar 1-1-2024 tegen 2% rente.
* + bedrag is ontvangen rente, - bedrag is betaalde rente

De Gerner Marke: Alle bouwkavels voor woningbouw in het woonuitbreidingsgebied De Gerner Marke zijn uitgegeven. Alleen de kavel met de maatschappelijke bestemming (de kavel met de driehoekige vorm) is nog niet verkocht. De huidige maatschappelijke bestemming van deze kavel wordt momenteel heroverwogen. Een andere invulling van deze kavel is in onderzoek. Verwacht wordt dat de grondexploitatie in 2024 afgesloten kan worden.

Oosterdalfsen: De particuliere woningbouwkavels zijn door de gemeente uitgegeven. In Oosterdalfsen Zuid is gestart met de uitgifte van 5 woon-werkkavels van ca. 800 m² per kavel. De bouw van 80 intensieve zorgappartementen is door de ontwikkelaar gestart evenals met de 13 overige woningen (vrijstaand en twee onder één kap). Na oplevering van de appartementen en woning wordt gestart met het woonrijp maken.

Westerbouwlanden Noord: In dit plangebied is nog ruimte voor 97 woningen. Het bouwrijp maken van het laatste deel is gestart. Eind 2022 is gestart met de uitgifte van fase 3. Met de bouw van de woningen is gestart in 2023.

Agnietencollege: In dit plangebied zijn in 2022 de laatste twee kavels verkocht. Het woonrijp maken wordt naar verwachting in 2024 afgerond. Het complex wordt waarschijnlijk in 2024 afgesloten.

De Wieken: Dit plangebied grenst aan het nog te ontwikkelen plangebied Oosterbouwlanden. Alle kavels zijn verkocht aan woningbouwcorporatie Vechthorst. Het bouwrijp maken is afgerond. Vechthorst is gestart met de bouw van de sociale huurwoningen. Het woonrijp maken is eind 2023 gestart. Verwacht wordt dat de grondexploitatie in 2024 afgesloten kan worden.

De Nieuwe Landen: Alle kavels zijn verkocht en geleverd in 2022. Na de oplevering van de laatste woningen wordt woonrijp gemaakt. De werkzaamheden zijn in de tweede helft van 2023 gestart. Verwacht wordt dat de grondexploitatie in 2024 afgesloten kan worden.

De Nieuwe Landen II: Alle kavels zijn verkocht en het woonrijp maken is aanbesteed. Verwachting is dat in 2024 alle woningen gereed zijn en de laatste delen woonrijp gemaakt kunnen worden in 2024/2025.

Muldersweg I: Binnenkort worden de laatste bouwkavels uitgegeven in het woonuitbreidingsgebied Muldersweg fase I. Er worden starterswoningen en vrije sector woningen gerealiseerd. De laatste CPO woningen en één vrije sector woning worden in 2024 uitgegeven. Woonrijp maken zal naar verwachting plaatsvinden na de bouw van deze woningen.

Muldersweg II: In 2022 is het stedenbouwkundig plan Muldersweg II opgesteld dat op 25 april 2022 door u is vastgesteld. Op basis van dit vastgestelde stedenbouwkundig plan is het bestemmingsplan Muldersweg II opgesteld dat door u op 28 november 2022 is vastgesteld. In 2023 is gestart met het bouwrijp maken. Eind 2023 is ook begonnen met de uitgifte van bouwkavels in dit woonuitbreidingsgebied. Per 01-01-2024 moeten alle 24 kavels nog worden verkocht.

3.8 Wet Open Overheid

Algemeen

Sinds 1 mei 2022 is de Wet open overheid van kracht. Actieve openbaarmaking van overheidsinformatie wordt hiermee de norm. Gefaseerd in een periode van 5 jaar wordt het voor 11 categorieën gemeentelijke documenten verplicht om deze tijdig actief openbaar te maken. Actieve openbaarmaking is alleen mogelijk als de documenten duurzaam toegankelijk zijn en de informatiehuishouding op orde is.

Om niet alleen de implementatie van de WOO succesvol te volbrengen maar ook te voldoen aan de overige informatiewetgeving, is in 2023 een start gemaakt met het in beeld brengen van de stand van zaken met betrekking de informatiehuishouding en informatiewetgeving in de gemeente. Aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek in 2024, kan het ambitieniveau van de gemeente worden vastgesteld en worden bepaald hoe de implementatie van de WOO en informatiewetgeving verder dient te verlopen.

Het landelijk te ontwikkelen Platform open overheidsinformatie (PLOOI) was bedoeld voor overheden om op een centrale plaats (actief) openbaar gemaakte overheidsinformatie toegankelijk te maken. Het PLOOI is in 2023 stopgezet en is gekozen voor een eenvoudiger variant. In 2024 zal een Woo-contactpersoon worden aangesteld. Bij deze persoon kunnen burgers terecht bij vragen en onduidelijkheden. Daarnaast zal deze contactpersoon de ingekomen Woo-verzoeken coördineren. Iedereen kan altijd vragen om bepaalde informatie (op verzoek) openbaar te maken. Ook bij openbaarmaking op verzoek gaat de Woo ervan uit dat het belang van openbaarheid altijd geldt en dat alleen in uitzonderingsgevallen een bijzonder belang vóór openbaarmaking kan gaan. Concreet betekent dit dat een Woo-verzoek (of onderdelen daarvan) alleen kan (of kunnen) worden geweigerd wanneer een beschermd belang in het geding is.

Voor het behandelen van een Woo-verzoek mogen we geen leges heffen, omdat het algemene belang van openbaarheid niet te zien is als individuele dienstverlening. Leges leg je op voor individuele dienstverlening. Wel mogen we de redelijke kosten van kopieën in rekening brengen.

3.9 Duurzaamheid

Algemeen

Op basis van het landelijke klimaatakkoord is iedere gemeente aan de slag met de energietransitie om op die manier een reductie van CO₂ te bewerkstelligen. De gemeente Dalfsen is al vele jaren actief op dit gebied en we zijn toonaangevend in de regio.

Duurzaamheid zit verweven in verschillende beleidsvelden binnen de gemeentelijke organisatie. Voorbeelden zijn klimaat en water, groenbeheer, gemeentelijke gebouwen en voertuigen en duurzaam inkopen en aanbesteden, maar ook civieltechnische projecten.

Naast het reguliere gemeentelijke budget ontvangt de gemeente jaarlijks diverse subsidies en uitkeringen voor het uitvoeren van specifieke taken zoals energiearmoede of energiebesparing.

Beleidskader

In 2017 heeft de raad het nieuwe duurzaamheidsbeleid tot en met 2025 vastgesteld. De missie uit het duurzaamheidsbeleid, 'Dalfsen nu en in de toekomst leefbaar' heeft vier pijlers: minder energiegebruik, meer duurzame energie, meer lokale kracht, meer circulair. Binnen deze vier pijlers zijn in maart 2019 tijdens de herijking van het duurzaamheidsbeleid de volgende drie thema's toegevoegd: Regionale energiestrategie (RES), Warmteplannen en de Energiemix.

Het beleid is grotendeels gericht op het faciliteren van lokale initiatieven, die één of meer van de vier pijlers in de praktijk gestalte geven. Samen met de inwoners werkt de gemeente op deze manier aan een duurzaam leefbare omgeving. Naast deze strategische insteek kent het duurzaamheidsbeleid ook concrete (energie)doelstellingen over bijvoorbeeld de hoeveelheid te produceren duurzame energie en het verduurzamen van de eigen gemeentelijke organisatie. Daarnaast is Dalfsen actief in regio verband zoals bij het opstellen en uitvoeren van de RES.

Voor de uitvoering van het beleid wordt twee- a driejaarlijks een uitvoeringsplan opgesteld. Eind 2022 is door het College het uitvoeringsplan 2023-2025 vastgesteld.

Vanuit de landelijke en provinciale overheid ontvangen gemeenten incidenteel subsidies en uitkeringen voor de uitvoering van specifieke duurzame acties. In 2023 waren dit de acties:

1. aanpak tegen energiearmoede
2. energie neutraal verbouwen (ENV);
3. uitvoering klimaatakkoord (CDOKE)
4. uitvoering warmteplannen

Stand van zaken

In het uitvoeringsplan zijn per beleidsdoel diverse concrete acties c.q. projecten beschreven inclusief de doelstelling voor 2023. Deze zijn allemaal opgestart of afgerond. De doelstellingen zijn gehaald of liggen in de lijn dat ze in 2024 worden gehaald .

Een aantal specifieke acties en projecten worden hieronder kort toegelicht.

Regionale Energie Strategie (RES)

In juni 2021 is de RES West Overijssel 1.0 vastgesteld door alle deelnemende gemeenten. In dit samenwerkingsverband vinden alle regionale afstemmingen plaats rondom de productie van duurzame elektriciteit en duurzame warmte. Er is sprake van veel kennisdeling en samenwerking. Gemeente Dalfsen heeft een doel van 100 Gwh in 2030 vastgesteld. In 2023 zou de RES worden geactualiseerd maar dit proces is vertraagd door beleidswijzigingen van de provincie ten aanzien van wind- en zonenergie. De RES 2.0 wordt naar verwachting in de tweede helft van 2024 aan de gemeenteraden aangeboden met daarin een voortgang van de plannen.

Transitievisie Warmte

In 2021 is met de input van vele inwoners, de Dorpen van Morgen en de woonstichtingen de transitievisie warmte gemaakt. In deze visie staat hoe de bebouwde omgeving stapsgewijs van het aardgas afgaat. Daarbij wordt een collectief en individueel programma uitgevoerd. De vervolprojecten zijn opgestart zoals onderzoek naar de mogelijkheden voor warmtenetten en warmtepompen in woningen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een eenmalige Rijksuitkering. In 2022 is gestart met de uitvoering. In de wijken Polhaar en Centrum in het dorp Dalfsen zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd over een collectief warmtesysteem. Dit proces is in 2023 voortgezet en projectplannen zijn gemaakt voor volgende woonwijken. Daarnaast is een uitgebreide campagne gestart voor het individueel aardgasvrij verwarmen van woningen.

Energie neutraal verbouwen

Via deze actie krijgen inwoners hulp met het energieneutraal maken van hun woning. Vele webinars zijn georganiseerd en druk bezocht. De energiecoach heeft veel individuele adviesgesprekken gevoerd. Het resultaat is dat diverse woningen energieneutraal zijn en lokale ondernemers ervaring hebben opgedaan met de bijbehorende technieken en werkmethodes. Deze actie is begin 2023 afgerond en deels overgenomen in de reguliere warmteplannen.

Energieproductie

Het aantal woningen met zonnepanelen blijft onverminderd stijgen. Helaas stagneert de realisatie van grote duurzame energieprojecten vooral door netcongestie. Samen met de gemeente Zwolle is succesvol gelobbyd voor netuitbreiding. Ook in Lemelerveld en Nieuwleusen wordt het netwerk gemoderniseerd en uitgebreid. De uitbreidingsplannen zijn inmiddels opgestart maar nemen vele jaren in beslag. Totdat de noodzakelijke en gewenste uitbreiding is gerealiseerd, gebruiken we de tijd om plannen voor de opwekking van grootschalige energieproductie uit te werken.

In 2022 is het participatieproces gestart voor het maken van een energieplan voor windmolens en zonneparken in het zoekgebied Dalfserveld West. In 2023 is het proces voortgezet en afgerond met een vervolgaanpak. De vastgestelde ruimtelijke kaders voor grootschalige energieproductie helpen hierbij. Deze kaders bieden ook duidelijkheid voor de mogelijkheden elders in onze gemeente. Tevens is een project gestart voor een regionale gebiedsvisie Samen met de gemeenten Zwolle, Staphorst en Zwartewaterland worden naast alle energieprojecten ook andere grote ruimtelijke opgaven in beeld gebracht en afgestemd.

Tot slot zijn nadere onderzoeken uitgevoerd rondom het energiebedrijf. Op basis van deze onderzoeken worden eventuele vervolgstappen in 2024 uitgevoerd.

Gemeentelijke panden

In 2021 is een integraal duurzaamheidsplan vastgesteld voor de gemeentelijke panden. De bijbehorende acties voor 2023 zijn opgestart of gerealiseerd. De eenmalige middelen voor het uitvoeren van het klimaatakkoord worden ingezet voor het versnellen van de uitvoering.

Uitvoering gemeentetaken klimaatakkoord

Een deel van de taken uit het landelijke klimaatakkoord worden door gemeenten uitgevoerd. Daarvoor is een structurele rijksuitkering beschikbaar gesteld. Medio 2023 is de eerste uitkering ontvangen en is gestart met de werving van extra personeel. Voor de extra inzet worden de acties en projecten uit het uitvoeringsplan opgeschaald c.q. versneld.

Energiearmoede

Vanwege de energiecrisis is bij vele inwoners sprake van energiearmoede. Team duurzaamheid maakt onderdeel uit van de Taskforce Energiearmoede. Een intensief begeleidingsprogramma is gestart om slecht geïsoleerde woningen van hulpbehoevende inwoners door lokale ondernemers te isoleren. De kosten worden betaald vanuit een landelijke eenmalige uitkering.

Hoofdstuk 4 Balans

4.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld conform het BBV. Nadere bepalingen die zijn opgenomen in de financiële verordening, als nadere invulling van BBV-voorschriften, zijn eveneens van toepassing. De rechtmatigheidsverantwoording door het college is opgenomen in hoofdstuk 4.4.

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De waarderingsgrondslagen van de jaarrekening zijn gebaseerd op het BBV en vastgelegd in de Financiële Verordening. De activa worden gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs, dan wel nominale waarde. De passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd. Voor de jaarrekening is het stelsel van baten en lasten gehanteerd. Dat betekent dat we lasten en baten hebben toegerekend aan het jaar waarin de diensten of goederen zijn geleverd. Winsten worden alleen in aanmerking genomen als ze gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong hebben in het boekjaar worden opgenomen als zij bekend zijn geworden voor opstelling van de jaarcijfers.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Hierbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Er wordt gebruik gemaakt van overhead om rente door te belasten aan de investeringen en grondexploitaties.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijging- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV). Hierbij wordt de verkregen bijdrage als bate verantwoord.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden maximaal in 5 jaar afgeschreven. Op voorbereidingskosten voor toekomstige grondexploitaties wordt niet afgeschreven. Deze kosten worden in toekomstige grondexploitaties ingebracht. De maximale termijn waarbij deze kosten als voorbereidingskosten verantwoord mogen worden op basis van het BBV is gesteld op 5 jaar.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Onder de immateriële vaste activa worden ook de bijdragen aan activa in eigendom van derden verantwoord. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode

waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële Vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. De materiële vaste activa zijn naar de volgende categorieën in te delen:

- Activa met een economisch nut;
- Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (heffings-gerelateerd economisch nut);
- Activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

De activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Voor de afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de afschrijvingstabel behorende bij de Financiële Verordening. In principe worden activa lineair afgeschreven.

Investerings tot een bedrag van € 25.000 worden niet geactiveerd.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Investerings met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Dit betreft investeringen in riolering, inzameling van huishoudelijk afval en investeringen voor activiteiten waarop rechten kunnen worden geheven.

Deze investeringen worden op de balans opgenomen onder de aparte categorie "investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven".

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven.

De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Tot en met het boekjaar 2016 kon op dergelijke activa (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven worden. Met ingang van 2017 worden alle investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd waarbij over de verwachte levensduur afgeschreven moet worden. Vanaf 2017 is er dus geen versnelde afschrijving meer mogelijk.

Financiële vaste activa

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde.

Vlottende activa

Voorraden

Onderhanden werk

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Hiervoor wordt conform de BBV de Percentage of Completion (PoC) methode gehanteerd.

Dit houdt in dat op basis van de voortgang van de grondexploitatie tussentijdse winsten genomen moeten worden.

Gereed product en handelsgoederen

Gereede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Volgens het BBV mag er een voorziening worden gevormd in deze vier gevallen:

- Er zijn verplichtingen en verliezen waarvan de hoogte op de balansdatum niet zeker is, maar die wel redelijk ingeschat kunnen worden;
- Er zijn op de balansdatum risico's die kunnen leiden tot verplichtingen of verliezen, waarvan de hoogte al redelijk in te schatten is;
- Er zullen kosten worden gemaakt in een volgend begrotingsjaar. Hiervoor mag een voorziening worden gevormd als het maken van die kosten zijn oorsprong mede in het huidige of in voorafgaande begrotingsjaren vindt en de voorziening is bedoeld om de lasten gelijk te verdelen over een aantal begrotingsjaren;
- Er worden bijdragen verstrekt aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen", onderdeel van het jaarverslag, is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer. Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Hier zijn ook de verplichtingen met betrekking tot verlofsparen opgenomen. Dit betreft zowel het wettelijk, bovenwettelijk en spaarverlof. Onder de overlopende passiva zijn ook de van overheidslichamen (vooruit) ontvangen voorschotbedragen voor een specifiek bestedingsdoel opgenomen.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

Aangegane verplichtingen en vorderingen

Onder deze categorie worden de meerjarige inkoopcontracten opgenomen tegen de resterende contractwaarde.

4.2 Balans per 31 december 2023

Bedragen x € 1.000

ACTIVA	31-12-2023	1-1-2023
Vaste activa	65.570	61.038
Immateriële vaste activa	1.715	1.421
• Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	1.651	1.354
• Bijdrage aan activa van derden	63	67
Materiële vaste activa	59.133	55.014
• Investerings met economisch nut	50.268	48.175
• Investerings met economisch nut, waarvan ter bestrijding v/d kosten een heffing kan worden opgelegd	249	258
• Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	8.616	6.581
Financiële vaste activa	4.722	4.603
• Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen		
- overige	142	142
• Leningen aan:		
- woningbouwcorporaties	399	799
- deelnemingen	845	845
- overige verbonden partijen	3.148	2.629
- betaalde waarborgsom	188	188
• Overige langlopende leningen	-	-
• Overige uitzettingen met een rente typische looptijd van één jaar of langer	-	-
Vlottende activa	20.826	22.383
Vorraden	5.413	3.295
• Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	5.413	3.295
- bedrijventerreinen	1.321	-1.470
- woningbouw	4.092	4.765

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar	8.210	15.645
• Vorderingen op openbare lichamen	4.789	4.882
• Rekening-courantverhouding met het Rijk (schatkistbankieren)	2.696	8.974
• Overige vorderingen	725	1.790
Liquide Middelen	77	73
• Kas-, bank- en girosaldi	77	73
Overlopende activa	7.125	3.369
• de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	-	-
• Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	7.125	3.369
Totaal generaal	86.396	83.420

Niet in de balans opgenomen rechten		
	Recht per 31-12-2023	Recht per 31-12-2022
Recht op verliescompensatie krachtens de wet op de vennootschapsbelasting 1969	-	-
Overige rechten verworven van natuurlijke personen en rechtspersonen	-	-
	-	-

Bedragen x € 1.000

PASSIVA	31-12-2023	1-1-2023
Vaste passiva	73.674	72.213
Eigen vermogen	51.792	47.814
• Algemene reserve	13.908	12.734
• Bestemmingsreserves	31.185	28.575
• Gerealiseerd resultaat (nog te bestemmen)	6.700	6.505
Vorzieningen	9.731	10.854
• Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.731	10.854
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer	12.150	13.545
• Onderhandse leningen van: - binnenlandse banken en overige financiële instellingen	12.150	13.545
• Waarborgsommen	-	-
Vlottende passiva	12.722	11.206
Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	4.177	3.539
• overige kasgeldleningen	-	-
• overige schulden (crediteuren)	4.177	3.539
• Debetsaldi banken	-	-
Overlopende Passiva	8.544	7.667
• verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en uitzondering van jaarlijkse terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbare volume	4.821	5.348
• de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	3.723	2.319
Totaal generaal	86.396	83.420

Bedragen x € 1.000

Niet uit de balans blijvende verplichtingen		
	Verplichting 31-12-2023	Verplichting 1-1-2023
Waarborgen en garanties	50.438	57.193
	50.438	57.193

4.3 Toelichting op de balans

Vaste activa

Vaste activa

Bedragen x €
1.000

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Bijdragen derden	Des- investeringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2023
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	1.354	288	-	-	-	1.651
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	67	-	-	-	3	63
Totaal:	1.420	288	-	-	3	1.715

Materiële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Bijdragen derden	Des- investeringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2023
Investerings met een economisch nut						
Gronden en terreinen	20.026	406	-	-	72	20.360
Gronden en terreinen (warme gronden)	246	2.854	-	-	-	3.100
Bedrijfsgebouwen	24.622	410	-	0	1.072	23.960
Vervoermiddelen	833	-	-	-	165	669
Mach. App. & install.	2.633	152	8	-	552	2.224
Overige mat. Vaste activa	264	145	-	-	4	404
Verliesvoorz. MVA grond	-448	-	-	-	-	-448
Totaal:	48.175	3.966	8	0	1.865	50.268
Investerings met een economisch nut waarvoor heffing kan worden opgelegd						
Bedrijfsgebouwen	175	-	-	-	4	172
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	46	-	-	-	4	42
Gronden en terreinen	37	-	-	-	2	35
Vervoermiddelen	-	-	-	-	-	-
Totaal:	258	-	-	-	9	249

Investerings met uitsluitend maatschappelijk nut - Grond-, weg- en waterbouwkundige werken						
G/W/W MN >2017	4.889	3.586	1.222	-	142	7.110
G/W/W MN <2017	1.693	0	-	-	188	1.506
G/W/W MN + HF <17	-	-	-	-	-	-
G/W/W MN + HF >17	-	-	-	-	-	-
Ov. Mat. Vaste act. MN	-	-	-	-	-	-
Totaal:	6.581	3.587	1.222	-	330	8.616

De investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut (vanaf 2017) hebben betrekking op de volgende projecten:

Klimaatwinkelstraat, Aanleg fietsroute Dalfsen-Zwolle, Vervanging sportvelden Nieuwleusen en Lemelerveld.

Op de meeste van deze projecten is ook een bijdrage van de provincie, rijk of waterschap ontvangen. Deze zijn als bijdragen van derden in mindering gebracht.

In bijlage 6.2 wordt inzicht gegeven in de realisatie van de investeringsbudgetten.

Financiële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Desinvestering	Aflossing	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Kapverstr.deeln.	-	-	-	-	-	-
Effecten	142	-	-	-	-	142
Leningen aan woningcorporaties	799	-	-	399	-	399
Leningen aan deelnemingen	845	-	-	-	-	845
Leningen aan openbare lichamen	-	-	-	-	-	-
Betaalde WBS	188	-	-	-	-	188
Overige langlopende leningen	2.629	518	-	-	-	3.148
Totaal:	4.603	518	-	399	-	4.722

Specificatie Financiële vaste activa

Specificatie Effecten	2023	2022
Vitens N.V.	9	9
Enexis Holding NV	8	8
Rova BV	41	41
BNG NV	84	84
Totaal:	142	142

Specificatie Leningen aan woningcorporaties	2023	2022
Woonstichting Vechthorst	399	799
Totaal:	399	799

Specificatie Leningen aan deelnemingen	2023	2022
Lening Enexis Tranche B	216	216
Achtergestelde 8% Rova-lening	628	628
Staatslening 1959	1	1
Totaal:	845	845

Specificatie Leningen aan overige langlopende leningen	2023	2022
Duurzaamheidslening	142	142
VROM starterslening	2.084	2.067
De Schakel	-	-
Veiligheidsregio IJsselland	-	-
Bruggenplein	121	121
Verzilverlening	301	300
SVN-starterslening	500	-
Totaal:	3.148	2.629

Vlottende activa

Voorraden	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Desinvestering /opbrengsten	Afwaardering/ waardevermind.	Boekwaarde 31-12-2023
GREX woningbouw	5.790	1.284	2.767	-	4.307
af: verliesvoorziening	-899	-	73	-	-972
Nog te maken kosten afgesloten complexen	-124	-	-22	-	-101
GREX bedrijventerr.	-1.470	2.791	-	-	1.321
Winstnames woningbouw	-3	-	-862	-	859
af: verliesvoorziening	-	-	-	-	-
Totaal:	3.295	4.075	1.956	-	5.413

Bedrijventerreinen

Complex	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Inkomsten	Interne boekingen	Balanswaarde 31-12-2023
De Grift III	-1.470	76	-	-	-1.394
Stappenbelt	-	-	-	-	-
t Febriek Zuid	-	-	-	-	-
t Febriek Zuid II	-	2.716	-	-	2.716
Parallelweg	-	-	-	-	-
De Grift IV	1	-1	-	-	-
Overige percelen	-	-	-	-	-
Totaal bedrijventerreinen:	-1.470	2.791	-	-	1.321

Woningbouw

Complex	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Inkomsten	Interne boekingen	Balanswaarde 31-12-2023
De Gerner Marke	90	11	-	-	101
Waterfront	-	-	-	-	-
Oosterdalfsen	-701	269	-	-	-433
Kleine veer	-	-	-	-	-
Westerbouwlanden Noord	7.965	-	2.644	-	5.321
De Nieuwe Landen	-529	74	-	-	-455
De Nieuwe Landen II	-975	75	-	-	-900
De Koppeling	-	-	-	-	-
De Koele Hoonhorst	-	-	-	-	-
De Wieken	320	565	-	-	885
Agnieten College	-620	155	-	-	-465
Muldersveld II	-7	7	-	-	-
Muldersweg	-37	-	106	-	-143
Oosterdalfsen II	-	-2	-	2	-
Kiezebrink	-	-1	-	1	-
Oosterbouwlanden	-	-3	-	3	-
Bibliotheek	-	-3	-	3	-
t Gruthuuske	-	-1	-	1	-
De Koele II Hoonhorst	-	-0	-	0	-
Muldersweg II	285	137	7	-	415
Afgesloten complexen	-	1	-	-20	-19
Overig	-	-	-	-	-
Totaal:	5.790	1.284	2.757	-10	4.307

Voorziening & overig

Voorziening & overig	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Inkomsten	Mutatie	Balanswaarde 31-12-2023
Voorziening	-899	-	-	-73	-972
Winstnames woningbouw	-3	-	-	862	859
Ntb GREX Woningbouw	-124	-	-	22	-101
Totaal:	-1.026	-	-	811	-214
Tot. woningb. (compl., voorz. & overig):	4.765	1.284	2.757	801	4.092

Totaal voorraden:	3.295	4.075	2.757	801	5.413
--------------------------	--------------	--------------	--------------	------------	--------------

Bij de MPG 2023 zijn alle grondexploitaties herzien en ter goedkeuring aan de raad voorgelegd. Zie voor een verdere uitwerking en toelichting de paragraaf grondbeleid.

Voor verdere informatie over de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op de programma's 4 en 9.(Economische zaken en Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting).

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 31-12-2023
Vorderingen op openbare lichamen	4.882	4.789
Schatkistbankieren	8.974	2.696
Vorderingen Sociaal Domein	617	313
Debiteuren algemeen	1.166	412
Debiteuren belastingen	7	-
Totaal:	15.646	8.210

Vorderingen op openbare lichamen	2022	2023
Rijksoverheid	457	29
Belastingdienst	3.642	4.563
Provincie	9	25
Overige openbare lichamen	773	172
Totaal:	4.882	4.789

Liquide middelen	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 31-12-2023
Kassaldi	9	11
Banksaldi	63	66
Totaal:	73	77

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1429		0,000	
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	171	174	163	126
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.258	1.254	1.266	1.303
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	71.442			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	71.442			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000	Drempelbedrag	1429			

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	15.385	15.867	15.005	11.609
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	171	174	163	126

Overlopende activa	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 31-12-2023
Vooruitbetaalde bedragen	729	2.003
Overige overlopende activa	23	12
Nog te ontvangen bedragen	2.617	5.110
Totaal:	3.369	7.125

Specificatie overlopende activa	Boekwaarde 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2023
Europese overheidslichamen	-	-	-	-
Rijk	1.044	1.566	1.050	1.561
Overige Nederlandse overheidslichamen	1.698	4.213	2.018	3.893
Overige overlopende activa	627	34.870	33.825	1.671
Totaal:	3.369	40.649	36.893	7.125

Vaste passiva

Bedragen x €
1.000

Eigen vermogen	Saldo 1-1-2023	Stortingen	Resultaat- bestemming	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2023
Algemene reserve	-12.734	-7.691	-	6.517	-13.908
Bestemmingsreserves, bestaande uit:					
<i>Geblokkeerde bestemmingsreserves</i>	-19.218	-3.139	-	994	-21.363
<i>Bestemmingsreserves</i>	-9.357	-2.742	-	2.277	-9.822
Nog te bestemmen resultaat	-6.505	-	-6.700	6.505	-6.700
Totaal:	-47.814	-13.572	-6.700	16.293	-51.792

Specificatie Voorzieningen	Saldo 1-1-2023	Toevoeging	Aanwending/ vrijval	Saldo 31-12-2023
Riolering	-5.074	-530	229	-5.375
Afval	-661	34	-	-627
Groot Onderhoud	-1.114	-162	295	-982
Wethouderspensioen	-1.444	-	96	-1.348
Pensioen gewezen wethouders	-1.164	-	115	-1.049
Bovenwijks aansluiting N348	-1.375	-	1.375	0
Mobiliteit	-23	-	-	-23
Exploitatie riolering	-	-	-	-
Verlof	-	-328	-	-328
Totaal:	-10.854	-986	2.109	-9.731

Voorziening riolering

Op basis van de GRP 2022-2026 is de voorziening riolering gesplitst naar:

- Spaarvoorziening riolering. Deze voorziening heeft als doel de toekomstige (vervangings)investeringen te kunnen dekken (en is gebaseerd op art 44 lid1, sub d BBV).
- Voorziening exploitatie riolering. Dit betreft een voorziening door derden beklemde middelen (conform art 44 lid 2, BBV). Doel is over voldoende middelen te kunnen beschikken ter dekking van jaarlijks fluctuerende exploitatielasten van de riolering te kunnen opvangen (zodat volledige kostendekking wordt bereikt).

Voorziening afval

Via de afvalstoffenheffing worden heffingen ontvangen. De voorziening moet specifiek worden ingezet voor afval. Overschotten en tekorten op de afval worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening.

Onderhoudsvoorziening gemeentelijke gebouwen

De voorziening is gevormd ter egalisatie van onderhoudskosten. Aan alle voorzieningen liggen actuele plannen ten grondslag, ter onderbouwing van de omvang van de voorziening. De toevoegingen aan de voorzieningen zijn verricht op basis van de berekening in het Beleidsplan onderhoud gemeentelijke gebouwen periode 2019-2023. De aanwending gebeurt op basis van werkelijke kosten.

Voorziening voor verplichtingen pensioen(gewezen) wethouders

De voorziening wordt gevormd op basis van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Toevoegingen zijn verricht op basis van actuariële berekeningen, de aanwendingen hebben betrekking op werkelijke uitbetalingen.

Bovenwijkse voorzieningen

De voorziening is gevormd op basis van het raadsbesluit bij de jaarrekening 2012. De voorziening is gevormd voor het realiseren van bovenwijkse voorzieningen met betrekking tot de N348. Aan alle nog te realiseren voorzieningen liggen actuele plannen ten grondslag. Vanaf 2017 wordt voor de realisatie gelden onttrokken.

Voorziening mobiliteit

De voorziening bestaat uit bevorderende maatregelen voor mobiliteit en ter voorkoming van wachtgeld.

Voorziening verlof

Conform de BBV wordt voor verlofsparen een voorziening ingesteld. Bij verlofsparen is er sprake van arbeidskostengerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en dus ook een onvoorspelbare afbouw kennen, daarom dient hiervoor een voorziening te worden gevormd.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer *	Saldo 1-1-2023	Opmaken	Aflossingen	Saldo 31-12-2023
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	-13.545	-	1.395	-12.150
Totaal:	-13.545	-	1.395	-12.150

De totale rentelast voor het jaar 2023 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 179.000.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	Saldo 1-1-2023	Saldo 31-12-2023
Kasgeldlening	-	-
Overige kasgeldleningen	-	-
Overige schulden	-3.539	-4.177
Totaal:	-3.539	-4.177

Crediteuren	2022	2023
Rijksoverheid	1	304
Belastingdienst	119	-25
Provincie	-	8
Overige openbare lichamen	503	272
Overige crediteuren	2.917	3.618
Totaal:	3.539	4.177

Overlopende passiva	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 31-12-2023
Verpl. tlv begr.jr en te bet.in vlg. jr	-5.348	-4.821
Vooruitontv. Bedragen	-2.319	-3.723
Totaal:	-7.667	-8.544

Verloop vooruit ontvangen bedragen	Boekwaarde 1-1-2023	Ontvangsten	Bestedingen	Boekwaarde 31-12-2023
Europese overheidslichamen	-	-	-	-
Rijk	-544	714	593	-423
BDU	-447	50	-	-397
Overige Nederlandse overheidslichamen	-1.328	889	2.465	-2.904
Overige vooruitontvangen bedragen	-	-	-	-
Totaal:	-2.319	1.654	3.058	-3.723

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke en rechtspersonen wordt als volgt, naar de aard van de geldlening, gespecificeerd:

Geldnemer - Aard/omschrijving	Restant begin jaar	Restant eind jaar	Percentage borgstelling	Borgstelling 31-12-2023
Stichtingen/instellingen - Gewaarborgde geldlening	31.123	26.122	100	26.122
Stichtingen/instellingen - Gewaarborgde geldlening	51.375	48.500	50	24.250
Particulieren - Hypotheekgarantie	143	66	100	66
Totaal:	82.642	74.688		50.438

Aangegane verplichtingen en vorderingen

Wij vermelden de volgende meerjarige verplichtingen en vorderingen die hun oorzaak voor de balansdatum hebben, maar daarna zullen worden geëffectueerd:

Omschrijving	Bedrag
Totale huurverplichting vanuit de gemeente Dalfsen	202
ICT verplichting	666
Totaal:	868

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 24 april 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves. De rapporteringstolerantie is bepaald op 0,1% en afgerond op € 5.000 naar beneden, en daarmee bepaald op € 95.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. Het totaal aan rechtmatigheidsfouten is in onderstaande tabel weergegeven. Zie ook paragraaf Bedrijfsvoering voor verdere toelichting.

Rechtmatigheidsverantwoording	RMV
Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's;	1.364.354
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten);	47.000
2. Ongeautoriseerde reserve mutaties; geen bevindingen	0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of tijdig zijn gemeld;	0
Begrotingsonrechtmatigbeden (bruto)	1.411.354
4. Totaal van de begrotingsafwijkingen (1en2) waarvan raad heeft besloten dat ze acceptabel zijn conform de financiële verordening en besluitregel tijdigheid bij jaarrekening.	-1.411.354
Totaal begrotingsonrechtmatigheden(netto)	0
Voorwaarden criterium	
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	349.404
Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium geen bevindingen	0
Totaal rechtmatigheidsfouten (bruto en voorwaarden)	1.760.758
Verantwoordingsgrens vastgesteld door raad;	1%
Totaal lasten inclusief toevoegingen aan reserves;	98.8 miljoen
Verantwoordingsgrens in euro	985.000

4.5 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

4.6 Reserves en voorzieningen (inclusief algemene reserve vrij besteedbaar)

Hieronder volgt eerst het totaalbeeld van de Reserves en Voorzieningen over het jaar 2023 ten opzichte van 2022. Daarna worden in deze de paragraaf de Reserves (A) en de Voorzieningen (B) nader toegelicht. Uiteindelijk volgt er een voorstel tot vrijval en opheffing van reserves.

Bedragen x € 1.000	Stand per 31 december	
	2023	2022
Algemene reserves	13.908	12.734
Geblokkeerde bestemmingsreserves	21.363	19.218
Overige bestemmingsreserves	9.822	9.357
Totaal Reserves	45.093	41.309
Totaal Voorzieningen	9.731	10.854
Totaal Reserves en Voorzieningen	54.824	52.163

Algemeen

In de onderstaande tabel ziet u het verloop van de reserves over het jaar 2023.

A. Reserves

In de onderstaande tabel treft u een overzicht aan van de reserves en de mutaties daarop in het jaar 2023.

Nummer	Naam reserve	bedragen x €1.000	REKENING				Stand per 31-12-2023
			Stand per 01-01-2023	Mutatie binnen reserves	Bij	Af	
	Algemene reserves						
9100001	Algemene reserve vaste buffer	3.000		0	500	0	3.500
9100002	Algemene reserve vrij besteedbaar	8.000		0	351	6.067	8.789
9100003	Algemene reserve grondexploitatie	1.734		0	335	451	1.619
	Totaal algemene reserves	12.734		0	1.186	6.517	13.908
	Geblokkeerde bestemmingsreserves						
9110001	Reserve KL gemeentehuis bouw	7.367		0	0	283	7.084
9110002	Reserve KL kunstgrasvelden	238		0	0	85	153
9110003	Reserve KL Cichoreifabriek gebouw	972		0	0	29	944
9110004	Reserve KL Cichoreifabriek installaties	210		0	0	52	157
9110005	Reserve KL brandweerkazerne Nieuwleusen	869		0	0	35	834
9110006	Reserve KL de Spil installaties	1.500		0	0	250	1.250
9110007	Reserve KL de Spil gebouw	6.940		0	0	193	6.747

9110008	Reserve KL verbouw werf Daltsen	1.012	0	0	56	0	956
9110009	Reserve KL wandelpromenade	110	0	0	11	0	99
9110010	Reserve KL vervanging kunstgrasvelden	0	0	1.994	0	0	1.994
9110011	Reserve KL zwembaden	0	0	570	0	0	570
9110012	Reserve KL noodlokalen onderwijs	0	0	300	0	0	300
9110013	Reserve KL verledden	0	0	275	0	0	275
	Totaal geblokkeerde bestemmingsreserves	19.218	0	3.139	994	0	21.363
	Bestemmingsreserves						
9120001	Reserve reeds bestemd	291	0	0	266	0	25
9120003	Reserve herstructurering openbaar groen	476	0	121	60	0	537
9120004	Reserve volkshuisv.overdracht woningbedrijf	630	0	0	399	0	231
9120005	Reserve volkshuisvesting (VHV)	2.117	0	0	-200	0	2.317
9120006	Reserve corona noodfonds	262	0	0	262	0	0
9120007	Reserve budgetoverheveling	814	0	1.326	903	0	1.237
9120008	Reserve Beheer Openbare Ruimte	204	0	0	0	0	204
9120009	Reserve noodfonds energiecrisis	250	0	37	102	0	185
9120010	Reserve grote projecten	4.312	0	0	0	0	4.312
9120011	Reserve Energietoeslag	0	0	484	484	0	0
9120012	Reserve opvang vluchtelingen en statush.	0	0	774	0	0	774
	Totaal bestemmingsreserves	9.357	0	2.742	2.277	0	9.822
	TOTAAL RESERVES	41.309	0	7.067	9.788	6.505	45.093

Algemene reserves

Deze bestaan uit 3 reserves, namelijk met vaste buffer, vrij besteedbaar en de grondexploitatie.

1. De algemene reserve vaste buffer heeft als doel het afdekken van risico's, uitsluitend in te zetten als daarvoor geen andere (reserve) middelen meer beschikbaar zijn.

Stortingen: geen, tenzij de reserve onder het afgesproken minimum terecht komt.

Beschikkingen: overeenkomstig de doelstelling.

In de nota Reserves en Voorzieningen is afgesproken dat jaarlijks bij de programmabegroting de hoogte van de algemene reserve vaste buffer wordt bepaald op basis van de risico inventarisatie. Bij de begroting 2023 is de hoogte van deze reserve bepaald op € 3.500.000.

2. De algemene reserve vrij besteedbaar is bestemd voor het doen van onvoorziene of incidentele uitgaven, alsmede voor saldi van de jaarrekening.

Stortingen: rekeningssaldi en bedragen die vrijvallen uit de 'algemene reserve reeds bestemd' of bestemmingsreserves worden toegevoegd aan de 'algemene reserve vrij besteedbaar'.

Beschikkingen: overeenkomstig de doelstelling, alsmede het afdekken van eventuele tekorten bij de jaarrekening.

De reserve is in 2023 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2023 (x €1.000)		8.000
Corona noodfonds (jaarrekening 2022)	262	
Vrijval div claims van Res budgetoverheveling (jaarrekening 2022)	88	
Totaal bij		351
Resultaat jaarrekening 2022		6.505
Bestedingen 2023:		
Overheveling naar Alg Res vaste buffer	-500	
Jaarrekening 2022 budgetovh A en B	-1.152	
Restant Energiearmoede naar res noodfonds energiecrisis	-37	
JR2021 res bestemming tbv arbeidspart.(raad 20-6-2022)/naar res budgetovh	-122	
Bestemm res KL kunstgrasvelden, raad 24 okt 2022	-1.994	
Bestemm res KL zwembaden, raad 28 nov 2022	-258	
1e berap23 vorming res KL noodlokalen tlv ARVB	-300	
Vorming res KL Verledden (motie begr. 23-26)	-275	
Jaarrekening 2022 resultaatbestemming energietoeslag	-484	
Jaarrekening 2022 resultaatbestemming res budget Oekraïne	-774	
IHP jaarschijf 2022 naar res budgetovh	-36	
Ontrekking vanwege extra aanv algm res grex	-75	
Ontrekking vanwege aanv algm res grex	-60	
Totaal Af		-6.067
Voorlopige saldo 2023		8.789
Af: overhevelen naar Bestemmingsreserve Grote Projecten		789
Stand per 31 december 2023		8.000

Bij de vaststelling van de begroting 2023-2026 heeft u besloten tot het afkomen van de Algemene reserve Vrij Besteedbaar. Indien deze reserve boven de € 8 miljoen komt, dient het meerdere te worden toegevoegd aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve grote projecten. Dit betekent, dat een bedrag van afgerond € 789.000 is overgeheveld naar de bestemmingsreserve grote projecten.

Claims op Algemene Reserve Vrij Besteedbaar	(x €1.000)
Budget IBOR tbv 2024	28
IHP tbv 2024 tbv 2024	80
Voorz civiele kunstwerken tbv 2024	128
Overh naar Alg res vastebuffer tbv 2024	1.000
Incidentiële bekostiging RegioZwolle t/m 2027	643
Totaal	1.880

3. De algemene reserve grondexploitatie heeft als doel het opvangen van risico's welke gelopen worden binnen de grondexploitaties.

Stortingen: de (tussentijdse) winstnames van de complexen. Daarnaast stortingen vanuit de 'algemene reserve vrij besteedbaar' om de reserve op het gewenste niveau te houden.

Beschikkingen: afdekken van verliezen in het kader van de grondexploitatie.

De reserve is in 2023 gewijzigd conform de bedragen genoemd in de paragraaf grondbeleid, onderdeel algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen).

De stand per 31 december 2023 bedraagt € 1.618.597.4

Geblokkeerde bestemmingsreserves

Doel : dekking van kapitaallasten (KL)
Stortingen : geen stortingen (alleen wanneer nieuwe reserves gevormd worden), omdat de rente toevoeging m.i.v. 2017 is beëindigd.
Beschikkingen : overeenkomstig het doel van de reserve: ter dekking van de kapitaallasten.

De mutaties in 2023 zijn conform de begroting en de bijstellingen in de bestuursrapportages.

Bestemmingsreserves

Reserve reeds bestemd (voorheen Algemene Reserve Reeds Bestemd)

Doel : reserve voor het afwikkelen van diverse claims (beslagleggingen).
Stortingen : overheveling vanuit de 'algemene reserve vrij besteedbaar' of vanuit bestemmingsreserves.
Beschikkingen : overeenkomstig de doelstelling. Bedragen die vrijvallen uit deze reserve, worden toegevoegd aan de 'algemene reserve vrij besteedbaar'.

De reserve is in 2023 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2022		291.132
Besteding in 2022:		
Compensatie wegvallen dividend (t/m 2025)	-13.750	
Motie verduurzaming gem. gebouwen (2023)	-252.000	
		-265.750
Stand per 31 december 2023		25.382

Reserve herstructurering openbaar groen

Doel : renovatie en herstructurering openbaar groen
Stortingen : opbrengsten van snippergroen
Beschikkingen : uit te voeren projecten in het kader van het groenstructuurplan. Door de gemeenteraad vastgesteld bij het jaarlijkse investeringsplan.

De reserve is in 2023 verlaagd met € 60.312. Dit betreft kosten van uitvoering van het groenstructuurplan.
Er is een bedrag van € 120.765 toegevoegd als gevolg van opbrengsten verkoop openbaar groen.

Reserve volkshuisvesting

Doel : bestemd voor zaken die nauw verband houden met volkshuisvestingsvesting in brede zin.
Stortingen : bij de jaarlijkse aflossing van de geldleningen door de Woonstichting vindt overboeking plaats vanuit de 'reserve volkshuisvesting overdracht woningbedrijf'. Dit is conform de oude reserve volkshuisvesting.
Beschikkingen : door de raad aan te wijzen investeringen overeenkomstig de doelstelling van de reserve.

De reserve is in 2023 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2023		2.116.861
Aflossing geldlening Woonstichting	199.663	
Totale mutaties in 2023		195.320
Stand per 31 december 2023		2.316.524

Reserve Corona Noodfonds

Doel:

- maatregelen te kunnen treffen gericht op het in stand houden van cruciale voorzieningen in de gemeente;
- de financiële gevolgen af te dekken van gemeentelijke inkomsten die als gevolg van de coronacrisis gedeeltelijk of geheel niet meer worden gerealiseerd;
- financiële compensatie te leveren voor de gevallen waarin de gemeente diensten als gevolg van de coronacrisis niet kan leveren, die op grond van bestaande afspraken al wel in rekening zijn gebracht;
- extra gemeentelijke kosten te dekken die niet uit bestaande budgetten kunnen worden gedekt en die in verband staan met de coronacrisis.

Stortingen: € 1 mln éénmalig in 2020 ten laste van de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar (raad mei 2020).

Beschikkingen: Aanvragen die voldoen aan criteria.

De reserve is in 2022 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2022		262.449
Vrijval reserve corona noodfonds naar ARVB	-262.449	
Stand per 31 december 2023		0

Voorstel:

Reserve opheffen per 31 december 2023 en het saldo van € 262.449 toevoegen aan de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar.

Reserve Budgetoverheveling

Doel : reserve voor het afwikkelen van diverse uitgaven in een volgend jaar.

Stortingen : overheveling vanuit de 'algemene reserve vrij besteedbaar' of vanuit bestemmingsreserves.

Beschikkingen : overeenkomstig de doelstelling.

De reserve is in 2023 als volgt gevoed en ingezet:

Stand per 1 januari 2023		813.722
Jaarrek. 2022: vrijval ARVB t.b.v. IHP	35.740	
Jaarrek. 2021: bestemm.res. t.b.v. arbeidsparticipatie	122.000	
Jaarrek. 2022: Budgetoverheveling A	1.142.956	
Jaarrek. 2022: Budgetoverheveling B	9.000	
Jaarrek. 2022: NOta econ.beleid t.l.v. res. grex	16.555	
<i>Totaal bij</i>		1.326.251
<i>Bestedingen 2023:</i>		
Vrijval claims naar ARVB obv jaarrek 2022	-88.482	
Digitalisering MO	-26.400	
Planvorming N340	-9.000	
Organisatieontwikkeling	-72.000	
Nulmeting plattelandsvisie	-16.663	
Bestrijden energiearmoede	-101.073	
Uitwerking omgevingsvisie Burg.Backxlaan	-50.000	
Optimalisatie I-financiën	-28.680	

Reïntegratiebudget jr 2021	-47.000	
Integrale veiligheidsplannen	-66.632	
Energieneutraal verbouwen	-23.500	
Meldingen openbare ruimte	-15.000	
Aanpassingen leaseauto's Boa's	-10.000	
Warmteplannen	-71.000	
Startbudget omgevingswet	-60.000	
Pilot beschermd thuis	-31.000	
IHP	-28.210	
Westerhof	-115.716	
Versterking toegang sociaal domein	-42.209	
Totaal bestedingen		-902.565
Stand per 31 december 2023		1.237.408

De stand van de reserve is per 31 december 2023 € 1.237.408.
Hiervan kan een bedrag van € 391.688 vrijvallen ten gunste van de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar, volgens onderstaande specificatie:

Vrijval claims vanuit Reserve Budgetoverheveling	
Pilot integrale veiligheidsplannen	8.831
Omgevingswet	62.727
Experiment beschermd thuis	61.260
Optimalisatie I-financiën	1.551
Omgevingswet	80.793
Nota econ.beleid (bijdrage res.grex)	16.555
Digitaliseringswetten (WOO en WMEBV)	25.000
POH-jeugd	27.000
Versterking toegang sociaal domein	107.791
Totaal overhevelen naar Alg.Res.Vrij Besteedbaar	391.688

Hierdoor resteert er een bedrag van € 745.720 in de reserve. Deze is benodigd voor:

Claims	
Transitie warmte	71.870
Optimalisatie I-financiën	55.000
IHP	7.530
Arbeidsparticipatie	75.000
Pilot inwonerbetrokkenheid	35.000
Actualisatie visie op dienstverlening	20.000
Preventie voorveld	50.000
Verduurzamen gemeentelijke gebouwen	110.000
Bestrijden energie armoede	321.320
Totaal	745.720

Voorstel:

Bedrag van € 391.688 vrij laten vallen en toevoegen aan de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar.

Reserve Beheer Openbare Ruimte

Doel : het reserveren van middelen voor toekomstige vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte, vooruitlopend op de uitwerking van het MeerJaren OnderhoudsPlan (MJOP).
Storting : bij de vaststelling van de jaarrekening 2021 (resultaatbestemming) is besloten om 2 budgetten toe te voegen aan deze reserve, volgens onderstaande specificatie.
Beschikkingen : toekomstige vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte o.b.v. het MJOP.

Stand per 1 januari 2023		0
Jaarrek 2021 Res.bestemming Verlichting (raad juni 2022)	110.000	
Jaarrek 2021 Res.bestemming Beschoeiing (raad juni 2022)	94.000	
<i>Totaal bij</i>		204.000
Bestedingen 2023: geen		0
Stand per 31 december 2023		204.000

Reserve Noodfonds energiecrisis

Doel : bestrijden van energiearmoede voor inwoners, organisaties en verenigingen daar waar landelijke regelingen onvoldoende blijken te zijn.
Storting : op basis van amendement bij de vaststelling van de begroting 2022-2025 is besloten om een bedrag van € 250.000 te storten in deze reserve vanuit de stelpost ambities raad, jaarschijf 2022.
Beschikkingen : toekenningen o.b.v. nog uit te werken kaders door de Taskforce (energie)armoede.

Stand per 1 januari 2023		250.000
Jaarrek 2022 van ARVB naar reserve noodfonds	37.000	
<i>Totaal bij</i>		287.000
Bestedingen 2023		
Onttrekking Taskforce energiearmoede	102.056	
Stand per 31 december 2023		184.944

Reserve grote projecten

Doel : het reserveren van middelen voor het uitvoeren van toekomstige grote projecten in de gemeente Dalfsen.
Storting : jaarlijks bij de jaarrekening de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar af te romen (indien van toepassing) naar € 8 mln. Dit is op basis van raadsbesluit dd. 3 november 2022, bij vaststelling van de begroting 2023-2026.
Beschikkingen : ten behoeve van het uitvoeren van grote projecten / investeringen.

De stand van de ARVB is per 31 december 2022 € 12,3 miljoen. Dit betekent dat in 2022 een bedrag van € 4,3 mln toegevoegd is aan deze reserve.
Er zijn in 2023 geen bestedingen / onttrekkingen geweest.

VOORSTEL TOT VRIJVAL RESERVES, OVERHEVELING EN OPHEFFEN RESERVES

Zie hiervoor de tekst in hoofdstuk 1, Bestuurlijke Samenvatting.

Bedragen x € 1.000		REKENING				
Nummer	Naam voorziening	Stand per 01-01-2023	Bij	Aanwending	Vrijval	Stand per 31-12-2023
9200001	Voorziening riolering	5.074	530	229	0	5.375
9200002	Voorziening afval	661	-34	0	0	627
9200003	Voorziening groot onderhoud gem.gebouwen	1.114	162	295	0	982
9200004	Voorziening wethouderspensioen	1.444	0	96	0	1.348
9200005	Voorziening pensioen gewezen wethouders	1.164	0	115	0	1.049
9200006	Voorziening bovenwijks aansluiting N348	1.375	0	1.375	0	0
9200007	Voorziening mobiliteit	23	0	0	0	23
9200008	Voorziening kunstwerken	0	0	0	0	0
9200009	Voorziening exploitatie riolering	0	0	0	0	0
9200010	Voorziening verlof	0	328	0	0	328
TOTAAL VOORZIENINGEN		10.854	986	2.109	0	9.731

Hoofdstuk 5 Baten en lasten inclusief toelichting

5.1 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.												
Exclusief overhead	-6.922	56.627	49.704	-5.867	58.448	52.581	-5.794	60.504	54.709	72	2.056	2.128
Overhead	-11.087	264	-10.824	-12.242	264	-11.979	-12.729	261	-12.468	-486	-2	-489
Openbare orde en veiligheid	-2.747	101	-2.646	-2.927	101	-2.825	-2.942	155	-2.788	-16	53	38
Beheer openbare ruimte	-5.725	286	-5.439	-6.512	396	-6.115	-6.560	404	-6.156	-49	8	-41
Economische zaken	-539	300	-238	-581	300	-280	-728	526	-202	-147	226	79
Onderwijs en vrije tijd	-6.170	725	-5.445	-7.600	1.260	-6.340	-7.418	1.318	-6.100	182	58	240
Inkomensondersteuning	-6.391	4.296	-2.094	-9.064	6.041	-3.022	-9.467	6.452	-3.015	-403	410	7
Sociaal domein	-23.010	560	-22.450	-30.796	6.087	-24.709	-27.903	9.263	-18.640	2.893	3.176	6.069
Duurzaamheid en milieu	-5.905	5.373	-532	-7.904	6.245	-1.659	-6.293	5.461	-832	1.611	-784	827
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-8.036	6.713	-1.323	-8.671	6.823	-1.848	-9.006	8.476	-530	-334	1.653	1.318
Saldo van baten en lasten	-76.533	75.246	-1.286	-92.163	85.966	-6.197	-88.840	92.820	3.980	3.323	6.854	10.177
Stortingen in reserves	-520	0	-520	-6.706	0	-6.706	-7.068	0	-7.068	-362	0	-362
Onttrekkingen aan reserves	0	1.963	1.963	0	11.219	11.219	0	9.788	9.788	0	-1.431	-1.431
Resultaat	-77.053	77.210	157	-98.869	97.185	-1.684	-95.908	102.608	6.700	2.961	5.423	8.384

*De gerealiseerde lasten van overhead zijn apart verantwoord in het overzicht van baten en lasten in programma Bestuur/ondersteuning/algemene dekkingsmiddelen conform de richtlijnen van de Commissie BBV.

5.2 Verschillenanalyse per programma

5.2.1 Leeswijzer van de analyses

Bij het rapporteren over de financiële afwijkingen binnen de jaarrekening hebben wij een aantal keuzes gemaakt die de leesbaarheid van deze analyses bevorderen. Deze keuzes zijn:

- Personele lasten (betreffende vast en tijdelijk personeel, inhuur derden en detacheringsvergoedingen) worden centraal geanalyseerd. Door dit centraal te positioneren laten wij in één analyse zien hoe wij met de inzet van ons personeel uitgekomen zijn. De analyse vindt u verderop in dit hoofdstuk, onder het kopje "Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen" en vervolgens onder "Toelichting afwijking op totale personeelslasten".
- Een programma bestaat uit meerdere beleidsvelden. Als deze beleidsvelden een afwijking van meer dan € 50.000 laten zien, wordt deze toegelicht. Nu de binnen deze beleidsvelden voorkomende personele lasten (salarissen) centraal worden geanalyseerd en toegelicht, kunt u cijfermatig geen directe aansluiting vinden tussen de toelichting van de analyses binnen het beleidsveld en de totale afwijking binnen het beleidsveld.

Voordat ingegaan wordt op de analyses, gaan we eerst in op de administratieve verwerking van budgetten die ten laste van een reserve worden gebracht. Hier wordt soms twee maal een zelfde uitleg gegeven.

Met behulp van onderstaande tabel leggen we uit waarom.

	begroot 2023	werkelijk 2023	verschil 2023
Programmaonderdeel	100	40	60
Onttrekking /storting reserve	-100	-40	-60
Resultaat	0	0	0

Wij hebben hierbij begroot € 100 uit te geven en dit te dekken door een onttrekking uit de reserve. Er is in werkelijkheid echter maar € 40 uitgegeven (minder dus is een voordeel). De onttrekking uit de reserve is dus ook maar € 40 en geen € 100. Dit is ook minder (dus hier een nadeel) per saldo is het neutraal.

In de tabel staat bij het verschil 2023 één keer 60 als voordeel en één keer 60 als nadeel. In de analyses ziet u dit terug.

Verder worden de afwijkingen toegelicht op basis van de grootste afwijkingen. De totale afwijking komt niet altijd exact overeen met de toegelichte afwijking. Het verschil tussen de toegelichte- en totale afwijking is niet groot en kan worden uitgelegd als overige afwijking.

5.2.2 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Algemene baten en lasten	-2.912	434	-2.479	-1.524	484	-1.040	-1.650	805	-845	-126	321	195
Algemene uitkering		48.250	48.250		50.021	50.021		51.607	51.607		1.586	1.586
Belastingen en heffingen	-404	7.395	6.991	-404	7.395	6.991	-401	7.429	7.028	3	34	37
Bestuur	-1.822	9	-1.814	-1.894	9	-1.885	-1.793	114	-1.679	101	105	206
Burgerzaken	-1.404	409	-996	-1.585	409	-1.176	-1.472	364	-1.108	113	-45	68
Overhead	-11.087	264	-10.824	-12.242	264	-11.979	-12.729	261	-12.468	-486	-2	-489
Overige gebouwen en gronden	-379	131	-248	-461	131	-330	-478	185	-293	-17	54	36
Saldo van baten en lasten	-18.010	56.891	38.881	-18.109	58.712	40.602	-18.523	60.765	42.242	-414	2.054	1.640
Stortingen in reserves	-500	0	0	-2.003	0	-500	-2.003	0	-2.003	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	1.078		0	3.211	1.078	0	3.200	3.200	0	-11	-11
Resultaat	-18.510	57.969	39.459	-20.112	61.922	41.810	-20.526	63.965	43.439	-414	2.043	1.629

5.2.2.1 Toelichting afwijking op totale personeelslasten

Algemeen: Totale personele lasten	178.000 V
--	------------------

Hier analyseren wij de afwijking op de totale personeelslasten van het vaste, tijdelijke en gedetacheerd personeel ten opzichte van de begroting.

De totale personeelslasten bestaan uit de structurele en variabele salariskosten van eigen personeel en de kosten van personeel van derden (externe inhuur). Ten opzichte van eerdere jaren worden met ingang van dit jaar ook de overige personeelsgebonden kosten betrokken in de analyse. Hierbij moet gedacht worden aan de kosten van bijvoorbeeld opleidingen, werkkleding, catering tijdens vergaderingen en dergelijke.

De totale personeelslasten zijn voor 2023 begroot op afgerond € 23,2 miljoen. Er is sprake van een voordeel op de personeelskosten van € 178.000, dat is minder dan 1% van de begrote lasten. Evenals in 2022 zijn in 2023 de personeelskosten van de Gemeentelijke Opvang Oekraïne en de Crisis Nood Opvang buiten beschouwing gelaten vanwege de financiering van deze kosten door het rijk.

2023 is ook weer een jaar geweest waarin veel personele wisselingen hebben plaatsgevonden. Gevolg hiervan is dat veel posities moeilijk in te vullen waren en dat opnieuw een groot beslag gelegd is op de financiële capaciteit die beschikbaar is voor de externe inhuur.

Als de analyse op de personeelslasten op dezelfde wijze uitgevoerd wordt als in voorgaande jaren, dan bedraagt de positieve afwijking van de begrote personeelslasten € 433.000. Deze positieve afwijking is te verklaren op twee onderdelen:

1. De instroom van nieuwe medewerkers die op een lager salarisniveau zijn ingeschaald dan de medewerkers die de organisatie verlieten. De begroting is gebaseerd op het maximum van de salarisschaal, ingeval een medewerker lager dan het maximum wordt ingepast ontstaat een voordeel ten opzichte van de begroting en;
2. Een te hoge indexatie van de personeelsbegroting als gevolg van de meest recente CAO ontwikkeling in de gemeentelijke sector. De CAO lonen zijn met gemiddeld 9% gestegen in 2023.

Dit percentage is over de volle breedte van de personeelsbegroting doorgevoerd en waarschijnlijk te hoog geweest.

Tegenover het positieve saldo van het reguliere salarisbudget staat een overschrijding van € 255.000 op de overige personeelsgebonden kosten. Analyse van deze post leert dat met name opleidingskosten en werkkleding geleid hebben tot overschrijding van het budget. In de verschillenanalyse 2023, verderop in dit hoofdstuk, worden in elk programma en per beleidsveld de verschillen benoemd die hoger zijn dan € 50.000. Indien de analyse betrekking heeft op salariskosten, wordt verwezen naar dit hoofdstuk.

In de tabel hieronder laten we de afwijking per programma zien die leiden tot de totale afwijking van € 178.000 op de personeelslasten waarbij een negatief bedrag een nadeel is.

Progr. Omschrijving Totaal inclusief WKR	Saldo
P1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	-543.000
P2 Openbare Orde en Veiligheid	-3.000
P3 Beheer openbare ruimte	20.000
P4 Economische zaken	11.000
P5 Onderwijs en vrije tijd	-31.000
P6 Inkomensondersteuning	-79.000
P7 Sociaal domein	198.000
P8 Duurzaamheid en milieu	36.000
P9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	569.000
Totaal	178.000

Algemene baten en lasten	195.000 V
---------------------------------	------------------

Salariskosten, voordeel € 222.000

De analyse vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Treasury activiteiten, voordeel € 162.000

Door de stijgende rente zijn de rente-inkomsten voor de gemeente toegenomen en levert daardoor een voordeel op de jaarrekening.

Diverse afwijkingen, nadeel € 189.000

Het resterende voordeel van in totaal € 189.000 wordt veroorzaakt door verschillende kleine afwijkingen op het beleidsveld.

Algemene uitkering	1.586.000 V
---------------------------	--------------------

Algemene uitkering, voordeel € 1.586.000

Het verschil binnen de Algemene Uitkering wordt gedeeltelijk veroorzaakt door de effecten uit de Decemercirculaire. Het moment van beschikbaar komen van deze circulaire maakt dat deze niet meer middels een begrotingswijziging verwerkt kan worden. Zoals gebruikelijk worden die uitkomsten in relatie tot overige mutaties betrokken bij het resultaat van de jaarrekening. Op een totaal van € 51,6 miljoen komt de algemene uitkering 2023 uiteindelijk € 1,6 miljoen hoger uit dan begroot na wijziging (effecten mei- en septembercirculaire 2023) € 50 miljoen.

O.a. energietoeslag, invoering omgevingswet en toeslagen huishoudens met een laag inkomen.

Energietoeslag

In de 2e BERAP is een stelpost opgenomen van € 820.000 opgenomen op beleidsveld 6.1 op basis van de sterke indicatie dat er, naast het al ontvangen voorschot, nog een tweede rijksbijdrage werd verwacht. Omdat deze bijdrage is geland in programma 1, lijdt dit tot een voordeel van € 812.000 op Beleidsveld 1.1 en een gelijk nadeel op Beleidsveld 6.1. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij inkomensondersteuning.

In hoofdstuk 6, bijlage 4, is een specificatie opgenomen van de verschillen tussen begroting na wijziging en realisatie 2023.

Belastingen en heffingen	37.000 V
---------------------------------	-----------------

Diverse afwijkingen, voordeel € 37.000

Bestuur	206.000 V
----------------	------------------

Salariskosten, voordeel € 99.000

De analyse vindt u in hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Vrijval voorziening pensioen gewezen wethouders, voordeel € 105.000

Jaarlijks berekent Visma Raet de pensioenen van de gewezen en huidige wethouders. Dit pensioenrecht is geregeld in de Algemene Pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). De hoogte van de voorziening schommelt jaarlijks vanwege mutaties in de rekenrente en het sterftecijfer. De rekenrente is gewijzigd van 2,47% in 2022 naar 2,64% in 2023, waardoor de voorziening deels vrijvalt en er een voordeel van € 105.000 ontstaat.

Diverse afwijkingen, voordeel € 2.000

Burgerzaken	68.000 V
--------------------	-----------------

Verkiezingen, nadeel € 40.000

In november moesten er in verband met de val van het kabinet extra verkiezingen worden georganiseerd. Gemeenten worden hier niet voor gecompenseerd door het Rijk. Verder hadden wij bij beide verkiezingen in 2023 extra tellers en vier in plaats van drie stembureauleden. Ook zijn i.v.m. een verwachte hoge opkomst extra stemhokken, stembussen en overige materialen aangeschaft en hebben wij het aantal stemlokalen uitgebreid. Tenslotte zijn door een professioneel bedrijf een drietal filmpjes gemaakt om de opkomst te bevorderen.

Diverse afwijkingen, nadeel € 56.000

- Documenten en uittreksels: nadeel € 25.000 i.v.m. minder afgegeven documenten/uittreksels. Hieronder vallen ook de reisdocumenten, dit is een nasleep van de 'paspoortdip'.
- Licentiekosten: nadeel € 23.000
- Overige kleine verschillen: nadeel € 15.000

Salariskosten, voordeel € 164.000

De analyse vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Overhead	-489.000 N
-----------------	-------------------

Shared Service Centrum ONS, voordeel € 96.000

De jaarcijfers van ONS sluiten met een positief resultaat. Dit wordt vooral veroorzaakt door een onderbesteding van de meerjarenbandbreedte. Het voordeel wordt teruggestort aan de deelnemers.

Kantoorkosten, voordeel € 92.000

Er is een voordeel van € 47.000 op catering, omdat cateringdiensten intern meer worden doorbelast naar de juiste kostenplaats, en er een afname van vergaderservice is. Daarnaast zijn er een aantal afwijkingen in de overige brede kantoorkosten.

Gemeentelijke website, voordeel € 50.000

Dit betreft de implementatie van een Berichtenbox en persoonlijke internetpagina op de website. De uitvoer is in 2023 gestart, maar loopt door in 2024 (nog geen geld aan besteed). Er is een voordeel van € 50.000, hiervoor wordt gevraagd dit naar 2024 over te hevelen.

Bestuurlijke communicatie en voorlichting, voordeel € 85.000

Het voordeel ontstaat op het project begrijpelijk schrijven (€ 50.000) en oprispen huisstijl (€ 35.000), door vertraging als gevolg van personeelwisselingen in 2023. De uitvoering vindt nu plaats in 2024, waarvoor een deel van het budget wordt overgeheveld. Het restant valt vrij in de reserve.

Pilot inwonerbetrokkenheid, voordeel € 70.000

Voor de implementatie van het inwonerbetrokkenheidsbeleid was voor zowel 2022 als 2023 € 35.000 beschikbaar gesteld. Bij de jaarrekening 2022 is het deel van 2022 overgeheveld naar 2023. In 2023 is een adviseur inwonerbetrokkenheid gestart. Het beschikbare budget kon in 2023 echter niet meer uitgegeven worden. Om de pilot rondom inwonerbetrokkenheid goed te kunnen neerzetten en voor de uitwerking van het gebiedsgericht werken is het hebben van een budget van belang. Daarom stellen we voor om € 70.000 van 2023 over te hevelen naar 2024.

Diverse afwijkingen, voordeel € 156.000

Totaal van de afwijkingen in automatisering, huisvesting gemeentehuis, bedrijfsvoering en diverse overhead.

Salariskosten, nadeel € 1.038.000

De analyse vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Overige gebouwen en gronden	36.000 V
------------------------------------	-----------------

Overige gebouwen algemeen, voordeel € 33.000

Dit voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door hogere huuropbrengsten voor Kindercentrum De Driehoek.

Diverse afwijkingen, voordeel € 3.000

Mutatie reserves	-11.000 N
-------------------------	------------------

5.2.3 Openbare orde en veiligheid

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Openbare orde en veiligheid	-2.747	101	-2.646	-2.927	101	-2.825	-2.942	155	-2.788	-16	53	38
Saldo van baten en lasten	-2.747	101	-2.646	-2.927	101	-2.825	-2.942	155	-2.788	-16	53	38
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	35		0	45	35	0	45	45	0		
Resultaat	-2.747	136	-2.611	-2.927	146	-2.781	-2.942	199	-2.743	-16	53	38

Openbare orde en veiligheid	38.000 V
------------------------------------	-----------------

Openbare orde en veiligheid Voordeel € 38.000

Er zijn diverse posten die resulteren in een voordeel van € 38.000, grotendeels veroorzaakt door:

- Brandweerkazernes voordeel € 46.000: er zijn hogere huuropbrengsten/servicekosten ontvangen voor de brandweerkazernes á € 18.000, tevens € 38.000 minder afschrijvingskosten, maar ook € 10.000 meer uitgegeven voor onderhoud.
- Daarnaast zijn er diverse kleinere posten met hogere lasten.

Mutatie reserves	N
-------------------------	----------

Er hebben binnen dit programma geen mutaties in de reserve plaats gevonden.

5.2.4 Beheer openbare ruimte

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Openbaar groen	-2.438	137	-2.301	-2.766	187	-2.579	-2.798	266	-2.533	-32	79	46
Verkeer en vervoer	-3.287	150	-3.138	-3.746	210	-3.536	-3.762	139	-3.623	-16	-71	-87
Saldo van baten en lasten	-5.725	286	-5.439	-6.512	396	-6.115	-6.560	404	-6.156	-49	8	-41
Stortingen in reserves	-20	0	0	-95	0	-20	-121	0	-121	-26	0	-26
Onttrekkingen aan reserves	0	140		0	345	140	0	247	247	0	-98	-98
Resultaat	-5.745	427	-5.318	-6.607	742	-5.865	-6.681	652	-6.029	-74	-90	-164

Openbaar groen	46.000 V
-----------------------	-----------------

Snippergrondverkoop Openbare Ruimte, voordeel € 100.000

Toelichting: er is meer snippergrond verkocht dan begroot.

Biodiversiteit, voordeel € 90.000

Beleid en bijbehorend budget zijn laat vastgesteld. Hierdoor was (mede door seizoensafhankelijkheid) er onvoldoende tijd om de budgetten tijdig te gebruiken. Er wordt € 85.000 overgeheveld naar 2024.

Aankoop duurzame goederen materieel, voordeel € 27.000

Toelichting: Er zijn minder goederen aangekocht dan begroot.

Gemeentewerven, nadeel € 62.000

Toelichting :Voor de gemeentewerven zijn diverse kosten gestegen. Onder meer voor onderhoud en energiekosten. Daarnaast is er € 20.000 minder subsidies voor zonnepanelen ontvangen. Tevens zijn er extra afschrijvingslasten van €14.000.

Tractie, nadeel € 62.000

Toelichting: € 41.000 extra uitgegeven aan brandstoffen door de hoge brandstofprijzen. Daarnaast is er € 21.000 extra aan onderhoudskosten uitgegeven voor de tractie, door gestegen prijzen.

Salariskosten, nadeel € 25.000

De analyse vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Diverse afwijkingen, nadeel € 22.000

Toelichting: op diverse posten nadeel, zoals inhuur personeel, diverse onderhoudsposten, leges, telefoonkosten.

Verkeer en vervoer	-87.000 N
---------------------------	------------------

Verharde wegen, voordeel € 86.000

We lopen achter bij tal van onze ambities wat per saldo leidt tot lagere afschrijvingen. Het gaat hierbij niet om het onderhoud van de verharde wegen. Zie voor een toelichting bijlage 6.2 Voortgang investeringen.

Salariskosten, voordeel € 45.000

De analyse vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Bijdrage Westerhof, nadeel € 86.000

De herinrichting van de Westerhof is in 2021 gestart en vindt gefaseerd plaats. De werkzaamheden liepen door tot in 2023. Voor 2022 gaf dit een voordeel van € 115.000 wat nu leidt tot een nadeel van € 86.000 (budget is niet overgeheveld of geïndexeerd). Dit nadeel wordt overigens gedekt uit de reserve Budgetoverheveling.

Beplanting wegen buiten de kom, nadeel € 16.000

Hier heeft meer onderhoud plaats gevonden dan begroot.

Openbare verlichting, nadeel € 38.000

Er is meer openbare verlichting vervangen dan begroot.

Verharde wegen groot onderhoud, nadeel € 56.000

Bij de eerste bestuursrapportage zijn kosten voor het herstel van verhardingen door graafwerkzaamheden van de nutsbedrijven (zogenoeten degeneratiekosten) budgetneutraal verwerkt. Dit geeft nu een nadeel.

Diverse afwijkingen, nadeel € 22.000

Mutatie reserves	-124.000 N
-------------------------	-------------------

Lager energieverbruik door verledden, voordeel € 75.000

Er vindt een lagere storting in de reserve plaats. Bij de investering voor verledden hielden we rekening met een lager energieverbruik. De besparing op het energieverbruik is niet gerealiseerd door voornamelijk de hoge energieprijzen.

Snippergrondverkoop Openbare Ruimte, nadeel € 100.000

Er vindt een hogere storting in de reserve herstructurering openbaar groen plaats. Zie ook beleidsveld 3.1.

Lagere kosten biodiversiteit, nadeel € 36.000

Er hoeft minder te worden onttrokken aan de reserve herstructurering openbaar groen door lagere kosten voor biodiversiteit.

Diverse afwijkingen, nadeel € 63.000

5.2.5 Economische zaken

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Economie	-209	20	-188	-251	20	-230	-236	22	-214	15	1	16
Grondexploitatie bedrijven	-330	280	-50	-330	280	-50	-492	505	13	-162	225	63
Saldo van baten en lasten	-539	300	-238	-581	300	-280	-728	526	-202	-147	226	79
Stortingen in reserves	0	0	0	-17	0	0	-17	0	-17	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	50		0	83	50	0	62	62	0	-21	-21
Resultaat	-539	350	-188	-597	383	-214	-745	588	-157	-147	205	57

Economie	16.000 V
-----------------	-----------------

Diverse afwijkingen, voordeel € 16.000

Grondexploitatie bedrijven	63.000 V
-----------------------------------	-----------------

Apparaatskosten grondexploitatie, voordeel € 51.000

Dit voordeel komt grotendeels door het verschil tussen de begroting en werkelijke toerekening van uren aan de grondexploitaties bedrijventerreinen.

Diverse afwijkingen, voordeel € 12.000

Mutatie reserves	-21.000 N
-------------------------	------------------

Diverse afwijkingen, nadeel € 21.000

5.2.6 Onderwijs en vrije tijd

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Cultuur	-1.238	18	-1.220	-1.447	47	-1.401	-1.389	47	-1.341	58	1	59
Kultuurhuizen	-1.359	120	-1.238	-1.574	120	-1.454	-1.779	141	-1.638	-204	20	-184
Onderwijs	-2.305	293	-2.011	-2.955	539	-2.416	-2.629	482	-2.147	326	-58	269
Recreatie en toerisme	-189	16	-173	-204	16	-188	-228	32	-196	-24	16	-8
Sport	-1.080	277	-802	-1.419	538	-881	-1.394	616	-777	25	79	104
Saldo van baten en lasten	-6.170	725	-5.445	-7.600	1.260	-6.340	-7.418	1.318	-6.100	182	58	240
Stortingen in reserves	0	0	0	-2.900	0	0	-2.900	0	-2.900	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	613		0	3.488	613	0	3.401	3.401	0	-88	-88
Resultaat	-6.170	1.338	-4.832	-10.500	4.748	-5.752	-10.318	4.718	-5.599	182	-29	153

Cultuur	59.000 V
----------------	-----------------

Bibliotheek, voordeel € 59.000

Voor de jaren 2023 en 2024 is aan de bibliotheek een totaal bedrag € 47.500 (co-financiering) toegekend en volledig begroot in 2023. De helft van dit bedrag is betaald in 2023, de andere helft wordt betaald in 2024 (Voordeel € 23.750).

Daarnaast zijn er 2023 eenmalig middelen toegevoegd ter dekking van tijdelijke kosten uitbreiding personeel. Dit bedrag wordt in 2024 uitgekeerd (Voordeel € 35.000).

Voor beide bedragen is een overheveling aangevraagd.

Kultuurhuizen	-184.000 N
----------------------	-------------------

Groot onderhoud van De Spil, nadeel € 121.000

De kosten voor verschillende onderhoudswerkzaamheden aan dit pand zijn hoger uitgevallen dan begroot.

Kultuurhusen, nadeel € 63.000

Het nadeel op Kultuurhusen bestaat voornamelijk uit advieskosten omtrent de harmonisatie en privatisering Kultuurhusen (€ 22.000). Daarnaast zijn de uitgaven aan Advieskosten omtrent de installaties in de verschillende panden hoger uitgevallen dan onverwacht (€ 30.000). Het resterende nadeel bestaat uit verscheidene kleine afwijkingen € 11.000,-.

Onderwijs	269.000 V
------------------	------------------

Haalbaarheidsonderzoek basisonderwijs Nieuwleusen, voordeel € 89.000

Ten behoeve van externe ondersteuning en personele vervanging voor de IHP-projecten Dalfsen-west, Nieuwleusen in de periode 2022-2024 is een totaal budget beschikbaar van € 230.000. Dit is in ongeveer gelijke jaarbudgetten verdeeld in de begroting, in 2023 was € 117.000 beschikbaar (na overheveling € 36.000 van 2022 naar 2023) Inzet vindt plaats indien en wanneer de werkzaamheden dat vereisen. Behoeftte aan ondersteuning en vervanging zijn variabel gedurende looptijd van project. Verzocht wordt het voordeel van € 89.000 over te hevelen naar 2024.

Peuterwerk en VVE, voordeel € 82.000

De deelname aan de gesubsidieerde peuteropvang en VVE was in 2023 lager dan verwacht. Daardoor is er minder uitgegeven dan begroot.

Salariskosten, voordeel € 55.000

De analyse op personele lasten vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Volwasseneneducatie, voordeel € 54.000

Middelen voor Volwasseneneducatie worden ontvangen via centrumgemeente Zwolle. Middelen mogen slechts een keer overgeheveld worden. Er is minder uitgegeven dan begroot. Hiervan betreft €4.000 uit 2022, Dit moet worden terugbetaald (aan centrumgemeente Zwolle). € 16.000 mag nog besteed worden in 2024. Voor het totaal is een budgetoverheveling aangevraagd.

Leerlingenvervoer, voordeel € 18.000

Betreeft met name de aan de vervoerder opgelegde boete voor het niet voldoen aan de door de vervoerder zelf ingediende inschrijving m.b.t. inzet duurzame voertuigen en de in totaliteit iets lagere kosten.

Diverse afwijkingen, nadeel € 29.000

Het resterende voordeel van in totaal € 29.000 wordt veroorzaakt door verschillende kleine afwijkingen op het beleidsveld.

Recreatie en toerisme	-8.000 N
------------------------------	-----------------

Diverse afwijkingen, nadeel € 8.000

Sport	104.000 V
--------------	------------------

Zwembaden Gerner en de Meule, voordeel € 78.000

Het voordeel op de zwembaden bestaat hoofdzakelijk uit twee zaken. Ten eerste is er een hogere rijksbijdrage ontvangen als tegemoetkoming voor meerkosten energie en als compensatie voor gedane investeringen in zwembaden (€ 59.000). Ten tweede zijn er hogere toegangsgelden ontvangen bij de zwembaden, resulterend in een voordeel van € 28.000. Het overige voordeel (€ 28.000) bestaat uit verschillende kleine afwijkingen waaronder lager uitvallende energiekosten en een onbegrote subsidie ontvangsten van van € 4.000 voor invoering van Healthy box als gezond alternatief in de zwembaden.

De salariskosten die direct toe te rekenen zijn aan de zwembaden zijn echter hoger uitgevallen dan begroot. De totale overschrijding bedraagt € 85.000, een verdere analyse op de personele lasten vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten

Salariskosten, voordeel € 34.000

De analyse op personele lasten vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten

Diverse afwijkingen, nadeel € 8.000

De resterende nadelige afwijking van € 8.000 wordt veroorzaakt door overige kleine posten.

Mutatie reserves	-88.000 N
-------------------------	------------------

IHP extra personele capaciteit, nadeel € 88.000.

Voor de inzet van additionele personele capaciteit was voor het jaar 2023 € 117.000 beschikbaar in een reserve. De uitgaven over het jaar zijn echter lager uitgevallen, dit heeft geleid tot een € 88.000 lagere onttrekking uit de reserve dan begroot.

5.2.7 Inkomensondersteuning

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Inkomen	-6.067	4.148	-1.919	-7.431	4.584	-2.847	-7.983	4.728	-3.255	-552	144	-408
Integratie vergunninghouders	-324	148	-176	-1.633	1.457	-176	-1.484	1.724	240	149	267	415
Saldo van baten en lasten	-6.391	4.296	-2.094	-9.064	6.041	-3.022	-9.467	6.452	-3.015	-403	410	7
Stortingen in reserves	0	0	0	-521	0	0	-521	0	-521	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0			0	1.318		0	1.133	1.133	0	-185	-185
Resultaat	-6.391	4.296	-2.094	-9.585	7.360	-2.225	-9.988	7.585	-2.403	-403	225	-178

Inkomen	-408.000 N
----------------	-------------------

Energietoeslag, nadeel € 840.000

In de 2e BERAP is een stelpost van € 820.000 opgenomen op beleidsveld 6.1 op basis van de sterke indicatie dat er, naast het al ontvangen voorschot, nog een tweede rijksbijdrage werd verwacht. Via de algemene uitkering is deze bijdrage uiteindelijk ontvangen, bedragend € 812.000. Omdat deze bijdrage is geland in programma 1, lijdt dit tot een voordeel van € 812.000 op Beleidsveld 1.1 en een gelijk nadeel op Beleidsveld 6.1. Daarnaast zijn er meer aanvragen gedaan voor de energietoeslag dan vooraf begroot. Bovenop de 934 aanvragen van 2022 hebben we nog 95 nieuwe aanvragen afgehandeld, resulterend in een nadeel van € 28.000.

Participatiewet Inkomensvoorziening, voordeel € 285.000

We hadden rekening gehouden met een stijging van het aantal uitkeringen met 5 per maand. In werkelijkheid zijn minder inwoners dan begroot aangewezen op een uitkering. Dit levert een voordeel op in bijstandsuitkeringen Participatiewet van €205.000.

Het definitieve BUIG budget, het rijksbudget voor de betaling van bijstandsuitkeringen, is iets hoger dan het voor 2023 begrote bedrag, wat een voordeel van € 39.000 oplevert.

Verder hebben we €35.000 meer teruggevorderd dan begroot. Dit betreft teveel uitgekeerde of met UWV verrekende uitkeringsgelden.

Resteert €16.000 voordeel verdeeld over diverse kleine posten.

Het aantal uitkeringen in 2023 is gestegen met 7 uitkeringen van 212 eind 2022 naar 219. Over 2023 was het toegekende BUIG voldoende om de uitkeringslasten te voldoen. Dit betekent dat opnieuw geen vangnetuitkering hoeft te worden aangevraagd.

Taskforce energiearmoede, voordeel € 148.000

De in 2022 beschikbaar gestelde middelen voor de taskforce energiearmoede waren in 2023 maar deels benodigd. Voor de resterende middelen, bedoeld voor ondersteuning van inwoners van de gemeente Dalfsen door verduurzaming en het verlagen van de financiële druk, wordt een budgetoverheveling aangevraagd. .

Salariskosten, nadeel € 60.000

De analyse op personele lasten vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Overige inkomensvoorzieningen, voordeel € 40.000

Op de overige inkomensvoorzieningen bestaan verscheidene kleine voor en nadelen die optellen tot een voordeel van € 40.000.

BBZ, nadeel € 14.000

Belangrijke verschillen liggen in de volgende factoren. In de praktijk keren we ieder jaar 2 tot 6 sociale uitkeringen vanuit de BBZ. Daarom houden we in de begroting rekening met een 5 uitkeringen. In 2023 bleken dat er in werkelijkheid gemiddeld 2 te zijn. Dit levert een voordeel op van € 37.000. In 2023 is er € 40.000 minder verhaald dan begroot.

Bedrijfskredieten die wij verstrekken worden door het Rijk 100% voorgefinancierd, gemeenten dienen daarvan 75% terug te betalen. In 2023 is een terugbetalingsverplichting ontstaan die € 10.000 (afgerond) hoger ligt dan begroting. Dit levert dus een nadeel op ter grootte van dit bedrag.

Diverse afwijkingen, voordeel € 33.000

Integratie vergunninghouders	415.000 V
-------------------------------------	------------------

CNO Hof van Daltsen, voordeel € 382.000

In Hof van Daltsen worden asielzoekers opgevangen. In de vorm van Tijdelijke Gemeentelijke Opvang, voorheen Crisisnoodopvang. Naast deze Tijdelijke Gemeentelijke Opvang werd in december een TGO in de sporthal van De Wiekelaar gerealiseerd.

Eind 2023 waren binnen de gemeente:

Aantal asielzoekers	TGO Hof van Daltsen	33
	TGO De Wiekelaar	35

De kosten van deze opvang zijn op basis van het aantal geregistreerde asielzoekers bij het COA in rekening gebracht. Voor 2023 zijn de kosten op basis van een normvergoeding gedeclareerd. Deze vergoeding dekt ruimschoots de kosten van de opvang. Het voordelig resultaat wordt, gevoegd bij het resultaat van de gemeentelijke opvang van Oekraïners aan een reserve.

Statushouders, voordeel € 33.000

Eind 2023 beschikken we over een vijftal woonruimten waar statushouders geplaatst zijn in afwachting van de toekenning van een reguliere sociale woning. Ultimo 2023 gaat het om 22 statushouders. Zij tellen mee in de realisatie van de taakstelling 2023. De kosten van de huisvesting kunnen worden gedekt vanuit een bijdrage van de Hotel- en Accommodatie-Regeling (HAR) van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA).

Er zijn minder uitgaven gedaan op het gebied van inburgering en participatie van statushouders. Het verschil is opgebouwd uit meerdere afwijkingen, waaronder lagere kosten voor Vluchtelingenwerk i.v.m. minder personele inzet en lagere kosten voor inhuur van tijdelijk personeel. Hogere kosten waren er ook, met name voor de uitbreiding van de lokale StarterZ-klas voor startende inburgeraars en inburgeraars in de Z-route.

Mutatie reserves	-185.000 N
-------------------------	-------------------

Reserve Amendement Taskforce energiearmoede, nadeel € 185.000

De in 2023 beschikbare reserve Amendement Taskforce Energiearmoede van € 250.000 zijn in 2023 niet volledig benut. Uit de reserve is € 102.000 onttrokken, daarnaast is de budgetoverheveling van 2022 naar 2023 van € 37.000 toegevoegd aan de reserve.

5.2.8 Sociaal domein

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Jeugdzorg	-8.121		-8.121	-8.974		-8.974	-8.683	22	-8.661	291	22	313
Lokale toegang	-1.493		-1.493	-1.741		-1.741	-1.581	12	-1.569	160	12	172
Participatie	-4.410	407	-4.003	-10.053	5.567	-4.486	-7.904	6.353	-1.552	2.148	786	2.934
Preventie	-1.963	6	-1.956	-2.257	156	-2.101	-2.114	289	-1.825	143	133	276
Publieke gezondheid	-1.312		-1.312	-1.630	198	-1.432	-1.529	159	-1.370	101	-39	62
WMO	-5.712	147	-5.565	-6.140	167	-5.973	-6.091	2.428	-3.662	49	2.262	2.311
Saldo van baten en lasten	-23.010	560	-22.450	-30.796	6.087	-24.709	-27.903	9.263	-18.640	2.893	3.176	6.069
Stortingen in reserves	0	0	0	-896	0	0	-896	0	-896	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0		0	0	1.337		0	1.016	1.016	0	-321	-321
Resultaat	-23.010	560	-22.450	-31.692	7.425	-24.267	-28.799	10.279	-18.520	2.893	2.855	5.748

Jeugdzorg	313.000 V
------------------	------------------

Salariskosten, voordeel € 452.000

De analyse op personele lasten vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Jeugdhulp, nadeel € 139.000

Met ingang van 1 januari 2023 is er een nieuw inkoopmodel voor jeugd. De totale kosten voor 2023 zijn ingeschat op basis van prognoses uit 2022 en de werkelijke uitgaven van kwartaal 1 en 2 van 2023. Hoewel het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulpvoorzieningen ongeveer gelijk is gebleven aan dat van 2022, is er in 2023 een toename vastgesteld in het aantal jeugdigen met zeer complexe problemen. Enkele complexe casussen kunnen een aanzienlijke impact hebben op de begroting. Dit maakt dat de feitelijke kosten 1,4% hoger zijn uitgevallen dan van tevoren begroot.

Lokale toegang	172.000 V
-----------------------	------------------

Project verbetering processen sociaal domein, voordeel € 115.000

Het project heeft vertraging opgelopen. Het traject om te komen tot inhoudelijke keuzes over de duurzame inrichting van onze dienstverlening op lange termijn heeft een langere doorlooptijd gehad. Inmiddels is het inkooptraject gestart dat in 2024 zal worden afgerond. De eerste facturen verwachten we in 2024. Voor € 100.000 hiervan is overheveling aangevraagd.

Licentiekosten, voordeel € 41.000

De licentiekosten begroot voor lokale toegang zijn in 2023 lager uitgevallen dan verwacht, resulterende in een voordeel van € 41.000.

Salariskosten, nadeel € 40.000

Daarnaast zijn er € 90.000 aan salariskosten onlosmakelijk verbonden met de POH, het wijkteam en het project verbetering processen sociaal domein. Omdat hier geen goed onderscheid in te maken was, is dit voordeel niet meegenomen onder het kopje Salariskosten, maar onder de respectievelijke verklaringen. De voordelen zijn wel meegenomen in de salarisanalyse in programma 1.

POH Jeugd, voordeel € 26.000

De pilot POH jeugd, voor de duur van 1 jaar, is halverwege 2023 afgerond. De personeelskosten zijn, door onvoorziene omstandigheden, lager uitgevallen dan begroot. In 2024 wordt gekeken hoe de taken van de POH jeugd, verder worden vormgegeven.

Wijkteam, voordeel € 18.000

Het voordeel van €18.000 is opgebouwd uit diverse voordelen (€ 50.000) en nadelen (€ 32.000):

- Diverse kleinere budgetoverschotten en ontvangen bedragen: zoals lagere kosten voor bijeenkomsten, minder gebruik externe expertise, terugbetaling van Veilig thuis, eenmalig niet in rekening gebrachte kosten regiosecretaris, lagere kosten cliëntervaringsonderzoeken (Voordeel van € 50.000)
- Toegenomen uitgaven voor subsidies voor onafhankelijke cliëntondersteuning en uitprobeerdienst en voor gemeenschappelijke regelingen op het gebied van toezicht op de Wmo. Dit wordt veroorzaakt door hogere indexatiepercentages en een hoger gebruik van de voorzieningen. (Nadeel € 32.000)

Diverse afwijkingen, voordeel € 12.000

Het resterende voordeel van in totaal € 13.000 wordt veroorzaakt door verschillende kleine afwijkingen op het beleidsveld.

Participatie	2.934.000 V
---------------------	--------------------

Gemeentelijke en particuliere opvang noodhulp Oekraïne, voordeel € 3.103.000

Voor de dekking van lasten als gevolg van de gemeentelijk en particuliere opvang noodhulp Oekraïne heeft het Rijk een specifieke uitkering vastgesteld. Daarnaast worden de lasten van de verstrekking van leefgeld aan ontvreemden in de particuliere opvang volledig vergoed door het Rijk. Het normbedrag van de vergoeding van gemeentelijke opvangplaatsen (GOO) bedroeg in 2023 € 83,- per gerealiseerde opvangplaats per dag. Dit bedrag is per 1 januari 2024 verlaagd tot € 61,-, exclusief leefgeld. De rijksvergoeding is ruimschoots voldoende gebleken voor de dekking van de lasten. Per saldo resteert een voordeel van bijna € 3 miljoen voor de opvang van vluchtelingen in de gemeentelijke opvangvoorzieningen. Ook voor de kosten van de opvang door particulieren (POO) wordt een vergoeding verstrekt. Ook deze vergoeding dekt de kosten, waarna een resultaat van ca € 100.000,- resteert.

Ultimo 2023 beschikken we over:

- 263 gerealiseerde opvangplaatsen GOO
- Ca 47 opvangplaatsen POO

De kosten van (extra) ambtelijke inzet zijn verantwoord onder de salariskosten op de diverse beleidsvelden en onderdeel van de analyse van de salariskosten in programma 1.

Vorig jaar is besloten het voordelig resultaat onder te brengen in een reserve. De opgave voor het realiseren van voldoende opvangplekken blijft onverminderd groot. Wij stellen daarom voor het resultaat van de volgende onderdelen toe te voegen aan deze reserve:

- Voordeel GOO
- Voordeel POO
- Voordeel opvang statushouders

Salariskosten, nadeel € 432.000

De analyse op personele lasten vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Sociale Werkvoorziening SDW, voordeel € 338.000

In de begroting hielden we rekening met een terugloop van aantallen WSW van 5% in werkelijkheid was dit in 2023 8,7%. Dit verklaard het voordeel.

Het aantal Fte in de Sociale Werkvoorziening loopt in 2023 terug van 91,7 naar 83,7.

Daarnaast zijn er in 2023 zijn meer personen vanuit de Participatiewet (tijdelijk) gedetacheerd via SDW naar een reguliere werkgever. De groep beschut Werk is verder doorgegroeid in 2023. Eind 2023 voldoen we aan de taakstelling die het rijk daarvoor aan Dalfsen heeft gesteld.

De groei in beide doelgroepen zorgt enerzijds voor een nadeel in de loonkosten van €145.000 (dit bedrag is meegenomen onder de salariskosten). Anderzijds levert dit een voordeel op in detacheringsinkomsten van €74.000 ten opzichte van de begroting.

Diverse afwijkingen, nadeel € 75.000

Preventie	276.000 V
------------------	------------------

SPUK IZA, voordeel € 136.000

De uitbetaling van de SPUK Intergraal ZorgAkkoord is aangekondigd in het najaar van 2023. Omdat de aankondiging van deze inkomst na de tweede berap heeft plaatsgevonden is deze niet in de begroting opgenomen, leidend tot een voordeel van € 136.000.

Salariskosten, voordeel € 81.000

De analyse op personele lasten vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten

Samenkracht en burgerparticipatie, voordeel € 42.000

Het voordeel op de samenkracht en burgerparticipatie is voornamelijk het gevolg van lager uitvallende subsidie-uitgaven.

Daarnaast is een deel van de totale gemaakte kosten voor lopende projecten/ opdrachten voor het jaar 2023 gefinancierd vanuit GALA. Om de preventiemiddelen in 2024 wel in te kunnen zetten is voor dit budget budgetoverheveling aangevraagd.

Diverse afwijkingen, voordeel € 17.000

Publieke gezondheid	62.000 V
----------------------------	-----------------

Gezondheid, voordeel € 74.000.

Het voordeel binnen het beleidsveld Gezondheid wordt veroorzaakt door de extra GALA-gelden welke zijn ontvangen in juni 2023. Een deel van de totale gemaakte kosten voor lopende projecten/ opdrachten worden voor het jaar 2023 gefinancierd vanuit GALA.

Diverse afwijkingen, nadeel € 12.000

WMO	2.311.000 V
------------	--------------------

Maatwerkvoorziening dienstverlening 18+ Beschermd Wonen / Beschermd Thuis, voordeel € 2.237.000

Voordeel bestaat voor een groot gedeelte uit vrijval financiële middelen beschermd wonen en maatschappelijke opvang vanuit 2022 (€ 803.305), welke niet kon worden voorzien in de begroting van 2023. Ook is recentelijk een voordeel gebleken uit de jaarrekening van Regio Zwolle van € 1.411.763 over 2023. Daarnaast is er minder dan begroot besteed aan de inzet van het product Beschermd thuis. Er zijn minder cliënten ingestroomd dan verwacht. Dit heeft met name te maken met onvoldoende beschikbare passende woningen onvoldoende doorstroombmogelijkheden vanuit en naar Beschermd Wonen.

Er kan geen budget meer worden overgeheveld naar 2024. Er is geen aanleiding – met een woningmarkt en doorstroom in Beschermd Wonen welke nog steeds op slot zitten – om extra middelen aan te vragen ten behoeve van Beschermd Wonen / Beschermd Thuis. De decentralisatie van lokale toegang Beschermd Wonen heeft in 2023 niet tot een toename van uitgaven/kosten of een verschuiving ervan geleid.

Aan het verschaffen van onderdak aan inwoners die om uiteenlopende redenen geen eigen woning meer hebben is in 2023 € 12.513 uitgegeven. De verwachting is dat het aantal inwoners welke hier gebruik van moeten maken groeit. Daarmee gaan de kosten voor deze maatwerkoplossingen toenemen en structureel worden.

Maatwerkvoorziening dienstverlening 18+ Hulp bij het Huishouden, voordeel € 59.000

De personeelstekorten bij de zorgaanbieders die hulp bij het huishouden leveren zorgen ervoor dat cliënten niet direct zorg kunnen ontvangen. Hierdoor is er minder geld uitgegeven dan verwacht.

Baten bovenstaande maatwerkvoorzieningen, voordeel € 49.000

Uitkering vanuit CAK (waarbij het gaat over inning van de eigen bijdragen) viel hoger uit dan verwacht, daarnaast zijn er meer hulpmiddelen teruggekocht door de hulpmiddelenleverancier.

Maatwerkvoorziening vervoer, nadeel € 46.000

Tijdens de 2e bestuursrapportage is de begroting op basis van prognoses naar beneden bijgesteld. Daadwerkelijke cijfers bleken toch af te wijken. We zien een toename in de aanvragen voor bijzondere fietsen en een daling in het aantal aanvragen voor scootmobielen. Aanschafkosten voor fietsen liggen beduidend hoger dan de aanschafkosten voor scootmobielen.

Maatwerkvoorziening dienstverlening 18+ Begeleiding, nadeel € 38.000

De zorgwaarde van de inzet van begeleiding neemt toe. Dit komt onder andere doordat mensen langer thuis wonen. Daarnaast zien we een stijging in zorgvragen van inwoners met GGZ problematiek. Deze inwoners komen als gevolg van wachtlijsten in de GGZ vaak niet direct/tijdig in aanmerken voor een behandeling.

Maatwerkvoorziening rolstoelen, voordeel € 36.000

Het aantal ingezette rolstoelen is stabiel gebleven. Tijdens de 2e bestuursrapportage is de begroting naar boven bijgesteld. Hierbij is budgetruimte gehouden voor de inzet van gespecialiseerde maatwerkvoorzieningen voor inwoners met ernstige progressieve neurologische aandoeningen. Twee van deze voorzieningen zijn uiteindelijk pas geleverd begin 2024 en komen daardoor ten laste van 2024 i.p.v. 2023.

Salariskosten, voordeel € 39.000

De analyse op personele lasten vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Maatwerkvoorziening dienstverlening 18+ Dagbesteding, nadeel € 23.000

Dit betreft extra inzet voor indicatieloze dagbesteding in Nieuwleusen voor mensen met dementie. Vraag en aanbod zijn door deze extra inzet beter op elkaar afgestemd. Dit is wenselijk mede gezien het beperkte aanbod van gecontracteerde zorg in Nieuwleusen.

Een deel van de totale gemaakte kosten voor indicatieloze dagbesteding (€ 16.000) worden voor het jaar 2023 gefinancierd vanuit GALA. Dit betekent dat het uiteindelijke nadeel uitkomt op € 7.000 euro.

Diverse afwijkingen, nadeel € 2.000

Mutatie reserves	-321.000 N
-------------------------	-------------------

Versterking toegang sociaal domein, nadeel € 108.000

In 2023 zijn de middelen voor versterking van de toegang tot het sociaal domein voor € 42.000 aangesproken. Deze onderuitputting is veroorzaakt door vertraging in de start van de werkzaamheden van de coördinator Brede Toegang/infopunten. Het resterend budget wordt daarom overgeheveld naar 2024.

Re-integratie budget, nadeel €75.000

In 2022 is eenmalig een bedrag van € 150.000 toegevoegd aan het re-integratiebudget. Van deze middelen, bedoeld voor extra re-integratieactiviteiten en inzet op het uitkeringsbestand gedurende 2022, 2023 en 2024, is in 2023 € 47.000 uitgegeven. Dit leidt tot een lager dan verwachte onttrekking van € 75.000. Dit budget wordt overgeheveld naar 2024.

Pilot beschermd Thuis, nadeel € 61.000

Van de in totaal begrote € 92.000 voor de Pilot beschermd Thuis, is in 2023 €31.000 uitgegeven. Dit leidt tot een nadeel van € 61.000 op het beleidsveld.

Preventie Voorveld, nadeel €50.000

In 2023 konden de activiteiten onder preventie voorveld volledig bekostigd worden uit de beschikbare rijksmiddelen. Er zijn plannen voor 2024 om de versterking voort te zetten en te verbreden met andere partijen. In 2024 zijn hier echter geen middelen meer voor beschikbaar vanuit het rijk, daarom worden deze middelen overgeheveld.

Pilot POH, nadeel € 27.000

In 2023 is de pilot POH jeugd afgerond. Door lagere inzet dan verwacht valt de verwachte onttrekking lager uit. Dit leidt tot een nadeel van € 27.000.

5.2.9 Duurzaamheid en milieu

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Afval	-2.508	3.076	568	-2.542	3.110	568	-2.446	3.117	671	96	8	104
Begraafplaatsen	-243	296	52	-287	296	9	-291	264	-28	-5	-32	-37
Klimaat en duurzaamheid	-155	15	-140	-1.766	827	-938	-360	106	-255	1.405	-722	683
Milieu	-1.360		-1.360	-1.562		-1.562	-1.517	8	-1.508	45	8	53
Riolering	-1.640	1.986	347	-1.748	2.012	264	-1.678	1.966	288	70	-46	24
Saldo van baten en lasten	-5.905	5.373	-532	-7.904	6.245	-1.659	-6.293	5.461	-832	1.611	-784	827
Stortingen in reserves	0	0	0	-275	0	0	-275	0	-275	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0			0	1.074		0	471	471	0	-603	-603
Resultaat	-5.905	5.373	-532	-8.179	7.318	-860	-6.568	5.932	-636	1.611	-1.387	224

Afval	104.000 V
--------------	------------------

Afvalverwijdering, voordeel € 124.000

De kosten van ROVA vielen lager uit door bijvoorbeeld minder afkeur van vervuilde verpakkingen door betere afvalscheiding. Daarnaast hebben we enkele nabetalingen van vergoedingen voor de inzameling van PMD van de voorgaande jaren.

Salariskosten, nadeel € 16.000

De analyse vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Diverse afwijkingen, nadeel € 4.000

Begraafplaatsen	-37.000 N
------------------------	------------------

Begraafplaatsen, nadeel € 42.000

Op de begraafplaats Nieuwleusen zijn in 2023 minder graven uitgegeven dan geraamd. Dit heeft te maken met minder overlijdens en dat er vaker voor crematie wordt gekozen. Hierdoor is de legesopbrengst (grafrechten) achtergebleven.

Diverse afwijkingen, voordeel € 5.000

Klimaat en duurzaamheid	683.000 V
--------------------------------	------------------

Regeling Aanpak Energiearmoede (RAE), voordeel € 422.000

Voor de uitvoering van deze rijksregeling is een specifieke rijksuitkering ontvangen en hiervoor is een plan opgesteld. De uitvoering is gestart met een doorlooptijd van enkele jaren.

Verduurzaming gemeentelijke gebouwen, voordeel € 196.000

Eind 2022 is een eenmalige extra rijksbijdrage ontvangen voor de uitvoering van de gemeentelijke taken uit het klimaatakkoord. Deze bijdrage wordt ingezet voor het verder verduurzamen van onze panden. Om vergunningstechnische redenen zijn enkele plannen aangepast en vertraagd. Hierdoor is de bijdrage nog niet geheel besteed. De uitvoering is inmiddels gestart. Daarom wordt een bedrag overgeheveld naar 2024.

Warmteactie, voordeel € 72.000

Voor het opstellen en uitvoeren van de warmteplannen is een specifieke rijksuitkering ontvangen en hiervoor is een plan opgesteld. De uitvoering van het plan is gestart waaronder de informatiebijeenkomsten in de wijken Dalfsen Polhaar en Dalfsen Centrum. In overleg met de bewoners worden de onderliggende technische onderzoeken later uitgevoerd. Het resterend onderzoeksbedrag van € 71.634 wordt overgeheveld naar 2024.

Diverse afwijkingen, nadeel € 7.000

Milieu	53.000 V
--------	----------

Salariskosten, voordeel € 14.000

De analyse op personele lasten vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Diverse afwijkingen, voordeel € 39.000

Riolering	24.000 V
-----------	----------

Baten uit rioolheffing, voordeel € 55.000

Via de inkomsten uit rioolheffing ontvingen we in 2023 € 55.000 meer inkomsten.

Baten onttrekking voorziening vervanging riolering, nadeel € 25.000

Bij de jaarrekening 2023 handelen we in lijn met het gemeentelijk rioleringsplan Dalfsen 2022-2026, waarbij (alleen) de lasten van investeringen ten laste komen van de voorziening vervanging riolering. Dit was bij de begroting 2023 nog niet het geval. De extra lasten van de CAO-stijging kunnen niet onttrokken worden aan de voorziening en er doet zich (eenmalig) een nadeel voor.

Lasten subsidie afkoppelen hemelwater, voordeel € 35.000

Er is minder gebruik gemaakt van de subsidie voor het afkoppelen van hemelwater.

Diverse afwijkingen, nadeel € 41.000

Door diverse kleine boekingen ten laste van de exploitatie riolering ontstaat een nadeel. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om kosten voor het grondwatermeetnet, bijdrage NK tegelwippen en het onderhoud van diverse voorzieningen voor de riolering.

Mutatie reserves	-603.000 N
------------------	------------

Bestrijden energiearmoede, nadeel € 321.000

Voor het bestrijden van energiearmoede waren uiteindelijk minder middelen nodig en daarom een lagere onttrekking uit de reserve budgetoverheveling.

Verduurzamen gemeentelijke panden, nadeel € 211.000

Voor het verduurzamen waren uiteindelijk minder middelen nodig en daarom een lagere onttrekking uit de reserve budgetoverheveling.

Bestrijden energiearmoede, nadeel € 71.000

Voor de warmteplannen waren uiteindelijk minder middelen nodig en daarom een lagere onttrekking uit de reserve budgetoverheveling.

5.2.10 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Grondexploitatie woningbouw	-5.244	5.229	-15	-5.244	5.229	-15	-6.297	7.096	799	-1.053	1.867	814
Monumenten en archeologie	-22	17	-4	-23	17	-5	-24	15	-9	-1	-2	-4
Ruimtelijke ordening	-1.721	244	-1.477	-2.104	244	-1.859	-1.466	392	-1.074	638	147	785
Wonen en bouwen	-1.050	1.223	173	-1.301	1.333	31	-1.219	973	-246	82	-359	-277
Saldo van baten en lasten	-8.036	6.713	-1.323	-8.671	6.823	-1.848	-9.006	8.476	-530	-334	1.653	1.318
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	-336	0	-336	-336	0	-336
Onttrekkingen aan reserves	0	48		0	318	48	0	214	214	0	-104	-104
Resultaat	-8.036	6.761	-1.276	-8.671	7.141	-1.530	-9.342	8.689	-652	-670	1.548	878

Grondexploitatie woningbouw	814.000 V
------------------------------------	------------------

Grondexploitatie, voordeel € 789.000

In 2023 wordt er in de realisatie een winst genomen van € 862.000 en een verlies van € 73.000. Dit is conform de MPG 2024 zoals deze voor het boekjaar 2023 is opgesteld. Met betrekking tot de grondexploitatie worden er in 2023 en eerdere jaren geen bedragen in de begroting opgenomen.

Diverse afwijkingen, voordeel € 25.000

Monumenten en archeologie	-4.000 N
----------------------------------	-----------------

Diverse afwijkingen, nadeel € 4.000

Ruimtelijke ordening	785.000 V
-----------------------------	------------------

Startbudget Omgevingswet, voordeel € 195.000

Het was heel lang onzeker wanneer de Omgevingswet in werking zou treden, als gevolg van vertraging in de ontwikkeling en gebruik name van het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Door de situatie rondom het DSO en de verplaatsing van de invoeringsdatum Omgevingswet hebben we het budget in 2022 niet kunnen inzetten en overgeheveld naar 2023. Daardoor zijn we in 2023 gestart met een budget van 479K.

Uiteindelijk is in 2023 veel minder uitgegeven dan verwacht, Dit is met name veroorzaakt door het feit dat de eigen uren voor werkzaamheden in het kader van de Omgevingswet (onder andere het opzetten van een regelbibliotheek voor het omgevingsplan; voorstellen adviesrecht; legesverordening; delegatiebesluit) niet zijn doorbelast op dit budget.

Salariskosten, voordeel € 486.000

De analyse vindt u in dit hoofdstuk, in programma 1, onder de titel Toelichting afwijking op totale personeelslasten.

Leges bouwen en wonen, voordeel € 87.000

Dit komt doordat we zoveel mogelijk nog voor ingang van de Omgevingswet bestemmingsplannen in procedure hebben gebracht, maar ook de leges direct in rekening hebben gebracht. We hebben geen verzamelplan meer met initiatieven opgesteld. Dus voor elk initiatief is een zelfstandig bestemmingsplan opgesteld waardoor er een hogere legesopbrengst is.

Hetzelfde is van toepassing op het ruimtelijk deel van de omgevingsvergunningen met uitgebreide procedure die ook zoveel mogelijk nog in behandeling waren genomen onder de Wabo.

Diverse afwijkingen, voordeel € 17.000

Wonen en bouwen	-277.000 N
------------------------	-------------------

Software en licentiekosten, voordeel € 40.000

De software- en licentiekosten over het boekjaar 2023 zijn € 40.000 lager uitgevallen dan begroot. Dit voordeel ontstaat doordat een deel van de realisatie van de koppelingen tussen onze VTH-applicatie en andere systemen binnen onze organisatie nog niet volledig zijn opgeleverd. Een deel van de werkzaamheden zal ook in 2024 zijn beslag hebben. Nadat de werkzaamheden zijn opgeleverd zal de facturatie door de leverancier plaatsvinden.

Omgevingsvergunning bouwen, nadeel € 329.000

De leges van omgevingsvergunningen bouwen worden berekend op basis van de vastgestelde bouwkosten van het bouwproject. In 2023 zijn de legesinkomsten lager uitgevallen dan begroot. De begrote inkomsten leges omgevingsvergunningen bedragen € 1.320.000 euro. De daadwerkelijke inkomsten leges omgevingsvergunningen bedragen € 962.000 euro.

In de laatste weken van 2023 zijn een flink aantal omgevingsvergunningen ingediend. Dit heeft alles te maken met de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging die per 1 januari 2024 van kracht zijn. De onzekerheden van potentiële stijgende bouwkosten en extra kosten die gemoeid zijn door de Wet Kwaliteitsborging (WKb), zijn de voornaamste redenen dat veel initiatiefnemers de aanvragen op de valreep van 2023 hebben ingediend. Het moment van indienen bepaald namelijk onder welk recht en welke wet de procedure wordt behandeld. 2023 is bekend, en daarmee zonder al te veel risico's. 2024 brengt daarentegen meer risico's en 'het onbekende' met zich mee.

Veel aanvragen uit deze laatste periode van 2023 worden in het eerste kwartaal van 2024 behandeld binnen de afdeling Ruimtelijke Kwaliteit. In overleg met staf financiën zijn alle legeskosten van aanvragen die vóór 12 januari in behandeling zijn genomen, aan het boekjaar 2023 toegekend. Alle legeskosten van vergunningsaanvragen die vanaf 12 januari in behandeling zijn genomen, worden aan de cijfers van 2024 toegekend. Dit verklaart meteen het overgrote deel van het verschil tussen de begrote en daadwerkelijke inkomsten vanuit legeskosten.

Naast de tegenvallende baten vanuit legeskosten is er ook een verschil in de lasten aan advieskosten. Het gaat hier om de advieskosten/diensten derden. In de begroting is een post van € 102.000 euro opgenomen, de werkelijke cijfers bedragen € 73.000 euro. De lasten zijn hierdoor € 29.000 euro lager dan begroot. Dit is een logisch vervolg op de onderbouwing van het tekort in baten vanuit legeskosten. De advisering voor een groot deel van de laatste periode uit 2023 zal aan het boekjaar 2024 worden toegekend, gezien de werkzaamheden door Het Oversticht ook daadwerkelijk in het boekjaar 2024 worden uitgevoerd.

Diverse afwijkingen, voordeel € 12.000

Mutatie reserves	-441.000 N
-------------------------	-------------------

Diverse afwijkingen	€ 35.000 N
Niet gemaakte kosten i.v.m. invoering omgevingswet	€ 143.000 N
Effect grondexploitatie 2023	€ 263.000 N *)
Totaal	€ 441.000 nadelig

*)

Het bedrag van € 263.000 is het saldo van effect van de grondexploitatie over 2023 en is als volgt opgebouwd:

· aanvulling verliesvoorzieningen	€ 72.000 V
· resultaat diverse complexen	€ 200.000 N
· aanvulling weerstandsvermogen grondexploitatie	€ 135.000 N
Totaal	€ 263.000 nadelig

5.3 Incidentele baten en lasten

Baten		Bedragen x € 1.000		
Nr.	Omschrijving	Begroot	Werkelijk	Saldo
1	Vennootschapsbelasting	302	302	
2	Dividenduitkering Enexis	50	83	-33
	Totaal programma 1	352	385	-33
	Totaal programma 2			
	Totaal programma 3			
	Totaal programma 4			
3	SPUK Sport	75	135	-60
4	Informatiepunten Digitale Overheid	28	28	-0
5	Nationaal programma onderwijs	79	79	
6	Rijksmiddelen ventilatie schoolgebouwen	77		77
7	Voorschoolse educatie ontheemde peuters	63	63	
8	GALA SPUK	54	54	
	Overige incidentele baten	27	4	23
	Totaal programma 5	377	359	18
9	Statushouders	244	244	
10	Tijdelijke huisvesting statushouders	100	72	28
11	Crisisnoodopvang	900	1.385	-485
12	Taskforce energiearmoede	37	37	
13	Energietoeslag	820	812	8
14	Applicatiebeheer	126	160	-34
15	Statushouders	65	65	
	Totaal programma 6	2.292	2.775	-483
	Totaal programma 7			
	Totaal programma 8			
	Totaal programma 9			
	Eindtotaal	3.021	3.520	-499

1. Vennootschapsbelasting

Door de belastingdienst is ambtshalve een voorlopige aanslag 2023 opgelegd met een belast bedrag van afgerond € 302.000. De vennootschapsbelasting heeft betrekking op de winsten uit de grondexploitaties die aan de Algemene reserve grondexploitaties worden toegevoegd.

2. Dividenduitkering

Enexis heeft de dividend uitkering over uitgekeerd, waarbij de uitkering € 50.000 hoger uitkomt dan begroot. Hiervan is een bedrag van € 40.000 incidenteel uitgekeerd in verband met de verkoop van Fudura B.V.

3. SPUK Sport

De Specifieke uitkering stimulerende sport is in 2022 verlengd met een enkel jaar tot 1 januari 2024. Dit betekent voor 2023 een incidenteel voordeel op de sport van € 75.000 werd verwacht. De uiteindelijke ontvangsten bedragen € 135.000,-.

5. Nationaal programma onderwijs

In het kader van het Nationaal programma onderwijs (NPO) zijn tussen 2021 en 2023 rijksmiddelen beschikbaar om onderwijsachterstanden ten gevolge van corona te voorkomen of te compenseren. De NPO middelen zijn ingezet voor de opstartkosten van het extra taalonderwijs voor anderstalige leerlingen en voor het project jeugdwerkers in de school. In 2022 is Rijksbijdrage ontvangen over de periode augustus 2021 tot en met juli 2023. Daarvan is vanuit het jaar 2022 een bedrag van € 79.000 in gezet in 2023.

6. Rijksmiddelen ventilatie schoolgebouwen

In 2022 is een Rijksbijdrage ontvangen om de ventilatie in De Tweemaster te verbeteren. Het in 2022 en 2023 niet uitgegeven bedrag van € 77.400 zal naar 2024 overgeheveld gaan worden.

7. Voorschoolse educatie ontheemde peuters

In 2023 heeft de gemeente een eenmalige specifieke rijksuitkering van € 63.000 ontvangen om in samenwerking met de kinderopvang VE aan te bieden aan ontheemde peuters. Inzet middelen vindt plaats via extra bekostiging van de betreffende peuters die deelnemen aan het reguliere VE-aanbod bij kinderopvangorganisaties. In totaal is hier € 2.313 aan uitgegeven in 2023.

8. GALA SPUK

In 2023 is de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) uit het gemeentefonds gehaald en ondergebracht in de gelden van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze overgang resulteerde in een voordeel van € 54.000 door hogere inkomsten.

9. Statushouders

Voor de uitvoering van de wet inburgering ontvangen wij jaarlijks een bedrag per gehuisveste statushouder als voorschot. Dit is bestemd voor de kosten van o.a. het taalonderwijs (leerroutes) en de maatschappelijke begeleiding. Door de hogere taakstelling hebben wij voor 2023 een hoger voorschot ontvangen die € 65.000 hoger is dan begroot.

10. Tijdelijke huisvesting statushouders

Op de locatie Hof van Dalen, ontvangt de gemeente een vergoeding voor de duur van zes maanden vanuit de Hotel- en Accommodatieregeling. Na afloop van de periode zullen deze statushouders voor reguliere huisvesting in aanmerking moeten komen. De te verwachten kosten van de twee projecten waren in 2023 € 100.000 en worden gedekt vanuit de HAR-regeling. In 2023 is echter € 27.791 minder uitgegeven dan verwacht, daarnaast is € 104.160 meer ontvangen dan verwacht, de onbenutte middelen zijn aangemerkt voor overheveling naar 2024.

11. Crisisnoodopvang

Vanaf 3 oktober 2022 worden asielzoekers opgevangen op de locatie Hof van Dalen. De kosten van deze crisisnoodopvang worden voor doormiddel van een forfaitair bedrag per beschikbaar bed vergoed door het rijk. Omdat een inschatting van de kosten moeilijk te maken is, zijn zowel de baten als de lasten begroot op € 900.000. Echter is de ontvangst vanuit het rijk uitgekomen op € 1.384.916 terwijl de lasten lager uit zijn gevallen met €1.011.995.

12. Taskforce energiearmoede

Met het vaststellen van de jaarrekening 2022 is besloten het restant budget energie noodfonds toe te voegen aan het budget voor de taskforce energiearmoede in 2023. Dit betreft een bedrag van € 7.000.

13. Energietoeslag

In de tweede Berap is € 820.000 opgenomen op beleidsveld 6.1 op basis van de sterke indicatie dat er, naast het al ontvangen voorschot, nog een tweede rijksbijdrage werd verwacht. Via de algemene uitkering is deze bijdrage uiteindelijk ontvangen, bedragend € 812.000. Daarnaast zijn er meer aanvragen gedaan voor de energietoeslag dan vooraf begroot. Bovenop de 934 aanvragen van 2022 hebben we nog 95 nieuwe aanvragen afgehandeld, resulterend in een nadeel van € 28.000.

14. Applicatiebeheer

In de begroting van 2023 was geen rekening gehouden met continuering van het contract met de gemeente Staphorst en Zwartewaterland op het gebied van applicatiebeheer voor de Suite voor Sociaal Domein. Omdat dit contract verlengd is, kunnen wij een deel van de gemaakte kosten ook voor 2023 doorbelasten, verwacht werd dat dit leidt tot een voordeel van € 126.000. Dit voordeel is uiteindelijk hoger uitgevallen op € 159.763.

15. Statushouders

Voor de uitvoering van de wet inburgering ontvangen wij jaarlijks een bedrag per gehuisveste statushouder als voorschot. Dit is bestemd voor de kosten van o.a. het taalonderwijs (leerroutes) en de maatschappelijke begeleiding. Door de hogere taakstelling hebben wij voor 2023 een hoger voorschot ontvangen die € 65.000 hoger is dan begroot.

Lasten		Bedragen x € 1.000		
Nr.	Omschrijving	Begroot	Werkelijk	Saldo
1	Berichtenbox en Pers Internet Pagina (PIP)	50	10	40
2	Data gedreven werken	110	95	15
3	Organisatie ontwikkeling	86	101	-15
4	Vennootschapsbelasting	302	302	-0
5	Werving en selectie	51	114	-63
6	Energie gemeentelijke gebouwen	400	649	-249
7	CAO-ontwikkelingen 2023 (vrijval stelpost)	-215	-215	
8	Inzet stelpost inflatie	-600	-600	
9	Inzet stelpost onvoorzien	-40	-40	
10	Kosten accountant	28	33	-5
11	Verkiezingen	60	68	-8
12	Kindercentrum de Driehoek	40	58	-18
	Overige incidentele lasten	17	15	2
	Totaal programma 1	272	576	-304
	Totaal programma 2			
13	Onderhoud Materieel	55	55	
	Totaal programma 3	55	55	
	Totaal programma 4			
14	Informatiepunten Digitale Overheid	28	28	-0
15	Bibliotheek van de toekomst	48	24	24
16	Nationaal programma onderwijs	79	79	
17	Rijksmiddelen ventilatie schoolgebouwen	77		77
18	Subsidie bibliotheken	35	35	
19	Kulturhusen	28	28	0
20	Pilot jongerwerk in de school, onderwijs	80	80	
21	Taal voor ontheemden Oekraïne	38		38
22	Voorschoolse educatie ontheemde peuters	63	2	61
23	Verkenning ontwikkeling haven	30	22	
24	GALA SPUK	54	29	25
25	Noodketel zwembad De Meule	40	1	39
	Overige incidentele lasten	51	34	16
	Totaal programma 5	651	363	279
26	Statushouders	244	184	60

27	Tijdelijke huisvesting statushouders	100	72	28
28	Crisisnoodopvang	900	1.012	-112
29	Taskforce energiearmoede	37	37	
30	PW inkomen	130	130	
31	Bijzondere bijstand	92	100	-8
32	Energietoeslag	820	840	-20
33	Applicatiebeheer	44	109	-65
34	Statushouders	65	65	
	Overige incidentele lasten	-15	-23	8
	Totaal programma 6	2.417	2.525	-108
	Totaal programma 7			
35	Energie en Duurzaamheid Omgevingsdienst	29	29	
	Totaal programma 8	29	29	
	Totaal programma 9			
	Eindtotaal	3.424	3.549	-133

1. Berichtenbox en Pers Internet Pagina (PIP)

De gemeente Dalfsen zet in op een verbetering van de digitale dienstverlening naar inwoners en ondernemers. Een manier om dit te realiseren is door meer communicatie digitaal te laten verlopen, bijvoorbeeld bij de landelijke berichtenbox van Mijn Overheid. Een andere manier is door het inrichten van een Persoonlijke Internetpagina (PIP), waarbij de gemeente tweezijdig gaat communiceren met de inwoner (de Berichtenbox maakt alleen communicatie van gemeente naar de inwoner mogelijk).

2. Datagedreven werken en digitale dienstverlening

De komende jaren investeren we in datagedreven werken. Hiermee verhogen we de kwaliteit van onze dienstverlening. De investering is gericht op adoptie van datagedreven werken en samenwerking met partners aan gemeenschappelijke vraagstukken. Daarnaast investeren we in applicaties ter ondersteuning van de bedrijfsvoering. Hieronder valt bijvoorbeeld de migratie naar de cloud van ons zaakstelsel en nieuwe telefonie, zodat onze dienstverlening op peil blijft.

3. Organisatieontwikkeling

In 2021 zijn we gestart te investeren in onze organisatieontwikkeling. Hiermee werken we aan vier sporen; digitale dienstverlening, route naar de toekomst met lerend ontwikkelen en lerend organiseren, aantrekkelijk werkgeverschap en hybride werken. Voor het spoor route naar de toekomst en coördinatie van de organisatieontwikkeling is bestendig bijdragen aan organisatieontwikkeling van belang.

4. Vennootschapsbelasting

Door de belastingdienst is ambtshalve een voorlopige aanslag 2023 opgelegd met een belast bedrag van afgerond € 302.000. De vennootschapsbelasting heeft betrekking op de winsten uit de grondexploitaties.

5. Werving en Selectie

Door een gemiddeld tot hoog verloop in de organisatie in combinatie met krapte op de arbeidsmarkt is werven van personeel bemoeilijkt. Met name bij specialistische functies is de doorlooptijd langer dan wenselijk. Inzet van specialistische bureaus en recruiter levert sneller resultaat.

6. Energiekosten gemeentelijke gebouwen

In 2023 was er sprake van een onrustige energiemarkt en de daarmee blijvende hoge prijzen. Daarnaast waren de energiebelastingen verhoogd en is het btw-tarief naar 21 % gebracht. In 2023 is een verwacht tekort van (afgerond) € 400.000 berekend voor de gemeentelijke gebouwen, openbare verlichting, rioolpompinstallaties en andere objecten die energie verbruiken.

7. CAO-ontwikkelingen 2023 (vrijval stelpost)

In mei 2023 was voor de sector gemeenten een nieuwe CAO afgesloten waarbij de loonkosten voor 2023 met gemiddeld 9,1% stijgen. Hiermee is rekening gehouden in de begroting 2023 door een stelpost op te nemen.

8. Inzet stelpost inflatie, voordeel € 600.000

Bij het opstellen van de begroting 2023-2026 waren de ontwikkelingen met betrekking tot de inflatie lastig in te schatten. Daarom hebben is er een incidentele stelpost voor 2023 voor de gevolgen van inflatie op verschillende programma's. Uiteindelijk is dit beschikbaar gekomen bij de diverse programma's.

11. Verkiezingen

De gecombineerde verkiezingen van Provinciale Staten en Waterschappen zijn duurder uitgevallen dan geraamd. Op 22 november zijn met de val van het Kabinet weer verkiezingen georganiseerd. Daarvoor is geen vergoeding vanuit het gemeentefonds ontvangen.

13. Onderhoud Materieel

Door langere levertijden van nieuw materieel worden machines en materiaal langer ingezet. Bij machines zorgt dat voor langere inzet van oude machines, wat leidt tot grotere reparaties.

14. Informatiepunten Digitale Overheid

Door het Rijk is een specifieke uitkering toegekend om de Informatiepunten Digitale Overheid te bekostigen. De gemeente Dalfsen heeft in 2023 een bedrag van € 28.400 van het rijk, en een zelfde bedrag ter beschikking gesteld aan de bibliotheek.

15. Bibliotheek van de toekomst

In de Raad van 27 maart 2023 is besloten om eenmalig een deel van de middelen Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK), ter hoogte van € 47.500, in te zetten als cofinanciering aan de bibliotheek voor het projectplan "Bibliotheek van de Toekomst". Dit gebeurt over een periode van twee jaar. Daarom is in 2023 € 23.750 beschikbaar gesteld aan de bibliotheek door middel van een subsidie.

16. Nationaal programma onderwijs

In het kader van het Nationaal programma onderwijs (NPO) zijn tussen 2021 en 2023 rijksmiddelen beschikbaar om onderwijsachterstanden ten gevolge van corona te voorkomen of te compenseren. De NPO middelen zijn ingezet voor de opstartkosten van het extra taalonderwijs voor anderstalige leerlingen en voor het project jeugdwerkers in de school. In 2022 is Rijksbijdrage ontvangen over de periode augustus 2021 tot en met juli 2023. Daarvan is vanuit het jaar 2022 een bedrag van € 79.000 in gezet in 2023.

17. Rijksmiddelen ventilatie schoolgebouwen

In 2022 is een Rijksbijdrage ontvangen om de ventilatie in De Tweemaster te verbeteren. Het in 2022 en 2023 niet uitgegeven bedrag van € 77.400 zal naar verwachting in 2024 uitgegeven worden.

20. Pilot jongerenwerk in de school, onderwijs

Voor de pilot ontbraken de middelen om het project in de tweede helft van 2023 voort te zetten. Deze is doormiddel van een begrotingswijziging verlengt, zodat de opgebouwde ervaring en contacten van de afgelopen periode behouden blijven.

22. Voorschoolse educatie ontheemde peuters

In 2023 heeft de gemeente een eenmalige specifieke rijksuitkering van € 63.000 ontvangen om in samenwerking met de kinderopvang VE aan te bieden aan ontheemde peuters. Inzet middelen vindt plaats via extra bekostiging van de betreffende peuters die deelnemen aan het reguliere VE-aanbod bij kinderopvangorganisaties. In totaal is hier € 2.313 aan uitgegeven in 2023.

24. GALA SPUK

In 2023 is de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) uit het gemeentefonds gehaald en ondergebracht in de gelden van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze overgang resulteerde in een voordeel van € 54.000 door hogere inkomsten. De uitgaven op de BRC zijn achtergebleven, resulterend in een bedrag van € 24.575 dat is aangemerkt voor budgetoverheveling.

25. Noodketel zwembad De Meule

De zwemwaterketel van zwembad De Meule is net voor de opening van de zwembaden kapot gegaan en kon niet meer worden gerepareerd. Als tijdelijke oplossing was er een noodketel geplaatst. De huurtermijn was uiteindelijk iets langer uitgevallen dan de bedoeling was.

26. Statushouders

Bij de jaarrekening 2022 hebben wij voor de reguliere inburgeringskosten € 71.000 en de onderwijsroute € 25.000 meegenomen naar 2023, voor de kosten die we dit jaar maken voor inburgeraars die vorig jaar zijn gehuisvest. Daarnaast hebben wij een voorschot voor 2023 ontvangen die door de hogere taakstelling € 148.000 hoger is dan begroot. In 2023 is van dit budget in totaal € 184.000 uitgegeven.

27. Tijdelijke huisvesting statushouders

Op de locatie Hof van Dalfsen, ontvangt de gemeente een vergoeding voor de duur van zes maanden vanuit de Hotel- en Accommodatieregeling. Na afloop van de periode zullen deze statushouders voor reguliere huisvesting in aanmerking moeten komen. De te verwachten kosten van de twee projecten waren in 2023 € 100.000 en worden gedekt vanuit de HAR-regeling. In 2023 is echter € 27.791 minder uitgegeven dan verwacht, daarnaast is € 104.160 meer ontvangen dan verwacht, de onbenutte middelen zijn aangemerkt voor overheveling naar 2024.

28. Crisisnoodopvang

Vanaf 3 oktober 2022 worden asielzoekers opgevangen op de locatie Hof van Dalfsen. De kosten van deze crisisnoodopvang worden voor doormiddel van een forfaitair bedrag per beschikbaar bed vergoed door het rijk. Omdat een inschatting van de kosten moeilijk te maken is, zijn zowel de baten als de lasten begroot op € 900.000. Echter is de ontvangst vanuit het rijk uitgekomen op € 1.384.916 terwijl de lasten lager uit zijn gevallen met €1.011.995.

30. PW inkomen

Bij de begroting 2023-2026 is rekening gehouden met een voordeel van € 232.000, op basis van de realisatie 2022. Door lagere opbrengsten door verhaal en toename van het aantal bijstandsgerechtigden komt dit voordeel lager uit.

31. Bijzondere bijstand

Het nadeel is ontstaan door een stijging aan uitgaven minimaregelingen, in het bijzonder voor de bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten en de kosten voor woninginrichting voor nieuwe statushouders. De eindstand 2024 laat een nadeel zien van € 99.568

32. Energietoeslag

In de tweede Berap is € 820.000 opgenomen op beleidsveld 6.1 op basis van de sterke indicatie dat er, naast het al ontvangen voorschot, nog een tweede rijksbijdrage werd verwacht. Via de algemene uitkering is deze bijdrage uiteindelijk ontvangen, bedragend € 812.000. Daarnaast zijn er meer aanvragen gedaan voor de energietoeslag dan vooraf begroot. Bovenop de 934 aanvragen van 2022 hebben we nog 95 nieuwe aanvragen afgehandeld, resulterend in een nadeel van € 28.000.

34. Statushouders

Voor de uitvoering van de wet inburgering ontvangen wij jaarlijks een bedrag per gehuisveste statushouder als voorschot. Dit is bestemd voor de kosten van o.a. het taalonderwijs (leerroutes) en de maatschappelijke begeleiding. Door de hogere taakstelling hebben wij voor 2023 een hoger voorschot ontvangen die € 65.000 hoger is dan begroot. Echter zijn de uitgaven achtergebleven bij de verwachte uitgaven, daarom zijn deze budgetten aangemerkt voor budgetoverheveling.

5.4 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele reserve mutaties x € 1	2022	2023	2023	2023
	werkelijk	begroot	werkelijk	verschil
LASTEN				
Opbrengsten snippergroen (progr 3)	31	20	121	-101
Totaal lasten	31	20	121	-101
BATEN				
Programma 1				
Kapitaallasten Gemeentehuis Bouw	283	283	283	0
Vervallen dividend WMO	19	14	14	0
Aflossing geldlening Vitens	0	0	0	0
Vechthorst geldlening	200	200	200	0
Kapitaallasten Cichorei	81	81	81	0
Programma 2				
Kapitaallasten brandweerkazerne/werf	35	35	35	0
Programma 3				
Renovatie verlichting	0	110	0	110
Uitvoering groenstructuurplan	20	130	60	70
Kapitaallasten Wandelpromenade	7	7	7	0
Kapitaallasten extra zonnepanelen gem werf	13	13	13	0
Kapitaallasten verbouw gemeentewerf	42	42	42	0
Programma 5				
Kunstgras Heidepark	22	22	22	0
Kunstgras Middengebied	30	30	30	0
Kunstgras Gerner	34	34	34	0
Kapitaallasten Fontein	4	4	4	0
Kapitaallasten De Spil (gebouw en install)	443	443	443	0
Programma 9				
Bestemmingsplannen kernen 50% volkshuisv.	4	33	0	33
Totaal baten	1.237	1.480	1.268	213

Totaal overzicht reservemutaties x € 1	2022	2023	2023	2023
--	------	------	------	------

LASTEN (x € 1.000)	werkelijk	begroot	werkelijk	verschil
Totaal Structurele reserve mutaties	31	20	121	-101
Totaal Incidentele bedragen investeringen	0	0	0	0

Totaal incidentele bedragen grondexploitatie	2.009	0	336	-336
Totaal Incidentele bedragen exploitatie	6.186	500	6.611	-6.111
Totaal Structureel en incidenteel	8.226	520	7.068	-6.548
Stortingen in de reserves zie hoofdstuk 5	8.226	520	7.068	-6.548
Verschil	0	0	0	0
BATEN (x € 1.000)				
Totaal Structurele reserve mutaties	1.237	1.480	1.268	213
Totaal Incidentele bedragen investeringen	0	0	0	0
Totaal incidentele bedragen grex	1.131	318	-214	532
Totaal Incidentele bedragen exploitatie	8.259	165	8.734	-8.569
Totaal Structureel en incidenteel	10.627	1.963	9.788	-7.825
Onttrekkingen aan reserves zie hoofdstuk 5	10.627	1.963	9.788	-7.825
Verschil	0	0	0	0

5.5 Onvoorzien

Post onvoorzien	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023 primair	Wijziging 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023
Primaire begroting	58.000	0	18.000	0

In de begroting 2023 is een stelpost van € 2 per inwoner opgenomen op de post Onvoorzien. Het budget is ingezet voor het plaatsen van een tijdelijke noodketel bij het zwembad De Meule.

5.6 Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023	Begroting 2023	Rekening	Saldo
	Primitief	Na wijzigingen	2023	2023
Algemene baten en lasten	-2.479	-1.040	-845	195
Algemene uitkering	48.250	50.021	51.607	1.586
Belastingen en heffingen	6.991	6.991	7.028	37
Saldo van lasten en baten	52.762	55.972	57.789	1.818
Resultaat	52.762	55.972	57.789	1.818

5.7 Wet normering topinkomens

De WNT is van toepassing op de gemeente Dalfsen. Het voor de gemeente Dalfsen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2023		
bedragen x € 1	J. Leegwater	H.J. van der Woude
Funcctiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris/algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	96.852	115.158
Beloningen betaalbaar op termijn	16.651	17.793
<i>Subtotaal</i>	<i>113.503</i>	<i>132.951</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	113.503	132.951
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2022			
bedragen x € 1	J. Leegwater	H.J. van der Woude	H.J. van der Woude
Functiegegevens	Griffier	Adjunct directeur*	(Wvd.) Gemeentesecretaris/ algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 - 31/12	1/1 t/m 2/2	3/2 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	91.500	9.136	102.154
Beloningen betaalbaar op termijn	14.843	1.656	15.809
<i>Subtotaal</i>	<i>106.343</i>	<i>10.792</i>	<i>117.963</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	19.529	196.471
Bezoldiging	106.343	10.792	117.963

* Functionaris wordt tot uiterlijk 2025 aangemerkt als topfunctionaris in verband met de functie gemeentesecretaris/ algemeen directeur t/m 28 febr. 2021.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

5.8 EMU saldo

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 23 mei 2018 jl. is gesproken over de EMU-norm voor de decentrale overheden. Het rijk en de decentrale overheden hebben de macro EMU-norm op -0,4% van het BBP per jaar gezet voor de periode 2019 tot 2022. Voor gemeenten is de norm op -0,27 gezet.

Het saldo is negatief, dat is ontstaan door aankoop 'warme' gronden en door investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken.

Nr.	Omschrijving	bedragen x € 1.000		
		Werkelijk 2022	Begroot 2023	Werkelijk 2023
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	4.103	-1.286	3.977
2	Afschrijvingen ten laste van exploitatie	2.237	2.278	2.208
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	1.028	792	986
4	Investeringen in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-2.466	-4.467	-7.841
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0
6	Baten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs) voorzover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
7	Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-3.000	-184	-3.809
8	Baten bouwgrondexploitatie voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	4.871	280	3.811
9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-612	-303	-2.109
10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande posten	0	0	0
11b	Boekwinst bij verkoop van effecten	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	6.161	-2.890	-2.776

5.9 Specifieke uitkeringen (SISA)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024									
Verstr ekker	Uitkering score	Specifieke uitkering Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepa- ling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbe- paling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
				<i>Aard controle R Indicator: A16/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: A16/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator:</i>	<i>Aard controle R Indicator: A16/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: A16/05</i>	<i>Aard controle R Indicator:</i>

					A16/03			A16/06
			€ 5.592.706	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 160.314
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: A16/07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: A16/08</i>	Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: A16/09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: A16/10</i>		
			€ 0	€ 111.300	€ 5.864.320	€ 8.775.427		
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)	Normbedragen voor e (ja/nee)
		Gemeenten	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/02</i>	<i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: B2/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/04</i>	Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/05</i>	Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/06</i>
			24	24	0	0	Ja	Ja

			Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/10</i>		
			N.V.T.	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/11</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/12</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/13</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/14</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/15</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/16</i>
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2

			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal PVA's (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PVA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
			Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/17</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/18</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/19</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/20</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/21</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/22</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	
			Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/23</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/24</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/25</i>	Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/26</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/27</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikkingnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten						

			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C32/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: C32/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/06</i>
		1	SUVIS21-0-02668970	€ 0	€ 0		De planning van de werkzaamheden is gewijzigd, waarbij namens het rijk het RVO 28-4-2023 is akkoord is gegaan met het wijzigingsverzoek, inhoudende dat einddatum project is gewijzigd in 30-6-2024	Nee
			<i>Kopie Beschikkingsnum mer/Naam</i>	<i>Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)</i>	<i>Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)</i>			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: C32/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09</i>			
		1	SUVIS21-0-02668970	Nee	Schoolbestuur heeft enkele werkzaamheden uitgevoerd. Betaling aan schoolbestuur heeft nog niet plaatsgevonden.			

BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparen de voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06</i>
			0	€ 0	€ 0	9	€ 90.903	€ 90.903
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huishouders heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			

			kunnen verminderen.					
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07</i>	<i>Aard controle R n.v.t. Indicator: C55/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09</i>			
			37	€ 10.170	€ 10.806			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energie rekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15</i>
			0	0	15	0	0	0

BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: C62/01 € 0	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02 Nee				
BZK	C75B	Regiodeals 3e tranche SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Kenmerk/ beschikingsnummer	Betreft pijler	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cofinanciering per pijler (jaar T)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C75B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C75B/02	Een pijler per regel Aard controle n.v.t. Indicator: C75B/03	Aard controle R Indicator: C75B/04	Aard controle R Indicator: C75B/05	
		1	030004 Provincie Overijssel	2021/0027773 project 22	Klimaatwinkelstraat	€ 830.078	€ 756.974	

		Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator C75B/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T)	Toelichting
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C75B/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: C75B/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: C75B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C75B/09</i>
1	030004 Provincie Overijssel	€ 1.306.673	€ 889.566		Fouterstel Indicator C75B/10 per abuis t/m 2022 teveel verantwoord
		Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T)	Totale compensabele BTW (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C75B/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: C75B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C75B/12</i>	
		€ 66.500	€ 172.650	Nee	

BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen		
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>		
			<i>Indicator: C92/01</i>	<i>Indicator: C92/02</i>	<i>Indicator: C92/03</i>	<i>Indicator: C92/04</i>	<i>Indicator: C92/05</i>		
			€ 28.404	€ 0	5	339	232		
BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen	
				<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
				<i>Indicator: C94/01</i>	<i>Indicator: C94/02</i>	<i>Indicator: C94/03</i>	<i>Indicator: C94/04</i>	<i>Indicator: C94/05</i>	<i>Indicator: C94/06</i>
1		LAI-03498953	€ 0	0	0	0	€ 0		

			<p>Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling</p> <p><i>Aard controle R</i></p> <p><i>Indicator: C94/07</i></p>	<p>Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b</p> <p><i>Aard controle R</i></p> <p><i>Indicator: C94/08</i></p>	<p>Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.</p> <p><i>Aard controle R</i></p> <p><i>Indicator: C94/09</i></p>	<p>Eindverantwoording (ja/nee)</p> <p><i>Aard controle n.v.t.</i></p> <p><i>Indicator: C94/10</i></p>		
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
BZK	C210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	<p>Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen</p> <p><i>Aard controle</i></p>	<p>Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise</p> <p><i>Aard controle R</i></p>	<p>Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)</p> <p><i>Aard controle R</i></p>	<p>Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen</p> <p><i>Aard controle</i></p>	<p>Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd</p> <p><i>Aard controle n.v.t.</i></p>	<p>Eindverantwoording (Ja/Nee)</p> <p><i>Aard controle</i></p>
		Sisa tussen medeoverheden						

			<i>n.v.t.</i> <i>Indicator:</i> <i>C210B/01</i>	<i>Indicator:</i> <i>C210B/02</i>	<i>Indicator:</i> <i>C210B/03</i>	<i>n.v.t.</i> <i>Indicator:</i> <i>C210B/04</i>	<i>Indicator:</i> <i>C210B/05</i>	<i>n.v.t.</i> <i>Indicator:</i> <i>C210B/06</i>
		1	030004 Provincie Overijssel	€ 112.575	€ 47.617	4	880	Ja
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Gemeenten	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/05</i>	
			€ 95.986	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
				Bedrag		Bedrag		

			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/09</i>		
		1						
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			<i>Aard controle R Indicator: D14/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/05</i>	
			€ 175.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 78.848	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal		

			invullen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D14/06</i>	Programma Onderwijs <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/07</i>	invullen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D14/08</i>	Programma Onderwijs <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/09</i>	
			1 060148 Gemeente Dalfsen	€ 0	060148 Gemeente Dalfsen	€ 0	
OCW	D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T)	Eindverantwoor ding (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D19/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D19/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D19/03</i>		
			€ 7.421	€ 75.284	Ja		
OCW	D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoor ding (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D22/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D22/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator:</i>		

					D22/03			
		1	€ 6.153	€ 6.153	Nee			
lenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikkingsnum mer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsi nformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde overige bestedingen	
		Provinciale beschikking en/of verordening				Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	
		Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E27B/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E27B/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: E27B/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E27B/05</i>	
		1	2012/0024902	€ 0	€ 0			
			Kopie beschikkingsnum mer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen (t/m jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)	

				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E27B/10</i>	
			1 2012/0024902	€ 160.122	€ 286.605		Nee	
lenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06</i>
			1 030004 Provincie Overijssel	S2023-0003175	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 030004 Provincie Overijssel	S2023-0003176	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

			Kopie CBS(code) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07</i>	Kopie beschikkingsnummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09</i>	
			1 030004 Provincie Overijssel	S2023-0003175	Nee	
			2 030004 Provincie Overijssel	S2023-0003176	Nee	
			Kopie CBS(code) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10</i>	Kopie beschikkingsnummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11</i>	Naam/nummer maatregel <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12</i>	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13</i>
			1 030004 Provincie Overijssel	S2023-0003175		Nee
			2 030004 Provincie Overijssel	S2023-0003176		Nee
lenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) <i>Aard controle</i>	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) <i>Aard controle R</i>	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) <i>Aard controle</i>

			<i>Indicator: E84/01</i>	<i>n.v.t.</i> <i>Indicator: E84/02</i>	<i>Indicator: E84/03</i>	<i>n.v.t.</i> <i>Indicator: E84/04</i>		
			€ 13.085	€ 13.085	€ 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08</i>		
		1	319 Aanleg plateau kruispunt GOW/ETW aantal in Stuks	Nee	0			
		2	337 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg aantal in Meters	Nee	0			
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle</i>

			<i>Indicator: F28/01</i>	<i>Indicator: F28/02</i>	<i>Indicator: F28/03</i>	<i>n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/04</i>	<i>n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/05</i>	<i>n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/06</i>
			€ 0	€ 0	€ 65.635	€ 0	€ 0	€ 65.635
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle</i> <i>n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/07</i>					
			Nee					
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2023	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/06</i>
			€ 3.428.182	€ 72.860	€ 74.352	€ 502	€ 40.671	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering

								Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoe slagaffaire
			Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhou d) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicator: G2/07</i>	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicator: G2/08</i>	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R Indicator: G2/09</i>	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/10</i>	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/11</i>	Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/12</i>
			€ 14.364	€ 921	€ 0	€ 613.631	€ 11.613	
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoe slagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle D2</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle</i>				

			Indicator: G2/13	<i>n.v.t.</i> Indicator: G2/14				
				Ja				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/06</i>
			€ 0	€ 0	€ 9.543	€ 0	€ 0	€ 0
		BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		

			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/07</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/08</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/09</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/10</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G3/11</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (overig)
		Alle gemeenten verantwoordden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G4/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/06</i>

1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 27.661	€ 1.658
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.684	€ 188
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.452	€ 298
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 7.442	€ 253
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 38.239	€ 2.397
	Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Gemeente	Gemeente	Gemeente		
	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>		
	<i>Indicator: G4/07</i>	<i>Indicator: G4/08</i>	<i>Indicator: G4/09</i>	<i>Indicator: G4/10</i>		
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		

			6	Totaal	0	0	N.v.t.	
				Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)
				<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
				<i>Indicator: G4/11</i>	<i>Indicator: G4/12</i>	<i>Indicator: G4/13</i>	<i>Indicator: G4/14</i>	<i>Indicator: G4/15</i>
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar	

				kinderopvangtoeslag aaffaire	schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag aaffaire	T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag aaffaire	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4/17</i>	Gemeente <i>Aard controle D2 Indicator: G4/18</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4/19</i>	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
			6 Totaal	0	0	0	
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T),	Gemeente	Gemeente	Gemeente		

		ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G10/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G10/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G10/03</i>	
			€ 183.937	€ 0	Ja	
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente	
		Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G12/03</i>	
			€ 0	€ 0	Ja	

SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T)	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk)	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T)	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/04</i>	Aard controle n.v.t. <i>Indicator: G13/05</i>		
			€ 26.333	€ 26.333	€ 0	€ 0	Ja		
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie					
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/02</i>					
			€ 394.375	€ 537.303					
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is	

			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08</i>
1			1.2 onroerende zaken - renovatie	€ 361.561	€ 361.561			
2			1.3 onroerende zaken - onderhoud	€ 54.906	€ 54.906			
3			2.1 roerende zaken - aankoop	€ 13.006		€ 13.006		
4			2.2 roerende zaken - dienstverlening door derden	€ 50.959		€ 50.959		
5			2.3 roerende zaken - beheer en exploitatie	€ 25.425		€ 25.425		
6			3.0 Overige kosten	€ 31.446			€ 31.446	
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) Gerealiseerd
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: H8/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H8/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06</i>
1			1042439	€ 37.717	€ 0	€ 23.000	€ 0	€ 80.959
			Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoordiging (Ja/Nee)				

			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08</i>				
			1 1042439	Ja				
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R Indicator: H12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: H12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04</i>		
			€ 32.127	€ 42.447	Ja	Ja		
VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: H21/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H21/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05</i>	
			Ja		€ 16.326	€ 46.163	Nee	
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen,	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/

	gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026				naar 2024?		Nee/ n.v.t.)?
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: H30/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06</i>
1	Lokaal Sportakkoord	€ 20.517	€ 20.474	€ 0	€ 20.474		N.v.t.
2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 141.248	€ 116.674	€ 24.575	€ 116.674		N.v.t.
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 31.564	€ 23.460	€ 0	€ 23.460		N.v.t.
4	Kansrijke Start	€ 23.673	€ 23.673	€ 0	€ 23.673		N.v.t.
5	Mentale Gezondheid	€ 11.047	€ 11.047	€ 0	€ 11.047		N.v.t.
6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 27.618	€ 27.618	€ 0	€ 27.618		N.v.t.
7	Valpreventie	€ 81.277	€ 38.652	€ 16.255	€ 38.652		N.v.t.
8	Leefomgeving	€ 15.782	€ 15.782	€ 0	€ 15.782		N.v.t.
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 3.945	€ 3.945	€ 0	€ 3.945		N.v.t.
10	Versterken sociale basis	€ 57.604	€ 57.604	€ 0	€ 57.604		N.v.t.
11	Mantelzorg	€ 15.782	€ 15.782	€ 0	€ 15.782		N.v.t.
12	Eén tegen eenzaamheid	€ 15.782	€ 15.782	€ 0	€ 15.782		N.v.t.

			13	Welzijn op recept	€ 8.680	€ 8.680	€ 0	€ 8.680	N.v.t.
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 3.945	€ 3.945	€ 0	€ 3.945	N.v.t.
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 14.046	€ 0	€ 0	€ 0	N.v.t.
				Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				
				<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>				
				<i>Indicator: H30/07</i>	<i>Indicator: H30/08</i>				
			1	Lokaal Sportakkoord	N.v.t.				
			2	Brede regeling combinatiefuncties	N.v.t.				
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	N.v.t.				
			4	Kansrijke Start	N.v.t.				
			5	Mentale Gezondheid	N.v.t.				
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.				
			7	Valpreventie	N.v.t.				
			8	Leefomgeving	N.v.t.				
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	N.v.t.				

			iek			
			10 Versterken sociale basis	N.v.t.		
			11 Mantelzorg	N.v.t.		
			12 Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.		
			13 Welzijn op recept	N.v.t.		
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.		
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.		
			Eindverantwoordiging (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle</i> <i>n.v.t.</i> <i>Indicator: H30/09</i>			
			Nee			
VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	
			<i>Aard controle</i> <i>n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/01</i>	<i>Automatisch berekend</i> <i>Aard controle</i> <i>n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/02</i>	<i>Automatisch berekend</i> <i>Aard controle</i> <i>n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/03</i>	

		MEOZ23157.	€ 37.077	€ 141.322		
		Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H32/06</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: H32/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H32/08</i>
1		<i>Zwembad Gerner</i>	€ 18.813	€ 77.471	Ja	
2		<i>Openluchtzwembad De Meule</i>	€ 18.264	€ 63.851	Ja	
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T)		
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H35B/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H35B/02</i>			
		060148 Gemeente Dalfsen	€ 135.627			

5.10 Taakvelden

Op grond van de BBV is het verplicht om een zogeheten 'Taakvelden' overzicht op te nemen. In deze taakvelden is te zien hoe de baten en lasten verdeeld zijn over de door het Rijk voorgeschreven taakvelden. Deze taakvelden lopen grotendeels gelijk op met de programma's maar een één op één aansluiting is niet te maken. Onderstaand het overzicht van de baten en lasten verdeeld over de voorgeschreven taakvelden

		Begroting 2023			Begroting 2023			Realisatie 2023			Bedragen x € 1.000 Verschil Begroting		
		Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
TV1001	Bestuur	-1.822	9	-1.814	-1.894	9	-1.885	-1.793	114	-1.679	101	105	206
TV1002	Burgerzaken	-1.404	409	-996	-1.585	409	-1.176	-1.472	364	-1.108	113	-45	68
TV1003	Beheer overige gebouwen en gronden	-379	131	-248	-461	131	-330	-478	185	-293	-17	54	36
TV1004	Overhead	-11.087	264	-10.824	-12.242	264	-11.979	-12.729	261	-	-486	-2	-489
TV1005	Treasury	-147	434	287	-147	434	337	-134	647	513	13	163	176
TV1007	Algemene uitkering gemeentefonds		48.250	48.250		48.250	50.021		51.607	51.607		1.586	1.586
TV1008	Overige baten en lasten	-2.765		-2.765	-1.075		-1.075	-1.214	158	-1.056	-139	158	19
TV1009	Vennootschapsbelasting (VPB)				-302		-302	-302		-302			
TV1010	Mutaties reserves	-500	1.078	578	-2.003	1.078	1.208	-2.003	3.200	1.197		-11	-11
TV1061	OZB woningen	-253	4.589	4.336	-253	4.589	4.336	-253	4.618	4.365		29	29
TV1062	OZB niet - woningen	-142	2.592	2.450	-142	2.592	2.450	-138	2.608	2.469	4	16	20
TV1064	Belastingen overig	-9	12	3	-9	12	3	-10	10		-1	-2	-3
TV1304	Economische promotie		202	202		202	202		193	193		-9	-9
TV2010	Mutaties reserves		35	35		35	45		45	45			
TV2101	Crisisbeheersing en brandweer	-2.062	90	-1.972	-2.180	90	-2.090	-2.147	108	-2.038	33	19	52
TV2102	Openbare orde en veiligheid	-685	12	-673	-747	12	-735	-795	46	-749	-48	34	-14
TV3010	Mutaties reserves	-20	140	120	-95	140	250	-121	247	126	-26	-98	-124
TV3201	Verkeer en vervoer	-3.278	150	-3.129	-3.737	150	-3.527	-3.753	139	-3.614	-16	-71	-87
TV3205	Openbaar vervoer	-9		-9	-9		-9	-9		-9			
TV3507	Openbaar groen & openluchtrecreatie	-2.438	137	-2.301	-2.766	137	-2.579	-2.798	266	-2.533	-32	79	46
TV4010	Mutaties reserves		50	50	-17	50	67	-17	62	45		-21	-21
TV4301	Economische ontwikkeling	-200		-200	-233		-233	-223		-223	10		10
TV4302	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-330	280	-50	-330	280	-50	-492	505	13	-162	225	63
TV4303	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-9	20	12	-18	20	2	-13	22	9	5	1	6
TV5010	Mutaties reserves		613	613	-2.900	613	588	-2.900	3.401	501		-88	-88
TV5203	Recreatieve havens	-47	14	-33	-45	14	-32	-95	25	-69	-50	12	-38
TV5304	Economische promotie	-101		-101	-116		-116	-75		-75	41		41

TV5401	Openbaar basisonderwijs	-100		-100	-114		-114	-115		-115	-1		-1
TV5402	Onderwijshuisvesting	-752		-752	-899		-815	-745	6	-739	154	-79	75
TV5403	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.453	293	-1.159	-1.942	293	-1.488	-1.769	476	-1.293	173	22	195
TV5501	Sportbeleid en activering	-182		-182	-341		-140	-205	185	-21	135	-16	119
TV5502	Sportaccommodaties	-2.113	277	-1.836	-2.509	277	-2.172	-2.799	436	-2.362	-290	99	-190
TV5503	Cultuurpresentatie etcetera	-238	18	-220	-270	18	-252	-287	19	-268	-17	1	-16
TV5506	Media	-999		-999	-1.177		-1.149	-1.101	28	-1.073	76		76
TV5507	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-42	2	-39	-42	2	-40	-58	6	-52	-15	4	-11
TV5601	Samenkracht en burgerparticipatie	-144	120	-24	-144	120	-24	-168	136	-32	-25	16	-9
TV6010	Mutaties reserves				-521		797	-521	1.133	612		-185	-185
TV6601	Samenkracht en burgerparticipatie	-324	148	-176	-1.633	148	-176	-1.484	1.724	240	149	267	415
TV6603	Inkomensregelingen	-5.904	4.148	-1.756	-7.431	4.148	-2.847	-7.983	4.728	-3.255	-552	144	-408
TV6671	Maatwerkdienstverlening 18+	-163		-163									
TV7010	Mutaties reserves				-896		441	-896	1.016	120		-321	-321
TV7601	Samenkracht en burgerparticipatie	-1.984	6	-1.978	-7.439	6	-2.123	-4.923	6.156	1.233	2.516	840	3.356
TV7602	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.493		-1.493	-2.442		-2.442	-1.869	12	-1.856	573	12	585
TV7604	WSW en beschut werk	-3.749	323	-3.426	-4.082	323	-3.759	-4.305	327	-3.979	-223	4	-219
TV7605	Arbeidsparticipatie	-640	84	-556	-789	84	-705	-790	159	-631	-1	75	74
TV7606	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.111	147	-964	-1.144	147	-1.090	-1.150	93	-1.057	-5	38	33
TV7671A	Huishoudelijke hulp (WMO)	-2.011		-2.011	-2.517		-2.405	-2.422	121	-2.302	95	9	103
TV7671B	Begeleiding (WMO)	-2.307		-2.307	-2.208		-2.208	-2.247		-2.247	-38		-38
TV7671C	Dagbesteding (WMO)				-218		-218	-241		-241	-23		-23
TV7671D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-283		-283									
TV7672	Maatwerkdienstverlening 18-	-3.694		-3.694				-17		-17	-17		-17
TV7672A	Jeugdhulp begeleiding				-1.899		-1.899	-1.842	18	-1.824	57	18	74
TV7672B	Jeugdhulp behandeling				-364		-364	-791		-791	-427		-427
TV7672C	Jeugdhulp dagbesteding				-295		-295	-392		-392	-96		-96
TV7672D	Jeugdhulp zonder verblijf overig				-118		-118	-93		-93	25		25
TV7673A	Pleegzorg				-336		-336	-338		-338	-2		-2
TV7673B	Gezinsgericht				-10		-10	-5		-5	5		5
TV7673C	Jeugdhulp met verblijf overig	-1.520		-1.520	-1.813		-1.813	-1.741		-1.741	72		72
TV7674A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-2.184		-2.184	-2.059		-2.059	-2.020	5	-2.016	39	5	44
TV7674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-227		-227	-764		-764	-644		-644	120		120

TV7674C Gesloten plaatsing	-496		-496	-176		-176	-136		-136	40		40
TV7681A Beschermd wonen (WMO)				-52		-52	-31	2.215	2.184	21	2.215	2.236
TV7681B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)				-37		-37	-41		-41	-3		-3
TV7682A Jeugdbescherming				-395		-395	-337		-337	57		57
TV7682B Jeugdreclassering				-46		-46	-39		-39	6		6
TV7701 Volksgezondheid	-1.312		-1.312	-1.593		-1.395	-1.488	159	-1.330	105	-39	65
TV8010 Mutaties reserves				-275		799	-275	471	196		-603	-603
TV8702 Riolering	-1.640	1.986	347	-1.748	1.986	264	-1.678	1.966	288	70	-46	24
TV8703 Afval	-2.508	3.076	568	-2.542	3.076	568	-2.446	3.117	671	96	8	104
TV8704 Milieubeheer	-1.514	15	-1.499	-3.327	15	-2.500	-1.877	114	-1.763	1.450	-713	737
TV8705 Begraafplaatsen en crematoria	-243	296	52	-287	296	9	-291	264	-28	-5	-32	-37
TV9010 Mutaties reserves		48	48		48	318	-336	214	-123	-336	-104	-441
TV9505 Cultureel erfgoed	-22	17	-4	-23	17	-5	-24	15	-9	-1	-2	-4
TV9507 Openbaar groen en openluchtrecreatie	-29		-29	-29		-29	-25		-25	4		4
TV9801 Ruimtelijke ordening	-1.692	244	-1.448	-2.075	244	-1.830	-1.441	392	-1.049	634	147	782
TV9802 GREX (niet bedrijventerreinen)	-5.244	5.229	-15	-5.244	5.229	-15	-6.297	7.096	799	-1.053	1.867	814
TV9803 Wonen en bouwen	-1.050	1.223	173	-1.301	1.223	31	-1.219	973	-246	82	-359	-277
Saldo van baten en lasten	-77.053	77.210	157	-98.869	97.185	-1.684	-95.908	102.608	6.700	2.961	5.423	8.384

5.11 Controleverklaring

Wordt als bijlage toegevoegd na afronding accountantscontrole.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de gemeenteraad van de gemeente Dalfsen

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeente Dalfsen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 en van het vermogen van de gemeente Dalfsen op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ het overzicht van baten en lasten over 2023;
- ▶ de balans per 31 december 2023;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
- ▶ de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- ▶ de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 24 april 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Dalfsen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording in de toelichting op de jaarrekening op pagina 135. Het college van burgemeester en wethouders heeft in deze rechtmatigheidsverantwoording toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand is gekomen. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal EUR 1.760.758, ligt boven de door de gemeenteraad vastgestelde verantwoordingsgrens van EUR 985.000. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 900.000. De bij onze controle toegepaste goedkeurings-tolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 95.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg zijn van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de gemeente en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college van burgemeester en wethouders inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de gemeenteraad toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar de paragraaf bedrijfsvoering, waarin het college van burgemeester en wethouders uiteen heeft gezet op welke wijze frauderisico-beheersing is vormgegeven. In onze controle richten wij ons op frauderisico's die een risico op een materiële fout tot gevolg kunnen hebben.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd zoals bijvoorbeeld ook het integriteitsbeleid, de klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Daarnaast heeft het college van burgemeester en wethouders een frauderisicoanalyse opgesteld. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersingsmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij het college en de gemeenteraad.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Frauderisico	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<p><i>Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management</i></p> <p>Op grond van onze controlestandaarden gaan wij uit van de veronderstelling dat er altijd een risico aanwezig is op doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het management en het college van burgemeester en wethouders. Hierdoor ontstaat het risico om verslaggevingsfraude te plegen.</p> <p>Meer concreet zien wij het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het management en het college van burgemeester en wethouders met name in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt. - Significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. 	<p>Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten.</p> <p>Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd.</p> <p>Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college van burgemeester en wethouders bij deze posten en daarbij tevens aandacht besteed aan de risico's die voortkomen uit nevenfuncties</p> <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het college van burgemeester en wethouders.</p>

<p><i>Frauderisico in de general IT controls</i></p> <p>Het risico bestaat dat er ongeautoriseerde handelingen in het geautomatiseerde gegevensverwerkende financieel systeem plaatsvinden, waardoor de betrouwbaarheid van de aangeleverde gegevens niet is gewaarborgd.</p>	<p>Als gevolg van de tekortkomingen in de interne beheersing rondom de general IT controls, konden wij niet op de interne beheersing steunen. Onze bevindingen rondom de administratieve organisatie en interne beheersing hebben wij schriftelijk aan het management gerapporteerd.</p> <p>Om het risico op onrechtmatige onttrekkingen te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op basis van logging in de financiële administratie hebben wij geïdentificeerd welke facturen door betreffende functionarissen zijn geautoriseerd ten behoeve van inkoopfacturen. Van deze selectie van facturen hebben wij op basis van een steekproef de prestatielevering en in rekening gebrachte prijzen geverifieerd met onderbouwende documenten. • Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. • Bij ontvangen documenten gegenereerd uit het financiële systeem zijn specifieke werkzaamheden verricht op de betrouwbaarheid van het verkregen lijstwerk. <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor frauduleuze onttrekkingen of vermoedens daarvan.</p>
---	--

Het in de controlestandaarden veronderstelde frauderisico rondom de opbrengstverantwoording is door ons weerlegd. Een gemeente laat zich typeren als een meerdoelenbestedingshuishouding en is daarmee inherent niet gericht op het verwerven van opbrengsten. De van toepassing zijnde opbrengststromen (voornamelijk algemene en specifieke uitkeringen en gemeentelijke heffingen), de transparante wijze van totstandkoming hiervan en de relatief beperkte omvang van de beïnvloedbare opbrengststromen zorgen ervoor dat het frauderisico rond de opbrengstverantwoording als geheel door ons als een niet-significant risico is aangemerkt.

Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Zoals toegelicht in het onderdeel 'paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing' in de jaarstukken, heeft het college van burgemeester en wethouders een beoordeling opgesteld van de mogelijkheden van de gemeente om de risico's vanuit de normale bedrijfsvoering financieel op te vangen en de bedrijfsvoering zonder tussenkomst van de provinciale toezichthouder voort te zetten.

Onze werkzaamheden hebben bestaan uit:

- ▶ Het uitvoeren van een risicoanalyse gericht op het risico dat er gereede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.
- ▶ Het kennisnemen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwegen of deze alle relevante informatie bevat waarvan de accountant als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis heeft en het bevragen van het college over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten.
- ▶ Het kennisnemen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden.
- ▶ Het kennisnemen van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van de gemeente door de toezichthouder.
- ▶ Het vaststellen dat de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen.
- ▶ Het inwinnen van inlichtingen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.
- ▶ Het verkrijgen van inlichting over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt.
- ▶ Het evalueren of voldoende en geschikte controle-informatie is verkregen met betrekking tot de conclusie en veronderstellingen van het college inzake het opvangen van financiële risico's in relatie tot de financiële positie.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering door te kunnen zetten.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- ▶ Jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.
- ▶ Het onderdeel 'overig' van de jaarstukken (pagina 217 tot en met 233).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde eisen

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) van de Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 van de Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) van de Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- ▶ het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door de gemeenteraad vastgestelde normenkader d.d. 24 april 2023. en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 24 april 2023, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 12 juni 2024

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g.

M. Zoetman-Kiers RA

Hoofdstuk 6 Bijlagen behorende bij de gecontroleerde jaarrekening

6.1 Voortgang investeringen

(bedragen X €1.000)

	Investeringkredieten	Begroot tm 2022	Realisatie tm 2022	Restant tm 2022	Begroot 2023	Lasten 2023	Baten 2023	Uren 2023	Restant tm 2023
1	Strategische aankopen	0	0	0	459	5	0	0	455
2	Witte Villa magazijn	70	24	46	80	101	0	0	25
3	Vervanging audiovisuele apparatuur 2023	0	0	0	25	5	0	1	19
4	Vervanging meubilair	125	0	125	125	0	0	0	250
5	Kantoor/werkplek concept	250	29	221	0	10	0	0	212
6	Investering in de kazerne en werf L'veld	55	3	52	0	1	0	0	51
7	Investering in de kazerne en werf Nieuwl	300	22	278	100	30	0	5	343
8	Regiodeal project Klimaatwinkelstraat	961	344	617	1.689	735	708	95	2.184
9	Centrum arrangement Dalfsen	100	0	100	0	28	28	3	97
10	Burg. Backxlaan 261-265	0	0	0	1.400	1.327	0	0	73
11	Burg. Backxlaan 259	0	0	0	579	575	0	0	4
12	Ontwikkelaar B Oosterbouwwanden	0	0	0	2.057	952	0	0	1.105
13	Licht en donkerte aanschaf masten	19	19	0	0	0	0	2	-2
14	Licht en donkerte armaturen	222	199	23	0	0	0	20	3
15	Meldsysteem gladheidsbestrijding	35	23	12	0	0	0	0	12
16	Verledden van armaturen	0	0	0	123	34	0	0	89
17	Verledden masten	0	0	0	142	79	0	0	63
18	Aansluiting N348 L'veld	0	8	-8	0	0	0	0	-9
19	Fietsroute Zwolle - Dalfsen	395	408	-13	0	0	0	0	-13
20	Kanaalpark fase 1	620	601	19	0	26	0	0	-7
21	GVVP 2022	160	42	118	0	59	0	9	50
22	Opzetstrooiers	0	0	0	100	0	0	0	100

23	Sneeuwploegen	0	0	0	44	0	0	0	44
24	Vrachtauto Scania BZ-VS-17	0	0	0	293	0	0	0	293
25	GVVP 2023	0	0	0	160	50	0	4	106
26	Sneeuwploegen B1, B2 en B7	0	0	0	53	0	0	0	53
27	Aanhangerstrooier B6	0	0	0	40	0	0	0	40
28	Uitvoeringsprogramma fiets 2021	200	99	101	0	14	0	0	87
29	Uitvoeringsprogramma fiets 2022	200	-14	214	0	336	1	13	-135
30	Uitvoeringsprogramma fiets 2023	0	0	0	300	3	244	0	541
31	krediet noodlokale Polhaar	0	0	0	300	273	0	0	27
32	Vervanging sportvelden 2023 Nieuwleusen	0	16	-16	1.299	1.247	150	110	76
33	Verduurzaming zwembad Gerner	0	0	0	310	59	7	2	256
34	Verduurzaming zwembad de Meule	0	0	0	260	8	1	1	252
35	Vervanging sportvelden 2023 Lemelerveld	0	0	0	686	757	91	67	-47
36	Ford Transit 5-VZK-85 vervanging	0	0	0	61	0	0	0	61
37	Ford Transit 5-VZK-86 vervanging	0	0	0	61	0	0	0	61
38	Ford Transit buidelcam 5-VZK-87	0	0	0	61	0	0	0	61
39	Vrachtauto Scania BZ-FL-42 vervanging	0	0	0	292	0	0	0	292
40	Ford bus met kraan VK-888-R	0	0	0	73	0	0	0	73
41	Bus elektrisch Goupil 98-NNJ-9	0	0	0	42	0	0	0	42
42	Klepelaar B1 hagenklepel	0	0	0	39	0	0	0	39
43	Mitsubishi Fuso met kraan VB-361-H	0	0	0	73	0	0	0	73
44	Traktor John Deere 6120	0	0	0	143	0	0	0	143
45	Zuigwagen B1	0	0	0	85	76	0	0	9
46	Renault Master 30-VKX-7	0	0	0	45	0	0	0	45
47	Vorbereidingskrediet uitbr begraaf NLSN	25	3	23	25	28	0	0	19
48	SVN-starterslening	0	0	0	500	500	0	0	0
		3.738	1.825	1.912	12.120	7.318	1.230	332	7.612

(bedragen X €1.000)

	Vorbereidingskredieten	Begroot tm 2022	Realisatie tm 2022	Restant tm 2022	Begroot 2023	Lasten 2023	Interne onttrekking	Baten 2023	Uren 2023	Restant 2023
49	Vorbereiding 't Febriek Zuid II	150	114	36	0	-177	213	0	0	0
50	Vorbereiding Oosterdalfsen Noord	350	486	-136	300	145	0	0	0	19
51	Vorbereiding Kiezebrink	150	138	12	75	2	0	0	0	85
52	Vorbereiding Oosterbouwlanden	50	61	-11	275	62	0	0	0	202
53	Vorbereiding Bibliotheek	60	68	-8	20	5	0	0	0	7
54	Vorbereiding 't Gruthuuske	0	88	-88	100	5	0	0	0	7
55	Vorbereiding De Koele II Hoonhorst	154	114	40	0	74	0	0	0	-34
56	Vorbereiding Waterinkweg Lemelerveld	157	164	-7	175	144	0	0	0	24
57	Vorbereiding Achter de Molen Hoonhorst	20	54	-34	0	1	0	0	0	-36
58	Vorbereiding Locatie Vitens Dalfsen	50	10	40	0	1	0	0	0	40
		1.141	1.296	-155	945	261	213	0	0	315

1. Strategische aankopen

Jaarlijks is er een budget van € 2 mln. beschikbaar voor strategische aankopen, waardoor adequaat strategische posities kunnen worden ingenomen en op marktontwikkelingen kan worden ingespeeld. In 2023 hebben we van dit budget een tweetal strategische aankopen in Nieuwleusen gedaan. Het beschikbare budget was voor deze aankopen voldoende. Er is een restant over.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : n.v.t.

2. Witte Villa magazijn

Er is in totaal een krediet van € 150.000 aangevraagd voor realisatie van een aanbouw en portaal. De aanbouw is gereed. Doordat enkele onderdelen van het portaal later zijn geleverd wordt het portaal in het eerste kwartaal 2024 geplaatst. Eindoplevering vindt plaats in het voorjaar van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Nee.

3. Vervanging audiovisuele apparatuur 2023

Dit is een uitvloeisel van het programma Goed Goan. Voor een volledig overzicht van de gevolgen (waaronder investering in audio-/videoapparatuur) is het nu helaas nog te vroeg. De verwachting is dat hier in 2024 uitvoering aan wordt gegeven.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

4. Vervanging meubilair

De uitvoering van het nieuwe kantoor / werkplekconcept vindt plaats in 2024. De oplevering van het onderzoek naar hybride werken en ander gebruik van het gemeentehuis is vertraagd. We spreiden de vervanging van het meubilair uit om hierop aan te sluiten en verwachten hier in 2024 vervolg aan te geven.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

5. Kantoor/werkplek concept

De oplevering van het onderzoek naar hybride werken en ander gebruik van het gemeentehuis is vertraagd. De uitvoering van het nieuwe kantoor / werkplekconcept vindt plaats in 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

6. Investerings in de kazerne en werf Lemelerveld

Er is een krediet van € 55.000 beschikbaar gesteld om het gebouw te verduurzamen door het aanbrengen van dakbedekking met geïntegreerde zonnepanelen. Dit systeem blijkt niet meer op de markt te zijn. Er is opnieuw onderzoek gedaan naar de draagkracht van de dakconstructie en daaruit is gebleken dat het dak met enkele constructieve aanpassingen toch kan worden voorzien van zonnepanelen. De consequenties van deze nieuwe uitgangspositie wordt in 2024 verder uitgezocht.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

7. Investerings in de kazerne en werf Nieuwleusen

De verduurzaming bestaat uit drie grote brokken: vervangen dakplaten, realisatie houtsnipperkachel en aanbrengen zonnepanelen. De prioriteit lag op het vervangen van de dakplaten zodat het gebouw duurzaam waterdicht wordt gemaakt en geschikt is om zonnepanelen te kunnen aanbrengen. De dakplaten worden in het voorjaar van 2024 vervangen. De komende periode wordt de realisatie van de houtsnipperkachel en zonnepanelen verder uitgewerkt en aanbesteed. Het oorspronkelijke krediet is in 2023 verhoogd met € 100.000 vanuit het budget voor verduurzamen gemeentelijke gebouwen.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

8. Regiodeal project Klimaatwinkelstraat

In oktober 2023 zijn de feitelijke werkzaamheden aan de Klimaatwinkelstraat gestart. In 2024 worden de werkzaamheden voortgezet. De planning is er op gericht de werkzaamheden in november 2024 af te ronden.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

9. Centrum arrangement Dalfsen

De looptijd van het centrumarrangement was tot eind 2023, maar hebben we kunnen verlengen tot eind 2024.

Om te komen tot een actualisatie van de detailhandelsstructuurvisie zoeken we verbinding via de kwartiermaker van Ondernemend Dalfsen om alsnog het inhoudelijke gesprek aan te gaan over de detailhandelsstructuurvisie en vanuit het centrumplan over de opgaven vanuit het centrumarrangement. Dit betekent dat de bijgestelde planning tot behandeling door uw raad niet in februari 2024 kon plaatsvinden maar op een later moment. Uw raad is hierover via een raadsmemo geïnformeerd.

Met de komst van een kwartiermaker voor Ondernemend Dalfsen zoeken we vanuit de gemeente verbinding en inhoudelijke afstemming over de te actualiseren detailhandelsstructuurvisie. Daarnaast gaan we het gesprek voeren vanuit het centrumarrangement.

Het centrumarrangement kent de volgende onderdelen:

A. Adviesrapport vanuit retail: aanbevelingen over hoe en welke winkels uit de aanloopstraten te verplaatsen naar het kernwinkelgebied, en de effecten hiervan voor de vitaliteit van het winkelcentrum in zijn geheel. Dit op basis van de 4 scenario's van het Centrumplan.

Dit spoor loopt in het verlengde van de detailhandelsstructuurvisie.

B. Ontwikkelstrategie van retail op basis van het advies over hoe te komen tot concrete herontwikkeling en een inventarisatie van geschatte kosten, baten en risico's hiervan.

Dit spoor loopt in het verlengde van de detailhandelsstructuurvisie.

C. Haalbaarheidsonderzoek naar en ondergrondse (coöperatieve) parkeergarage direct nabij het kernwinkelgebied. Ook in relatie tot initiatieven voor het realiseren van appartementen boven winkels kunnen realiseren en renovatie of nieuwbouw van winkelpanden.

In kader van het klimaatwinkelstraat is in april 2023 het uitgevoerde bovengrondse parkeeronderzoek behandeld. Op basis van de bezettingsgraad is er voldoende mogelijkheid tot parkeren. Een gemeentelijk onderzoek naar ondergronds parkeren is daarom niet meer opportuun.

D. Investeren in concrete transformatie: verplaatsing winkel en herontwikkeling naar wonen en parkeren.

Dit spoor is bij het ontbreken van harde plannen (in uitvoeringsfase) nog niet aangewend.

Van het beschikbare budget is € 76.000 aan kosten (28k) en verplichtingen (46k) aangegaan.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Nee

10. Burgemeester Backxlaan 261-265

In 2023 strategisch aangekocht mede in het kader van ontwikkelingen rondom huisvesting onderwijs en andere ontwikkelingen in betreffend gebied, zoals de visie Backxlaan. In het kader van aankopenafspraken kan vanaf Q3 2024 nadere invulling worden gegeven om het pand in de komende jaren effectief in te zetten binnen een van de gemeentelijke domeinen.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee

11. Burgemeester Backxlaan 259

In 2023 strategisch aangekocht om in te zetten binnen een van de gemeentelijke domeinen, zoals ontwikkelingen rondom huisvesting onderwijs en ontwikkelingen zie de visie Backxlaan. Ondertussen wordt het pand gebruikt voor tijdelijke huisvesting van Oekrainers.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee

12. Diverse Grondaankopen Oosterbouwlanden

De bedragen hebben betrekking op diverse aankopen met de daarbij overeengekomen nabetalingen binnen de uitbreidingslocatie.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

13. Licht en donkerte aanschaf masten

Door de motie "Wat Led Je" worden de lichtmasten die aan vervanging toe zijn ook gelijk meegenomen. Na het afronden van de investering Motie "Wat Led Je" gaan we de onderhoudscyclus oppakken. Dit is opgenomen in de MJOP.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

14. Licht en donkerte armaturen

Zie onder 16.

Na het afronden van de investering Motie "Wat Led Je" gaan we de onderhoudscyclus oppakken. Dit is opgenomen in de MJOP.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

15. Meldsysteem gladheidsbestrijding

Gladheid meldsysteem is in 2022 geplaatst. Het systeem is getest en beoordeeld in het winterseizoen 2022/2023. De uitkomst is dat er nog een aanpassing nodig is en deze vindt plaats voor het eind van 2023.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: ja

16. Verledden armaturen

In 2023 waren er nog z'n 2.000 lichtbronnen die vervangen moesten worden door Led (bronnen of armaturen).

Er zijn reeds 25% van de te vervangen lichtbronnen in ons areaal van Led voorzien. Het vervangen van de lichtarmaturen voor Led gaat in 2024 verder en de verwachting is dat in Q4 van 2024 99% van de armaturen zijn voorzien van led bronnen.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

17. Verledden lichtmasten

Zie toelichting onder 13.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee

18. Aansluiting N348 Lemelerveld

De werkzaamheden rondom Lemelerveld aan de N348 zijn door de provincie uitgevoerd. Met de provincie is in het verleden een afspraak gemaakt dat de gemeente 1/3 deel meebetaald, met een maximum van € 1,5 miljoen. Met provincie is een totaalbedrag afgestemd van € 1.425.000 en dit past binnen het beschikbare budget. Als het project is verrekend kan het krediet worden afgesloten.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Ja.

19. Fietsroute Zwolle - Dalfsen

De 1e fase van de fietsroute Zwolle – Dalfsen is al uitgevoerd. Begin 2021 is de verdere aankleding van de route uitgevoerd, waaronder het aanbrengen van een leunhek bij de fietsopstelplaats en fietsreparatiepunten. De provincie is op dit moment bezig om voor de bewegwijzering van

snelfietsroutes standaarden te ontwikkelen inclusief fietslogo's. Zodra de standaarden klaar zijn, worden ze op de route toegepast en wordt de fietsroute helemaal afgemaakt (binnen het bestaande budget). Voor de uitvoering heeft de provincie € 375.000 subsidie beschikbaar gesteld, waarvan we tot nu toe een voorschot van € 327.000 hebben gekregen. Zodra alles is uitgevoerd wordt het overige deel van max.€ 48.000 met de provincie verrekend.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee

20. Kanaalpark fase 1

Het project Kanaalpark fase 1 is gerealiseerd en eind 2023 heeft de provincie Overijssel de verleende subsidie Leefbare Kernen vastgesteld. Het laatste bedrag ad € 37.500 is in december 2023 overgemaakt. Het krediet kan worden afgesloten.

De uitwerking van het laatste deel van de Kanaalvisie "De blik op het kanaal van Lemelerveld" staat on hold. De uitwerking hangt nauw samen met de visie op de huisvesting van de basisscholen in Lemelerveld. Er ligt wel een idee voor de invulling van het gebied, maar als we toe zijn aan verdere uitwerking, zal dit in een apart voorstel aan de raad worden voorgelegd. Er is op dit moment geen krediet beschikbaar voor de uitvoering van een plan.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Ja

21. GVVP 2022

Bestemd voor planvorming en -voorbereiding van projecten en voor uitvoering van kleinschalige infrastructurele maatregelen uit het uitvoeringsprogramma Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP). Binnen het uitvoeringsprogramma wordt geïnvesteerd in verkeersonderzoek, tellingen, o.a. voor de ontsluitingsstructuur van de kern Dalfsen (oostzijde), aanpassen onveilige punten en maatregelen Oosteinde te Nieuwleusen. In 2022 is het onderzoek naar de Rondweg uitgevoerd, waarbij inzichtelijk is gemaakt hoeveel doorgaand verkeer gebruik maakt van de Rondweg. Het Oosteinde heeft een herinrichting ondergaan in het kader van 30/60-weg. Alle geplande projecten zijn uitgevoerd en door binnengehaalde subsidies wordt het krediet afgesloten met een restant van € 50.000.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Ja.

22. Opzetstrooiers

De opzetstrooiers zijn voor de twee vrachtwagen die in eerste instantie in 2023 werden geleverd. Na gunning voor het leveren van de vrachtwagens wordt de aanbesteding voor de opzetstrooiers opgezet. Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. De verwachte levering is in Q4 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

23. Sneeuwploegen

De sneeuwploegen zijn voor de twee vrachtwagen die in eerste instantie in 2023 werden geleverd. Na gunning voor het leveren van de vrachtwagens wordt de aanbesteding voor de sneeuwploegen opgezet. Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Verwachte levering is in Q4 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

24. Vrachtauto Scania BZ-VS-17

Europese aanbesteding is afgerond. Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. De planning is dat de vrachtwagen in Q4 van 2024 geleverd worden.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

25. GVVP 2023

Bestemd voor planvorming en -voorbereiding van projecten en voor uitvoering van kleinschalige infrastructurele maatregelen uit de uitvoeringsprogramma Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP). Binnen het uitvoeringsprogramma wordt geïnvesteerd in verkeersonderzoek, tellingen etc. In 2023 wordt het onveiligheidspunt op de Ruigedoorstraat in Dalfsen opgepakt. Daarnaast het opstellen van de visie op de ontsluiting voor Nieuwleusen inclusief Backxlaan uitgevoerd. Deze werkzaamheden zullen verder lopen in 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

26. Sneeuwploegen B1, B2 en B7

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Aanbesteding gaat plaatsvinden in Q1 van 2024. Levering wordt verwacht in Q3 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

27. Aanhangerstrooier B6

Door technische problemen is levering van de aanhanger strooier 50/50 nog niet mogelijk. De verwachting is dat het probleem in 2024 opgelost is. De verwachte levering van de aanhangerstrooier is in Q3 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

28. Uitvoeringsprogramma Fiets 2021

In het uitvoeringsprogramma fiets worden projecten uitgevoerd uit de fietsvisie die in 2020 door u is vastgesteld. In 2021 zijn twee onderdelen van (snel-)fietsroute tussen Dalfsen en Ommen uitgevoerd. Het eerste onderdeel is de Mennistensteeg; deze fietsroute is uitgevoerd passend bij het gedeelte tussen Zwolle en Dalfsen. Als tweede onderdeel is een nieuw fietspad aangelegd tussen de Stokte en de nieuwe fietstunnel onder de Hessenweg (N340) bij Oudleusen aansluiting Dennenkamp. De werkzaamheden lopen nog door in 2024, waarbij de aankleding van het terrein rondom het fietspad bij de Stokte wordt aangelegd en de grondoverdracht de provincie wordt afgerond.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

29. Uitvoeringsprogramma Fiets 2022

In het uitvoeringsprogramma fiets worden projecten uitgevoerd uit de fietsvisie die in 2020 door u is vastgesteld. Het eerste onderdeel is de route door Dalfsen heen, vanaf de fietsopstelplaats langs de Ankummer Es richting de Langkamp. Het tweede onderdeel is de Parallelstraat in Oudleusen. Het stuk vanaf de nieuwe fietstunnel Dennenkamp wordt als fietsstraat heringericht. Voor beide onderdelen is bij de provincie subsidie aangevraagd en dit is inmiddels toegekend. Beide projecten zijn aanbesteed en gaan eind 2023/begin 2024 in uitvoering en medio 2024 zijn beide projecten afgerond.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

30. Uitvoeringsprogramma Fiets 2023

In het uitvoeringsprogramma fiets worden projecten uitgevoerd uit de fietsvisie die in 2020 door u is vastgesteld. Een van de onderdelen van dit Uitvoeringsprogramma zal zijn een aanpassingsonderzoek naar mogelijke herinrichting als fietsstraat van de Welsummerweg. In 2023 worden de eerste schetsontwerpen en voorbereidingen getroffen. In 2024 volgt het participatieproces plaats en wordt het ontwerp afgerond, waarna aanbesteding plaats vindt.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

31. Krediet noodlokale Polhaar

Zoals aangegeven in de 1e bestuursrapportage is in verband met groei van het aantal leerlingen bij de Polhaar behoefte aan extra ruimte, waarbij voor dit moment met een tijdelijke voorziening voor de Polhaar kan worden volstaan. Voor deze noodlokale is een krediet benodigd van € 300.000. Inmiddels heeft realisatie plaatsgevonden. Financiële afwikkeling heeft eind 2023 plaatsgevonden.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Ja.

32. Vervanging sportvelden 2023 Nieuwleusen

Op de sportparken in Nieuwleusen worden twee kunstgrasvelden vervangen en één nieuwe aangelegd. De werkzaamheden zijn afgerond in Q3 2023. De formele oplevering (inclusief nazorg) staat gepland in Q1 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

33. Verduurzaming zwembad Gerner

De werkzaamheden zijn eind 2023 in uitvoering genomen in combinatie met zwembad De Meule. Alles is erop gericht om de nieuwe installaties voor het nieuwe zwemseizoen van 2024 operationeel te hebben.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

34. Verduurzaming zwembad de Meule

De werkzaamheden zijn eind 2023 in uitvoering genomen in combinatie met zwembad De Meule. Alles is erop gericht om de nieuwe installaties voor het nieuwe zwemseizoen van 2024 operationeel te hebben.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

35. Vervanging sportvelden 2023 Lemelerveld

Op het sportpark in Lemelerveld wordt het kunstgrasveld vervangen. De werkzaamheden zijn afgerond in Q3 2023. De formele oplevering (inclusief nazorg) is gepland in Q1 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

36. Ford Transit 5-VZK-85 vervanging

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Aanbesteding start in Q1 van 2024. Verwachte levering is in Q4 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

37. Ford Transit 5-VZK-86 vervanging

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Aanbesteding start in Q1 van 2024. Verwachte levering is in Q4 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

38. Ford Transit buidelcam 5-VZK-87

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Aanbesteding start in Q1 van 2024. Verwachte levering is in Q4 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

39. Vrachtauto Scania BZ-FL-42 vervanging

Europese aanbesteding is afgerond. Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. De planning is dat de vrachtwagen in Q4 van 2024 geleverd worden.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

40. Ford bus met kraan VK-888-R

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Aanbesteding start in Q1 van 2024. Verwachte levering is in Q4 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

41. Bus elektrisch Goupil 98-NNJ-9

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Marktverkenning is uitgevoerd. Het blijkt dat het investeringsbedrag onvoldoende is. De verwachting is dat er € 50.000 nodig is voor de aanschaf. Dit levert een tekort op van € 7.000. Aanbesteding wordt gestart in Q1 van 2023 en verwachte levering is pas in Q3 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

42. Klepelmaaier B1 hagenklepel

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Aanbesteding start in Q1 van 2024. Verwachte levering is in Q3 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

43. Mitsubishi Fuso met kraan VB-361-H

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Aanbesteding start in Q1 van 2024. Verwachte levering is in Q4 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

44. Traktor John Deere 6120

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Aanbesteding start in Q1 2024. Verwachte levering is in Q4 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

45. Zuigwagen B1

Zuigwagen is aangeschaft in Q2 2023. De aanschaf kosten bedragen € 76.000.

Krediet afsluiten op 31 december 2023: Ja.

46. Renault Master 30-VKX-7

Door personele onderbezetting en langere levertijden is de procedure vertraagd. Aanbesteding start in Q1 van 2024. Verwachte levering is in Q4 van 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

47. Voorbereidingskrediet uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen

Er wordt in 2023/2024 een visie ontwikkeld voor het begraven in de gemeente Dalfsen. Deze visie gaat in op o.a. begraafcapaciteit, inbreidings-/uitbreidingsmogelijkheden, toekomstige ontwikkelingen. Vervolgens wordt de invloed bepaald van de eisen die deze visie stelt aan de ontwikkelingen die op dit moment spelen op de gemeentelijke begraafplaatsen.

Aandachtspunten hierbij zijn zaken die nu al spelen:

- De inrichting van de huidige begraafplaats Welsum en de huidige gebouwen (columbarium en beheerdersgebouw) en entree.
- Het ontwerp voor de uitbreiding van begraafplaats Nieuwleusen.

De werkzaamheden worden in 2024 afgerond.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

48. Startersleningen

Om in te kunnen blijven spelen op de behoefte van startersleningen is bij de 1e bestuursrapportage 2023 het budget verhoogd met € 500.000. Op basis van de huidige en de te verwachte aanvragen lijkt dit voorsnog voldoende om te voorzien in de vraag. Deze aanpassing is budgetneutraal omdat het geld dat wordt uitgeleend via de SvN weer terugkomt bij de gemeente (revolverend fonds). De laatste storting was in 2018. Zodra er opnieuw budget nodig is zal dit via een bestuursrapportage worden gevraagd.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : NVT.

49. Voorbereidingskrediet feabriek Zuid II

Het bestemmingsplan 't Feabriek Zuid II is in maart 2023 door uw raad vastgesteld, evenals de grondexploitatie. Het bestemmingsplan is onherroepelijk. De 1e uitgifte ronde van de kavels heeft plaatsgevonden. De nutsvoorzieningen worden begin 2024 aangelegd. Half mei 2024 is het plangebied woonrijp gemaakt. Het restant van het krediet is overgegaan naar de grondexploitatie.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Ja

50. Voorbereidingskrediet Oosterdalfsen II

In november 2023 is met de raad gesproken over de verkeersafwikkeling van de omliggende wegen en het stedenbouwkundig plan Oosterdalfsen Noord. De raad heeft een amendement aangenomen waarin is vastgelegd dat er enkele scenario's moeten worden uitgewerkt voor een aangepast stedenbouwkundig plan waarin meer sociale betaalbare woningbouw is opgenomen. Verder zijn noodzakelijke onderzoeken uitgevoerd, is begonnen aan de voorbereidende werkzaamheden voor het opstellen van een waterhuishoudkundig plan en is een bestemmingsplan opgesteld dat in ontwerp ter inzage is gelegd in december 2023. De verwachting is dat dit bestemmingsplan uiterlijk in het tweede kwartaal van 2024 wordt vastgesteld, waarna in het eerste kwartaal van 2025 naar verwachting met het bouwrijp maken van dit gebied kan worden gestart. De gemaakte kosten in het afgelopen jaar hebben met name betrekking op de plannen die hiervoor zijn opgesteld. Voor nu is de verwachting dat het huidige saldo van het krediet voldoende is voor de op dit moment te verwachten werkzaamheden.

Krediet afsluiten er 31 december 2023: Nee.

51. Voorbereidingskrediet locatie Kiezebrink

In verband met prioritering van projecten en de daadwerkelijke inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is dit project nog niet verder opgepakt. In het najaar van 2023 zou het participatietraject nadere invulling krijgen op grond van de programma- en stedenbouwkundige mogelijkheden en het concept participatieplan die in het voortraject zijn opgesteld. Nu kan in het eerste half jaar van 2024 de RO-procedure worden opgestart.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Nee

52. Voorbereidingskrediet Oosterbouwlanden

Bij de tweede bestuursrapportage 2023 is extra voorbereidingskrediet Oosterbouwlanden aangevraagd. Per 1-1-2024 is er nog € 305.000 beschikbaar. De voorbereidingen voor het (ruimtelijk) ontwikkelen van het gehele gebied worden begin 2024 gestart. Van het gebied is ruim 90% in eigendom van de gemeente. Oosterbouwlanden wordt de belangrijkste uitbreidingslocatie voor de kern Nieuwleusen voor het komende decennium. Op basis van kengetallen kunnen er 500 tot 600 woningen worden gebouwd.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Nee

53. Voorbereidingskrediet locatie bibliotheek

Het bestemmingsplan heeft als ontwerp ter inzage gelegen. Hierop zijn geen zienswijzen ingediend. Er wordt toegewerkt naar vaststelling door de gemeenteraad in de loop van 2024. Hiervoor zijn we in overleg met partijen richting afronding van de diverse overeenkomsten.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Nee

54. Voorbereidingskrediet 't Gruthuuske

Woonstichting VechtHorst is van plan om op deze locatie een appartementengebouw met maximaal 25 (zorg-) woningen te realiseren. Daarvoor is het noodzakelijk dat de kantoorlocatie van zorgcentrum Rosengaerde wordt overgedragen aan de woonstichting. De gesprekken hierover tussen de stakeholders zijn nog steeds gaande. De gemeente heeft kosten gemaakt in de voorbereiding naar het nog vast te stellen verzamelplan Kernen 2022 waarin deze locatie wordt opgenomen. De onderhandelingsgesprekken tussen de stakeholders vergen meer tijd dan verwacht. De verwachting is dat het beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet voldoende zal zijn.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Nee

55. Voorbereidingskrediet De Koele 2 Hoonhorst

In 2023 zijn het waterhuishoudkundig plan en het bestemmingsplan voor het woonuitbreidingsgebied De Koele II opgesteld. Het ontwerp van dit bestemmingsplan is na de zomervakantie 2023 ter inzage gelegd. Er zijn twee zienswijzen tegen het ontwerpplan ingediend. De verwachting is dat het bestemmingsplan De Koele II uiterlijk in het tweede kwartaal van 2024 wordt vastgesteld. In het eerste kwartaal van 2025 kan naar verwachting gestart worden met het bouwrijp maken van dit gebied. De gemaakte kosten in het afgelopen jaar zijn o.a. de onderzoekskosten en de kosten voor opstellen van genoemde plannen. Voor nu is de verwachting dat het huidige saldo van het krediet voldoende is voor de te verwachten werkzaamheden.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

56. Voorbereidingskrediet Waterinkweg Lemelerveld

In september 2023 heeft de raad het stedenbouwkundig plan Waterinkweg vastgesteld. Op basis hiervan is een bestemmingsplan opgesteld. Daarnaast is gewerkt aan het opstellen van een waterhuishoudkundig plan. Het ontwerp van het bestemmingsplan Waterinkweg is in december 2023 ter inzage gelegd. De verwachting is dat dit bestemmingsplan uiterlijk in het tweede kwartaal van 2024 wordt vastgesteld, waarna in het eerste kwartaal van 2025 naar verwachting met het bouwrijp maken van dit gebied kan worden gestart. De gemaakte kosten in het afgelopen jaar zijn o.a. onderzoekskosten en kosten voor het opstellen van genoemde plannen. Voor nu is de verwachting dat het huidige saldo van het krediet voldoende is voor de verwachte werkzaamheden.

Krediet afsluiten per 31 december 2023: Nee.

57. Voorbereidingskrediet Achter de Molen Hoonhorst

Wij hebben u eerder gemeld dat we de verwachting hadden dat er eind 2023 meer duidelijkheid gegeven kon worden over de status van dit project. Een project waarbij de gemeentelijke grondposities (bibliotheek en sportzaal) ingebracht zouden worden in de invulling van deze locatie door een projectontwikkelaar. Helaas kunnen wij die duidelijkheid nog niet geven. Gelet op prioritering van de grotere woningbouwgebieden hebben we de ontwikkeling van het bestemmingsplan de Koele II (investering 55) prioriteit gegeven boven deze (kleinere) locatie. In de loop van 2024 hopen we duidelijkheid te kunnen geven hoe we met dit voorbereidingskrediet verder kunnen gaan.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Nee

58. Voorbereidingskrediet locatie Vitens

Eind 2023 is opdracht verleend aan Het Oversticht om mee te denken over de ruimtelijke randvoorwaarden voor de inrichting van het perceel. Eind januari 2024 wordt een ambtelijke sessie gehouden om de ideeën, mogelijkheden en wensen voor het perceel te verzamelen. Daarna gaat Het Oversticht werken aan een voorstel, dat waarschijnlijk in het tweede kwartaal 2024 ter besluitvorming kan worden aangeboden.

Op dit moment is het openstaande krediet van circa € 40.000 vooralsnog voldoende.

Krediet afsluiten per 31 december 2023 : Nee.

6.2 Ontwikkeling van de begroting 2023

(x €1.000)	Baten	Lasten	Baten reserve	Lasten reserve	Begroot
001/23 Septembercirculaire	-833	833	0	0	0
006a/23 biodiversiteit	0	-35	0	0	-35
009/23 Raadsbesluit investeringssubsidie Trefkoele	0	-188	0	0	-188
011/23 1e berap 2023	207	-1.464	-302	0	-1.559
012/23 Jaarrekening 2022	0	328	-1.831	1.503	0
017a/23 2e berap 2023	-733	-654	0	0	-1.387
018/23 septembercirculaire 2023	-462	462	0	0	0
201/23 Functioneel ramen Uitvoeringsbudget personele knelpunten	0	-169	0	0	-169
202/23 DT besluit Projectleider Dig.projecten	0	82	0	0	82
203/23 CAO Ontwikkelingen	0	-905	0	0	-905
Herschikking salarisgerelateerde budgetten Z/23/708092	0	-31	0	0	-31
Primaire begroting 2023	-56.891	18.167	-1.078	500	-39.302
Totaal P1	-58.712	16.425	-3.211	2.003	-43.494
011/23 1e berap 2023	0	86	0	0	86
012/23 Jaarrekening 2022	0	10	-10	0	0
017a/23 2e berap 2023	0	32	0	0	32
203/23 CAO Ontwikkelingen	0	46	0	0	46
Herschikking salarisgerelateerde budgetten Z/23/708092	0	6	0	0	6
Primaire begroting 2023	-101	2.747	-35	0	2.611
Totaal P2	-101	2.927	-45	0	2.781
006a/23 biodiversiteit	-50	165	-80	0	35
011/23 1e berap 2023	-60	64	0	0	4
012/23 Jaarrekening 2022	0	125	-125	0	0
013d/23 1e berap 2023 - verleden voordeel exploitatie	0	-75	0	75	0
017a/23 2e berap 2023	0	257	0	0	257
201/23 Functioneel ramen Uitvoeringsbudget personele knelpunten	0	57	0	0	57
202/23 DT besluit Projectleider Dig.projecten	0	-8	0	0	-8
203/23 CAO Ontwikkelingen	0	201	0	0	201
Primaire begroting 2023	-286	5.725	-140	20	5.318
Totaal P3	-396	6.512	-345	95	5.865
012/23 Jaarrekening 2022	0	17	-33	17	0
017a/23 2e berap 2023	0	9	0	0	9
203/23 CAO Ontwikkelingen	0	16	0	0	16
Primaire begroting 2023	-300	539	-50	0	188

Totaal P4	-300	581	-83	17	214
003/23 aanvullend krediet kunstgrasvelden 2023	0	0	-1.994	1.994	0
004/23 verduurzamen zwembaden	-60	0	-510	570	0
005/23 bijdrage aanschaf 2 noodlokalen	0	300	-300	0	0
009/23 Raadsbesluit investeringssubsidie Trefkoele	0	188	0	0	188
011/23 1e berap 2023	-234	190	0	300	256
011b/23 1e berap	0	0	-484	0	-484
012/23 Jaarrekening 2022	0	36	-71	36	0
017a/23 2e berap 2023	-241	584	0	0	344
110/23 mutaties sociaal domein 7.1 en 7.6	0	0	484	0	484
201/23 Functioneel ramen Uitvoeringsbudget personele knelpunten	0	44	0	0	44
203/23 CAO Ontwikkelingen	0	88	0	0	88
Primaire begroting 2023	-725	6.170	-613	0	4.832
Totaal P5	-1.260	7.600	-3.488	2.900	5.752
007/23 Amendement Taskforce	0	250	-250	0	0
011/23 1e berap 2023	-1.244	1.174	0	0	-70
011b/23 1e berap	0	484	0	0	484
012/23 Jaarrekening 2022	0	26	-547	521	0
017a/23 2e berap 2023	-501	646	-37	0	108
110/23 mutaties sociaal domein 7.1 en 7.6	0	0	-484	0	-484
201/23 Functioneel ramen Uitvoeringsbudget personele knelpunten	0	9	0	0	9
202/23 DT besluit Projectleider Dig.projecten	0	-8	0	0	-8
203/23 CAO Ontwikkelingen	0	92	0	0	92
Primaire begroting 2023	-4.296	6.391	0	0	2.094
Totaal P6	-6.041	9.064	-1.318	521	2.225
011/23 1e berap 2023	-5.219	6.254	0	0	1.035
012/23 Jaarrekening 2022	0	441	-1.337	896	0
017a/23 2e berap 2023	-295	850	0	0	555
110/23 mutaties sociaal domein 7.1 en 7.6	-13	13	0	0	0
201/23 Functioneel ramen Uitvoeringsbudget personele knelpunten	0	11	0	0	11
203/23 CAO Ontwikkelingen	0	217	0	0	217
Primaire begroting 2023	-560	23.010	0	0	22.450
Totaal P7	-6.087	30.796	-1.337	896	24.267
011/23 1e berap 2023	-539	694	-275	275	155
012/23 Jaarrekening 2022	0	799	-799	0	0
017a/23 2e berap 2023	-333	415	0	0	83
201/23 Functioneel ramen Uitvoeringsbudget personele knelpunten	0	38	0	0	38
203/23 CAO Ontwikkelingen	0	51	0	0	51
Primaire begroting 2023	-5.373	5.905	0	0	532
Totaal P8	-6.245	7.904	-1.074	275	860
011/23 1e berap 2023	-110	203	0	0	93
012/23 Jaarrekening 2022	0	270	-270	0	0
017a/23 2e berap 2023	0	-1	0	0	-1

201/23 Functioneel ramen Uitvoeringsbudget personele knelpunten	0	10	0	0	10
202/23 DT besluit Projectleider Dig.projecten	0	-66	0	0	-66
203/23 CAO Ontwikkelingen	0	193	0	0	193
Herschikking salarisgerelateerde budgetten Z/23/708092	0	25	0	0	25
Primaire begroting 2023	-6.713	8.036	-48	0	1.276
Totaal P9	-6.823	8.671	-318	0	1.530
Eindtotaal	-85.966	90.479	-11.219	6.706	0

6.3 Gemeentefonds

Jaarrekening 2023	Begroting 2023 na wijzigingen	Jaarrekening 2023	Afwijking 2023
Verdeelmaatstaven			
Inkomstenmaatstaven (WOZ-waarden)	-5.452	-5.451	1
Uitgavenmaatstaven	40.010	40.472	462
Effect uitkeringsfactor	12.443	12.303	-140
Suppletie uitkering	-561	-561	0
Subtotaal	46.440	46.763	323
Afrekeningen voorgaande jaren 2020 en 2021	0	55	55
Subtotaal	46.440	46.818	378
Decentralisatie- en integratieuitkeringen			
Voorschoolse voorziening peuters	50	50	0
Armoedebestrijding kinderen	60	60	0
Decentralisatie provinciale VTH-taken	49	49	0
Maatschappelijke begeleiding	33	47	14
Versterking omgevingsveiligheidsdienst	5	5	0
Impulsgelden Weerbaar Bestuur	7	0	-7
Einde lening inburgeringsplicht	4	8	4
Extra capaciteit BOA's	34	34	0
Invoeringskosten omgevingswet	0	276	276
Wet kwaliteitsborging bouw	20	20	0
Leerlingenvervoer Oekraïne	83	83	0
Meerkosten Oekraïne sociaal domein	0	48	48
Taal voor ontheemden uit Oekraïne	38	38	0
Wet goed verhuurderschap	10	10	0
Veilig wonen	0	7	7
Energietoeslag	0	812	812
Uitvoeringskosten GA	0	54	54
Participatie	3.188	3.189	1
Subtotaal	3.581	4.790	1.209
Totaal Algemene Uitkering Gemeentefonds 2023	50.021	51.607	1.586

6.4 Subsidies

Subsidies per beleidsveld	Verleende subsidie
Bestuur	€ 22.500
Cultuur	€ 996.420
Inkomen	€ 84.301
Integratie vergunninghouders	€ 102.537
Klimaat en duurzaamheid	€ 31.692
Kulturhuzen	€ 759.594
Lokale toegang	€ 147.500
Onderwijs	€ 565.152
Openbaar groen	€ 428
Openbare orde en veiligheid	€ 26.146
Overhead	€ 13.636
Participatie	€ 3.894
Preventie	€ 1.782.804
Publieke gezondheid	€ 34.275
Recreatie en toerisme	€ 36.175
Riolering	€ 2.816
Sport	€ 57.647
WMO	€ 139.741
Eindtotaal	€ 4.807.259

Hoofdstuk 7 Bijlagen niet behorende bij de gecontroleerde jaarrekening

7.1 Kerngegevens

Inwoners	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Totaal	29.628	29.200	29.705
< 20 jaar	6.825	6.850	6.669
> 64 jaar	6.553	6.450	6.710
waarvan 75 - 85 jaar	3.018	3.250	2.392

Uitkeringsgerechtigden bijstand	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
IOAW	5	23	5
IOAZ	2	2	2
PW (participatiewet)	214	240	220
TOZO	0	15	0

Fysieke structuur	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
oppervlakte land in hectaren	16.502	16.502	16.502
oppervlakte binnenwater in hectaren	150	150	150
aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	12.341	12.350	12.683
km gemeentelijke wegen	513	513	513
km provinciale wegen	34	34	34

Personele gegevens	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
aantal fte's	215	237	236

Financiële structuur per inwoner	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
algemene uitkering gemeentefonds	1.660	1.713	1.737

7.2 Verantwoording fractieondersteuning 2023

Fractie:

Gemeentebelangen

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
09-05-23	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2023	€ 6.000	
05-04-23	Drukkerij Van Asselt	Overlijdensbericht J.G. Ellenbroek		€ 53
05-04-23	Pimpernel Bloemen & Wonen	Boeket		€ 41
26-04-23	JS ICT Services	Instellen laptop		€ 144
01-12-23	Norton Software	Antivirus		€ 95
23-12-23	Regiobode	Advertentie Nieuwjaarswensen		€ 106
31-12-23	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Advertentie : Kerstwens		€ 218
29-01-24	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Huur stand beurs Nieuwleusen		€ 436
29-01-24	Monique Huis op Stelten	Aankleding Beurs Nieuwleusen		€ 250
29-01-24	ALLTEQ	Tv standaard voor beurs		€ 76
30-01-24	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Advertentie mbt Beurs		€ 103
12-02-24	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Opbouw stand beurs Nieuwleusen		€ 248
div	I. Koggel	Secretariële ondersteuning		€ 840
div	Rabobank	Bankkosten		€ 118
	Totaal		€ 6.000	€ 2.728

Fractie:

ChristenUnie

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
09-05-23	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2023	€ 3.500	
20-12-23	M. Zielman	Vergoeding steunfractie 2023		€ 125
20-12-23	M. Kloppenburg	Vergoeding steunfractie 2023		€ 500
20-12-23	R.Holtrust	Vergoeding steunfractie 2023		€ 140
20-12-23	M. Bos	Vergoeding steunfractie 2023		€ 35
20-12-23	K. Korterink	Vergoeding steunfractie 2023		€ 195
div	Kuiterman Designs	Social media beheer		€ 684
div	Rabobank	Bankkosten		€ 33
	Totaal		€ 3.500	€ 1.712

Fractie:

CDA

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
09-05-23	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2023	€ 5.000	
28-04-23	Bakkerij van der Most	Presentjes lintjesregen 2023		€ 76
03-05-23	De Wiekelaar	Kosten openbare bijeenkomst 'wonen'		€ 72
15-05-23	De Vechtanjer	Advertentie Vechtanjer tbv bijeenkomst		€ 30
26-06-23	Trefkoele+	Kosten openbare bijeenkomst 'wonen'		€ 70

26-06-23	De Mozaiek	Kosten openbare bijeenkomst 'wonen'		€ 88
13-08-23	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Zomerbericht Dalfser Marskramer		€ 236
31-10-23	The Read Shop Nieuwleusen	Kopieerkosten/kantoorartikelen tbv Beurs 2023		€ 21
31-10-23	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Standkosten Beurs 2023		€ 212
07-11-23	De Spil	Verblijfkosten Beurs 2023		€ 76
07-12-23	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Advertentie tbv Beurs 2023		€ 109
16-12-23	Printhus	Kopieerkosten tbv Beurs 2023		€ 50
16-12-23	M. Valk	Vergoeding steunfractie 2023		€ 600
16-12-23	F.A.H.M. Bekius-ten Dam	Vergoeding steunfractie 2023		€ 600
16-12-23	A.F. Erich	Vergoeding steunfractie 2023		€ 250
16-12-23	J.W. Eilander	Secretariële ondersteuning 2023		€ 150
22-12-23	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Kerstbericht Dalfser Marskramer		€ 218
22-12-23	Bommels Fotoshop	Foto tbv Beurs 2023		€ 25
div	Rabobank	Bankkosten		€ 260
	Totaal		€ 5.000	€ 3.143

Fractie:

PvdA

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
09-05-23	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2023	€ 3.000	
17-02-23	De Barones	Fractiemiddag, teambuilding, visieontwikkeling		€ 349
09-12-23	J.J.J. van Driessen	Vergoeding lid steunfractie		€ 500
09-12-23	P. Weerstra	Vergoeding lid steunfractie		€ 500
09-12-23	J.J. Wiltvank	Vergoeding lid steunfractie		€ 500
09-12-23	J. Eilert	Vergoeding lid steunfractie		€ 500
div	Rabobank	Bankkosten		€ 161
			€ 3.000	€ 2.510

Fractie:

D66

09-05-23	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2023	€ 2.500	
20-12-23	J.T.P.M. Rooijackers	Vergoeding steunfractie 2023		€ 325
20-12-23	B.H.M. Schrijver	Vergoeding steunfractie 2023		€ 400
20-12-23	J.J. de Boer	Vergoeding steunfractie 2023		€ 400
20-12-23	G. van Hofwegen	Vergoeding steunfractie 2023		€ 315
20-12-23	H. Prins	Vergoeding steunfractie 2023		€ 450
20-12-23	P. Bouwman	Vergoeding steunfractie 2023		€ 325
div	Rabobank	Bankkosten		€ 264
	Totaal		€ 2.500	€ 2.479

Fractie:

VVD

09-05-23	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2023	€ 2.500	
05-02-24	H.V.P. Endeman	Vergoeding steunfractie 2023		€ 1.500
div	Rabobank	Bankkosten		€ 33
	Totaal		€ 2.500	€ 1.533

7.3 Beleidsindicatoren meerjarig

Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen								
Indicator	Formatie							
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator							
Toelichting indicator	Het gaat om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat. Het betreft de formatie van de gemeente Dalfsen, dus exclusief Stichting Dalfsen Werkt. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.							
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Fte per 1.000 inwoners	Bron: Eigen gegevens	7,2 (2020)	7,34 (2020)	7,2 (2021)	7,3 (2021)	7,9 (2022)	7,2 (2021)	7,9 (2023)

Indicator	Bezetting							
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator							
Toelichting indicator	Het gaat om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Ook boventallige medewerkers worden hierin meegeteld. Het betreft de bezetting van de gemeente Dalfsen exclusief Stichting Dalfsen Werkt.							
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Fte per 1.000 inwoners	Bron: Eigen gegevens	7,1 (2020)	7,08 (2020)	7,0 (2021)	6,9 (2022)	7,3 (2022)	7,0 (2021)	7,2 (2023)

Indicator	Apparaatskosten							
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator							
Toelichting indicator	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Het betreft dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.							
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Kosten per inwoner (in euro's)	bron: eigen begroting	648 (2020)	676 (2020)	676 (2021)	707 (2022)	725 (2022)	676 (2021)	874 (2023)

Indicator	Externe inhuur							
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator							
Toelichting indicator	Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt. Onder externe inhuur valt niet: alle vormen waarin een product of opdracht compleet in de markt wordt gezet of inhuur van deskundigheid voor de uitoefening van wettelijke taken, zoals bijvoorbeeld tolken.							
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen	bron: eigen begroting	12% (2020)	5,63% (2020)	16% (2021)	0,06	14% (2022)	16% (2021)	19% (2023)

Indicator	Overhead							
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator							
Toelichting indicator	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het percentage overhead betreft de overheadkosten zoals begroot op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van de lasten (exclusief toevoegingen aan reserves).							
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
% van totale lasten	bron: eigen begroting	14% (2020)	13,9% (2020)	13% (2021)	15% (2022)	11% (2022)	13% (2021)	13% (2023)

Indicator	Waardering communicatie van de gemeente							
Type Indicator	Indicator							
Toelichting indicator								
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: burgerpanel	x	x	x	7 (2022)	x	x	6,5 (2023)

Indicator	Beoordeling participatie bij totstandkoming beleid							
Type Indicator	Indicator							
Toelichting indicator								
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: burgerpanel	x	x	x	7 (2022)	x	x	6,5 (2023)

Indicator	Betrokkenheid inwoners bij gemeenteraad							
Type Indicator	Indicator							
Toelichting indicator	Vraagstelling aan burgerpanel was: Ik voel mij momenteel betrokken bij de gemeenteraad.							
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: burgerpanel	x	x	x	> 50% matig (betrokkenheid vergroten met 20%)	x	x	x

Indicator	Burgerpeiling: waardering alle inspanningen van de gemeente							
Type Indicator	Indicator							
Toelichting indicator								
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: waarstaatjegemeente.nl	x	x	x	x	x	x	6,8

Indicator	Dekking uit reserves voor exploitatie							
Type Indicator	Indicator							
Toelichting indicator								
Eenheid	Bron	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: begroting	0,003	0,5% (2021)	0,0005	0,003	0,0003	0,0005	x

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Indicator	Verwijzingen Halt								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 10.000 jongeren (12-17 jaar)	Bron: Bureau Halt	8 (2021)	38 (2019)	38 (2019)	6 (2020)	6 (2020)	9 (2021)	8 (2021)	11 (2022)

Indicator	Winkeldiefstallen								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 1.000 inwoners	Bron: CBS	1,8 (2021)	0,4 (2019)	0,5 (2018)	0,3 (2020)	x	0,5 (2021)	0,5 (2021)	0,3 (2023)

Indicator	Geweldsmisdrijven								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 1.000 inwoners	Bron: CBS	4,3 (2021)	1,9 (2019)	2 (2019)	1,2 (2020)	1,2 (2020)	1,2 (2021)	1,2 (2021)	1,0 (2023)

Indicator	Diefstallen uit woning								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 1.000 inwoners	Bron: CBS	1,3 (2021)	1,4 (2019)	0,9 (2018)	1 (2020)	x	0,5 (2021)	0,5 (2021)	0,8 (2023)

Indicator	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 1.000 inwoners	Bron: CBS	6 (2021)	1,9 (2019)	2,1 (2019)	1,2 (2020)	1,2 (2020)	3,4 (2021)	3,5 (2021)	2,4 (2023)

Indicator	Te hard rijden (percentage veel overlast)								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	1 x in de 4 jaar wordt de veiligheidsmonitor uitgevoerd								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron:*Veiligheidsmonitor	x	x	x	x	0,55	0,59	x	x

Indicator	Aanpak woonoverlast (percentage veel overlast)								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	1 x in de 4 jaar wordt de veiligheidsmonitor uitgevoerd								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron:*Veiligheidsmonitor	x	x	x	x	0,2	0,3	x	x

Indicator	Aantal woninginbraken								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: politiecijfers	x	29 (2020)	30 (2021)	11 (2021)	25	31	20	21

Programma 3 Beheer Openbare Ruimte									
Indicator	Uitvoering project uit uitvoeringsprogramma, jaarlijks 1 project								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	Bron: eigen gegevens	x	1 (2020)	1 (2021)	1 (2021)	1 (2022)	1 (2022)	1 (2023)	1 (2023)

Indicator	Uitvoering project uit Uitvoeringsprogramma Fiets								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	Bron: eigen gegevens	x	x	1 (2021)	1 (2021)	x	x	1 (2023)	1 (2023)

Indicator	Toegroeien naar 24 centrale buurtplekken								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	Een centrale plek is een goed bereikbare speelplek per buurt of cluster van buurten die geschikt is voor een brede doelgroep van 0 t/m 18 jaar.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: eigen gegevens	x	19 (2020)	21 (2021)	19 (2021)	x	x	x	x

Indicator	Omvormen speelplekken naar 33 informele speelplekken								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: eigen gegevens	x	11 (2020)	19 (2021)	11 (2021)	x	x	x	x

Indicator	Toegroeien naar 61 steunplekken								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: eigen gegevens	x	52 (2020)	55 (2021)	52 (2021)	x	x	x	x

Indicator	Aanpak onveilige situaties, jaarlijks één project								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: eigen gegevens	x	1 (2020)	1 (2021)	1 (2021)	1 (2022)	1 (2022)	1 (2023)	1 (2023)

Indicator	Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm B/C								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	Behoud van een duurzame, veilige en nette omgeving als kernkwaliteit van de kernen en het buitengebied van de gemeente. 100% voldaan wordt als per discipline 90% van de metingen voldoet aan of hoger is dan de gestelde norm.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	Schouw	x	100% (2020)	100% (2021)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2023)

Indicator	Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	De onderhoudsnorm is A voor dorpscentra, de hoofdstructuren en begraafplaatsen. 100% voldaan wordt als per discipline 90% van de metingen voldoet aan of hoger is dan de gestelde norm.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	Bron: Schouw	x	100% (2020)	100% (2021)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2022)	x	x

Programma 4 Economische zaken									
Indicator	Functiemenging								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	Bron: CBS BAG/LISA	53,3% (periode 2021)	53 (2019)	53,0 (2019)	52,7 (2020)	53,2 (2019)	52,8 (2021)	52,8 (2021)	53,2 (2022)

Indicator	Vestigingen (van bedrijven)								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jaar)	Bron: LISA	165,1 (periode 2021)	160,2 (2019)	160,2 (2019)	163,1 (2020)	163,1 (2020)	168,1 (2021)	168,1 (2021)	174,1 (2022)

Programma 5 Onderwijs en vrije tijd									
Indicator	Voortijdige schoolverlaters (VO + MBO onderwijs)								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
% deelnemers	bron: DUO/Ingrado	1,9% (2021)	1,2% (2019)	1% (2018)	1% (2020)	1,2% (2019)	1,1% (2021)	1,1% (2021)	1,4% (2022)

Indicator	% Niet-sporters								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: Gezondheidsmonitor (CBS, RIVM, GGD'en)	49,3% (periode 2020)	49,3% (2016)	49,3% (2016)	48,8% (2020)	49,3% (2016)	48,8% (2020)	48,8% (2020)	45,3 % (2022)

Indicator	Absoluut verzuim								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jr	bron: DUO/Ingrado	2,7 (2021)	1,7 (2019)	1,8 (2018)	2,2 (2020)	1,7 (2019)	2,6 (2021)	2,4 (2021)	21 (2022)

Indicator	Relatief verzuim								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 1.000 Inwoners 5-18 jr	bron: DUO/Ingrado	20 (2021)	13 (2019)	15 (2018)	13 (2019)	13 (2019)	13 (2021)	12 (2021)	14 (2022)

Indicator	Aantal werkzame personen in de sector Recreatie en Toerisme (vrijtijdseconomie)								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: LISA/Biro	x	x	865 (2021)	1060 (2020)	860 (2022)	900 (2021)	870 (2023)	936 (2023)

Indicator	Aantal doorverwijzingen vanuit keukentafelgesprekken naar beweeg en sportactiviteiten in het voorliggend veld neemt jaarlijks toe								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	x	x	0 (2020)	5 (2021)	5 (2021)	10 (2022)	15 (2022)	x	x

Indicator	Het aantal statushouders dat deelneemt aan het reguliere beweeg- en sportaanbod neemt jaarlijks toe.								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	x	x	3 (2020)	5 (2021)	6 (2021)	10 (2022)	10 (2022)	x	x

Indicator	Het aantal deelnemers dat een stap vooruitgaat op de participatieladders als gevolg van de trainingen neemt jaarlijks toe.								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	x	x	0 (2020)	3 (2021)	0 (2021)	6 (2022)	0 (2022)	x	x

Indicator	Er vindt uitstroom plaats van het aantal jeugdigen dat na projecten gericht op motorische ontwikkeling doorstroomt naar het reguliere beweeg- en sportaanbod.								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	x	x	3 (2020)	3 (2021)	3 (2021)	3 (2022)	3 (2022)	x	x

Indicator	Het aandeel volwassenen (21-45) dat deelneemt aan georganiseerde sport bij een vereniging neemt in vier jaar tijd toe met 5%.								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	x	x	x	2.648 (2021)	2.769 (2021)	2.648 (2021)	x	x	x

Indicator	Het aantal ouderen dat deelneemt aan het kennismakingsaanbod neemt jaarlijks toe.								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	x	x	0 (2020)	20 (2021)	0 (2021)	40 (2022)	x	x	x

Indicator	Aantal overnachtingen (dagrecreatie niet meetbaar) Recreatie en toerisme (vrijtijdseconomie)								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	Bron: eigen gegevens	x	199.021 (2019)	194.000 (2021)	186.529 (2020)	199.000 (2022)	206.586 (2021)	199.050 (2023)	138.818 (2023)

Indicator	VVE Voorzieningen voldoen aan alle gemeentelijke kwaliteitseisen								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	Bron: eigen gegevens	x	x	100% (2021)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2022)	x	x

Indicator	Bereik van doelgroeppeuters								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	Bron: registratie GGD	x	x	95% (2021)	90% (2021)	95% (2022)	90% (2022)	x	x

Programma 6 Inkomensondersteuning									
Indicator	Personen met een bijstandsuitkeringen								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 10.000 inwoners 18jre	bron: CBS	431,2 (2021)	208,3 (2020)	156,7 (2e hj 2019)	134,9 (2021)	208,3 (2020)	170,4 (2022)	170,4 (2021)	131,6 (2023)

Indicator	Taakstelling en realisatie te huisvesten statushouders								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: eigen gegevens	x	103 % (2020)	90 à 95% (2021)	54% (2021)	95 - 100% (2022)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2023)

Indicator	Percentage statushouders dat na zes maanden participeert								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	*Met participeren bedoelen we in dit kader dat iemand een baan heeft, in een traject bij een werkgever zit (taal/werkstage, proefplaatsing, etc.) of vrijwilligerswerk doet.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: eigen gegevens	x	12,5% (2020)	70% (2021)	29% (2021)	70% (2022)	x	100% (2023)	100 % (2023)

Indicator	Aantal huishouden met bewindvoering								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: eigen administratie	x	110 (2020)	92 (2021)	92 (2021)	102 (2022)	78 (2022)	100 (2023)	129 (2023)

Indicator	Aantal kinderen dat een bestelling heeft gedaan via de webshop								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: eigen administratie	x	255 (2020)	270 (2021)	272 (2021)	230 (2022)	234 (2022)	230 (2023)	114 (2023)

Programma 7 Sociaal Domein									
Indicator	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 10.000 inwoners	bron: CBS	640 (2022)	55 (2020)	580 (2e hj 2019)	540 (2021)	590 (2020)	520 (2022)	590 (2021)	560 (2022)

Indicator	Netto arbeidsparticipatie								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: CBS	70,4% (2021)	72,4% (2019)	72,4% (2019)	71,6% (2020)	71,6% (2020)	74,3% (2021)	71,6% (2023)	76,1% (2023)
Indicator	Werkloze jongeren								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: CBS	2% (2021)	1% (2019)	2% (2018)	1% (2020)	1% (2019)	1% (2021)	1% (2020)	1% (2022)

Indicator	Lopende re-integratie voorzieningen								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het aantal re-integratievoorzieningen. (15 - 64 jaar)								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 10.000 inwoners	bron: CBS	202 (2020)	73,4 (2020)	85,6 (1e hj 2018)	73,4 (2020)	73,4 (2020)	73,4 (2020)	73,4 (2020)	248,2 (2023)

Indicator	Jongeren met jeugdhulp								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	% van alle jongeren tot 18 jaar								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: CBS	10,7% (2022)	10,2% (2019)	10,2 (2e hj 2019)	10% (2020)	10% (2020)	9,5% (2022)	10,6%(2021)	9,9% (2023)

Indicator	Jongeren met jeugdbescherming								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	% van alle jongeren tot 18 jaar								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: CBS	1,1% (2022)	0,7% (2019)	0,7% (2e hj 2019)	0,9% (2020)	0,9% (2020)	0,8% (2022)	0,9% (2021)	0,7% (2023)

Indicator	Jongeren met jeugdreclassering								
------------------	---------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Indicator									
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: CBS	0,3% (2022)	x	x	x	x	x	x	x

Indicator	Banen								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
per 1.000 inwoners	bron: CBS/LISA	805,5 (2022)	745,8 (2019)	745,8 (2019)	747,1 (2020)	747,1 (2020)	755,4 (2021)	755,4 (2021)	771,7 (2022)

Indicator	Jongeren met delict voor rechter								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. bron: Verwey Jonker Instituut (jaarrekening 2018 en begroting 2020) ; CBS (jaarrekening 2019)								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut / CBS	1% (2019)	0% (2019)	0% (2018)	0% (2019)	0% (2019)	0% (2019)	0% (2019)	x

Indicator	Kinderen in uitkeringsgezin								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: CBS	6% (2021)	3% (2019)	2% (2018)	2% (2020)	3% (2019)	2% (2021)	2% (2020)	3% (2022)

Indicator	Clïëntervaring met betrekking tot kwaliteit van geleverde ondersteuning								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	Clïëntervaringsonderzoeken Wmo (% cliënten dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart)								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	Clïëntervaringsonderzoeken Wmo	x	92% (2020)	86% (2021)	93% (dec 2021)	93% (2022)	87% (2022)	x	x

Indicator	Clïëntervaring of ondersteuning voldoet aan de hulpvraag								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	Clïëntervaringsonderzoeken Wmo (% cliënten dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart)								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	Clïëntervaringsonderzoeken Wmo	x	91% (2020)	88% (2021)	89% (dec 2021)	89% (2022)	86% (2022)	x	x

Indicator	Doel 2: maximale participatie personen met participatiewet uitkering.								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	Het aantal mensen met een traject.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	Bron: GWS4all	x	214 (2020)	180 (2021)	256 (dec 2021)	220 (2022)	212 (2022)	240 (2023)	219 (2023)

Indicator	Doel 3: 30% van de instroom is binnen 12 maanden weer uitgestroomd naar betaald werk								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	Bron: Eigen gegevens								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	Bron: Eigen gegevens	x	25% (2020)	> 30% (2021)	20% (dec 2021)	>30%	0,33	30% (2023)	25% (2023)

Indicator	Doel 4: niet meer dan 25% zit langer dan 4 jaar in de uitkering								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: GWS4all	x	40% (2020)	25% (2021)	19% (dec 2021)	25% (2022)	17% (dec 2022)	25% (2023)	17% (2023)

Indicator	Doel 5: aantal personen met Beschut Werk								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	GWS4all	x	4 (2020)	5 (2021)	5 (dec 2021)	6 (2022)	8 (2022)	7	8

Indicator	Ervaren gezondheid								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	4 jaarlijks								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	Bron: GGD gezondheidsmonitor	x	x	x	x	85% (2022)	x	x	x

Programma 8 Duurzaamheid en Milieu									
Indicator	Omvang huishoudelijk afval								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
kg per inwoner	bron: CBS	169 (2021)	54 (2019)	54 (2019)	54 (2019)	54 (2019)	57 (2021)	59 (2020)	58 (2022)

Indicator	Hernieuwbare elektriciteit								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: Klimaatmonitor Rijkswaterstaat	26,9% (2020)	32,1 % (2018)	28,7% (2019)	28,7% (2019)	28,7% (2019)	37,6% (2020)	37,2% (2020)	47,7% (2021)

Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting									
Indicator	Gemeentelijke Woonlasten éénpersoons-huishoudens								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
In Euro's	bron: COELO	733 (2021)	668 (2020)	668 (2020)	714 (2021)	714 (2021)	793 (2022)	714 (2021)	790 (2023)

Indicator	Gemeentelijke Woonlasten meerpersoons-huishoudens								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
In Euro's	bron: COELO	810 (2021)	694 (2020)	694 (2020)	741 (2021)	741 (2021)	822 (2022)	741 (2021)	818 (2023)

Indicator	Gemiddelde WOZ-waarde								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Duizend euro	bron: CBS	317 (2022)	304 (2020)	283 (2019)	330 (2021)	304 (2020)	356 (2022)	350 (2021)	399 (2023)

Indicator	Nieuw gebouwde woningen								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	8,9 (2021)	15,5 (2019)	15,5 (2019)	15,2 (2020)	15,2 (2020)	8,9 (2021)	8,9 (2021)	16,2 (2022)

Indicator	Demografische druk								
Type Indicator	Verplichte Beleidsindicator								
Toelichting indicator	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: CBS	70,3% (2022)	82,1% (2020)	82,1% (2020)	82,2%(2021)	82,2%(2021)	82,5% (2022)	82,5% (2022)	82,4% (2023)

Indicator	Percentage van het grondgebied belegd met actuele bestemmingsplannen								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator	*Per 2021 zijn alle bestemmingsplannen van rechtswege het omgevingsplan.								
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: eigen gegevens	x	100% (2020)	100% (2020)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2023)

Indicator	Twee actuele Structuurvisies voor het totale grondgebied van de gemeente (1 voor de kernen en 1 voor het buitengebied)								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: eigen gegevens	x	2 (2020)	2 (2021)	2 (2021)	1 (2022)	1 (2022)	1(2023)	1(2023)

Indicator	Uitvoering programmaplan implementatie Omgevingswet								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
%	bron: eigen gegevens	x	65% (2020)	65% (2021)	65% (2021)	75% (2022)	75% (2022)	80% (2023)	100% (2023)

Indicator	Aantal nieuwe verblijfsobjecten met woonfunctie								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: CBS / eigen gegevens	x	167 (2020)	75 (2021)	102 (2021)	75 (2022)	174 (2022)	120 (2023)	129 (2023)

Indicator	Onderhoud van bestaande en nieuw af te sluiten contracten streekeigen waardevolle landschapselementen								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
ha	SBBDO	x	x	70 ha (2021)	70 ha (2021)	72 ha (2022)	x	x	x

Indicator	Aantal nieuwe startersleningen								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: eigen gegevens	x	7 (2020)	7 (2021)	3 (2021)	7 (2022)	15 (2022)	7 (2023)	21 (2023)

Indicator	Aantal nieuwe sociale huurwoningen op gemeentelijke nieuwbouwlocaties								
Type Indicator	Indicator								
Toelichting indicator									
Eenheid	Bron	Nederlands gemiddelde	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
	bron: eigen gegevens	x	6 (2020)	x	x	x	x	36(2023)	11(2023)

7.4 Afkortingenlijst

ARVB	Algemene Reserve Vrij Besteedbaar
AVOI	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIG	Baseline Informatiehuishouding Gemeenten
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Chw	Crisis en herstelwet
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CROW	Oorspronkelijk Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, water- en Wegbouw, nu eigenaam
DDI	Dalfser Duurzaamheids Index
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
GBD	Groene en Blauwe Diensten
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GMSD	Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein
GOAB	Gemeentelijk Onderwijs en Achterstanden Beleid
GOTIK	Geld, Organisatie, Tijd, Informatie, Kwaliteit
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk Riolerings Plan
GSP	Groenstructuurplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan
HHT	Huishoudelijke Hulp Toelage
IBOR	Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte
IKB	Individueel Keuze Budget
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
KING	Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LOP	Landschapontwikkelingsplan
MDT	Multidisciplinaire teams

MPG	Meerjaren Prognose Grondexploitaties
nb	Niet bekend (tabel beleidsindicatoren)
Niegg	Niet in exploitatie genomen gronden
NSVV	Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde
ONS	Overheid en Service
OZB	Onroerend Zaakbelasting
P&C	Planning en Control
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld en Coördinatiepunt
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SDW	Stichting Dalfsen Werkt
SMON	Stichting Maatschappelijke Opbouw Nieuwleusen
SPUK	Specifieke uitkering
SSC	Shared Service Centre
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
UVP	Uitvoeringsprogramma
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Vpb	Vennootschapsbelasting
VSV	Voortijdig School Verlaten
VVE	Voor- en vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
wet VTH	Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
WKR	Werkkostenregeling
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WOO	Wet Open Overheid
wet WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
WOC	Welzijn Onderwijs Cultuur
WWB	Wet Werk en Bijstand
2b diensten	Diensten waarbij een beperkt deel van de Europese aanbestedingsrichtlijnen van toepassing zijn